

Viktor Rydberg

Viktor Rydbergs Singoalla

Svenska Vitterhetssamfundet, Stockholm 1941–1968. Utgiven av Ingemar Wizelius.

Information om upphovsrätt för detta verk, samt upplysningar om ur vilket bibliotek eller ur vilken samling det avfotograferade exemplaret är hämtat, finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/RydbergV/titlar/SingoallaSVS/faksimil?om-boken>

Hämtad från Litteraturbanken.se:

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb111273-faksimil>

SVENSKA FÖRFATTARE

UTGIVNA AV

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET

XVIII

VIKTOR RYDBERGS
SINGOALLA

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS BOKTRYCKERI

VIKTOR RYDBERGS SINGOALLA

UTGIVEN AV
INGEMAR WIZELIUS

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS BOKTRYCKERI

Utgiven med bidrag av Svenska Akademien
och Statens Humanistiska Forskningsråd.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI
1941—1968

S I N G O A L L A

Romantisk Sagodikt af

VICTOR RYDBERG

Förre Afdelingen

I.

Slottet i skogen.

På en holme i en af Smålands insjöar låg i fordna tider ett slott, som tillhörde en gren af den mäktiga släkten Månesköld. Det var väl endast af trä, men förtjente dock att heta slott, ty det var en stor tornprydd byggning, konstmässigt uppförd af väldigt eketimmer och medelst en fallbrygga förenad med fasta landet. 5

Rundtomkring insjön speglade sig stupande granitbranter i dess stilla drömmande böljor, och öfver klipporna susade åldriga furor. Den mörka barrskogen sträckte sig vida åt alla sidor kring *Eköns* slott. Men på ett ställe sänkte sig stranden öppen och leende mot insjön; der var mellan klipporna en dæld, prydd af hvitstammiga 10 björkar, och mellan dessa vänliga träd framblickade den höga, trappformigt uppstigande gafveln af ett munkkloster.

Frågar du, hvad detta kloster hette, kunna vi ej gifva något svar. Dess namn finnes väl i något af de gamla permebref från 1300-talet, hvilka förvaras i riksarkivet; men vi hafva ej haft tid att 15 forska derefter. Vi kalla det derföre, såsom allmogen gjorde, rätt och slätt klostret.

Allt, som nu återstår af detsamma, är dess stenfot, och äfven den är till hälften dold under jorden eller öfvervext af vilda rosenbuskar. Dock vet folksägnen ännu, att dessa stenar äro lemningar af ett 20 kloster; den vet ännu mer, ty den säger, att det blef öde under en svår pest, kallad svarta döden, och efter den tiden förblef obebodt och fick förfalla.

Omkring år 1340 var riddar Bengt Månesköld herre på Ekö. Han var då redan gammal och satt hemma i lugn hos sin kära hustru 25 Elfrida, tänkande på det myckna han i sin ungdom pröfvat; ty

han var en erfaren man och hade stridt både under Mats Kettilmundsson för de olycklige hertigarnes sak, och i Skåne mot de holsteinske herrarne. Dock derom talade han föga, om icke då pater
30 Henrik, prior i det närbelägna klostret, besökte honom och pröfvade hans hembrygda öl eller fjerran hemtade vin.

Var det då en höstafton, och insjöns vågor brusade kring ön, hvarpå slottet var beläget, och vinden tjöt i barrskogen, och regnet föll i strida strömmar på slottets spetsiga tak; då tändes en väldig
35 brasa uti spiseln i den stora salen, riddaren och patern satte sig i bekväma länstolar, med fyllda bågare, vid ekebordet i brasans grannskap, men fru Elfrida och hennes tärnor hade sin plats längst bort i salen, der de läto sländorna surra i kapp, medan de då och då med vandt öra uppfångade några ord af slottsherrens och den
40 fromme munkens märkliga samtal.

Men på en pall vid munkens fötter satt, uppmärksamt lyssnande, den unge Erland, riddar Bengts och fru Elfridas enda barn, den vilde gossen, hvars ögon skimrade af oroligt lif, och hvars gula lockar som en lejonman nedföllu öfver kinder, färgade af ungdomspurpur.
45 Riddar Bengt talade om sina krigsäfventyr... och gossens ögon flammade som eld, och hans händer grepo med styrka kring stål-bågen, hvarmed han plägade slunga pilar efter skogens vilddjur; pater Henrik talade om sin vallfart till den heliga grafven, om den grekiska kejsarstadens prakt, om Roms hedniska ruiner och kristna
50 kyrkor, om nejder, der fikonsträden blomma och palmer höja sig mot en högblå ether... och gossen lät bågen falla, och hans blick sväfvade drömmande kring salens bonade väggar.

Pater Henrik var en vidtberest man, och fastän han lefde i ett kloster djupt inne i Smålands skogar, visste man dock förtälja, att
55 hans anseende såsom andlig och såsom lärd var stort, ja större i fjerran länder än i Sverge; man visste, att konung Magnus sänkte sin hjessa lika djupt för denne prior, som för sjelfve erkebiskopen i Upsala; ja man berättade tillochmed, att bref med långväga resande ankommit till patern, bref, som voro skrifna af sjelfve påfven i
60 Avignon och af de höglärde herrarne vid universitetet i Paris. Detta

visste munkar och prester att förtälja om pater Henrik, men han var anspråkslös och hade afslagit de högre värdigheter, som erbjudits honom. Nöjd med det lugna lifvet i sitt kloster, studerade han och afskref han der i sirliga bokstäfver på hvitt pergament de romerske författare, som han älskade, ehuru de varit hedningar; och 65 icke blott romerska böcker afskref han, utan äfven andra med underligare bokstäfver, om hvilka de öfrige munkarne sade: *græca sunt, non leguntur* (det är grekiska, sådant läsa vi icke); men pater Henrik kunde läsa dem, ty han hade, såsom nämnt är, vistats i den grekiska kejsarstaden Konstantinopel. 70

Patern var unge Erlands lärare i bokliga konster. Och till bevis, att undervisningen ej varit fruktlös, lät han stundom om qvällarne sin lärjunge läsa högt för riddar Bengt, fru Elfrida och husfolket ur en bok med grannt målade bokstäfver på första bladet; det var en bönbok, och Erland läste så väl, att fru Elfridas hjerta klapp- 75 pade af stolthet, och riddar Bengt, som sjelf ej kunde läsa, försäkrade, att gossen borde blifva en andlig man.

Men på sådane ord svarade Erland med en mörk blick, och ofta vägrade han läsa, när icke munkens ögon hvilade på honom.

Mer än studierna i paterns lilla cell älskade Erland att jaga i 80 skogen. Ofta hemkom han med en vingskjuten örn, en ännu i döden vildt grinande varg. Vid sådane tillfällen fyllde riddar Bengt sin bägare, drack sonen till och klappade honom på de bruna lockarne; men fru Elfrida borttvättade blodet från hans ansigte och händer, och slöt honom i famn, som om hon fruktat att förlora honom. 85

Vänner bland jemnåriga egde Erland inga. Sällan sågos gäster i Ekö slott. Inne i skogen funnos visserligen många upprödjade platser med hus, åkrar och ängar, der riddarens underhafvande bodde; men de unge bondsönerne skydde junkern, ty han var häftig och stolt, och hans lekar voro hårdhändta, ofta blodiga. 90

Hans trognaste sällskap voro tvenne jagthundar, stora, lurfviga, med blodsprängda ögon och skarptandade gap, ödmjuka mot sin unge herre, vänlige mot Ekös husfolk, men en skräck för alla andra. Då ung Erland på sin ystra fåle, såsom ofta skedde, red tvärs öfver

95 folkets åkrar, och den sparsamma grödan nedtrampades af dennes hofvar, då kände sig folket ofta böjdt att strängt handskas med junkern, men Käck och Grip, som med röda uthängande tungor följde honom, och hans eget sinne, som ej tvekade att rikta bågen mot människa som mot vilddjur, kommo dem på andra tankar. Älskad af
100 folket var Erland således icke. Dock hata honom kunde de icke heller, ty ofta visade han ädelmod och frikostighet. Till stafkarlen kunde han bortgifva silfversmyckena på sin rock, ja allt hvad han egde, utom bågen, hästen och hundarne.

Der den högsta hällen lutade öfver insjön, der plägade Erland
105 från en svindlande höjd kasta sig i vattnet. Mest behagade det honom att simma, då blåsten upprörde böljor på sjön och slungade skum på stranden. Till hans nöjen hörde äfven att vandra bland skogens klippor, sjunga sina egna sånger och lyssna till deras genljud.

Om då en qväll, när månen sken öfver furorna, folket i sina kojor
110 hörde vilda, men behagliga toner djupt inifrån skogens mörker, då sade de till hvarandra:

— Hör! vilde Erland är i skogen!

Ty vilde Erland kallades han af folket.

Så vexte han upp och var vid sitt sjuttonde år en ståtlig yngling,
115 på hvilken fadrens ögon med välbehag kunde hvila. Men fru Elfrida suckade ofta öfver hans häftiga sinnelag och skulle varit ännu mera bedröfvad, om icke pater Henrik tröstat henne dermed, att allt hafver sin tid, ungdomen sin och det mogna förståndet sin.

Riddar Bengts närmaste granne var riddar Gudmund Ulfsax.
120 Denne, som var enkeman, egde en skön blåögd dotter, vid namn Helena. Herr Bengt och herr Gudmund tyckte, att de unga passade för hvarandra; de voro begge af förnämlig släkt, begge de enda barnen, och egendomarne lågo så, att de just voro egnade att förenas. Fäderna öfverenskommo därför, att Erland och Helena i framtiden skulle blifva äkta makar; detsamma var fru Elfridas älsklings-
125 tanke. Visserligen voro ynglingen och jungfrun ännu skygga i hvarandras sällskap, men denna skygghet tillhörde deras år: de voro ännu nästan barn. Äfven kärleken har sin tid.

II.

Singoalla.

Så hände det en sommardag, att Erland återvände från en jagt.

På högsta toppen af en kulle i skogen vexte en gran, ung och smärt, men högre än alla omgifvande träd. Dess topp syntes från slottsfönstren öfver den kringliggande skogen, och när den aftecknade sig mot den rodnande aftonhimmeln, var det, som om den unge 5 granen längtande blickade ut i verlden och önskade sig fjerran till det solbeglänsa land, der palmer susa för balsamiska vindar.

Nedanför kullen sorlade en bäck öfver hvita kiselstenar på sin väg till insjön. Bäckens hade längre in i skogen en besvärlig vandring mellan mossstupna stenar och hundraåriga trädrötter, men här 10 utbredde sig hans stränder till en frisk gräsmatta, på hvilken blå, hvita och röda blommor doftade. Här brukade vilde Erland stundom hvila; hit riktade han äfven nu sina steg, för att dricka af bäckens friska vatten. Käck och Grip, de begge hundarne, följde honom. 15

Hunnen upp till kullens topp stannade han förundrad, ty nedanför skådade han något ovanligt. Der satt vid bäcken en flicka. Han såg ej hennes ansigte, ty hon blickade icke åt honom, men han såg ett svall af kolsvarta lockar gjuta sig öfver blottade skuldror och öfver en mörk dräkt, rikt sirad med mångfärgade band. Flickan doppade 20 lekande än den ena, än den andra af sina små nakna fötter i bäcken. Hon fröjdades visst åt den behagliga svalkan, kanske ock åt de vattenbubblor, som föddes af denna lek. Och hon sjöng, ja hon sjöng med en gäll, men välklingande röst, som gaf genljud, lik trastens, fjerran i skog. 25

Hvem var hon? En bygdens dotter var hon icke, det märkte Erland af hennes later, hennes dräkt, hennes sång, som ljud helt anorlunda än de visor, nejdens flickor brukade sjunga, när de sökte boskapen i skogen. Hvem var hon då? Kanske en elfva eller en
30 förtrollad prinsessa? Tyst och undrande stod vilde Erland på kullen, och han kände något i sitt hjerta, något hemligt, oförklarligt, något hemskt och ändå lockande.

Men Käck och Grip riktade sina ilska ögon på flickan och murrade argt. Och medan Erland ännu stod fördjupad i sin åskådning
35 och sina tankar, rusade Grip nedför kullen, såsom om han velat slita den obekanta i stycken.

Då märkte Erland hennes fara, och hans röst kallade hunden tillbaka. Men innan detta skett, hade flickan med en snabb rörelse vändt sig om, rest sig upp och, just som hunden med hvassa tänder
40 fattade i hennes klädning, stuckit en dolk i hans hals. Det var ett ögonblicks verk. Med ett stycke af flickans klädning mellan tänderna tumlade Grip till hennes fötter, och hans blod färgade med purpur den gröna stranden.

Vilde Erlands ögon flammade af vrede, då han såg sin trogne
45 Grips ofärd; han glömde, att flickans eget lif sväfvat i fara, och han ropade, medan han med hastiga steg nalkades den obekanta:
— Hvem är du, som vågat detta?

Men flickan riktade tvenne stora, svarta, blixtrande ögon på ynglingen, hennes bruna kinder voro färgade af hög rodnad, hennes små
50 läppar darrade, och hon svängde den bloddrypande dolken, så att de röda perlbanden, som omgäfvat hennes nakna armar, skramlade:

— Vill du kanske döda mig? frågade hon i en trotsig ton, som hade en främmande brytning.

Och hon höjde dolken till försvar mot den andre hunden, hvars
55 rörelser tydligen tillkännagäfvat, att han ville hämnas sin kamrat.

Först nu insåg Erland, att han haft orätt. Han befallde Käck lägga sig ned, och då denne icke genast aktade sin herres befallning, gaf han besten med bågen ett svårt slag, så att han tjutande drog sig tillbaka.

Ynglingens och flickans ögon möttes; det var å ömse sidor trot- 60
siga blickar, men i vilde Erlands låg dock redan en hemställan (ty bön
kunna vi icke kalla det) om ursäkt för den nyss timade händelsen.
Han hade en qvinna framför sig, och i hans barm rörde sig den
manliga ridderlighetens medfödda drift, dock ännu bekämpad af
stolthet och vrede.

65

Efter ett ögonblicks förlopp drog sig flickans läppar till ett le-
ende.

— Jag fruktar dig icke, sade hon och kastade med en plötslig
rörelse dolken, så att den hvinande skar luften och fastnade med
udden i ett träd, som stod ett stycke derifrån.

70

Erlands vrede öfvergick i undran och nyfikenhet.

— Du är en underlig flicka, sade han, och äfven han log; — men
illa vore det, om jag ej i manliga idrotter kunde täfla med en qvinna.

Och dragande sin jägtnif ur dess slida, kastade han den med en
skicklig rörelse mot samma träd. Knifven inträngde bredvid dolken i 75
trädet, men så djupt, att halfva dess blad doldes i dess bast och bark.

Derefter gick han till trädet och lösryckte begge vapnen, sköljde
dolken i bäcken och återlemnade den till dess egarinna.

— Du är en vacker flicka, sade han, — men mycket besynner-
lig... Vill du, tillade han betänksamt, — att jag skall döda den 80
andre hunden, eftersom han ville angripa dig?

— Nej, svarade flickan, och stack dolken i dess rikt broderade
slida, som hon bar i ett bälte kring lifvet; — hunden är oskyldig,
ty de djuren blifva sådane, som deras herrar vilja att de skola vara.
Men du sjelf måste vara en hård och elak yngling.

85

Och den obekanta lockade på Käck, som på en vink af sin herre
nalkades henne krypande. Flickan smekte hans lurfviga hufvud.

— Förlåt mig, sade vilde Erland, och hans ansigte rodnade; — du
har rätt: jag är hård och elak, men tro icke, att jag hetsade hunden
mot dig. Jag ville dig intet ondt.

90

— Jag tror dina ord, svarade den obekanta och såg med en dju-
pare blick i ynglingens ansigte. — Bor du här i grannskapet? till-
lade hon.

— Ja, svarade Erland och sänkte ofrivilligt sin panna för
95 denna blick från hennes svarta ögon.

— Farväl, fortfor flickan. — Vi träffas aldrig mer. Och hon var redan färdig att ila in i skogen, då Erland, likasom vaknande ur en dröm, höjde sitt hufvud och utbrast:

— Nej, nej, stanna!

100 Han sade detta med en så bedjande ton, att den obekanta flickan åter vände sig om.

— Låt mig blott veta, hvad du heter, sade Erland och fattade hennes hand.

— Du är nyfiken, utbrast flickan.

105 — Nej, fortfor Erland med helt förändrad röst, — jag bryr mig icke om ditt namn, om du blott vill säga mig, hvarifrån du är, och om vi aldrig mer skola träffas.

— Jag heter Singoalla, svarade flickan; — jag är kommen fjeran från och stannar icke å någon ort.

110 — Och vi träffas då aldrig mer?

— Hvad bryr du dig om mig? I morgon har du glömt mig, inföll Singoalla.

— Jag glömmar dig aldrig, sade Erland och sänkte ånyo sin blick.

— Gif mig en blomma, inföll Singoalla hastigt och lösgjorde sin
115 hand ur ynglingens.

Erland såg sig omkring på marken. Vid bäckens rand vexte en liten röd blomma; den gick han att plocka.

Och medan han gjorde detta, plockade Singoalla en hvit och en blå blomma, och då Erland räckte henne sin blomma, gaf hon åt
120 honom sina. Derefter tryckte Singoalla gossens hand och flydde in åt skogen.

Erland stod ensam. Hans blick sväfvade drömmande efter den försvunna. Han stod så en stund, tyst, orörlig. Slutligen väcktes han ur sina drömmar af Käckes sorgsna tjut. Hunden betraktade sin herre
125 oroligt, ty han var ej van att se honom sådan. Men Erland såg sig ännu en gång omkring, kastade bågen på skuldran och gick långsamt uppför kullen.

III.

Längtan.

Följande dag återvände vilde Erland till kullen vid bäcken. Bågen bar han i hand, och Käck följde honom, men på jagt tänkte han likväl icke. Han tänkte på Singoalla, den bruna flickan. Han hade om natten drömt om Singoalla, att hon fattade hans hand och tryckte den, att han åter tryckte hennes, att de begge sågo djupt i hvarandras ögon, logo mot hvarandra och kände sig på ett ovanligt sätt lyckliga. En sådan dröm hade vilde Erland aldrig förr haft; förr drömde han blott om strider med skogens ludne åboar, om kämpaspel och klufna Saracenturbaner.

Han kom till bäcken, men Singoalla var der icke. Måhända kommer hon, tänkte han, och han satte sig i gräset, der Singoalla förut suttit, och lyssnade länge till bäckens sorl. Men Singoalla kom icke. Då var det, likasom bäcken hviskat till honom: Sök derinne i skogen, der, hvarifrån jag kommer. Och Erland steg upp och följde bäcken in i mörka skogen. Han vandrade i granars skugga, klättrade öfver stenar och hållar och kom så slutligen till en plats, afrödd af skogshuggarens yxa, men ännu obebyggd. Blott en risikoja, en sådan som kolare pläga bygga, stod der bredvid lemningarne af en kolmila; ljung, svampar och ormgräs vexte rundtomkring. Här fann Erland stakar nedslagna i marken, och medan han undrade, hvartill dessa tjenat, kom Rasmus jägare, en af Riddar Bengts underhafvande, vandrande öfver platsen och berättade för junkern, att en hop främmande menniskor, karlar, qvinnor och barn, bruna till hyn och svarta till hår och ögon, underligt klädda och underligt talände, egande hästar, vagnar och mycken tross, haft sina tält uppslagna

på svedjolandet, vistats der en dag och sedan fortsatt sin vandring norrut. Mer visste Rasmus icke att förtälja, men han visade deras vagnars hjulspår, slingrande fram, der träden stodo längst ifrån hvarandra. Och medan Erland betraktade hjulspåren och tänkte, att
30 Singoalla måste vara en af dessa menniskor, fann han på marken en röd perla, sådan som dem, hvilka prydde flickans armar och fotvrister. Den perlan upptog han ifrigt och gömde vid sitt hjerta, som hviskade: hon är borta, du får aldrig återse henne. Då sade Rasmus, som märkte, att wilde Erland var dyster i hågen: jag såg
35 nyss en man, som bar Grips halsband till Ekön. Grip ligger i skogen, halft uppäten af vargarne. Sörjer ni er gode jagthund?

Så var det äfven. Vargarne hade om natten funnit Grips kropp vid bäcken, släpat honom långt derifrån in i skogen och med god lust ätit sig mätte af sin gamle fiendes kött.

40 Wilde Erland svarade kort på Rasmus' fråga, att jagthundar finnas många, men få så goda som Grip. Derefter sade han farväl till Rasmus, som vandrade vidare, och gick sjelf tillbaka till slottet.

Dagligen återvände han till kullen vid bäcken. Han hoppades, att Singoalla skulle återkomma. Men sommaren led; hösten kom; de
45 röda, blå och hvita blommorna vid bäcken vissnade, såsom Erlands vilda sinne; ekarne, som stodo här och der bland granarne, gulnade och strödde sina ollon på jorden, sina blad för vinden; dagen blef kortare och himmelen mulnare; flyttfåglarnes skaror drogo mot söder; regnet föll i strida skurar; bäcken svällde och svämmade öfver
50 den plats, der Singoalla en gång suttit och Erland så många gånger efter henne.

Men ännu, då kullen stod snöhöljd, kom Erland, följd af sin trogne Käck, till bäcken, dock icke så ofta som förr. Han väntade icke mer att finna Singoalla, men han älskade stället, och han sjöng
55 nu här, såsom fordom bland de vilda klipporna, sina egna sånger och lyssnade hellre än fordom till genljudet, ty han sjöng Singoallas namn.

Riddar Bengt undrade öfver sonens förändrade sinnelag och frågade mången gång, om alla vargar och räfvar vore döde i skogen

och alla roffåglar borta i främmande land, eftersom Erlands jagt 60
numera alltid felade. Annorlunda, sade han, berätta dock mina her-
dar, ty tidt och ofta förmåla de, att ludna rövare slagit min boskap.
Till sådane ord svarade Erland föga, och riddaren skakade bekym-
rad sitt gråa hufvud. Fru Elfrida deremot glädde sig åt Erlands
väsande, som nu var mildare än annars; dock tyckte hon sig stun- 65
dom märka svärmod i hans blick och frågade då, om något tryckte
hans sinne. Men Erland svarade nej och såg genom slottsfönstret
bort till den höge granen, som vexte på kullen.

Under vintern blef Erland en flitigare lärjunge hos pater Henrik,
än han förut varit. Dagligen ställde han sin gång till klostret. Brod- 70
ren portvaktaren, som igenkände hans sätt att ringa, plägade sticka
sitt plåttakade hufvud genom gluggen vid porten, helsa junkern
med alltjemnt samma ord och derefter öppna för honom. Genom en
hvalfgång, på ömse sidor om hvilken befunno sig munkarnes celler,
plägade Erland derefter begifva sig till bokrummet, der priorn van- 75
ligen uppehöll sig. Det var ett medelmåttigt stort rum med hvälfdt
tak och ett enda fönster, högt, spetsbågigt, bestående af många små
blyinfattade rutor, starkt brända af solen, så att de utanför stående
björkarne, när de vajade för vinden, endast syntes såsom gröna skug-
gor derigenom. Väggarne voro å ömse sidor beklädde af bokskåp, 80
rikt sirade med bildverk; hvar och en utaf de i kalfskinn inbundna
böckerna var medelst kedja och lås fästad i väggen. Till dessa lås
egde priorn nyckeln. Detta försigtighetsmått hade en dubbel syft-
ning: dels att beskydda de oskattbara verken mot tjufhänder, dels
att hindra munkarne från att utan priorns vetande nedtaga och 85
läsa böcker, ty, såsom denne sade, många af dessa böcker voro
skrifna af romerska hedningar och farliga för obepröfvade sinnen.

Men Erland steg dag för dag i priorns gunst. Så hände det en
vinterafton, då Erland satt vid hans sida i bokrummet, att priorn
slog igen den „kyrkofader“, i hvilken de läst, och med ett betydelse- 90
fullt anlete gick till bokskåpet, befriade en annan bok ur sitt fångsel
och lade den framför junkern.

— Du är icke längre barn, sade priorn; — ditt förstånd mogna märkbart; jag fruktar icke att under min ledning låta dig läsa denn
95 bok, lockande men farlig som den förbjudna frukten.

Det var skalden Ovidii bok „Om förvandlingarne“. Med samvetsgrann betänklighet valde priorn de stycken, han ansåg passand för ynglingen att läsa.

Och sålunda läste de om Heros och Leanders kärlek, och Erlan
100 gaf åt Hero Singoallas anletsdrag; de läste om Pyramus' och Thisbes kärlek, och Erland gaf äfven åt Thisbe Singoallas strålände ögor bruna hy och fina purpurläppar.

Han läste om deras kärleks, nej icke om deras kärleks, men om deras ödens olyckliga slut, och berättelsen skulle rört honom till tårar, om han ej af blygsel bekämpat de känslor, som föddes i hans barm och ville skimra i hans ögon.

Likasom fru Elfrida, gladdes pater Henrik åt Erlands förändrad lynne, ehuru ingen anade dess orsak. Ofta satt han med ynglinger händer i sina och berättade något, hemtadt ur sin lefnads rika erfarenhet. Ofta lade eftertänksamhet en sky på hans höghvälfd panna, och hans ögon riktades forskande på Erland. Det var, som han gerna velat säga denne någonting, men ändå tvekade att göra det. Så var äfven förhållandet. Stora tankar rörde sig i paterns själ men han tviflade, att Erlands sinne ännu var en passande jordmå
115 för de frön, han ville utså.

En vinterqväll närmare våren hände det emellertid, att, sedan läraren och lärjungen studerat tillsammans, den gamle lade sina händer på ynglingens skuldror, och hans ögon lyste af hänförelsens eld. Med en halft hviskande röst, som ljud högtidlig och hemlighetsfull
120 det af lampan matt upplysta hvalfvet, talade han om andens herravälde öfver materien, om det osynliga ordets makt öfver seniga armar, öfver trotsiga sinnen, öfver furstar och herrar, öfver alla verdens härar, vore de ock oräkneliga som hafvets sand. En stor byggnad uppföres, hvars grundval blir jorden, hvars spira når in i himmelen (så talade han), och när den blir färdig, så är jorden ick
125 längre jorden, utan en jordisk himmel, ett återsken af den himmelske

immelen; grundvalen är lagd, pelarne resas, några höja sig redan skyn; men onda jättar, som ana, att denna byggnad blir ett fängelse, der de med demantkedjor skola bindas till evig tid, hafva fattat m pelarne, för att omstörta byggningen, innan den blifvit färdig; 130 en färdig skall den dock blifva, ty det godas makt är större än et ondas, såvidt som Gud är större än djefvulen. Men i tiden lefver iud endast i rena menniskohjertan, och hvarje sådant, som öppnar g för honom, är en förstärkning åt hans makt i tiden. Vill du (så lade gubben till ynglingen) blifva Guds bundsförvandt? Vill du 135 ära din sten till denna byggning? Det är icke lätt, ty det kräfver ier än mannastyrka, mer än mannamod; det kräfver försakelse af llt eget jordiskt. Har du kraft att offra lifvets ros åt Gud och be- ålla lifvets törne för dig sjelf? Mer kan jag nu icke säga.

Så talade pater Henrik, och Erland, som väl ej riktigt förstod hans 140 rd, kände dem dock i sitt hjerta och uttalade sin goda vilja att lifva Guds bundsförvandt. Då kysste gubben hans hvita panna och de sin hand välsignande på hans lockar.

IV.

Främlingarne från Egypti land.

Våren har kommit, isstyckena, som nyss kringdrefvo på insjön, hafva smält för solens värmande strålar, träden knoppas och skogen doftar.

Ser du, Erland, flyttfåglarnes skaror, som sväfva i högan sky?
5 De återvända från södern. Känner du de friska fläktar, som spela in genom fönstren i riddarsalen? De bära helsningar från fjerran länder. Skall icke äfven hon återvända, hon hvars minne vintern icke kunnat dölja i glömskans drifvor? Hör! Från skogen ljuda menniskoröster, hästtramp, vagnars gnissel och smällande piskor. Det ljuder,
10 som om en stor karavan vore i annalkande. Och ur skogsbrynet kommer plötsligt en brokig flock: männer i långa kappor, qvinnor i mångfärgade kläder, halfnakna barn, som stoja, skratta och gråta, hästar och vagnar och hundar. De närma sig slottet. Alla i slottet ila nyfikna till fönstren; tjenarne, som arbeta på gården, hvila och se
15 förundrade på de kommande; väktaren skådar tvekande upp till riddaren, och denne vinkar till honom att nedfälla bryggan. Främlingarne tåga öfver den, men låta hästar och vagnar stanna på andra sidan. De ordna sig i en halfrund; männerna framtaga under kapporna pipor och strängaspel; de unga flickorna, svartögda och svartlockiga,
20 med perlor kring nakna armar, med glitterguld och brokiga band på mörka och röda klädningar, framträda ur qvinnornas hop; piporna och strängaspielen ljuda, och flickorna dansa sköna underliga dansar. Yra som gnistorna öfver en sprakande låga, lätta som vinden på gröna fält, hvirfla de om hvarandra efter tonerna af en
25 gäll musik, tills slutligen pipor och strängaspiel på en gång tystna,

dansen afstannar och flickorna ila tillbaka till de äldre qvinnornas hop. Då synes pater Henrik på fallbryggan; han kommer från klostret, der främlingarne nyss förut varit. Och en af främlingarne, en högvext man, rikare klädd än de andre, går honom till möte och bugar djupt. Patern vinkar honom att följa sig, och de närma sig 30 slottstrappan, dit riddar Bengt nedgått, för att höra, hvilka främlingarne äro och hvad de vilja.

Den högvexte mannen bugar ödmjukt för herren till Ekö och lägger begge händerna på sin panna. Svart är hans långa hår, blå-svart det krusiga skägget kring hans läppar, svart, stolt och ändock 35 skygg den blick han riktar på riddaren. Han tiger, men pater Henrik talar i hans ställe:

„Dessa menniskor bedja om er nåd, ädle herre, och om tillstånd att uppslå sina tält i eder skog, ty de ämna stanna här några dagar, hvarefter de åter skola fortsätta sin vandring. Ty ni må veta, ädle 40 herre, att dessa menniskor äro af ett folk, hvilket Gud förnekar ro och hvila, dömande dem att från slägte till slägte vandra från land till land. Besynnerligt är deras öde, och viktigt att betänka, ty det vittnar om Guds allmakt och stränga rättfärdighet, och om vår heliga läras evigt bestående sanning. Dessa vandrande människors 45 fäder bodde, såsom denne man, bland dem en höfding, berättat mig — deras fäder bodde för ett tusen tre hundra och mer än fyratio år sedan uti Egypti land. De voro ett ansedt folk af Ismaels, Abrahams och Hagars sons stam, samt egde fasta boningsplatser i välsignade bygder, icke eftergifvande Gosen i fruktbarhet. Då kom en dag till 50 deras landsändar en vandringsman, följd av en qvinna med ett spädt barn i sina armar. För sig och de sina begärde vandringsmannen skydd under deras tak mot natten och ovädret. Men alla vägrade och visade honom den ene till den andre. Men främlingarne, som de sålunda bortvisade från sin tröskel, voro den helige Josef, himla- 55 drottningen Maria och verldens Frälsare. Och till straff för denna synd dömde Gud dem och deras barn att hemlöse kringirra i två-tusen år, utan annat hopp för sitt lif än främlingars barmhertighet. Mer än hälften af deras mödosamma väg är nu fulländad, men ännu

60 skola 23 slägter, räknade till 3 på århundradet, dö på den väg, som återstår, innan de hunnit det mål, hvarefter de längta: fäderneslandet och försoningen med Gud. Ädle herre, detta folk, som för några dagar beder om er gästvänskap, har genomtågat många länder och icke utan bönhörelse anropat många furstar om samma nåd. Såsom
65 botfärdige pilgrimer böra de betraktas; hånade, föraktade, bortstötte och förföljde på många ställen, ty lidandets kalk är satt i deras hand och de måste tömma den, hafva de dock af romerska rikets kejsare förlänats med lejdebref och äfven haft nåden att få visa sig för vår helige fader i Rom...“

70 Vid dessa ord framtog höfdingen ur sin rockficka ett med många band omlindadt pergament, upprullade och lemnade det med en ny bugning till riddar Bengt.

Riddaren kunde visserligen icke läsa de ord, som voro skrifna på pergamentet, men af det stora vaxsigillet, som fanns derpå med
75 romerska rikets vapen förstod han, att detta var det lejdebref, om hvilket patern talat. Riddaren ögnade vördnadsfullt pergamentet, återlemnade det till höfdingen och sade till denne, i det han hejdade patern, som ville fortsätta sitt tal:

— Högst märkligt är det, som jag nu hört om eder, och mig synes, att jag beginge en synd, icke olik den, för hvilken I sjelfve
80 blifvit bestraffade, om jag ej tilläte er att i några dagar stanna å mina egor. Mat och dryck skolen I under denna tid icke sakna, och hvad beträffar er, höfdingen, och edra närmaste anförvandter, erbjuder jag eder att gästa under mitt tak.

85 Höfdingen tackade riddaren med många ödmjuka ord, men förklarade, att ett löfte, ärfdt af fäderna, nödgade honom, likasom hans folk, att aldrig träda in i ett hus, vare sig muradt eller timradt, innan deras strafftid vore tilländalupen. Vidare berättade han, såsom orsak till sin begäran om några dagars gästfrihet, att han här stämt
90 möte med en afdelning af sitt folk, som för en tid skiljde sig från honom, för att besöka andra trakter, och nu åter skulle förena sig med honom. Sedan åtskilliga andra ord blifvit vexplade mellan riddar Bengt och det vandrande folkets höfding, aftågade den främ-

mande skaran till den plats i skogen, på hvilken den en gång förut
tältat, och hit lät riddar Bengt föra mat och dryck i ymnighet, så 95
att de för en hel vecka kunde vara väl försörjde.

Men bland de svartlockiga flickorna, som dansade på gården vid
pipors och strängaspels muntra takt, hade Erland upptäckt Singo-
alla. Det var hon, som anförde dansen, ty hon var höfdingens dotter
och den skönaste bland alla. 100

Patern stannade öfver aftonen på slottet, för att med riddar
Bengt samtala om de märkvärdiga gästerna och meddela honom de
ytterligare upplysningar, han af höfdingen inhemtat, då denne nyss
förut besökte honom i klostret och anhöll om hans förbön hos rid-
daren. 105

V.

Erland och Singoalla.

Erland hade i början lyssnat till paterns berättelse, ty den föreföll honom märkvärdig och rörde det folk, hvilket Singoalla tillhörde; men snart dref honom oron ur riddarsalen; han vandrade från rum till rum i det stora slottet, ilade uppför vindeltrappan
 5 till spetsen af det högsta tornet, skådade derifrån ut öfver insjön och skogen och lyssnade till klangen af de klockor, som derifrån pinglade på det främmande folkets hästar, ilade så åter ned för trapporna till slottsträdgården, som, liten till utrymmet och omgifven af höga stenmurar, var belägen på slottets södra sida, och
 10 der aftonsolen just nu göt en rödgul glans öfver fru Elfridas blommor och köksvexter. Men icke heller der dröjde han just länge, utan skyndade till tärnornas kammare, hvarest han annars sällan plägade visa sig. Men här förvarade fru Elfrida i ett bonadt skåp sin sons högtidskläder, och här fanns äfven en spegel af slipadt stål, i hvilken
 15 tärnorna gerna speglade sina anleten. Erland öppnade skåpet, framtog de dyrbara dräfterna af utländskt tyg med prydliga silfverhäkten, och allt under ett för honom ovanligt skämt med flickorna, pröfvade han den ene lifrocken efter den andre, och frågade, hvilken prydde honom bäst. Behagligt smögo sig alla kring hans smärta lif,
 20 men bäst dock en skönt smyckad lifrock af himmelsblått sammet, och den valde han. Sedan detta val var gjordt, utsökte han benkläder af mörk färg, öppna på sidorna, så att det hvita sidenfodret framlyste mellan bandrosorna; derefter kammade han sitt mörkbruna hår, så att pannan syntes klar och fri, och lockarna föllo i
 25 långa vågor utför hans axlar. Skämtsamt frågade fru Elfrida och tärnorna, om unge Erland skulle ut i giljareärender; skämtsamt be-

svarade han dessa frågor. För hvem han smyckade sig, visste han sjelf, men ingen annan. När han slutligen var färdigklädd, kastade han bågen öfver axeln, lockade på Käck, sadlade sin häst och red bort öfver fallbryggan inåt skogen: fru Elfridas och tärnornas 30 blickar följde honom, ty skön och ståtlig var han på sin dansande häst, som pryddes af ett bjärt lysande purpurtäcke. Men fru Elfrida gick in i salen och tillkännagaf för riddaren, att Erland ridit bort och svårligen vore att hemvänta förr än följande dagen; helt säkert hade han begifvit sig till Ulfåsa, herr Gudmund Ulsax' gård, ty 35 hvarför skulle han smyckat sig så, om ej för den vackra jungfru Helena, sin tillämnade brud?

Men den, på hvilken Erland minst tänkte, var Helena Ulsax, ehuru hon väl förtjente att egas i tankarne, ty en ungmö med vännare kinder och klarare blå ögon fanns ej i gamla Wirdaland. De 40 kinder, på hvilka Erland tänkte, voro bruna; de ögon, i hvilka hans själ solade sig, voro mörkbruna, och flickan, för hvilken han kammade sina lockar, hette ej Helena, utan Singoalla.

Fru Elfridas gissning besannades icke, ty kort efter solnedgången sågs Erland åter rida öfver fallbryggan. Han hade ströfvat omkring 45 i skogen och äfven varit i grannskapet af svedjolandet samt mellan träden sett, huru det främmande folket ifrigt arbetade med tältens uppresande, hästarnes fodring och matens kokande öfver stora eldar, kring hvilka deras barn stojande lekte. Men ända fram hade han icke ridit, ty fastän tanken på Singoalla lockat honom dit, kände 50 han nu likasom fruktan för att se henne, och denna besynnerliga fruktan gjorde slutligen, att han efter mycken tvekan med oförrättadt ärende vände sin gångare mot hemmet. Men Käck, som ej lät binda sig af dylika betänkligheter, hade skyndat in i lägret, kanske lockad av begäret att göra bekantskap med de hans likar, som 55 följde det främmande folket, kanske dock ännu mer lockad af stekoset från eldarne. Och när Erland på borggården hoppade ur sadeln, kom Käck ur skogen och sprang glad upp på sin herre, liksom han haft en helsning till denne från det obekanta folket. Så var det måhända äfven, ty kring hans lurfviga hals hängde en lätt hopbunden 60

krans af vildblommor. Tankfullt lyste Erlands ögon, då han fann denna krans; kanske var den från Singoalla, tänkte han. Han löste kransen från Käcks hals och lade den under örngottet i sin säng, ty då hoppades han drömma om den, som flätat kransen.

- 65 Om detta hopp uppfylldes eller icke, det är ovisst; men följande morgon pådrog Erland åter sin högtidsdräkt, spände kring lifrocken en präktig gördel med slida för jagtknifven, och gick till skogs. Denna gång riktade han sina steg till kullen vid bäcken. Skönt och ensligt var der på stranden vid kullens fot. Granarne susade för
70 vinden, bäcken sorlade vårfrisk, sippor och violer blickade fram ur det gröna. Erland satte sig på sin vanliga plats vid bäckens rand; Käck lade sitt hufvud i hans knä. Då syntes på andra stranden — liksom hade de stämt möte med hvarandra — Singoalla. Hon kom ur skogen. Vinden lekte med hennes lockar och fladdrade i vecken
75 af hennes korta klädning. Hennes steg var lätta, och hon stannade ej, då hon varseblef den ståtligt klädde junkern. Nej, hon log välbekant, nickade gladt, lyfte först den ena foten, så den andra, för att aftaga sina skor, och vadade sedan öfver bäcken rakt fram till Erland. Grund var bäcken, och blott några silfverglänsande vatten-
80 perlor stänkte upp till de röda perlor, som prydde flickans fotvrister. Icke heller Erland kände sig nu förlägen, utan glad öfver detta möte, som han så länge efterlängtat. Det gick genom hans själ en frisk känsla, men högtidlig var den icke nu, ty han icke ens vårdade sig att stiga upp och helsa Singoalla, såsom han lärt att helsa
85 andra flickor. Men han log ur ett lyckligt hjerta, då Singoalla, hunnen till andra stranden, lade sina händer på hans axlar och sade:

— Ser du, jag spådde icke sannt. Vi träffas återigen. Du har en god fader, som bevisat min fader gästfrihet. Derför skola äfven vi vara vänner.

- 90 — Det skola vi vara, sade Erland. — Vet du, Singoalla, jag har längtat efter dig, alltsedan vi första gången träffades här. Jag har äfven många gånger drömt om dig, och om drömmarne säga sannt, är ditt sinne icke vredgadt mot mig.

— Nej, svarade Singoalla och satte sig på stranden bredvid Er-

land; — då jag skiljdes från dig, var jag icke längre ond; jag tyckte 95
tvärtom, att du var den vackraste gosse, som jag någonsin sett; till
och med din vrede misspydde dig icke. I hela vårt band finnes
ingen enda, som är så vacker som du. Assim, som säger, att han vill
ha mig till hustru, är mycket fulare...

— Hvem är Assim? frågade Erland.

100

— Han är son af den man, som var höfding före min fader...

— Och Assim vill ha dig till hustru?

— Ja, men låt oss icke mer tala om Assim, ty han är tråkig! Du
sade, att du drömt om mig; jag har också drömt, att jag skulle träffa
dig här. Derfor gick jag hit. Jag drömmer sannare än jag spår, hvilket 105
är förargligt, ty att spå rätt är just en heder för oss qvinnor. Men
spådomskonsten kommer först riktigt, sedan man blifvit gammal.
Låt mig dock se linierna i din hand... fast nej, jag vill icke se
dem... om du blir olycklig, skulle det smärta mig. Ack, hvilket hår
du har, fortfar Singoalla och förde handen genom Erlands lockar; — 110
det är icke svart som mitt och mina anförvandters, men det är ändå
vackert...

Så talade Singoalla, och såsom fjäriln flyger från blomma till
blomma, så flög hennes tal gladt och barnsligt från det ena ämnet
till det andra. Hon berättade äfven om sitt folks resor, och huru 115
glad hon var, när hennes fader och hans män beslöto, att mötes-
platsen mellan de åtskiljda banden skulle vara på Erlands fars egor.
Egentligen var det Assim, som hade föreslagit detta i männernas råd,
och Assim hade gjort det på Singoallas intalan. Dock anade han all-
deles icke, att Singoalla ville detta för Erlands skull; annars hade 120
Assim visst icke uppfyllt Singoallas begäran. Och medan hon be-
rättade detta, smekte hon Käck, som nu visade sig mycket vänlig,
ty i lägret hade han aftonen förut delat Singoallas måltid, och det
var hon, som prydt hans hals med kransen, ehuru han allsintet för-
stod värdera denna prydnad.

125

Erland visade nu Singoalla en röd perla och tvenne vissnade
blommor; den förra sade han sig hafva hittat på svedjolandet, der
hennes folk äfven nu tältade; de sednare hade han fått af Singoalla.

Men flickan ryckte de vissnade blommorna från honom och kasta-
130 de dem i bäcken, ty hon tyckte nu, att de voro fula.

— Jag vill gifva dig friska blommor, sade hon; — låt oss plocka
i kapp!

På detta förslag ingick Erland, och begge plockade i täflande
ifver blommor vid bäckens rand. Sedan jemförde de, för att se, hvil-
135 ken plockat de fleste, och då visade det sig, att Erlands samling var
störst, ty han hade repat händer fulla och utan urval; men Singoallas
var den vackraste. Derefter satte de sig på kullens sluttning vid
hvarandras sida, för att ordna och med böjligt gräs sammanbinda
blommorna till qvastar. Detta gick illa och långsamt för Erland,
140 men Singoalla hade en egen smak att ordna blommorna, så att deras
olika färger bröto sig vackert mot hvarandra. Den konsten hade
ingen lärt henne, men hon kunde den ändå. Då blomsterqvastarne
voro färdiga, bytte Erland och Singoalla med hvarandra, och flickan
var icke missbelåten med Erlands, fast den var ojemn, ruskig, illa
145 hopkommen. Slutligen sade Singoalla, att hon nu måste återvända
till lägret, ty annars skulle hennes fader, Assim och qvinnorna undra,
hvar hon var, och söka henne. Det ville hon icke.

Då sade Erland:

— Du må gå, Singoalla, men jag vill, att du hvarje dag skall
150 komma hit, så att jag får se dig.

Singoalla eftertänkte en stund och sade derefter:

— Ja, vi skola träffas hvarje dag; men bäst är, att vi mötas här,
just då solen gått ned. Det är bland oss ett bruk, att de unga flic-
korna vandra ensamma en stund om qvällarne, ty derigenom få de
155 spådomsanda. Jag säger till min far i morgon afton: jag vill gå ut
i skogen och lära framtidssyner af ensamheten. Då svarar han:
gå... och jag smyger hit. Ser du, skymningen är god äfven derför,
att om Assim eller de andra qvinnorna äro i grannskapet, se de oss
icke. Assim vill gärna följa mina spår; han är en tråkig människa.

160 — Är Assim stor och stark? frågade Erland.

— Ja, svarade Singoalla, — han är större än du och har skägg,
hvilket du icke har. Assim är den vigaste af våra unge män; der-

för kalla de honom Katten. Han är oftast god till lynnet, men lättretlig, och vredgas han, frukta honom alla. Blod har mer än en gång droppat från hans knif.

165

— Det var bra, inföll Erland; — om Assim kommer hit, skall jag lära honom att sky dina spår. Se mina armar, Singoalla, fortfor Erland, i det han uppvecklade rockärmarne; — jag är endast sjutton år, men tror du ej, att mitt famntag skulle krossa Assim? Må han komma! Jag skall slå honom till jorden och trycka min häl i hans bröst.

— Det skall du icke, utbrast Singoalla. — Hvarför talar du i denna hårda ton om Assim? Hvad ondt har han gjort dig? Om du hotar på det sättet, vill jag aldrig komma hit.

— Jag tål honom icke, fortfor Erland, — fastän jag aldrig sett honom. Dock, jag hoppas, att han ej skall infinna sig här, medan vi mötas. Stället är aflägsset och skogen stor. Hvarför skulle han just gå hit? Jag lofvar dig, Singoalla, att icke kämpa med Assim eller ens säga honom ett ondt ord, om han icke retar mig. Är du nöjd nu, och vill du lofva mig komma hit i morgon, då solen sjunkit ned bak- om klipporna vid insjön?

— Ack, det lofvar jag gerna, ty du vet icke, hvad jag älskar att se ditt ansigte. I afton kan du ju komma och besöka vårt folks läger. Min fader väntar just, att riddarens son skall besöka honom, om ej af godhet, så dock af nyfikenhet.

185

— Jag skall komma, men bäst är att träffa dig ensam, du bruna Singoalla.

Nu räckte Singoalla sina händer till Erland och sade honom farväl till i morgon. De höllo länge hvarandras händer och sågo i hvarandras ögon; de funno behag deruti. Men slutligen ropade de: i morgon! — ja, i morgon! nickade gladt och ilade åt skilda håll. Men innan Erland hunnit uppför kullen och Singoalla försvunnit i skogen, vände sig begge och tillvinkade hvarandra ännu en gång farväl och återseende.

VI.

Erland och Singoalla.

(Fortsättning.)

Solen sjunker ned bakom klipporna vid insjön; trädens toppar bada i aftonrodnaden; fåglarne sätta sig till ro; klosterklockan, som kallar munkarne till aftonbönen, ljuder öfver nejden; Erland lemnar slottet och ilar till mötesplatsen.

5 Så träffar han Singoalla hvarje afton under den höga granen på kullens topp, medan skymningen smyger mellan skogens stammar. De tala i början mycket med hvarandra och leka såsom barn på den gröna stranden; det finnes ingen vacker flicka på jorden, utom du, säger Erland till Singoalla, och hon svarar glad: ack, tycker
10 du det? Innan jag gick hit, speglade jag mig i en stilla källa, för att se, om du kunde finna mig behaglig.

Men småningom blifva begge mer tystlåtna; hellre än att tala älska de att skåda i hvarandras ögon, och de kunna detta i trots af skymningen, ty de äro hvarandra nära och linda sina armar, den
15 ena kring den andras hals. Då blickarne så kyssas, trånar äfven mun till mun, och snart mötas läpparnes purpurfriska tvillingpar i långa kyssar, som på en gång värma och svalka . . . som på en gång släcka och alstra blyga oförstådda begär.

Hvarje gång Erland vandrar till mötesplatsen, klingar i hans själ
20 en sång, åt hvilken hans läppar icke ge toner. Den sången lyder:

„Ljufligt är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilar öfver nejden. Jag nalkas kullen, der qvällvinden suckar i granen. Är du der, Singoalla? Jag ser dig icke, men jag anar, att du är der, ty vinden doftar af blommor, ty skogen är ljufligt tyst, ty det rör sig

så underligt i mitt bröst. Det vinkar deruppe på kullens topp; är det 25
granen, som rör sina dunkla grenar? är det nyponbusken, som böjer
sig, medan vinden plockar dess hvitröda blommor? Eller är det
Singoallas klädning, som fladdrar, då hon väntar den hon älskar?
Jag vet det icke, men jag anar mycket och är lycklig. Jag vandrar
upp till kullen, der qvällvinden suckar i granen. Och medan jag 30
frågar: är du der, Singoalla? famna mig hennes armar, glöder min
kind mot hennes. Ljufligt att möta sin flicka, ljufligast då skym-
ningen hvilar öfver nejden.“ —

Det främmande folket stannade på svedjolandet längre, än deras
höfding i början ämnat, ty den hop, på hvilken han väntade, dröjde. 35
Men Erland tänkte icke på skiljsmessan, och Singoalla icke heller.
Det föreföll dem begge, som om de alltid skulle få vara tillsam-
mans.

Åtta dagar förleddo; åtta gånger hade Singoalla sagt till sin fader:
jag vill gå att lära framtidssyner af ensamheten, och han hade sva- 40
rat: gå! Och hon hade gjort en lång villande omväg i skogen, för
att gäcka Assim och föra honom åt annat håll, än åt kullen vid
bäcken, ifall han lurade på hennes steg. Åtta gånger hade Erland
och Singoalla träffats på sin ensliga mötesplats, der ingen annan
än den trogne Käck var vittne till deras lycka, ty sällan förirrade 45
sig en jägare hit, aldraminst i skymningen, och det främmande fol-
kets qvinnor plägade hemta vatten och bada sina barn långt borta,
der bäcken flöt närmare svedjolandet.

Men mer och mer förändrades Singoallas väsende under dessa
dagar. Hon bäfvade, då hon skulle smyga till mötet, men hon kunde 50
likväl icke afhålla sig derifrån, ty det sved i hennes hjerta, då hon
ej såg ynglingen med de långa bruna lockarne, riddarens stolte son;
om natten drömde hon om honom, om dagen tänkte hon på honom,
och riktigt lycklig var hon icke, utan då hon kände den smärte gos-
sens arm kring sin medja och han tryckte sin mun på hennes. Och 55
likväl var hon skygg, hon visste ej hvarför, likväl höjde hennes själ
tysta ångestrop, då han nalkades henne. Tala kunde hon knappast,
då de sutto bredvid hvarandra, ty oro och längtan pressade skifte-

vis suckar ur hennes barm; hon kunde ej mer skåda i Erlands ögon,
60 ty det var som om de brände hennes egna; hon sänkte sin blick, beslöjad af långa ögonfransar, till bäckens sorlande vatten, eller höjde hon dem till de tyst skridande stjernorna, medan Erland betraktade henne. Hon *kände* hans blick, utan att kunna möta den, som en ljuf plåga in i djupet af sin själ.

65 Då sade Erland en qväll, då de sutto med kinderna tryckta mot hvarandra, så att ynglingens bruna lockar blandade sig med de mörkare böljorna, som svallade kring flickans hufvud:

— Sjung, Singoalla! Sjung en af ditt folks sånger!

Men Singoalla svarade knappt hörbart:

70 — Jag kan icke sjunga mera.

— Och dock hörde jag dig sjunga den första gång vi sågo hvarandra, då Grip ville bita dig, och jag var elak mot dig. Hvarför vill du icke sjunga nu? Är du sorgsen?

— Ja, svarade Singoalla.

75 — Och hvarför är du sorgsen? Har jag förtörnat dig?

— Du! Nej, Erland! Nej, du gosse! Jag vet icke, hvarför jag är sorgsen... Dock, måhända är det därför, att vi en gång skola skiljas...

— Skiljas! utbrast Erland bleknande. — Vill du icke alltid
80 stanna här?

— Jag ville alltid vara hos dig, men jag måste följa min fader. Ja, när jag tänker derpå... ser du, jag har icke tänkt derpå förut... men nu tror jag, att jag skall dö, när jag skiljes från dig. Jag vandrar långt, långt bort, allt längre bort från dig, Erland.

85 Då du kommer hit om qvällarne, är Singoalla icke här; men hon längtar hit och skall dö af sin längtan. Du skall kanske gråta, Erland, och ropa mitt namn, och jag kan ändå icke komma...

Singoallas ögon fylldes af tårar, och snyftningar häfde hennes unga barm.

90 Erland var blek och stum. Han hade förut icke tänkt på skiljemessans möjlighet. Han släppte Singoallas hand och kände likasom en dolk i sitt hjerta. Ja, tårar framträngde äfven i hans ögon, ty den

mystiska kärleken hade enat deras hjärtan, så att glädje och smärta och pulsslagens gång voro gemensamma för begge. Men då Singoalla såg den fuktiga glansen i Erlands ögon, försökte hon le, för att åter 95 göra honom glad, och hon borttorkade med sin lena hand hans tårar, kysste honom på pannan och sade:

— Var icke ledsen! Då Singoalla är borta, skall du snart glömma henne och åter blifva lycklig.

— Glömma dig! utbrast Erland och steg upp. — Nej, jag glömmmer 100 dig aldrig, jag skiljes aldrig ifrån dig, jag följer dig, hvart du går.

— Vill du det? ropade Singoalla med strålände ögon. — Vill du skiljas från din fader och moder och din sköna borg och allt annat, du älskar, för att följa mig?

— Ja, svarade ynglingen med det fasta beslutets allvar på sin 105 panna.

— Då skola vi blifva man och hustru, utropade Singoalla; — du skall blifva min herre och jag din slafvinna; jag skall under vandringen bära dina bördor, om qvällen svalka dina fötter med det kalla vattnet, under hvilat steka ditt villebråd öfver elden, räcka dig bäga- 110 ren, då du är törstig, sjunga för dig, då du är ledsen och lida allt hvad du lider. Det skall jag göra gerna, ty jag vet, att du älskar mig.

— Nej, inföll Erland, — så skall det icke vara, utan jag skall bära dina bördor, ty mina skuldror äro starkare än dina; jag skall jaga det villebråd och plocka de bär, som smaka dig bäst, till vår 115 måltid; du skall icke vara min slafvinna, ty det vill jag icke, och det passar sig icke. Men man och hustru skola vi blifva.

— Vill du icke nu genast blifva min man, sade Singoalla. — Jag skall göra dig dertill, såsom det tillgår hos mitt folk.

Och Singoalla framtog en liten platt sten, fästad vid en kedja, 120 den hon bar kring halsen. Stenen var svart, och i den var inristad bilden af hennes folks Gud *Alako*.*)

*) Det torde här vara på tiden att för de läsare, som icke redan gissat det, nämna, att det folk, Singoalla tillhörde, var detsamma, som är känt under namnet Zigenare. Vid tiden för vår berättelse började detta gåtfulla folk, som nu är spriddt öfver hela Europa, först visa sig i mellersta, vstra och norra Europa; deras första skaror voro väl försedda med penningar, rikt klädda och visste ge-

Denna sten lade hon i Erlands högra hand och frågade, om han ville älska henne som sin enda qvinna intill döden och svärja henne
125 en trohet, mot hvilken den ringaste förbrytelse skulle berättiga henne att taga hans jordiska lif, utgjuta hans lemmars blod och med sina böner stänga för honom himmelens port. Dertill svarade Erland utan tvekan ja. Derefter tog Singoalla stenen med Alakos bild i sin högra hand, aflade samma löfte och tillfogade efter sitt folks bruk,
130 att hon ville vara sin trogne mans trogna slafvinna och lida allt af hans vrede, men ingenting af hans otrohet.

Sedan detta var gjordt, sade Singoalla: nu är du min man, Erland, och jag är i allt lydig din vilja. Och när hon sagt detta, kastade hon sig på knä i gräset, kysste blommorna, höjde armarne mot himmels stjernor och talade på ett språk, som Erland ej förstod, klingande
135 ord, i hvilka hon utgöt sitt hjertas hänförelse:

— Han är min, den ende jag älskar, den skönaste yngling af alla, den stolte riddarens son, han med den hvita pannan och de bruna lockarne! Vetan det, alla qvinnor, och blicken ej på honom, ty han
140 är min och föraktar er alla. Blicken ej på honom, ty min dolk är skarp! Tack, gode Alako i himmelen, ty han är min, den ende jag älskar!

Erland förstod väl icke hela betydelsen af denna ceremoni, som Singoalla förrättade med en egen och djup högtidlighet i sitt barnsliga
145 väsen; vid ett annat tillfälle skulle han undrat deröfver, att Singoalla

nom den väl beräknade fabeln om deras fäders ogästvänlighet mot Josef, Maria och Kristusbarnet, samt det straff, som Gud fördenskull ådömt dem, att väcka intresse tillochmed hos furstarne, genom hvilkas länder de tågade, så att desse försågo dem med lejdebref och uppmanade sina folk att visa dem gästfrihet. Sednare tidens filologiska och historiska forskningar öfver Zigenarnes ursprung lemna det resultat, att de äro afkomlingar af ett indiskt folk, som bodde vid foten af Himalaja kring Gangesfloden i landet Assam, och derifrån bortträngdes af Hinduerna, som aktade dem ringare än kasten Sudras. Sitt fäderneslands namn bevara de ännu i sagan om staden Assas i landet Assaria, dit enligt sagan deras fäders gud Alako en gång skall återföra dem. De eröfrande Britterna påträffade ännu i 18:de århundradet i Indusflodens deltaland ett folk, som med största sannolikhet kan anses som de kringströfvande Zigenarnes bröder, och hade med dem åtskilliga strider att bestå. Spår efter deras utvandring från Indien påträffas både i Persiens och Mindre Asiens historia.

Förf:s not.

nu kallade honom sin man, ehuru inga ringar blifvit vaxlade, intet bröllop på vanligt sätt hållet och ingen välsignelse uttalats öfver dem af en Herrans tjänare. Men nu tänkte han ej på något sådant; det löfte, han svurit, kände han ingen svårighet att hålla, ty Singoalla var hans själs enda lust, hans ögons enda fröjd; han tänkte blott 150 på att kyssa Singoallas mun, hvila vid hennes barm och följa henne till världens ända.

— Sätt dig bredvid mig, sade Singoalla, — och hör en sägen, som går bland min fars folk. De säga, att den man och den qvinna, som druckit hvarandras blod, skola känna lifvets sorg och glädje, helse 155 och olust på samma tid och på samma sätt; att de kunna tala till hvarandra med tankarne, fastän de äro på långt afstånd, och att deras hjertan aldrig kunna skiljas. Tror du det?

— Jag vet icke, men jag har hört, att vänner, som ville stifta ett evigt förbund, plägade blanda blod med hvarandra. Singoalla, 160 fortfor Erland hastigt, och hans ögon blickade med vild kärlek på flickan, — jag vill dricka af ditt blod; vill du dricka af mitt?

— Ja, hellre än af öknens källa, svarade Singoalla; — men blott en droppa, ty du får ej såra dig illa.

Erland blottade sin venstra arm, ty den venstra armen är när- 165 mast hjertat; men då han upptog sin jagtknif, för att tillfoga sig ett sår med densamma, bad Singoalla ängsligt, att hon skulle få göra såret. Det beviljade Erland leende. Singoalla drog sin skarpa dolk, stack hans fina udd helt lätt i sin älsklings arm och uppfångade med sina läppars purpurkalk den lilla röda perla af frisk ungdomsblod, 170 som framsipprade på marmorhvit grund.

Derefter blottade hon i sin ordning sin venstra arm. Med dolkens nålfina udd framlockade hon en droppe af sina ådrors saft, hvilken af Erland bortkysstes begärligt; ja, han betäckte armen med kyss på kyss och lade honom sedan kring sin hals.

175

VII.

Tvekampen.

Men hvilken är den skepnad, som plötsligt uppstiger i den grå skymningen och med sin tysta närvaro hotar de älskande?

Singoalla spritter till och ropar: Assim!

Ett doft skratt besvarar hennes rop.

5 Har du sett örnen, då han skakar sina vingar och från skyhögt fjell skådar en fiende i rymden? Hans runda, rörliga ögon betäckas af en grå dimma, men denna genombrytes hastigt af ett blixtrande sken, han höjer sig på gula starka klor, utbreder vingarne och skjuter med sträckt hals och pilsnabb fart mot fienden. Så blixtrade Erlands
10 ögon, då han såg gestalten och hörde namnet Assim. Han flög upp och drog sin jagtknif för att anfalla främlingen. Singoalla fattade om sin älsklings väpnade hand, men han ryckte sig lös. Den svarte Assim såg knifven glimma i stjernornas ljus; han afkastade sin kappa, gjorde ett språng tillbaka, medan hans hand sökte dolken i
15 bältet, och han sade:

— Höfdingens dotter och slottsherrens son! Stackars Singoalla! Qvinnorna i lägret skola håna dig och männerna förakta dig!...

Och i det han talade så, slungade han dolken mot Erlands hufvud. Men Assims hand felade; vreden och skymningen bragte den
20 skicklige dolkslungaren på skam. Erland gick emot honom med höjd knif. Assim gjorde ännu ett språng tillbaka, ett vigt, elastiskt språng; han sträckte ut sina obeväpnade armar, hans svarta öga följde det hotande vapnets rörelse, fingrarne öppnade sig, för att i rätta ögonblicket gripa om Erlands lyftade hand, och den smidiga
25 kroppen böjde sig, för att med ett oväntadt sidosprång undvika hugget, om handen ej kunde afvärja det.

— Assim är obehäpnad, nåd åt Assim! ropade Singoalla och förde händerna vildt genom sina lockar.

— Är du obehäpnad? frågade Erland och sänkte hastigt sin hand.

— Ja, svarade Assim, — men jag är en man. 30

Erland kastade jagtknifven i gräset, för att enligt nordisk sed obehäpnad kämpa mot en obehäpnad. Erland, den blonde Götten, var sjutton år, skägglös och ännu ej fullvext; Assim, den svarte ättlingen af folket från Ganges, hade vandrat i tjugosex somrar, oberäknadt de trenne, hans moder burit honom på sin rygg. 35

De gå emot hvarandra, de utsträcka sina armar och fläta dem kring hvarandra i ett famntag, fastare än kärlekens; de trycka bröst mot bröst så nära som vreden kan närma tvenne hjertan; deras ådror svälla som höstbäckar, deras senor sträckas som bågsträngar, deras muskler spännas och röra sig, likt sammanflätade ormar, från 40 hjessan ned till tårna, som böja sig likt örnlör.

Men i nästa ögonblick är segern redan afgjord. Den blonde Götten har kastat den mörke främlingen till marken; hans knä tryckes hårdt mot den fallnes bröst, och hans hand griper kring dennes strupe.

Då ilar den späda flickan fram till de vilde kämparne, för att be- 45 veka segraren och bedja för den öfvervunne. Erland lyssnar till hennes röst, släpper sitt mördande tag och reser sig stolt.

Assim stiger upp, men hans blick är häftad vid jorden. Han upptager sin kappa, sveper sig i henne och smyger bort.

— Ve mig! ropar Singoalla. — Han skall berätta allt i lägret. 50 Min fader skall slå mig, männerna förakta mig och kvinnorna håna mig!

— Nej, sade Erland, — det skall icke ske.

— Nej, upprepade Singoalla, — det bör icke ske, ty vi äro man och hustru. 55

— Kom, sade Erland, — jag följer dig till lägret, för att tala vid din fader. Då Erland är vid din sida, har Singoalla intet att frukta.

— Min man! sade Singoalla med glädje.

— Min hustru! svarade Erland, lyfte henne upp i sin famn, bar henne öfver bäcken och försvann med henne i skogen. 60

VIII.

Lägret.

Skogen, som omslöt svedjolandet, liknade i mörkret en hög, oge-
nomtränglig, svart mur, på hvilken himmelens stjernbeströdda tak
hvilade. Här och der på det öppna fältet flammade stockeldar, i
hvilkas sken besynnerliga skuggor rörde sig samt här och der ett tält
5 spöklikt framskymtade. Der var ett hvimmel af menniskor och djur,
af män, qvinnor, barn, hästar och hundar, ett sorl af röster från gröf-
sta bas till gällaste diskant; sång, strängaspel, hvisselpipors skärande
ljud, trumslag, hundskall, barnskrik, lugnt samtalande karlröster,
grälände pipiga qvinnostämmor, då af hammare, som bearbetade
10 någon sprucken kopparkittel eller formade glödröda jernstycken till
hästskor och pilspetsar — allt detta blandade sig till ett öronslitande,
förvirradt och förvirrande samljud. Med Singoalla till vägvisare, med
hennes hand i sin, skred Erland, ett mål för nyfikna blickar och för
anmärkningar på en rotvälska, som han ej begrep, genom den my-
15 lande hopen, mellan grupper af män, som åto, drucko, spelade tär-
ning, slipade knifvar och svärd eller läto hammare dansa på städ,
bildade af stenar och betäckta med en jernhall — mellan qvinnor,
som rörde i grytor, matade barn, lagade kläder, samtalade och kif-
vades — mellan nakna gossar och halfnakna flickor, som lekte, ör-
20 filades och klöstes, skrattade och gräto — mellan hästar, vagnar,
tunnor och husgerådssaker fram emot höfdingens, Singoallas faders
tält.

Samma afton, medan Singoalla var hos Erland, hade den väntade
hopen anländt till lägret, och höfdingen tillkännagifvit, att upp-

brottet skulle ega rum om morgonen af andra dagen derefter. Deraf 25 denna ovanliga liflighet i lägret.

Höfdingens tält stod söderut nära skogsbrynet. Här var oljudet icke så stort, trängseln icke heller. Stammens äldste och anseddaste män voro der församlade; äfven sågos der några qvinnor, hvilka tyst, men ifrigt samtalade sins emellan, då Erland och Singoalla nalkades. 30 Dessa qvinnor voro Assims moder, systrar och anförvandter; alla riktade de sina ögon på höfdingens dotter, då hon vid Erlands sida gick dem förbi. Gumman, Assims moder, liknade vid eldskenet, måhända äfven annars vid dagsljuset, en otäck hexa. Hennes långa krokiga näsa tycktes hafva vext fram ur ansigtet på bekostnad af de djupa 35 ögongroparne, de ihåliga kinderna... alldeles som då vid jordbäfningar bergen höjas, och jordlagren deromkring instörta, för att fylla de uppkomna afgrunderna... hennes röda ögon flammade, och de tunna läpparne, som saft- och kraftlösa hängde som skrumpna skinn kring det tandlösa gapet, grinade vedervärdigt. Kåringens hemska 40 ansigte uttryckte ilska och hämdlystnad, ty Assim hade redan berättat hvad han erfarit vid bäcken; men det uttryckte äfven förundran, då hon såg riddarens son vid Singoallas sida.

Vid Erlands åsyn reste sig stammens äldste och bugade ödmjukt. I tältöppningen stod höfdingen sjelf, samtalande med Assim. Begge 45 tycktes öfverraskade af den blonde ynglingens ankomst. Assim smög undan, i det han sände Singoalla en dyster sidoblick. Höfdingen förde händerna till pannan och bugade för Erland, men hans halft nedslagna ögon fäste dock mellan de svarta ögonhåren en glimmande blick på Singoalla. 50

Flickans kind var blek, men hon bäfvade ej, ty hennes hand hvilade i Erlands.

Erland förklarade, att han ville tala vid höfdingen utan annat vittne än Singoalla. Höfdingen förde honom stillatigande in i tältet. 55

Hvad der talades, vet ingen, men efter en half timmas förlopp lemnade Erland tältet med lugn på sin panna, följd af Singoalla,

som stolt mötte Assims moders och de öfriga kvinnornas blickar,
samt af höfdingen, hvars ansigte bar spår af hans sinnes oroliga
60 tankar. Kommen ett stycke in i skogen, skakade Erland hand med
höfdingen, kysste Singoalla och sade:

— Jag är redo på den utfästa tiden.

IX.

Aftåget.

— Huru är det med Erland? Han är dyster och talar föga, sade fru Elfrida till sin man, herr Bengt.

— Han lider af ensamheten, svarade riddaren, sedan han med betänksam min tagit en klunk ur bägaren, hvarefter han lät blicken flyga hän till de blånande skogstopparne, som syntes genom den 5 smala fönsternischen; — han lider af ensamheten, och detta är ej underligt. Skogen passar ej mer för honom; vi skola i höst skicka honom till konungens hof att der lära *mores* och ridderliga öfningar.

Fru Elfrida afbröt samtalet, så snart det vidrörde denna sträng, ty hon kunde blott med vemod tänka på den stund, då unge Erland 10 skulle från fader och moder begifva sig ut i vida världen.

Men Erland satt nu i klostrets bokrum vid pater Henriks sida och läste vid det dunkla ljuset från det höga spetsbågefönstret i den Romaren Virgilius herdedikter, och då herden Meliboeus klagade:

Nos patriæ fines et dulcia linquimus arva),*

15

klagade Erlands hjerta med honom, och han lyssnade tankspridd till paterns utläggning af skalden, ehuru denna utläggning var vida saftigare — hvartill ej behöfdes mycket — än de träaktiga kommentarier af salig Maurus Servius, hvilka stodo skrifna med rödt bläck i foliantens marginal. 20

Erland hade, innan han begaf sig till klostret, ströfvat genom alla vrår och vinklar af slottet, talat ovanligt vänligt med alla husets tjenare, besökt alla sin barndoms lekplatser, icke förglömmades den

*) Vi lemna fädernehemmets ljufva nejder.

vilda branten, från hvilken han plägade hoppa i sjön; han hade be-
25 sökt dem, för att säga dem farväl och först nu kände han, huru kära
de voro honom, huru svårt det var att lemna dem, fast han så
mången gång längtat fjerran från dem ut i verlden.

Han tänkte på sin käre fader, sin älskade moder, och vid denna
tanke svigtade hans beslut. Han tänkte ock på munken, sin gode
30 lärare, som satt vid hans sida, och han välsignade honom tyst för
den kunskap, han genom denne erhållit i skrifkonsten; ty så tröstade
sig Erland: jag skall snart hugna mina föräldrar med ett bref, som
skall säga dem, hvarför jag försvunnit, att jag mår väl, och att jag
snart skall återvända som en stolt riddare, rik på ära och bedrifter.
35 Till detta ändamål hade han ock lösslitit ett blad ur ett breviarium
och gömt det hos sig; på detta blad skulle brefvet skrivas.

— Du är trött nu, sade pater Henrik, då han förmärkte Erlands
tankspriddhet; — godt, vi skola sluta . . . *claudite jam rivos, pueri,*
sat prata biberunt. Nästa gång börja vi med *Formosus Alexis.*

40 Patern slog igen boken och fastläste den på sin plats i det götiskt
sirade bokskåpet.

— Farväl, sade Erland och tryckte paterns hand. — Min gode
lärare, tillade han, — jag vill i afton hafva er välsignelse.

Patern lade sin hand på hans hufvud, läste välsignelsen och slöt
45 honom derefter i sin famn, såsom han stundom äfven annars plägade
göra.

I detta ögonblick hördes buller utanför murarne. Brodern port-
vaktaren gläntade i dörren och underrättade priorn, att en hop af
det främmande folket, anförd af sin höfding, begärde inträde, för
50 att tacka priorn för hans vänlighet och säga farväl, ty följande da-
gen, mot middagstiden, ämnade de bryta upp. De hade redan varit
på Ekö och till riddaren framburit skyldig tack för bevisad gäst-
frihet.

Patern svarade: låt dem komma!

55 Under tiden axlade Erland sin kappa och ilade ut.

Pater Henrik emottog det främmande folkets ombud i klostrets
refektorium. Alla munkar voro närvarande. Höfdingen steg fram,

talade och bugade. Patern besvarade hans ord värtaligt. Allt tillgick högtidligt och tillika vänligt. Men medan höfdingen och patern talade, irrade de vandrande männens blickar kring rummets väggar och 60 fäste sig vid de skinande kärl, som stodo på ekbordet, och icke mindre vid de bilder af den heliga jungfrun och barnet, hvilka stodo der i väggfördjupningarne. Men andakt var det säkert icke, som skimrade i deras ögon, då de sågo himladrottningens gyllene krona eller de silfversirater, som i fina ogiver och rosetter omgäfvö 65 henne. Ej heller var det värman i rummet, som föranledde en af männerna att, dold af den öfriga hopen, sakta aflyfta krokarna i det till dörren närmaste fönstret; ty om värman varit orsaken, skulle han väl öppnat detsamma, men så gjorde han icke.

Vi lemna emellertid klostret och begifva oss till slottet, för att 70 bevittna Erlands tysta afsked från detsamma. Qvällen är långt framskriden, och klosterklockornas toner, som för slottets innevånare äro signalen att gå till sängs, hafva längesedan sväfvat öfver insjön och, mildt burna af klippornas ekon, gått till hvila i skogen. Riddar Bengt och fru Elfrida slumra redan; sofkammararens nattlampa sprider, från 75 en fördjupning i väggen, ett matt sken, i hvilket skuggorna fladdra med osäkra former, men samla sig, långt bort, mörkare och djupare, kring alkovens gardiner. Dörren till salen står halföppen; den öppnas sakta helt och hållet. På tröskeln, dold af mörkret, stannar en gestalt. Det är Erland. Han vill smyga bort till de gamla, betrakta 80 deras ansigten ännu en gång och säga dem farväl så tyst, att de blott kunna förnimma det som en drömvilla; men ålderdomens sömn är lätt, de kunde vakna, fruktan kämpar med hjertats fordran, han vågar icke gå. Han lutar pannan mot dörrposten och lyssnar till de kära sofvandets andedrag. Hans kind är blek och hans ögon tårade. 85 Derefter återvänder han den väg han kommit. Han smyger ned för slottstrappan, lockar till sig Käck, vadar öfver sundet, som skiljer ön från landet — ty fallbryggan är, som vanligt om natten, uppdragen — samt fördjupar sig i skogen, följd af sin trogne hund. Han bär sina sämsta kläder, och icke ett enda mynt finnes i fickan på 90 hans slitne lifrock. Gördeln, som omsluter hans smärta lif, tillika

med jagtknifven, som hänger i gördeln, är det enda ting af värde, som han medtagit från sin faders borg.

Främlingarnes höfding hade sagt till riddar Bengt och till patern, 95 att hans folk skulle aftåga följande dag vid middagstiden. Han hade kanske sina skäl att säga så till dem; men till Erland hade han sagt: kom före midnatten, eller du kommer för sent.

Allt var redan färdigt till uppbrott, då Erland kom till svedjolandet. Oroligt hade Singoalla väntat honom. Nu emottog hon 100 nom med ett glädjerop, der hon, insvept i en brokig kappa, satt i sin faders vagn på en bädd af täcken och sjelf tyglade de små lurfviga kampar, som voro spända för vagnen och otåligt skrapade marken med sina hofvar. Bakom stod en lång linie af vagnar, förspände dels med hästar, dels med oxar, och fullastade af qvinnor, 105 barn och bohagsting. Svepte i sina kappor stodo de gifte männerna bredvid vagnarne, en hvar i grannskapet af sin familj och sin egendom. Af de unge ogifte karlarne bildade en med spjut, bågar och knifvar beväpnad hop en eftertrupp. De öfvergifna eldarne belyste scenen. I spetsen för vagnarne voro blossbärare uppställda, för att 110 lysa tåget genom den obanade skogen. Höfdingen vandrade tillbaka från sina egna packvagnar, som öppnade tåget, ned till den siste, för att öfvertyga sig, det allt var i ordning. Han hade med feberaktig häftighet sporrat sitt folk till skyndsamhet, hans blick var orolig, och han, den annars så djupt bugande mannen, hade nu knappt gifvit 115 sig tid att helsa sitt bands nya medlem, sin dotters make och riddarens son, med en vårdslös nick. Detta märkte dock Erland knappast, ty han hade endast öga för Singoalla. Sedan höfdingen gjort sin rund, gaf han med en klocka signal till uppbrott. Blossen flämtade mellan granarne, den ene vagnen efter den andre uppslukades i den 120 svarta skogen, och snart var svedjolandet tomt... dess tomhet belystes hemskt af de öfvergifne eldarne.

Så skred tåget framåt, så fort som mörkret och den oländiga marken tillät. Singoalla hade stigit af vagnen och vandrade vid Erlands sida, medan han ledde spannet vid tyglarne. Stjernorna glimmade

skönt öfver trädtopparne, och bakom sig hörde de älskande en 125
fåtonig, svårmodig och likväl behaglig sång, sjungen af någon bland
de vandrande männerna. Mellan skrofliga klippor, genom tysta dalar
gick färden. Snart började det ljusna öfver nejden; hvitgrå dimmor
uppstego ur träsken och småsjöarne; stjernorna bleknade och för-
svunno; en matt dager göt sig mellan trädens stammar ned på mar- 130
kens daggvåta mossas; fåglarne vaknade och började slå morgonklara
drillar; purpurflammar lågade vid östra himlaranden; solen gick
upp, och friska vindar spelade. Det var en behaglig vandring, tyckte
Erland, och hans bröst svällde af en enda känsla, som ropade:
framåt, framåt genom den sköna världen! Han betraktade Singo- 135
alla; hon var skön som en nyss utvecklad ros, förfriskad af morgon-
dagg. Med dig, sade han, vill jag vandra till världens slut.

Men morgonen hade ej förjagat det nattliga moln, som hvilade
på höfdingens panna. Äfven hos honom ropade en känsla: framåt,
framåt! men det var en dyster ängslande känsla. Han ilade out- 140
tröttligt från vagn till vagn och eggade männerna att skynda. Timma
efter timma förled, och solen stod redan högt; hästarne badade i
svett, qvinnorna voro trötta och knotade. Men höfdingen ropade:
framåt, och piskorna smällde öfver de trötta dragarne, och vagns-
hjulen gnisslade på sina nötta axlar. 145

— Höfding, sade Erland till Singoallas fader; — skall du icke
snart befalla rast? Vet du ej, att dragare behöfva hvila, foder och
vatten? Se, der borta flyter en bäck. Låtom oss vattna hästar och
oxar!

— Der, sade höfdingen och pekade mot en skogbeklädd, sakta 150
sluttande höjd, som befann sig helt nära; — der skola vi hvila.

Mer svarade han icke, ty i detsamma sprängde fram till honom
en ryttare. Det var Assim, sittande på en lurfvig kamp. Assim, som
befunnit sig i den vapenbärande eftertruppen, hviskade något i
höfdingens öra. Dennes ansigte mörknade ännu mer, och hans ögon 155
sköto en orolig blick. Han sade intet, men kallade några af de äldre
männerna till sig och utdelade med låg röst befallningar.

Emellertid skred tåget uppför den skogbeklädda kullen. På toppen af denna var en grön slätt. Här spändes dragarne från vagnarne, och dessa ställdes i en tät, vidsträckt krets och förenades med rep, så att de bildade hvad man kallar en vagnborg. Derinom samlades nu folk och hästar. Vapen framtogos och lades i en hög omkring en väldig ek, som stod midt på den gröna planen. Undrande frågade Erland höfdingen, hvad detta skulle betyda.

165 — Försigtighet höfves ett folk, som har många fiender, svarade denne och gick så till ett hemligt rådslag med de äldre männerna, medan de yngre fodrade hästarne, och qvinnorna framburo vatten från en nära sorlande källa eller tillagade middagsmåltiden.

Kring Singoalla samlade sig stammens unga flickor; de glammade 170 muntert och betraktade med förstulna blickar den blonde ynglingen, som de alla funno vacker och i hjertat åtrådde att ega till man. Du är lycklig, Singoalla, ropade de, och Singoalla nickade gladt. Men bland de unga flickorna, som talade med Singoalla, var ingen af Assims systrar eller anförvandter. De voro samlade för sig sjelfva, 175 och Assims moder var midt ibland dem.

Under tiden granskade Erland de vid eken lagda vapnen, spände bågarne, för att pröfva deras kraft, undersökte eggen på svärden och sjöng obekymrad en munter visa.

— Det var lyckligt, att vi ega honom ibland oss, sade bland andra 180 nat en äldre man till höfdingen. — Han skall blifva vår gisslan.

— Men han är farlig, sade en annan; — det är en fiende midt ibland oss.

— En sömndryck! hviskade höfdingen.

— Ja, svarade alla, utom Assim, hvilken ehuru ung var närvarande i de äldres råd, ty han var af höfdingeslägt. Assim mumlade: 185

— En giftdryck!

Efter rådslagets slut gick han bort och talade hemligt med sin moder.

Sedan Assim vexlat några ord med sin mor, satte han sig åter på 190 sin lurfviga kamp och red, åtföljd af tre eller fyra unga karlar, äfven till häst, ur lägret nedför höjdens sluttning.

Qvinnorna började nu framföra matvaror och uppduka dem i gräset, och bandet samlade sig i skiljda flockar kring anrättningarne. Höfdingen, hans anförvandter och bandets äldste intogo sin måltid i grannskapet af eken. Erland inbjöds att sätta sig ned vid höfdingens 195 sida; bredvid Erland satte sig Singoalla. En af Assims systrar betjenade laget. Höfdingen framställde till Erland många onödiga ursäkter öfver måltidens torftighet; men Erland spisade med god smak, ty nattmarschen hade gifvit honom matlust; han bröt glädligt sitt bröd och delade det med Singoalla. 200

Men om maten var torftig, kan ej detsamma sägas om drycken. Assims syster frambar bägare till laget; trenne af dessa, som ställdes framför höfdingen, Erland och Singoalla, voro af skönaste silfver, konstrikt arbetade. Erland tyckte sig igenkänna dem och utbrast undrande: 205

— Hvad dessa bägare likna andra, som jag sett i klostret! Ja, denna synes för mina ögon underligt liknande samma heliga pokal, hvilken står på klosteraltaret, fylld med nattvardsvin.

— Riktigt, svarade höfdingen med en förstulen blick kring laget; — de likna hvarandra mycket. Men säg mig nu er tanke om vinet. 210 Vi hafva medfört det ända från Ungerns kullar.

Singoalla bleknade och sänkte sina ögon till marken, ty hon anade, huru det var. Men Assims syster fyllde bägarne. Alla, utom Singoalla, drucko, och Erland fann smaken ljuflig.

Nu hördes plötsligt förvirrade rop. Alla stego upp. Det blef rörelse, oro i lägret. Assim hade återvändt; han skyndade till höfdingen och samtalade tyst med denne. 215

— Hvad är på färde? frågade Erland.

— Vi skola hålla en vapenöfning, svarade höfdingen kallt och befalldes derefter Singoalla att gå bort till de andra qvinnorna. Dessa 220 tillika med alla barnen hade samlats afsides på en plats inom vagnborgen. Singoalla gick; hennes kind var blek, hennes blick beslöjad.

Karlarna samlade sig kring eken och beväpnade sig. Höfdingen förde Erland in i hopen och bad honom i tid välja, innan de bäste vapnen voro tagna. Men då Erland lutade sig ned, gaf höfdingen 225

Assim en vink; denne kastade ett rep kring Erlands kropp, och innan han hunnit varsna förräderiet, hade Assim, biträdd af de andra, snärjt repet kring hans armar och ben, så att han ej förmådde göra motstånd eller ens röra sig. Han liknade ett lejon, fångadt i ett
230 jägarenät. Hans ögon flammade, hans ådror svällde; men den mörke Assim skrattade hånfullt och sade till männerna: — bind honom vid eken!

När detta skett, ilade alla fram till vagnborgen. Ur qvinnornas hop hördes ett hjertslitande rop; det var från Singoalla, då hon vars-
235 nade hvad som skett. Hon ville ila fram till Erland, men Assims moder fattade med sina skinntorra fingrar hennes lockar och hväste: — det är du, som bragt skam och olycka öfver oss. Ve dig, ve dig! Din blonde älskare skall dö, han skall slitas i stycken, han skall förtäras af gift... ja du! giftdrycken, lagad af min hand, rasar redan
240 i hans inelfvor. Ser du, hans hufvud sjunker mot bröstet, hans friska kinder bli gula som det giftiga smörblomstret... ha, ha! det verkar redan.

Och medan hon talade så, fattade de andra qvinnorna i Singoallas armar och flikarne af hennes dräkt, samt öfverhöljde henne med
245 skymford. De skulle sönderslitit henne, om hon ej varit deras höfdings dotter.

Det fanns äfven en annan varelse än Singoalla, för hvilken anblicken af Erlands misshandling skulle varit odräglig. Denna varelse var Käck. Men man hade äfven tänkt på honom. Under det Erland
250 satt vid måltiden, hade en af männerna lockat Käck ur vagnborgen ett stycke in i skogen och der bundit honom vid ett träd.

Men utanför vagnborgen hördes rop och vapengny. En fiendtlig skara besteg kullen. Redan hven en pil, stridens första budskap, genom luften. Qvinnorna trängde sig tätare tillsammans, tryckte sina
255 barn intill sig och vände fruktande blickar mot den sida af vagnborgen, der männen stodo med spända bågar och fällda spjut, afvaktande angreppet.

— Ingen nåd åt helgerånarne, ljöd en kraftig röst derutifrån; — hugg ned dem alla!

Det var pater Henrik, som talade så till en hop af riddar Bengts 260
bönder, som, väpnade med yxor, bågar och spjut, tågat ut att för-
följa det främmande folket.

Pater Henrik red en liten skymmel; kring sin munkkappa hade
han spännt ett bälte, i hvilket slidan till ett väldigt slagsvärd hängde;
sjelfva svärdet svängde han i handen. 265

Äfven riddaren åtföljde tåget; men han var obehäpnad, ty han
tyckte det föga löna mödan att pådraga ett harnesk eller störa sitt
goda svärds hvila för en dylik fejd. Han gick i spetsen för sitt folk,
stödjande sig på en ekepåk, såsom han plägade göra, då han var ute
att bese åkrar och ängar. 270

Emellertid vände han sig till sitt folk och ökade vigten af paterns
ord, i det han sade:

— Ja, hugg ned packet och skona ingen, utom qvinnor och barn!
De ha illa lönat min gästfrihet. De ha plundrat klostret rubb och
stubb, icke ens skonande den heliga jungfruns gyllene krona eller 275
nattvardsvinet. Svängen yxorna, gossar, som då I fällen träd i
skogen!

Men innan skaran hunnit fram till vagnborgen, hade Assim, på
ett tecken af höfdingen, gått fram till eken, der Erland, nästan med-
vetslös genom dryckens verkningar, stod bunden. Assim höll en dolk 280
i handen och riktade dess spets mot Erlands bröst.

— Halloh! ropade höfdingen, som klifvit upp på en vagn. —
Hvad viljen I derborta? Kommen I uti fiendtlig afsigt, eller huru?
Om så är, så låtom oss först underhandla, för att se, om saken kan
biläggas i godo. 285

— Ingen underhandling, du fördömde tempelskändare! Du skall
dö, ropade patern och red fram mot vagnborgen hastigare än folket
hann följa honom.

— Se dit och låt beveka er, sade höfdingen hänfullt, i det han
pekade på eken, hvilken syntes högt öfver vagnborgen, emedan han 290
stod på kullens topp.

— Erland! utbrast patern bleknande.

- Ja, riddarens son, inföll höfdingen. — Närmen I eder ännu ett steg, så gifver jag en vink och svärdet stötes i hans bröst.
- 295 — Förbannelse öfver dig, hedning! ropade patern.
- Ett steg! sade höfdingen och höjde sin hand. Assim lyfte svärdet.
- Håll, skrek patern, och vinkade såväl till höfdingen, som till riddaren och hans folk, hvilket redan ordnat sig, för att med ett
- 300 väldigt härskri rusa mot vagnborgen.
- Hvad är på färde? frågade riddaren och gick fram till patern.
- Der! Se! Håll! Icke ett steg framåt!
- Äfven riddar Bengt bleknade och hade knappt styrka att ropa till sitt folk:
- 305 — Tillbaka!
- Underhandling? Ja eller nej? frågade höfdingen, under det hans svarta karlar, bröst vid bröst, halft beslutsamme, halft dar-
rande, väntade stridens början.
- Underhandling! svarade riddaren. — Men förbannad vare du
- 310 i evighet, nedrige förrädare!
- Beviljen I oss fritt aftåg? frågade höfdingen.
- Ja, svarade riddar Bengt.
- Med allt hvad vi ega? Märk, att vi ega allt hvad vi taga!
- Det är vårt begrepp om eganderätt. Således fritt aftåg med allt
- 315 hvad vi ega?
- Riddaren svarade ej, utan riktade tigande sin blick på pater Henrik.
- Utlemmen åtminstone nattvardskalken och den gyllene kronan! Det öfriga mån I då behålla, sade patern med en djup suck.
- 320 — Bah! inföll höfdingen. — Låtom oss ej vara småaktiga! Vi äro ju fromma pilgrimer, som väl behöfva dessa heliga klenoder till tröst och andakt under vandringen. Således fritt aftåg med allt hvad vi ega! Ynglingen skall oskadd utlemnas, om I svärjen på er frälsares bild att hvarken sjelfve oroa oss på minsta sätt, ej heller dertill egga
- 325 andra.

— Jag skall efter bästa förmåga ersätta klostret dess förlust, hviskade riddar Bengt till patern med en blick af hemsk oro på Assims lyftade svärd. — Låtom oss gå eden, och må de draga bort!

Med en ny suck framtog pater Henrik ett krusifix, som han bar i en kedja kring halsen. 330

— Allt för den käre gossen, mumlade han. — Men huru har han råkat i deras händer? Jag begriper det icke.

Riddaren och patern gingo begge den äskade eden, alltunder det vrede kokade i deras hjärtan.

— Sänk svärdet och lös fången, ropade höfdingen till Assim. 335

— Nej, nej! skreko flera röster. — Utleмна icke vår gisslan! De skola sedan angripa och nedgöra oss.

— Varen obekymrade, svarade höfdingen på sitt folks språk. — Dessa nordiska menniskor äro ett besynnerligt folk. De hålla vanligtvis hvad de lofva, tillochmed utan både ed och handslag. Men i alla händelser äro vi ju beredde till försvar... Ädle herre, fortfarande höfdingen till riddar Bengt, — tro icke, att vi med våld fört eder son med oss! Han har sjelf infunnit sig i vårt läger, i akt och mening att följa oss på vår vandring genom verlden, ty han har förälskat sig i min dotter och vill ogera skiljas från henne. 345

— Du ljuger, niding, sade riddaren. — Men jag byter icke ord med dig. Drag dina färde, och frukta himmelens straff!

— Ja, drag dina färde, och förbannad vare du! röt pater Henrik.

Höfdingen bugade på sitt vanliga sätt och förde händerna till sin panna. 350

Emellertid blef Erland löst från trädet och framfördes af tvenne männer. Hans hy var gulblek, hans gång vacklande och hans hjerna så förvirrad, att han icke visste, hvar han var, eller hvad som händt. Han måste lyftas öfver vagnarne, och när han befann sig utanför denna förskansning hos de sina, sjönk han till marken. 355

— Hvad hafven I gjort min son? utbrast riddaren förfärad, upplyfte Erlands hufvud och betraktade honom.

— Intet, svarade höfdingen från sin förskansning. — Måhända är det skrämseln, som verkat detta.

360 — Skrämseln? upprepade riddaren med en ljungande blick. —
Min son skrämde af edra hotelser, af edra misshandlingar, af edra
lömska dolkar, riktade mot hans värnlösa bröst? Nej, han fruktade
aldrig, *kan* icke frukta. Ve, att eden binder min hand! Denna skymf
skulle annars kostat ert hufvud.

365 — Jag anser sannolikare, anmärkte pater Henrik, — att vreden
uttömt den bundne ynglingens krafter.

Vi vilja nu i få ord berätta, att Erland hemfördes till Ekö slott,
samt att riddaren och patern drogo tillbaka tillika med sitt uppbåda-
de folk. Men de gjorde det med motsträfvighet, ty det var ett begär,
370 som brann i deras hjertan, sjöd i deras ådror, och fick röst i deras själ,
ett begär att nedgöra det lömska rövarepaketet alltifrån dess höfding
till det spädate barnet vid modersbarmen; men det obevekliga sam-
vetet ropade: I hafven svurit och skolen hålla er ed, — och sam-
vetet var hos desse män starkare än den vildaste vrede.

375 Knappt hade de aftågat, och höfdingen utskickat kunskapare, för
att öfvertyga sig, det aftåget var verkligt, förrän han befallde, att
Singoalla skulle framföras till honom.

Flickan, som hitintills kämpat en fäfäng strid, för att slippa ur
qvinnornas händer, störtade till sin faders fötter. Hennes långa hår
380 svallade i vildaste oordning; hennes ansigte blödde af skråmor, som
den gamla hexan, Assims moder, tillfogat henne med naglarne; hen-
nes klädning var i trasor.

Assims moder och de öfriga qvinnorna ilade efter henne och sam-
lades under vilda skrän kring höfdingen. Äfven männerna flockade
385 sig dit.

— Rättvisa! rättvisa! skrek Assims moder. — Är det nu kommet
så långt, att sonen till den döde höfdingen får skymfas af den lef-
vande höfdingens dotter? Är Assim icke god nog åt din Singoalla
kanske? Vänta, vår släkt är mäktig... vår släkt är en höfdingesläkt
390 så god som din...

— Tig, käring, sade höfdingen, — eller jag skär tungan ur din
hals! Har jag någonsin glömt, hvad rättvisan fordrar?...

— Min far, ropade Singoalla och slog sina armar kring hans lif;
— den blonde ynglingen är min man; vi hafva svurit hvarandra trohet på Alakos bild; du kan aldrig taga honom ifrån mig. 395

— Hon yrar, sade höfdingen kallt. — Hvar är Assim?

— Jag är här, svarade denne dystert.

— Hemta hit ett krus, befallde höfdingen.

Kruset frambars af en qvinna. Höfdingen upplyfte det framför sig. 400

— Assim, sade han, — jag gifver dig min dotter till äkta, och till ett tecken derpå krossar jag detta . . .

— Håll, utbrast Assim, — ni vet icke, om jag vill hafva henne. Jag plägar ej fika efter ett äpple, i hvilket en annan redan bitit.

Höfdingens ögonbryn rynkades och hans läppar sammanpressades. 405
Men fruktan för Assims mäktiga släkt, medtäflaren med hans egen om makten och första rangen inom bandet, riktade utbrottet af hans vrede, icke mot Assim, ehuru denne grymt skymfat honom, utan mot den arma Singoalla.

— Bort från mig! ropade han och stötte henne häftigt ifrån sig. 410
— Jag vill visa, huru en höfding skall skipa rättvisa, och fördömd vare den tunga, som vågar smäda mig för våld! Dotter, du har skymfat ättlingen af en bland de tio furstar, hvilka förde vårt folk ur dess fäders land Assaria. Du visste dig vara bestämd att blifva Assims hustru, men du har öfvergifvit honom för en främling. Välan, 415
sök denne främling, hans kärlek eller köld, hans barmhertighet eller afsky; men sök intet mer hos oss! Du är utstött ur vårt band. Gå till din främling!

Ett allmänt jubel från Assims anförvandter och vänner, hvilka utgjorde en betydlig del af bandet, helsade dessa ord. 420

Höfdingen hade med denna åtgärd betryggat sitt hotade välde öfver bandet. Derpå var den beräknad. Men vreden hade äfven sin del deruti. Nu, när domen var uttalad, gick plötsligt en uppvallning af faderskänslan genom hans hjerta, och han väntade, att några röster bland de omgifvande skulle höja sig till Singoallas för- 425
svar.

Men alla jublade — alla utom Assim, som stod tyst, och tvenne unga flickor, Singoallas leksysstrar, som gingo fram, omfamnade henne och gräto.

430 För öfrigt ett allmänt jubel, som skar in i höfdingens själ.

— Vår höfding är rättvis . . . lefve han! ropade männerna.

Men Assims moder skrattade, dansade kring Singoalla och pekade på henne med fingret. Och de andra qvinnorna, såväl de äldre, hvilka tänkte på Assim för sina egna döttrars räkning, som de yngre,
435 hvilka afundades Singoallas skönhet och gillade sina mödrars tankar, ropade: Gå! Bort! Gå till din främling!

Singoalla förde lockarne ur pannan, vände sig till sin far och sade:

— Jag skall gå, fader. Ja, jag går gerna till den blonde ynglingen, ty jag älskar honom, och han älskar mig; han är min man, och jag är
440 hans hustru. Men äfven dig älskar jag, och sedan jag återfått min Erland, skall jag uppsöka dig, ty icke kan du förskjuta mig för alltid, gode fader.

Singoalla ville gerna tryckt en afskedskyss på sin faders läppar; men hon vågade icke bedja derom. Hon vände sig bort och gick med
445 beslutsamma steg ur lägret.

X.

Natten.

Singoalla vandrade genom skogen, följande de spår, som hennes folks vagnar efterlemnade. Skymningen låg öfver nejden, då hon trött, villrådig och bäfvande, såg Ekö slott höja sina torn öfver insjöns grå yta. Fallbryggan var uppdragen, och hon vågade icke med ropande gifva sin närvaro tillkänna. Flickan satte sig på en sten vid stranden, 5 gömde ansigtet i sina händer och grät. Hon tänkte på mycket: på fadrens vrede, qvinnornas hån, men mest på Assims moders ord, då hon sade, att hon bräddat den blonde ynglingens pokal med en ryslig giftdryck.

— Hon ljög, ja hon ljög, sade Singoalla till sig sjelf, ty hon ville 10 förjaga denna hemska tanke.

Då väcktes hon ur sitt sorgliga grubbel af smygande steg, hvilkas ljud hennes skarpa öra uppfångat. Hon såg flera karlar närma sig henne; hon steg upp och betraktade dem; de rusade fram, för att fånga henne och föra henne till slottsherrn. De hade i henne igen- 15 känt en qvinna, tillhörig det band af hedningar, helgerånare och giftblandare, som de samma dag under riddarens, sin herres och patens befäl efterjagat.

Då grep fruktan Singoallas hjerta, och hon flydde hastigt in i skogen. Pilar susade från bågsträngar; de träffade henne ej, men hon 20 hörde deras dödsbådande susning och flydde... flydde så fort den flämtande barmen tillät. Ännu länge hörde hon bakom sig förföljares steg och rop; det var dock måhända endast blåsten, som nyss börjat hvina i skogen. Stundom stannade hon förfärad, ty mörkret gäckade henne och lät henne i hvarje besynnerligt formad buske, 25

hvarje lutande träd se en fiende framför sig. Hon uppgaf då ett skri och tryckte händerna mot sitt klappande hjerta. Derefter flydde hon åter, lik en jagad hind, framåt, utan att veta hvart. Himmelen var betäckt med svarta moln, som ökade mörkret, blåsten tilltog i styrka, 30 regn började falla. Det hven bland klipporna, det rasslade i träden; det var som om hvarje föremål i naturen fått röst, för att hota och förskräcka henne. Vål föllo regndropparne svalkande på hennes heta panna och gåfvo henne styrka att ila vidare; men slutligen öfvergåfvo henne krafterna; hon föll ned i mossan under en gran och för- 35 sjönk i ett halft medvetslöst tillstånd.

När hon vaknade ur detta tillstånd och såg sig omkring, visste hon i början icke hvar hon var. Mörkret hade insvept allt i en ogenomtränglig slöja, stormen röt och regnet squalade ur brustna skyar. Hon ropade sin faders namn, hon ropade Erlands namn, men hennes röst 40 bortdog bland naturens vilda toner. Då hörde hon ett hemskt tjut i sitt grannskap. Det är vargen, tänkte hon; han tjuter af hunger; han skall få äta mig, ty min fader har förskjutit mig, och Erland är förgiftad af Assims moder. Och Singoalla steg upp och gick beslutsamt dit, hvarifrån tjutet hördes. Det förnams nu helt nära . . . Singoalla 45 såg något röra sig under ett träd . . . hon närmade sig . . . hon kände en luden best lägga tassarne på sitt bröst . . . hon sjönk till marken . . . djuret stod öfver henne, vädrade på hennes ansigte, slickade det med len tunga och uppgaf plötsligt ett gladt skall.

— Käck! ropade Singoalla.

50 Det var den trogne hunden, som en man af det vandrande folket bundit vid ett träd utanför vagnborgen, kort innan förräderiet öfvades mot Erland.

— Ack, gode Käck, du är icke en varg, du vill icke låta mig dö, sade Singoalla. — Men du är Erlands hund, och därför älskar jag 55 dig.

Singoalla märkte snart, att Käck var bunden, och hon löste honom från trädet.

— Stanna nu hos mig, fortfor hon och fattade om hans hals, — ty vet, gode Käck, jag är grufligt ensam, mycket förskräckt och myc-

ket olycklig. Min fader har förskjutit mig, och Erland är kanske 60 död. Men om han lefver, få vi dock icke träffas, ty hans fader och alla hans anförvandter, ja alla hvita menniskor vredgas på mig och vilja döda mig. Min fader är en röfvare och mina anförvandter äro giftblandare. Ack, gode Käck, jag är ensam och grufligt olycklig.

Så talade Singoalla och grät bittert. Men Käck gjorde sig lös och 65 försvann i mörkret. Äfven han öfvergaf henne. Han förstod ju ej hennes ord; han var dessutom hungrig, stackars Käck, och längtade väl till sin herre. Men nej, han återkommer snart och lägger sitt hufvud i Singoallas sköte. Han ville blott röra sig fritt en liten stund, ty han hade länge stått bunden. Han stannade nu hos Singoalla hela natten, 70 lyssnade tålmodigt och likasom begripande till hennes klagan och slickade flitigt hennes händer. Det var det enda sätt, på hvilket han kunde uttrycka sitt medlidande.

Mot morgonen sjönk Singoalla i en orolig slummer. Hennes späda kropp skakade af kyla och utmattning. Hon väcktes af Käck's skall. 75 En man stod framför henne.

— Assim! utbrast hon och riktade på honom en förvirrad blick.

— Ja, det är Assim, du olyckliga Singoalla, svarade han med sorgsen röst. — Jag har sökt dig hela natten.

— Hvad vill du mig?

80

— Rädda dig, Singoalla, att du icke faller i de hvitas händer. Du är ju ensam, olyckliga flicka. Du är hungrig; se här är ett bröd! Du fryser; se här är min kappa! Stig upp, Singoalla. Om du icke älskar Assim, så låt honom likväl rädda dig. Du är förskjuten af din fader, men jag kan icke öfvergifva dig.

85

— Gå ifrån mig, sade Singoalla. — Du och din moder I hafven dödat min Erland. Du är förhatlig för mina ögon.

Assim teg och dolde ansigtet i sina händer.

— Assim! utbrast Singoalla hastigt. — Du är god, jag skall icke visa dig bort; nej jag skall följa dig och jag skall älska dig, om blott 90 du uppfyller en enda bön.

— Jag vill ju dö för dig; jag vill göra allt hvad du vill, blott icke lemna dig, utbrast Assim med ett lätt skimmer af glädje i sitt mörka ansigte.

95 — Väl, gå då till borgen och återvänd hit med Erland! Men kom ej tillbaka utan honom! Våga ej komma utan honom!

— Din Erland är död, utbrast Assim, grymt sargad i hjertat af dessa ord.

— Du ljuger, utbrast Singoalla.

100 — Nej, då jag sökte dig, var jag äfven i grannskapet af slottet. Jag hörde folket tala och säga, att han var död.

— Gå då från mitt ansigte och låt mig dö, bad Singoalla och lutade sin panna mot granens stam.

Assim stod orörlig; suckar häfde hans barm. Äfven Singoalla var
105 tyst och orörlig, der hon satt med pannan tryckt mot granens hårda bark.

Då närmade sig Assim henne slutligen, upplyfte henne i sina armar och bar henne ett stycke framåt. På samma kulle, der vagnborgen nyligen varit, väntades Assim af tvenne hästar. Han svepte
110 Singoalla i sin kappa, band henne vid den ena hästen, fattade dess tygel, svängde sig sjelf upp på den andra hästen och red mot söder.

Käck följde Assim och Singoalla.

XI.

Giftdrycken.

Då Assim sade, att Erland var död, talade icke sanningen ur hans mun, utan svartsjukan och hågen att rädda Singoalla.

Men Erland var nära döden; och det fordrades den sista ansträngningen af hans kraftiga natur och pater Henriks läkekonst för att besegra giftdryckens verkningar. Patern upptäckte sjukdomens orsak; brytningen inställde sig snart nog, och Erlands lif var från det ögonblicket utom fara; men efterverkningarne fortforo länge och voro af förfärlig art, ty Erlands själsförmögenheter, i synnerhet hans hågkomst af det förflutna, voro nästan släckta. Knappt nog igenkände han sin fader och moder. Patern satt under sjukdomens långa dagar vid hans säng och förströdde honom med sagoberättande. Han lyssnade och uppfattade blott med möda sammanhanget i de enkla historierna. De sagor, patern berättade, valde han med serskild beräkning: de rörde sig uteslutande kring unga riddare, som blefvo förhexade af bergsrån eller trollqvinnor, och som ur horn, bräddade med gift, insöpo kärlek och glömska af det förflutna. I Erlands själ antogo småningom dessa bergsrån och trollqvinnor skepnaden af en ung skön flicka, mot hvars bild han i början log, men som snart förekom honom hemlighetsfull och förskräcklig. Denna flicka var Singoalla.

Stundom undföll Singoallas namn hans läppar; men det skedde mekaniskt, och ljudet af detta namn, förut så älskadt, trängde då, liksom hade det kommit ur en annan mun, helt främmande in i hans själ och fyllde honom med fasa.

Han erinrade sig oredigt det äfventyr, han utstått i det främmande folkets läger; han kände sina armar bundne och såg en dolk riktad

mot sitt bröst. Men handen, som syntes honom föra denna dolk, tillhörde än en mörk man med gnistrande ögon, än en skön flicka, och denna flicka var Singoalla.

Dock lekte hans inbillning äfven med spillror af ett skönare förflutet. Han såg sig stundom försatt till kullen vid bäcken och plockade der blommor i sällskap med en flicka, som föreföll honom innerligt ljuf och älskvärd.

Men denna qvinnobild bar icke Singoallas, utan Helena Ulfsax' milda drag. Och detta var icke underligt, ty Helena Ulfsax vakade ofta vid den sjukas säng, och hans ögon afspeglade då hennes anlete.

Slutligen var Erland så återställd att han kunde gå ut. Stödd på sin moders arm och beledsagad af den ljuslockiga Helena, vandrade han in i den doftande skogen och insöp himmelens friska luft. Tillfälligtvis eller måhända af vana gick han den stig, han sjelf banat till kullen vid bäcken, hans förra mötesplats med Singoalla. Granen susade som vanligt på kullens topp, bäcken sorlade ock som vanligt, och samma blommor vexte der som fordom. Erland satte sig vid bäckens rand; en svag hågkomst af något ljufligt förflutet spelade som en ljusstråle genom hans minnes töcken och uppfyllde hans bröst med mildt vemod. Han blickade upp, såg Helena vid sin sida och förde hennes hand till sina läppar.

Men riddar Bengt hade nu beslutat, att Erland, sedan han blifvit någorlunda återställd, skulle lemna fädernehemmet, för att i lifvets brusande flod återhemta mod och lefnadslust, samt i krigets skola utbilda sig till man och riddare.

Ingen önskade detta hellre än Erland sjelf. Han ville, såsom forntidens krigare, genom tapperhet förvärfva ryktbart namn och ära. Ynglingahågens lust för äfventyr vaknade med dubbel styrka. Somnaren tillbragtes med rustningar för resan. Tjugo man af riddarens underhafvande utrustades, för att följa ung Erland. Han valde dem sjelf bland bygdens raskaste gossar, och dagligen öfvade han dem i vapen på slottets borggård.

Hösten nalkades, och nu tog Erland farväl och drog, rikt utrustad med vapen, hästar och penningar, bort i spetsen för sin lilla skara.

Vägen togs till Calmar, hvarifrån en skuta skulle föra äfventyrarne 60 till Tyskland, der Erland ville erbjuda kejsaren sin tjenst.

Men innan Erland lemnade Ekö slott, hade han och Helena Ulf-sax svurit hvarandra trohet.

Då hafvets böljor dansade kring Erlands skuta och förde honom allt längre från fosterlandets strand, hände det stundom, att besyn- 65 nerliga tankar bemäktigade sig ynglingen. Namnet Singoalla genljöd i hans sinne och förvirrade det. Han på en gång afskydde och älskade detta namn. I dess klang låg kärlek och svärmeri, gift och trolldom. Stundom glänste i hans hågkomst bruna ögon, rodnade bruna kinder och ville likasom trotsa den ljusa bilden af Erlands tro- 70 lofvade, den milda Helena, ville likasom med sin skönhet öfverglänsa hennes; då sade Erland:

— Vik bort, gudlösa trollgestalt ur min själ! . . .
och han hvisslade på vind, ställde sig vid rodret och styrde med säker hand sin köl mot södern.

75

Sednare Afdelningen

I.

Sorgbarn.

Tio år hafva förflutit, och många förändringar under den tiden timat.

Herre på Ekö slott är nu riddaren Erland Månesköld; hans fru är Helena Ulfsax, och hon bär redan en liten Erland vid sin barm.

Riddar Bengt och fru Elfrida äro begge afsomnade. Då Erland 5 från sin utländska färd, mätt på krig, blodsutgjutelser och tom ära, återkom till hemmet, hvilade de båda redan i sin murade graf under klosterkyrkans altare.

Men pater Henrik lefver, och såsom han fordom besökte riddar Bengt, så besöker han nu riddar Erland, och sitter om aftonen i salen 10 vid hans sida, samtalande om de märkliga händelser, riddaren upplefvat i främmande länder; fru Helena lyssnar och småler åt sin lille son; tärnorna lyssna äfven, der de längst bort i salen hvälfva sina sländor.

Erland är lycklig med sin unga maka; men hans lycka är icke 15 oblandad, och hvilken jordisk lycka är väl det? Han har i stridernas vilda hvimmel urladdat sin ungdoms eld; manligt allvar, stundom öfvergående till dysterhet, hvilat på hans panna; han har pröfvat lifvet och menniskorna med alltför skarp blick och funnit allt underträffande sin väntan; nu söker han blott vid den husliga härden, i 20 stillhet och glömska, sin jordiska sällhet.

Men i djupet af hans själ dväljes en skugga, som suckar i sitt mörker och vill stiga upp i tankens och känslans ljus. Dock, riddaren förbannar hennes suckar och besvärjer henne, som en ond ande, att

25 förblifva stilla i sitt mörka djup — ty alldeles förjaga henne förmår han icke.

Denna bild är Singoallas. Denna skugga följde honom i strider och äfventyr, i glädje och sorg, under tider af uppfyllda förhoppningar och tider af gäckad väntan. Hans minne af den bruna flickan har
30 visserligen klarnat; men står dock i en hemsk belysning, lik den, som hvilar öfver heden, då månen blodröd går upp öfver synranden. Det är oupphörligt förenadt med minnen af besynnerliga sammanträffanden nattetid i skogen, af helgerån, af giftdrycker, dolkstyng, trolleri och hedniskt väsende. Och likväl tillstår han stundom bäfvande för
35 sig sjelf, att han med kärlek fasthänger vid denna bild; i sådane stunder vågar han ej skåda sin Helena i ögonen; han rider ut i skogen, rider vildt, så att hästen betäckes af skum, rider länge, intilldess natten rufvar på nejden.

En sommarafton, då riddaren, ansatt af sitt dystra lynne, red i
40 skogen, inträffade ett häftigt åskväder med strida regnskurar, som föranledde honom att söka skydd i klostret, i hvars grannskap han befann sig. Brodern portvaktaren, nu så skallig af ålder, att tonsuren för honom var öfverflödig, öppnade porten, helsade riddaren och underrättade honom, att priorn befann sig i bokrummet. Riddaren
45 gick in och fann sin gamle lärare, med pennan i hand, skrifvande i en foliant, på hvilken han för tio år sedan börjat arbeta. Det var den outtröttliga fliten, som lägger sandkorn till sandkorn, tilldess kullen är färdig, såsom tiden lägger sekund till sekund och med samlade sekunder härmar evigheten. Rummet var sig likt, dunkelt och
50 högtidligt; björkarne beskuggade som fordom det gröna spetsbågefönstret, och folianterna stodo på sin gamla plats; ja det veck, som patern för tio år sedan, under den siste lästimmen med sin lärjunge, lade vid *Formosus Alexis*, fanns ännu i den gamla Virgilius. Men den fordone lärjungen var icke mer yngling, utan en man med all-
55 varlig panna och bleka skäggbevuxna kinder.

Riddar Erland satte sig vid paterns sida. Det utanför rasande ovädet, de mot fönstret slående regnskurarnes vemodiga sorl stämde samtalet i en dyster ton. De begge männen samtalade om menskliga

tingens förgänglighet, och patern suckade med Persius: *O curas hominum, o quantum est in rebus inane*, men då Erland endast såg det 60
vexlande, bortflyende, skummande och försvinnande i tidens flod,
pekade patern mot himmelen och påminde om det oförgängligas till-
varo; då Erland yppade sin sorgliga erfarenhet, att han ingenstädes
funnit ren metall i menniskonaturen, utan alltid slaggblandad, sva-
rade patern: — stoft är stoft, ande är ande. Men äfven här i stoftet 65
skall anden dock blifva herre. Materien är underkastad en andeblif-
ningsprocess, himmelen skall nedstiga till jorden, och en ny tid
komma för människosläktet.

— Tror ni det, fromme fader? sade Erland. — Måhända är det
då byggmästaren, som nu går öfver jordens grund och rödjar platsen 70
ren för den nya byggnaden?

— Hvad menar du? sade munken.

— Jag menar pesten, den svarta döden, böldsjukan, som härjar
verlden. Jag har förut berättat er, hvad jag såg i Tyskland, i Italien,
i Frankrike, ja hvarthän jag riktade min kosa. Då jag återvände hit, 75
lemnade jag bakom mig en kyrkogård, omfattande alla söderns län-
der, full af jemmer, död och förruttnelse. Menniskorna dogo icke
annorledes än säden faller för lian. Lübeck var den sista stad jag be-
sökte i romerske kejsarens rike, ty der inskeppade jag mig åter till
Calmar, och på Lübecks gator lågo nio tusen lik. Jag har hört om- 80
talas städer, der hundra tusen människor dogo dagligen. Är ej detta
byggmästaren, som vandrar öfver jordens grund och rödjar platsen
ren för den nya byggnaden? Skall icke ordningen snart komma
äfven till oss?

— *Miserere, Domine!* Herre, förbarma dig! mumlade patern med 85
sammanknäppta händer.

— Se, fortfor den dystre riddaren och pekade mot fönstret; — se
dessa droppar, som falla mot rutorna och glida, förenade till ström-
mar, allt längre ned! Måhända hafva de moln, som alstrat dem, drif-
vit hit från söderns pestsmittade bygder, der de uppsupit giftångorna 90
från de lik, som betäcka jorden; måhända äro dessa moln endast
mordengelns mantel, som fladdrar öfver våra hufvuden; måhända

bär hvarenda af dessa droppar i sitt sköte fröet till de lefvandes för-
intelse. Hvem vet?

95 — Herre, förbarma dig! hviskade munken ånyo.

Mörkret i bokrummet ökades af de svarta skyar, som drogo öfver
himlahvalfvet. Då och då ljungade en blixst genom rymden och kas-
tade ett bländande återsken i rummet. Det var, som om Gud talat
från himmelen och hans vredes röst bekräftat riddarens hemska giss-
100 ningar.

— Det går en sägen, fortfor riddaren, — att pestens ankomst till
en ort bebådas genom en syn. Man ser tidigt om morgonen en ung
skön gosse inträda genom stadporten med en räfsa i handen. Räfsar
han utanför ett hus, der dö många. Stundom åtföljes han af en
105 flicka, bärande en qvast, och sopar hon utanför ett hus, der dö alla.
Men detta är väl blott en saga. Visst är, att de fleste menniskor tro
yttersta domen vara nära, och därför testamentera sin egendom till
kyrkor och kloster.

— Du sade sannt, utbrast priorn, — det är byggmästaren, som
110 rödjar platsen ren för sitt nya hus. Erland, när jag såg dig anlända
hem och såg din hvita mantel med det röda korset, hvilken betäckte
din rustning, då sade jag till mig sjelf: Se der en stridsman, som in-
vigst sitt svärd åt trons utbredande, sin kropp åt späkningen, sin egen-
dom åt kyrkan, sitt allt åt Gud! Jag trodde, att du aflagt en andlig
115 riddarordens löfte, att du var munk och krigare i en person. Jag
gladde mig deråt, ty det var just sådan, jag drömde mig din fram-
tid, då du ännu var gosse; det var detta mål jag ville, att du sjelf-
mant skulle söka. Väl är icke allt detta uppfyllt; du har kämpat
mot de otrogne i Litthauen, men du är en verldslig man: du kysser
120 en maka och en son. Vet, unge riddare, att en byggnad uppföres med
jorden till grundval, med himmelen till tak. En ny väldig arbetare
har lagt sin hand på verket och påskyndar det med jettefart; ja,
denne arbetare är, såsom du sade, ingen annan än Pesten, som nu
härjar jorden. Menniskorna, sade du äfven, testamentera allmänt sin
125 egendom till kyrkor och kloster. Väl, byggnaden reser sig således
sten för sten. Den mycket hafver, honom skall mera varda gifvet.

Guldets onde elementarande kristnas icke förr, än han bundits i kyrkans band; då blir han en engel, som ur ymnighetshornet välsignar jorden. Allt, allt, hvad jordisk rikedom heter, skall, penning för penning, samlas i kyrkans sköte; och då allt, allt är samladt der, hvar 130 är då de jordiske furstarnes makt? hvar den rike, som förtrycker den fattige? hvar den nödlidande, som förgäfves ropar på bröd? hvar en andlig förmåga, som ej skall utvecklas i Guds tjänst? hvar en gnista snille, som ej skall framletas ur askan och upplifvas till ett stort ljus? hvar en enda barnasjäl, som ej med alla sina slumrande förmögen- 135 heter skall utbildas till en fullkomlig människosjäl? Då kyrkan eger allt, så är också allt gemensamt, hela menskligheten ett brödraskap, förenadt i kärleksmåltider kring Kristi bord; då är ingen rik, men heller ingen fattig; då är det tusenåriga riket kommet. Ja, må det komma! Amen! Erland, det är detta mål, till hvilket ett förbund, ut- 140 bredt öfver hela kristenheten, sträfvar. Förbundets hufvud är vår fader i Rom, och jag är en af dess ringaste medlemmar med föga kraft, men god vilja och godt hopp...

Ovädret fortfor derute. Det var nu mörkt, och patern tände en lamp. Dess bleka ljus kunde ej dölja de hvita blixtar, som alltemel- 145 lanåt fladdrade öfver fönstrets svarta grund och göt sitt återsken på riddarens och munkens bleka anleten.

— Följ mig till kapellet... Guds röst höres i stormen... låtom oss bedja! sade patern och steg upp. Erland följde honom.

Munkarne kallades till kapellet. Vaxljusen i altarets grenstakar 150 tändes. Samlade kring altaret och knäböjande vid detta uppstämde munkarne en sång, i hvars högtidliga toner dallrade känslor, som förnummos i allas hjertan: människans fruktan för naturens öfvermakt och vilda vrede, dess dunkla alstringskraft och oemotståndliga förstörelseverk, men äfven människans förtröstan till ett barmhertigt 155 väsende, som är naturens enväldsherre.

Med munkarnes sång förenade sig de mäktiga tonerna från klockornas helgade metalltungor. Men högre och kraftigare än de dånade åskan, brusade stormen.

160 När bönen var slutad, återvände patern och riddaren till bokrummet. Klockorna ljödo ännu; de skulle ringa, sålänge stormen fortfor, och mana det kringboende folket till bön.

Riddaren ville nu återvända hem och ämnade begifva sig till sin häst, som öfverlemnats i brodern portvaktarens vård. Men i samma
165 stund inträdde denne och anmälde, att en ung gosse af ett främmande besynnerligt utseende ville tala vid priorn.

— Hvarifrån kommer han i detta oväder? frågade priorn förundrad.

— Jag vet icke, svarade brodern portvaktaren.

170 Priorn och äfven riddaren tänkte ögonblickligt på synen, som plägade bebåda pesten.

Gossen infördes i bokrummet och betraktades med undran af patern och riddaren. Han var liten, späd, till utseendet endast omkring nio år gammal. Regnvatten droppade ur hans långa mörka lockar,
175 men en kappa, som han aflagt derute i hvalfgången, hade skyddat hans bruna dräkt mot väta. Hans anletsdrag voro sköna, men buro tillika en sådan pregel, att man knappt trodde sig se ett barn; ty det låg så djupt allvar på hans panna, så mörk erfarenhet och hemlighetsfull glans i hans ögon, så mycket tyst och tåligt lidande på
180 hans bleka kinder, i linierna kring hans lilla mun och i den fina åderteckningen på hans stora ögonlock, att det bildade icke en naturlig, utan en öfvernaturlig samklang med hans föröfrigt späda, barnsliga ansigte. Hans dräkt var, såsom nämnt är, brun och i tyget grof, men likväl så skuren, som om den förfärdigats af en
185 moder, stolt öfver sitt barns skönhet.

Var detta pestgossen? Nej, han bar icke den förfärliga räfsan . . . Nej, han var ej en skengestalt, utan en liten varelse med mennisko-blod i ådrorna.

— Hvem är du? frågade patern och lyste med lampan på den
190 lille främlingen.

— Jag heter Sorgbarn, svarade gossen.

— Har du vandrat långt i detta förfärliga oväder, stackars barn?

— Ja.

— Hvarifrån kommer du?

195

— Fjerran ifrån.

— Sorgbarn! Ett underligt namn! Är du ensam?

— Ja.

— Är du kristen? frågade riddar Erland hastigt, ty de svar, pater hitintills bekommit, gjorde honom underlig i hågen.

200

Gossen jakade åter.

— Kan du uttala Guds och Kristi namn? frågade priorn till yttermera visso.

— Gud och Kristus, upprepade gossen, idet han böjde hufvudet och gjorde korstecknet.

205

— Nåväl, fortfor priorn lugnad, — berätta mig nu, hvad ditt ärende är, och gif mig äfven närmare besked än hitintills om anledningen till din vandring, huru du kommit hit, samt hvem din fader och hvem din moder är. Derefter skall du föras till klosterköket för att äta dig mätt, och sedan detta skett, skall du få en säng att hvila uti till nästa morgon, ty trött och hungrig måtte du väl vara.

Medan priorn talade så, sken en blyxt in i rummet och rullade åskan så häftigt öfver deras hufvuden, att pater och riddaren ovilkorligt korsade sig och mumlade: *miserere!* Men Sorgbarn stod lugn, med ögonen fästade på golfvet.

— Kom fram, sade riddaren till gossen, — och låt mig närmare betrakta dig!

Sorgbarn gick utan tvekan fram och såg riddaren lugnt i ögonen.

Riddar Erland lade sin hand på gossens hufvud och suckade djupt — han visste ej hvarför. Han kunde ej skilja sin blick från gossens drag; de påminde honom om något förflutet. Och under det han så betraktade den lille vandrarens ansigte, började åter skuggan, som dvaldes i hans själs djup, att sucka, röra sig och söka tränga upp i själens ljusare, af minnets klarhet belysta ängder. Då grep riddaren med omedveten häftighet om den lilles arm och tvekade, om han skulle trycka honom till sitt bröst eller slunga ho-

nom bort med sin arms hela kraft. Men gossen gaf riddaren en blick, som om han ville säga: — hvad vill du mig? Släpp min arm!
230 Du gör mig illa.

De upplysningar, patern äskade, vann han dock endast genom många upprepade frågor. Se här hvad han fick veta:

Sorgbarn hade vandrat långt, genom stora skogar, genom många städer och farit öfver vidsträckta vatten. Hvad dessa skogar, stä-
235 der och vatten hette, det visste han ej, ty han var icke vettgirig i afseende på namn, och de namn han hört, hade han också glömt. På sin vandring var han icke ensam, utan hade han åtföljts af en följeslagare. Men hvem denne följeslagare var, derom gaf han intet besked, icke ens, om det var en man eller qvinna. Då patern
240 frågade om detta, teg han, likasom han ej förstätt frågan, och då patern upprepade den, teg han åter. Hans följeslagare var en meniska, äldre än han sjelf; det var allt, som han om denne kunde eller ville förtälja. Följeslagaren hade icke förr än samma dag lemnat honom och låtit honom ensam söka vägen till klostret. Så
245 mycket berättade han om sin vandring.

Om ändamålet med sin vandring berättade Sorgbarn följande, som icke litet förvånade både patern och riddaren:

— Det har blifvit uppenbaradt för min moder, att ett kloster skulle finnas i denna nejd, hvilket en gång i förflutna år blifvit
250 plundradt af hedningar. Det blef likaledes uppenbaradt för min moder, att de röfvade skatterna skulle återfinnas genom mig, om hon med mig ville företaga en pilgrimsresa till det aflägsna klostret, och om en riddare, som är herre öfver trakten rundtomkring klostret, ville taga mig till sin tjenare, och jag ville tjena honom i
255 hundra dagar, bädda hans säng, brädda hans bågare och sofva på mattan vid hans dörr. Då sade min moder, att det vore ett Gud behagligt verk att uträtta detta; min moder sade ock, att hon var mycket olycklig, och att Gud kanske skulle återgifva henne lycka, om denna uppenbarelse blefve uppfylld. Hon sade äfven, att vi
260 borde göra detta för min faders själs skull, ty min fader har syndat mycket, idet han brutit ett heligt löfte. Derjemte var min mo-

der glad, att hon erhållit denna uppenbarelse; hon dröjde icke att begifva sig på väg och tog mig med sig. Jag hade äfven en annan följeslagare på vägen, men nu är jag ensam. Är detta det kloster, till hvilket jag är sänd? Har detta kloster blifvit plundradt af hed- 265 ningar? Bor härbredvid någon riddare, som heter Erland, ty så skall vara hans namn?

Så talade Sorgbarn med barnslig, sorgset klingande stämman, och dock så tydligt och bestämdt, som om han varit en man.

— Den Gud, som beskyddat dig på din långa väg, spåde pilgrim, 270 har ock ledt dina steg rätt, sade patern och betraktade Sorgbarn med vördnad. — Ja, detta kloster blef för tio år sedan plundradt af hedningar, och den riddare, du söker, sitter här. Denne man är riddar Erland Bengtson Månesköld. Det synes, som om Gud med detta ville göra ett underverk i våra tider. Utgången skall visa det. 275 Dock — icke sällan hör man omtalas lika underbara syner och uppenbarelsen. Fick din moder sin uppenbarelse i vaket eller drömmande tillstånd, du unge Sorgbarn?

Men Sorgbarn besvarade icke denna fråga, ty hans blick och hela hans uppmärksamhet var riktad på riddaren. Gossen skakade huf- 280 vudet och sade till sig sjelf:

— Nej, sådan är han ju icke. Min moder sade, att han är ung, vacker och skägglös.

— Hvad vilja dina ögon? frågade riddaren, som suttit tyst med handen lutad i pannan. Hans röst var sträng, då han gjorde denna 285 fråga.

— Är du riddar Erland? frågade Sorgbarn.

— Javäl... och du, unge landstrykare, hvem är din fader och hvem din moder? Du har sagt mycket, men icke detta. Ditt tal har varit långt och slingrande som en ål. Det har runnit bort, utan 290 att efterlemna spår. Hvem är du sjelf? Af allt hvad du sagt vet jag dock ingenting.

— Jag har sagt allt hvad jag kan säga, svarade Sorgbarn med lugn och mild röst. — Men ditt tal vittnar om vrede, herr Erland,

295 och icke lär jag få tjena dig i hundra dagar, fastän jag i detta hopp
vandrat långt och länge.

Nu började pater Henrik i väl valda ordalag föreställa riddaren,
att detta icke var rätta sättet att bemöta en pilgrim, ung och värnlös
som denne, och anländ i ett så underbart ärende. Icke blott för den
300 lille pilgrimens egen skull, icke blott för hans faders och moders,
ej heller blott för klostrets, som väl behöfde återfå sina plundrade
skatter, ehuru dess förlust blef ersatt genom riddarens salig fader —
utan förnämligast för att se, om ej Gud med detta ville bevisa ett
underverk, vore det riddar Erlands pligt att emottaga den lille pil-
305 grimen i sitt hus, låta honom bädda riddarens säng, brädda hans
bägarer och sofva på hans matta. Vore villfarelse eller bedrägeri med
uti spelet, skulle väl detta snart upptäckas, om icke förr så efter de
hundra dagarnes förlopp.

Patern tillade, att Sorgbarn skulle öfver denna natt hvila i klost-
310 ret, men att om riddaren för den bestämda tiden ville antaga ho-
nom såsom sin tjenare, så skulle det fromma och underbara verk,
som barnet med denna tjenst uträttade, följande morgon invigas
medelst en högtidlig messa i klostrets kapell, hvilken riddaren och
fru Helena inbjödos att bevista.

315 — Nåväl, svarade riddaren, — det må så blifva. Om jag ej hört
denne gosse uttala Guds och Kristi namn, skulle jag tro honom vara
en ond ande, ett hemskt spökelse, ett bländverk från afgrunden.
Se hans ögon! Äro de ett barns ögon? Talar ej olyckan ur deras
mörka djup? Jag säger er, fromme fader, bestänk detta barn i mor-
320 gon rikligen med vigvatten!

— För mig är hans ansigte skönt som en engels, och icke heller
ser jag något ondt i hans ögon, svarade priorn.

— Jag tänker på pestgossen, mumlade riddaren; — måtte den
här icke föra olycka i mitt hus!

325 — Hvilken tanke! svarade priorn. — Tala icke så högt! Ni gör
den lille främlingen ledsen.

— Han hör mig icke. Han sjunger sina trollsånger. Hvem sjunger
dylikt, då åskan går? ... Förbarma dig, Gud! hvilken blix! ...

Detta utrop framkallades af en ny ljungeld, som bestrålade det skumma rummet med det hvitaste sken. 330

I sjelfva verket hade Sorgbarn alldeles icke lyssnat till de begge männernas samtal, utan sysselsatte sig nu med en egen lek. Barn pläga ju hastigt byta allvar mot lek och lek mot allvar. Sorgbarn hade ur sina kläder framtagit tvenne glasbitar, och lagt dem framför sig på golfvet. Han knäppte med fingrarne på dessa glasbitar, 335 så att de gäfvö underliga toner ifrån sig, och sjöng, utan att akta på männernas närvaro. Hans sång var vemodig och omfattade blott några toner, som bildade en enformig, ödslig och främmande melodi. Om riddaren och patern, i stället för att tala med hvarandra, velat lyssna till Sorgbarns sång, så skulle de på de mellanstunder, 340 då åskan var tyst, kunnat höra följande ord, beledsagade af glasbitarnes toner, regnets sorl derute och klockornas klang från tornet:

Vredgas icke, goda moder.
Gråt ej heller, goda moder,
Om du icke är en syster 345
Till den mörka nattens skyar;
Ty när nattens skyar vredgas,
Fräsa blixtar öfver verlden,
Och den vida verlden bäfvar;
Ty när nattens skyar gråta, 350
Då förrinna de i tårar,
Då försvinna de i tårar,
Och de äro icke mera.

Dessa ord sjöng Sorgbarn, och när han slutat dem, började han åter sjunga samma ord. Men nu steg riddaren upp, gick hastigt fram 355 till honom och trampade glasbitarne i smulor.

— Hör du icke åskan? sade han och fattade gossen häftigt i armen. — Vill du gäcka Guds röst i stormen? Hvar har du lärt seder? Plägar ej den fromme korsas sig och böja sitt hufvud för blixten? Är du en hedning? 360

Sorgbarn såg på sitt smulade instrument och derefter på riddaren.

— Får jag tjena dig i hundra dagar eller icke? frågade han, likasom han icke förstått riddarens vrede.

Denne släppte hans arm, och kunde knappt uthärda hans blick, 365 men svarade:

— Du må komma, ty det lyster mig att se, hvem du är. Men dessa hundra dagar skola icke blifva dina sötebrödsdagar, var viss derom! Du skall få sofva på min matta, men också vara min hund och lönas med sparkar. Och blifva icke de plundrade klosterskatterna genom 370 dig återfunna, såsom du föregifver, att det blifvit uppenbaradt din moder, då har du ännu värre ondt att frukta.

Sorgbarn tycktes icke frukta detta öde, utan endast glädja sig åt löftet, ty det skimrade likasom fröjd i hans mörka ögon.

Riddaren önskade nu god natt åt priorn, som i hjertat var bedröfvad 375 vad öfver hans hårdhet mot den lille pilgrimen. Men pater Henrik sökte godtgöra detta, genom att visa gossen desto större godhet; när riddaren aflägsnat sig, förde priorn Sorgbarn icke till klosterköket, utan till munkarnes bord i refektorium, satte honom vid måltiden mellan sig och den äldsta klosterbrodern och berättade för munkarne 380 om hans pilgrimsvandring och märkvärdiga ärende.

Sedan bröderna hört detta, visade de Sorgbarn större vördnad, än äldre män pläga egnat åt gossar.

Efter måltiden bäddades åt Sorgbarn en god säng i bokrummet, der han öfverlemnades åt ensamheten, sedan priorn önskat honom 385 god natt, välsignat honom och återvändt till sin cell.

II.

Riddaren och pilgrimen.

Tidigt följande morgon hölls i klosterkapellet den messa, med hvilken pater Henrik beslutat inviga den unge Sorgbarns fromma värf hos riddar Erland.

Den förflutna nattens åska hade rensat luften. Morgonen var behaglig. Vid Erlands arm vandrade fru Helena till klostret, följd af 5 alla slottets tjenare och tjänarinnor. Riddaren hade för sin husfru berättat sitt möte med Sorgbarn, dennes ärende och sitt löfte att emottaga honom i sitt hus. Mot detta löfte hade fru Helena så mycket mindre att invända, som det gällde en from gerning, genom hvilken måhända Guds kraft på ett underbart sätt skulle uppenbaras. Hon 10 blef tvertom ganska brinnande i hågen att se den unge pilgrimen och kände i sitt hjerta undran och glädje deröfver, att just hennes hus var det, i hvilket uppenbarelsen anbefallt honom att botgöra och tjena. Och när fru Helena inträdde i kapellet, munkarnes högtidliga sång tonade henne till mötes, och hon bland deras böjda gestalter upp- 15 täckte gossen, iförd en snöhvít dräkt, och skönare än någon af de kerubimer, med hvilka en konstnär smyckat Gudshusets väggar, då knäföll hon och med henne riddaren och allt folket, och förenade sin bön, om det fromma verkets framgång, med den Ambrosianska hymn, som högtidlig, fastän sjungen af darrande stämmor, fyllde 20 hvalfvet:

*O rex æterne domine,
Rerum creator omnium,
Qui eras ante sæcula
Semper cum patre filius . . .*

25

Rökelsekaren svängdes och fyllde koret med ljusa skyar; gossen knäböjde på altarranden och emottog välsignelsen. Sedan detta skett, fattade priorn hans hand och förde honom fram till riddaren. Fru Helena emottog honom med vänliga ord; riddaren sade intet, men
30 han såg noga till, att Sorgbarn, likasom alla de öfrige, fick sin andel från vigvattensqvasten, då de lemnade kapellet. Sedan Sorgbarn åter ifört sig sina vanliga kläder, följde han, ett mål för allas nyfikna blickar, sitt nya husbondfolk till slottet.

På vägen dit inträffade, att en raggig hund med långsamma steg,
35 likasom stela af ålder, kom gående ur skogen, sällade sig till Sorgbarn och slickade hans hand. Derefter vädrade han på riddaren, uppgaf ett tjut och ville hoppa upp mot hans bröst. Riddaren sparkade hunden tillbaka, men då han betraktade den närmare, utropade han, i det han stannade:

40 — Min gamle Käck! att du ännu lefver! Hvarifrån kommer du?

Riddar Erland smekte hunden och kunde inom sig icke nog undra öfver detta oväntade återseende, ty Käck hade för tio år sedan försvunnit, och riddaren trodde, att det främmande folket stulit honom, eller att han blifvit uppäten af vargarne.

45 Dock gladde sig riddaren icke öfver detta återseende, utan snarare fyllde det honom i denna stund med vidskepliga tankar och förband sig i hans själ med åtskilliga minnen, från hvilka han helst ville vara befriad. Men Käck vandrade troget i riddarens spår till slottet, välkomnades der af de äldre bland husfolket, för hvilka
50 hans återkomst gaf anledning till mycket tal, och intog, i trots af det yngre hundsläktets förargelse, sitt gamla bo på borggården.

Nu följer i ordningen att berätta, huru Sorgbarn tillbragte sina dagar på Ekö slott.

Riddar Erland tycktes med stor motvilja foga sig uti de nya an-
55 ordningar, som Sorgbarns värf kräufde. Fru Helena utsåg åt sin man ett afskiljdt tornrum till sängkammare, och hon uppmanade honom vänligt, men enträget, att endast af Sorgbarn låta betjena sig, huru illa detta än måtte ske; ty så var ju uppenbarelsens föreskrift enligt

fru Helenas uppfattning. Samvetsgrannt iakttogs därför, att endast
Sorgbarn fick bädda hans säng, brädda hans bågare och uträtta 60
hans befallningar för öfrigt. Riddaren satte visserligen föga värde
på en väl bäddad säng, ty han sof lika godt på marken som på ej-
derdun; men likväl var icke Sorgbarns bäddning honom till lags,
ehuru gossen serskilt tagit lärdom af fru Helena i denna konst.
Ej heller tycktes det smaka riddaren att emottaga sin bågare ur 65
den lille botgörarens hand; ja de begge första dagarne rörde hans
läppar icke pokalens rand. Mörka blickar, tunga ord blefvo gos-
sen ymnigt till del; stundom hände ock, att riddaren lyfte sin hand,
för att slå honom; men då stod Sorgbarn, som vanligt, stilla, tyst,
med fällda ögonlock och vemodig panna . . . och riddaren tyglade 70
sin vrede. Minst tålde riddaren hans ögon; detta visste Sorgbarn och
såg honom därför sällan i ansigtet. För att undvika sin påtvungne
tjenare vistades riddaren mer än vanligt i skog och mark; han ja-
gade, fiskade, besökte underhafvande och tillsåg sina tjenares ar-
beten på åker och äng. Då hade Sorgbarn sina lediga stunder, och 75
dem använde han med att vandra i skogen, hvarunder Käck van-
ligen följde honom, eller att sitta ensam i en obebodd tornkam-
mare, der ett sönderblåst fönster gaf honom ämne till ett nytt in-
strument; vid dess toner sjöng han då sina vemodiga och besyn-
nerliga visor, diktade i hans egen själ. Sorgbarn fick vid dessa till- 80
fällen vara ostörd, ty man trodde, att han i sin ensamhet väntade
på uppenbarelsen, hvarest han nämligen skulle finna de röfvade
klosterskatterna. Men om natten hvilade Sorgbarn på mattan in-
nanför riddar Erlands dörr, och denne åhörde under sömnlösa tim-
mar med stor otålighet de suckar, som pressades ur den unga bar- 85
men.

Om aftnarne, då riddaren satt i salen hos sin fru, var Sorgbarns
plats i ett aflägsset hörn. Fru Helena talade ofta till gossen vänliga
ord; men hans ansigte lyste dock aldrig af glädje. Dock förstod han
hennes välvilja; det märkte hon i hans ögon. Men när riddaren, så 90
som ofta hände, tog sin son, den lille Erland, i famn, lät honom
rida på sitt knä eller smekte och kysste honom; då qväfde Sorg-

barn snyftningar, men lät tysta tårar rinna, ty tårar höras icke, och mörkt var hörnet, der Sorgbarn satt.

95 Så kom den tionde dagen af Sorgbarns vistelse på Ekö slott. Riddaren hade rott ut på sjön att fiska; Sorgbarn gick till skogen. När riddaren återvände från fisket och satte sig till middagsbordet, var Sorgbarn icke tillstädes. Hans plats var annars bakom riddarens stol, ty han betjenade sin herre äfven vid måltiderna.

100 — En påpasslig tjenare och en ifrig botgörare, denne Sorgbarn! sade riddaren. — Ve hans arme faders själ, om icke andra öfverloppsgärningar än denne sons kunna lösa henne ur skärselden!

Men riddaren hade knappt uttalat dessa ord, förrän Sorgbarn inträdde.

105 — Kom hit, ropade riddaren, hvars vrede var väckt, det är svårt att säga af hvilken orsak; — är du min tjenare, så må du ock passa på din tjenst, du lilla spökelse!

Och med dessa ord slog riddaren Sorgbarn så häftigt i ansigtet, att han föll till golvet.

110 Fru Helena gaf sin stränge man en förebrående blick för denna grymhet; men Sorgbarn steg upp, aftorkade en fuktig glans, som fruktan, sorg eller smärta frampressat i hans ögon, och upptog ur sin lifrock ett skinande smycke, det han med blossande kinder räckte åt riddaren.

115 Det var Mariabildens gyllene krona, för tio år sedan röfvad ur klostret af det främmande folket. Riddaren igenkände henne och häpnade; fru Helena fattade kronan och utbrast i ett glädjerop. Den lille Erland, som satt bredvid sin fader och åt ur hans tallrik, sträckte armarne efter henne, ty hennes glans fägnade hans ögon.

120 — Hvar har du funnit kronan? frågade riddaren.

— I skogen, svarade Sorgbarn.

— Har du funnit allt?

— Nej, men om tio dagar skall jag finna mer och om hundra dagar har jag funnit allt; så talade min moder.

125 Riddaren teg och fortsatte sin måltid. Men fru Helena fattade Sorgbarns arm, lade sin kind till hans och sade halfhögt:

— Du lille pilgrim, förlåt herr Erland! Han vill dig icke illa, men han är häftig af naturen.

Vid dessa ord brast Sorgbarn i gråt; han kunde ej besegra tryckningen i sitt bröst. Äfven den lille Erland började, kanske blott för 130 sällskaps skull, att gråta. Han tyckte om Sorgbarn, ty Sorgbarn lekte stundom med honom och visade stort tålmod med hans nycker.

Då steg riddaren upp, slängde stolen utåt salen, lemnade salen och gick till sin tornkammare.

Sorgbarn gick efter, ty hans tjenst bjöd detta. Men han fann dörren till tornkammaren låst; riddaren ville väl vara ensam. Då satte sig Sorgbarn vid dörren och väntade i långa timmar. Men först mot 135 qvällen trädde riddaren åter ut. Han gick då till salen, talade föga med fru Helena, åt sin aftonmåltid och vände, följd af Sorgbarn (ty tjensten bjöd ju honom detta), åter till sin sängkammare. 140

Sorgbarn bäddade hans säng. Riddaren synade ett gammalt svärd och teg. Dagen föll sparsamt genom det trånga och dunkla fönstret in i rummet. Det var så tyst, att sandens rinnande i timglasets förnams som en sakta röst, hviskande om tröst och död. Sedan Sorgbarn bäddat åt riddaren, gick han att afkläda sig sjelf. Han plä- 145 gade svept i ett groft täcke hvila på dörrmattan.

— Fyll min bägere! befallde riddar Erland.

Sorgbarn hällde lätt aftonvin i pokalen och räckte den med darande hand, med sänkta ögon, åt sin herre.

— Det smakade ljufligt, sade riddaren och satte pokalen på 150 bordet.

Derefter lade riddaren af sina kläder och gick till hvila. Sorgbarn återvände till sin matta, svepte det grofva täcket kring sina späda lemmar och lade sig. Då märkte han, att hans läger var mjukare än vanligt; han undersökte det och fann några täcken omsorgsfullt 155 dolda under mattan. Undrande på hvem som gjort detta, ty ingen annan än riddaren och han sjelf hade varit i kammaren, släpade han undan dessa täcken, ty hans värf kräfde det vanliga hårda lägret.

Detta såg riddar Erland, men sade intet.

160

En stund förflöt, och endast sanduret hördes i tornkammaren. Då sade plötsligt riddar Erland:

— Sorgbarn, jemka min hufvudkudde!

Sorgbarn steg upp, utträttade befallningen och återvände till sin
165 matta.

— Nu hvilar jag godt, sade riddaren.

En half timma förflöt. Sorgbarn trodde nu, att riddaren sof och lät därför en suck befrias ur sitt hjerta, förvissad, att den icke skulle uppfångas af sofvande öron. Men han spratt till vid riddarens röst,
170 som en stund derefter frågade:

— Sorgbarn, sofver du?

— Nej, svarade gossen.

Det blef åter tyst. En timma förflöt. Det outtröttliga sanduret hviskade, som alltid, om tröst och död. Sorgbarn lyssnade till hvisk-
175 ningen och tyckte sig förstå den. Då hördes åter riddarens röst.

— Sorgbarn, sofver du?

Denna fråga ljöd så mild, att det klang ett efterljud deraf i Sorgbarns själ.

— Nej, svarade han och bet i sitt täcke, för att qväfva en suck.

180 — Sorgbarn, fortfor riddaren, — hvarför sofver du icke? Barn pläga ju gerna sofva om natten? Är du ledsen, Sorgbarn? Sorgbarn, kom till mig, gosse!

Sorgbarn steg upp, men hans steg voro vacklande. Riddaren satte sig upp, strök med handen genom hans lockar, tryckte hans hufvud
185 till sitt bröst och sade:

— Jag har varit hård emot dig, Sorgbarn, jag har misshandlat dig. Arme lille pilgrim, ensam i verlden, men beskyddad af Gud! Vill du förlåta mig?

Sorgbarn svarade blott med snyftningar, och riddaren kände hans
190 varma tårar på sitt bröst...

III.

Grottan.

Icke litet fägnade det fru Helena att se den hastiga förändring, som timat i riddar Erlands sinnelag mot Sorgbarn. Tålamod och mildhet besegra vrede, tänkte fru Helena; dessutom hade det väl bidragit något till riddarens blidare uppförande, att Sorgbarn fann den gyllene kronan, och uppenbarelsen således visade sig sannfärdig. 5
Så trodde åtminstone fru Helena.

Ja, riddar Erland visade alltifrån elfte dagen af den lille pilgrimens vistelse i slottet mycken vänlighet emot honom. Detta återverkade äfven på Sorgbarn, så att hans väsende blef mera fritt och sig sjelf likt. I riddarens närvaro spelade han på sina glasbitar och sjöng, 10 obekymrad om någon hörde honom eller icke. Han kände nu ingen bitterhet eller hvad det kunde vara, som utpressat hans tysta tårar, då riddaren smekte sin lille son. Han såg herr Erland fritt i ögonen och smålog, när han framräckte bågaren. Men skogen besökte han dagligen på de timmar, när ej riddaren kräufde hans tjänst, och Käck 15 följde honom nästan alltid.

På tolfte dagen hände det, att pater Henrik gick till slottet, dels för att se den lille pilgrimen, som han fått mycket kär och betraktade med större vördnad, alltsedan den underbart återfunna kronan ånyo pryddes den heliga jungfruns bild i klostret; dels ock för att meddela 20 riddaren innehållet af ett bref, som anländt från ett kloster uppemot norska gränsen.

Men då patern ankom till slottet, fick han veta, att lille Sorgbarn länge varit i skogen. Deremot var riddar Erland nyss hemkommen, och pater Henrik gick då till honom. 25

Paterns anlete, annars på en gång lugnt och lifligt i uttrycket, bar tydligt vittnesbörd om en tung och orolig sinnesstämning. De begge männerna träffades i tornkammaren.

— En hemsk nyhet, sade patern, lade brefvet på bordet och satte
30 sig tungt i en länstol. — Detta pergament är mig tillsändt från min broder Benediktus, prior i Gudtorps kloster, som ligger vid gränsen af Norge.

— Nåväl? frågade riddaren.

— Du spådde sannt . . . jag fruktade det . . . Läs! Han nalkas oss
35 med stora steg, Guds vredes dag, *dies iræ dies illa* . . . Pesten är i landet och sprider sig hastigt. Förbarma dig, Gud! Hvem undrar, om det starkaste hjerta nu vill bäfva!

Riddar Erlands bleka kinder blefvo blekare. Han fattade pergamentet, och hans blick föll på följande rader:

40 „Den hemske mandråparen lär kommit till norska staden Bergen med ett redlöst angliskt skepp, hvars besättning var död, då skeppet dref in i hamnen. Han skonar hvarken hög eller låg, klerk eller lekman, rik eller fattig. I Trondhiem är erkebiskop Arne med hela domkapitlet slagen af honom. Han har vandrat från dal till dal och
45 bortsopt allt lefvande, icke blott menniskorna utan husdjuren, vild-
djuren, ja fåglarne under himmelen. Nu är han här. *Parce, parce, cohibe flagellum, Domine Deus!* Mitt kloster är utdödt. Jag är ensam qvar. Mina bröders lik ruttna utanför klosterporten; jag har ej kunnat begrafva dem. Jag ser genom mitt fönster de ännu lefvande
50 bland folket draga i procession kring kyrkan, anropande Guds barmhertighet. Medan tåget skrider, glesna dess leder, och hopen af döende och döde, som ligga deromkring, förökas. Sjelf ser jag stundligen på min kropp, väntande att der skåda de svarta märken, som äro sjukdomens och dödens förebud. Jag vet, att jag skall dö. Gud vare
55 min själ nådig! En man, som inbillar sig, att han skall få lefva, om blott han lemnar dödens nejd, skall fortbära detta bref. Jag betvivlar, att det skall komma i din hand. *Pax tecum!*“

— Gud vare oss nådig! sade riddaren med djup röst. — Detta

bref är dock redan gammalt. Måhända är oss den store mandråparen nu helt nära. Svårt är att hafva hustru och barn i sådane tider. 60

— Bäst är att ingenting jordiskt älska, sade patern; — då förskräcker icke dödens port.

— Jag har sett pesten helt nära, fortfor riddaren; — jag har i de sydländske städerna vandrat bland likhögar, burit sjuke på min rygg, känt deras andedrägt blandas med min, och dock lefver jag 65 ännu.

— Vårt öde står i Guds hand... Med denna tanke lyfte patern den fasa, hvarmed olycksposten först slagit honom, från sin själ, och andades åter fritt.

— Ja, ni har rätt: vårt öde står i Guds hand. Fromme fader, vore 70 Sorgbarn, min munskänk, här, skulle vi lätta våra hjertan med en bägare godt vin. Dock, han infinner sig snart, ty han sköter sin tjänst med noggrannhet.

Och riddaren skådade ut genom fönstret, ty hans hjerta, som länge fruktat sin egen böjelse och grymt bekämpat den, hade nu utan 75 motstånd öfvergifvit sig åt en sådan tillgifvenhet för Sorgbarn, att det längtade efter honom hvar stund han var borta. Den känsla, riddaren på sista tiden erfarit i pilgrimens grannskap, var hemlighetsfull och oförklarlig. Visst voro Sorgbarns ögon speglar för Sorgbarns egen själ, det kunde väl ej betviflas; men likväl förekom det 80 riddaren, som om ur djupet af dessa ögon blickade tvenne andra, i hvilka han först med bäfvan, sedan med lugn igenkände en likhet med Singoallas... „först med bäfvan“, ty minnet af Singoalla var för honom ett hedniskt minne, genom giftdryckens lekamliga och vidskepliga sagors andliga verkningar förenadt med erinringar af helge- 85 rån, svek, mord och trolldom; ty minnet af Singoalla var äfven förenadt med hågkomsten af en ed, visserligen hednisk, men dock en ed, den riddaren brutit, och med minnet af en vedergällning, som denna ed skulle draga öfver hans hufvud... „sedan med lugn“, ty genom den lille pilgrimen blef detta minne likasom kristnadt, och riddaren 90 tyckte sig känna, att han med godhet mot Sorgbarn kunde försona hvad han ofrivilligt brutit mot Singoalla.

Men vi lemne riddaren och följ Sorgbarns väg i skogen! Så fort, att hans bleka kinder färgades af rodnad, hade Sorgbarn ilat bland
95 granarne längs insjöns strand, tilldess han slutligen kom till en sam-
mangyttrad hop af branta klippor, väldiga stycken af ett berg, som
urtidens krafter söndersprängt, och hvars ruiner nu på ett förvirradt
sätt stodo lutande mot eller vältrade ofvanpå hvarandra. Sorgbarn
inträngde uti irrgångarne bland dessa klippor, klättrade än upp, än
100 ned, och stod slutligen i en grotta, dit endast matt dager inträngde
mellan klippstycken, slängde som tak öfver lutande granitbranter.
Käck hade, flåsande af ansträngning, åtföljt Sorgbarn.

Grottan var bebodd. En mossbädd, beklädd med skinn af skogens
slagna djur, följde de oregelbundna väggarne. En stor flat sten gjorde
105 tjenst som bord i grottans midt. I en naturlig fördjupning af klipp-
väggen var husgeråd samladt. På golfvet lågo en båge, en bundt pilar
och ett svärd, och derbredvid sågos lemningar af en brasa: svedda
grenar på en hög af kol och aska.

Tvenne skepnader sutto i skymningen derinne, när Sorgbarn med
110 Käck anlände. Den ena var en man, mager, svartbrun och dystert
blickande ur ihåliga ögon. Den andra var en qvinna, mörk och
mager likasom mannen. Begge tego och stirrade framför sig. Obe-
skrifligt lidande suckade ohörbart i hvarje drag af denna qvinnas
anlete; trånande smärta hade tecknat linierna af hennes gestalt.
115 Men skönhet låg ännu, ett blekt, händöende skimmer, öfver denna
bild af sorgen: en vemodig skönhet, erinrande om sin egen, snart
stundande förintelse.

— Sorgbarn är här, sade mannen, ty qvinnan hade icke hört lju-
den af gossens steg, icke ens märkt, att Käck lagt sig på mossbädden
120 bredvid henne, der han gäspade och sträckte sig alldeles hemmavandt.

Qvinnan spratt till och såg upp. Sorgbarn lade sina armar kring
hennes hals, kysste henne på mun, ögon och panna, tryckte sin kind
mot hennes och sade:

— Goda moder, jag bär ett gladt budskap till din själ.

125 Singoalla... ty denna qvinna var Singoalla... svarade då med
lifvadt anlete:

— Ett gladt budskap? Vill du gifva mig en solstråle, du son af en grym fader? Sorgens barn, älskade, älskade gosse, gif mig honom, men låt honom ej försvinna!

Singoalla fattade Sorgbarns lilla hand, kysste den och förde den 130 öfver sin panna.

— Min fader hatar mig icke längre, sade Sorgbarn. Det var detta budskap han ville framföra.

— Assim! ropade Singoalla till den mörke mannen; — hör du! Erland hatar icke längre sin och Singoallas son! 135

— Jag hör, svarade mannen doft; — kraften kan då verka. Låt den verka snart!

— Han hatar dig icke längre, upprepade Singoalla med gränslös förtjusning. — Har han kallat dig son, anar han, att du är hans son? Säger han icke stundom, att du liknar Singoalla? Har 140 han aldrig nämnt mitt namn till dig? Visst har han det!

— Nej, svarade Sorgbarn.

Singoalla förde handen till pannan.

— Nej, sade hon saktare, — jag borde veta det... Sorgbarn, fortfor Singoalla, — är fru Helena mycket skön? Smeker riddaren 145 ofta sin fru? Älskar han henne mycket?

— Ja, svarade Sorgbarn, och ville bortkyssa smärtan af detta svar; men Singoalla vände bort sitt ansigte och dolde det mot den kalla klippan.

— Låt kraften verka! hördes Assims röst. 150

— Var icke ledsen, moder, bad Sorgbarn och förnyade sina smekningar, tilldess Singoalla åter vände sitt ansigte mot honom.

— Välan, utbrast Singoalla och steg upp. — Kraften skall verka. Sorgbarn, du skall föra din fader till mig.

— Om Gud gifver mig styrka, svarade gossen. 155

— Du har henne, svarade modren; — du har denna styrka, som Alako skänker sina utvalda. Du kan förrätta stora ting med den kraften. Du är en son af söderns glöd och nordens is. Du är en son af trohet och svek, af hedning och kristen, af det ljusa och det mörka, af kärleken och mannastyrkan. Stackars Sorgbarn! 160

Hvarför är du här? Se, du är en riddares son, ett slott skulle vara din boning, sammet din dräkt och guldsporrar klinga vid dina steg. Men du är född till sorg, icke till glädje; din hands linier, din pannas hvälfning, ådrornas väf i dina ögonlock, älskade gosse, be-
165 stämma dig till ve och suckande. Din kind är blek, som blomman, då hon vexer i mörker. I sorg är du född till verlden, en suckande barm har du diat, din vaggsång var klagan, din moders kyss var salt af tårar. Sorgbarn, du skall föra din fader till mig; han har svurit mig trohet på Alakos bild; han är min; jag har rätt att ut-
170 gjuta hans blod, att stänga hans himmel, om hans och din gud är min gud. Du skall föra honom till mig, ännu denna natt, Sorgbarn. Han skall dragas till doms för sitt svek och sin grymhet. O, har han hjerta, skall han gråta öfver dina bleka kinder, Sorgbarn, och rysa öfver din arma moders qval!

175 — Jag skall föra min fader till dig, men Assim får icke döda honom, sade Sorgbarn.

— Som din moder befaller, sade Assim torrt och sparkade till svärdet, som låg på golvet. — Jag har lofvat vara din moders slaf, fast min trohet är henne mindre dyrbar än din faders svek.

180 — Tyst! ropade Sorgbarn till Assim; — är du min moders slaf, så må du tiga!

— Jag är en furstes son och hennes slaf, svarade Assim.

— Nu, moder, sade Sorgbarn, — må du gifva mig afskedskyssen. Riddaren väntar mig. Jag skall bädda hans säng och brädda hans
185 bågare. I natt återvänder jag med min fader.

— Se der, sade Assim, — på hallen ligga några frön, dem jag plockat vid fullmåne. Lägg dem i riddarens bågare, då lyder han lättare din kraft.

Sorgbarn tvekade.

190 — Tag dem, sade Singoalla; — Assim samlar äfven andra frön än giftiga.

Vid dessa ord nedslog Assim sina ögon. Sorgbarn tog de frön, han samlat.

— Moder, sade Sorgbarn ängsligt, — ännu ett ord! Har du haft en uppenbarelse, hvar jag nästa gång skall finna någon af de ned- 195 gräfdä klosterklenoderna?

— Ja, jag har haft en ny uppenbarelse och skall om åtta dagar visa sig stället, hvar du skall finna nattvardskalken.

Singoalla kysste Sorgbarn. Gossen lockade till sig Käck, som just höll på att somna, lemnade rummet och ilade genom skogen till 200 slottet.

Då han var gången, sade Singoalla till Assim:

— Upp, tag spaden och nattvardsbägaren! Gräf ned honom under den lösa trädroten, som jag visade dig vid bäckens fall i insjön! Sorgbarns själ får ej smittas af svek. Hans Kristus älskar 205 endast snöhvita andar. Alako är ej så nogräknad.

Så talade Singoalla, emedan hon under sin vandring i främmande land låtit uppfostra Sorgbarn i sin faders tro. Men sjelf var hon hedning såsom förr.

Assim vältrade undan en sten, som dolde en håla, i hvilken de 210 röfvade klosterklenoderna voro samlade. Han tog nattvardskalken, lät det öfriga ligga, flyttade stenen åter öfver hålan, tog en spade och gick.

Med dessa röfvade skatter hade Assim öfvergifvit sitt folk, sedan han en tid varit dess höfding efter Singoallas fader, som fallit i en 215 strid med folket på Jutlands sandkust. Under denna tid hade Singoalla åtföljt Assim, och det hette, att de voro man och hustru, men de voro det icke, ty Assims kärlek föraktades af Singoalla, och han var hennes slaf.

Men Sorgbarn trodde, att det var en uppenbarelse från Gud, 220 genom hvilken den heliga kronan blifvit återfunnen i skogen.

IV.

Den hemliga kraften.

Sorgbarn återkom till slottet, medan priorn och riddaren ännu sutto vid bordet i tornkammaren, inbegripne i dystert samtal. Sorgbarn fyllde deras bägare, och priorn tömde sin med förtröstan, emedan den räcktes honom af en from pilgrims hand.

5 Efter aftonmåltiden återvände priorn till klostret. Hvarken han eller riddaren hade med fru Helena eller husfolket talat om det hemska budskap, som kommit från gränsen af Norge, ty de ville icke i förtid förskräcka någon.

Följd af Sorgbarn gick riddar Erland till tornkammaren, för att
10 njuta nattens hvila. Sorgbarns hjerta skälfde, ty han hade i riddarens aftondryck blandat Assims hemlighetsfulla frön; hans hjerta skälfde, ty han skulle denna natt medelst det, som Assim och Singo-
alla kallat den hemliga kraften, föra sin fader till sin moder.

Denna kraft är i våra dagar allmänt känd och likväl ännu en
15 icke fullt afslöjad gåta. Vår tids *doctores* och *magistri*, som utransaka nervtrådarnes mikroskopiska förlängningar, veta lagarne för verldsklotens rörelser i den oändliga rymden och vattendroppens i
det hårfina röret, hafva dock ännu icke fullkomligt utransakat denna krafts hemligheter; detta förargar rätt många af vår tids
20 *doctores* och *magistri*, och hvad de icke känna, det *negera* de. Att
negera är en konst, som de uppdrifvit högt, likasom alla andra
konster.

Men innan Mesmer uppdagade denna kraft var den såsom till-
varande känd och använd af Indiens brahminer och af folket från
25 Assaria. Men folket från Assaria hvarken forskade eller negerade;

det använde kraften helt enkelt, och lät den vara hvad den var och hvad den är: en gåta.

Sorgbarn var i högt mått begåfvad med den hemliga kraften; det hade hans moder erfarit. Då hennes hjerta slets af qval, och sömnen flydde hennes läger, plägade Sorgbarn stryka öfver hennes 30 ansigte med sina små händer, och sömnen kom, och hjertat vaggades till några timmars ro.

Nu sofver riddaren: det höres af hans andedrag. Sanduret hviskar. Stjernorna blicka in genom tornfönstret. Sorgbarn stiger upp från sin matta och smyger med ljudlösa steg till Erlands säng. Den 35 lilles hjerta är i våldsam rörelse. Hans händer lyftas tvekande. De sväfva som skuggor öfver riddarens panna ned mot hans bröst. Sanduret hviskar alltjemt. Stjernorna blicka troget in genom tornfönstret. Det är tyst; äfven riddarens andedrag hafva tystnat. Han hvilar i sängen, lik en död, och stjernljuset darrar på hans bleka 40 panna. Som skuggor sväfva Sorgbarns händer öfver riddarens ansigte; de sväfva öfver hans ansigte som tysta skuggor. Då reser sig riddaren upp. Sorgbarn far tillbaka, uppgifver ett halfqväfdt rop och kastar sig på knä. Riddarens ögon äro slutna.

— Herr Erland, hviskar Sorgbarn, — jag vill dig icke illa. 45 Vredgas ej!

Riddaren svarade icke.

Då märkte Sorgbarn, att kraften verkat. Han steg upp och sade lugnt:

— Riddare, du skall lemna bädden och följa mig! 50

— Hvert vill du föra mig, Sorgbarn?

— Du skall snart få veta det.

Riddaren steg upp och klädde sig. På samma gång pådrog Sorgbarn sin dräkt. Derefter fattade Sorgbarn hans hand, och de lemnade kammaren. 55

De stego ned för torntrappan och kommo genom en bakport till stranden, der riddarens fiskarbåtar lågo. I den minsta af dessa båtar rodde honom Sorgbarn öfver sundet med så tysta årslag, att

väktaren svårligen kunde höra det, fattade derefter hans hand och
60 förde honom in i skogen.

Den hemliga kraften verkade nämligen så, att riddarens vilja, så stark och oböjlig den annars var, underordnade sig gossens; ja, sammansmälte med denna till en. Riddarens själ såg in i Sorgbarns, såsom den trogne tjenaren ser i sin herres ögon, hvad han vill, tänker och känner. Snart skulle den hemliga kraften verka ännu djupare. Såsom i det vexande trädet årsringarne bilda sig kring kärnan och förtorka, i den mån nya sådane lägga sig omkring de gamla, så vexa omkring det mensklige väsendets kärna årsringar af lidelser, känslor och tankar, som hvar efter den andra förtorka, medan
70 nya lidelser, känslor och tankar, lägga sig utomkring de vissnade och saftlösa. Men själens äldsta årsringar äro dock de, som ligga närmast dess kärna; derföre äro barndomens minnen så ljufva: de äro närmast andens hjerta. Medan nu gossen förde Erland mellan skogens stammar, trängde den hemliga kraften allt djupare in i hans
75 väsende, från årsring till årsring och närmare kärnan; och allt som den inträngde, lifvades på nytt de förvissnade och förgätna lidelserna, svällde de åter af lifssaft ur minnets rot. Erland blef densamme, han var för tio år tillbaka, då han plockade blommor vid bäckens rand med den bruna flickan. Skuggan, som dvalts i hans
80 själs afgrund, steg upp i känslans ljusaste dager; ungdomskärlekens känsla, den ljufvaste, den som annars aldrig återvänder, ilade åter genom hans varelse, och han tänkte, han kände Singoalla.

— Sorgbarn, sade riddaren, då de hunnit ett stycke in i skogen; — låtom oss sitta ned och hvila. Natten är så skön. Ser du stjernan,
85 som glänser deruppe öfver ekens topp? Flytta dig närmare, gosse! På denna mossupna sten kunna vi båda sitta. Jag älskar din närhet, gosse. Lägg din lilla arm kring mitt lif, och låt mig kyssa dina ögon! Jag älskar dig som en son, som om du vore min lille Erland; ja jag älskar dig mera, bleka barn, och jag ser i din själ, att du älskar mig.
90 Det är så skönt, så friskt i natten. Hvart för du mig, Sorgbarn? Jag följer dig till verldens ända.

— Jag för dig till min moder.

— Bor din moder i skogen?

— Ja.

— O, att du vore min son! Är du icke min son? 95

— Jag är din son, svarade Sorgbarn, häpen, rörd och förvirrad öfver dessa ljufliga ord.

— Hvem är din moder? Är det Singoalla... Singoalla... Singoalla?

Klangen i hans stämma blef mildare och mildare. 100

— Ja, min moder är Singoalla.

— O Gud! sade riddaren, och tårar sipprade ur hans halfslutna ögon, — jag är så lycklig. Älskade son, hvi igenkände jag dig icke genast? Du har varit främling i din faders hus, du har lidit mycket af hans orättvisa vrede. Jag ser dock i din själ, att du icke hatar 105 mig; nej, du älskar mig och är lycklig af mina ord. Kom, Sorgbarn, jag vill gå till din moder.

De fortsatte vandringen. Sorgbarn ryste i natten... ryste af sällhet, ty så kan äfven ske, då sällheten kommer, såsom en flod af solljus inströmmar i ögon, som, förut blinda, plötsligt blifvit öppnade... ryste af en hemsk känsla, ty riddaren var så blek, så underbart förändrad, hans röst så andelik... det var som ett bländverk, som om en främmande själ talat ur hans mun. 110

De stannade slutligen framför klippbrottet. Sorgbarn fattade sin faders hand och förde honom in i labyrinten. Ett eldsken lyste på afstånd; det försvann igen, ty en klippvägg undanskymde det, men snart visade det sig åter. Det kom från grottan. 115

— O, jag darrar, mumlade riddaren; — bor min själs älskade i dessa klippor?

Ljuden af riddarens och pilgrimens steg genljödo och förberedde 120 den ensliga bostadens innevånare på deras ankomst. Singoalla satt på mossbädden, eldskenet flämtade på de fuktiga klippväggarne och spred en bedräglig rodnad öfver hennes kinder. Äfven Assim satt på sin förra plats, med korslagda armar. Han hade nyss slipat svärdet mot en berghäll; nu hängde det blottadt i hans bälte. 125

— Hör, hviskade Singoalla, som alltifrån skymningens inbrott lyssnat och väntat, väntat och lyssnat; — hör! De komma. Assim, gå, gå!

Assim steg upp.

130 — Jag stannar i skuggan, sade han; — om du beslutar, att han skall dö, så rör i elden; det är tecknet. Mitt svärd är skarpt, min hand är säker, ett oväntadt hugg skall fälla den vilde isbjörnen.

— Gå, gå! hviskade Singoalla med en befallande rörelse. Assim försvann.

135 I nästa ögonblick inträdde riddaren och Sorgbarn. Singoalla stod framför Erland. Hon betraktade honom... Hvem kan beskrifva en blick, sådan som denna? En lefnad med alla dess öden, fröjder och sorger, med hela dess rika skatt af lidelser och känslor kan sammandraga sig i en blick, såsom linsen samlar solens alla strålar
140 i en brännpunkt. Det förflutna, närvarande och kommande kunna sammansmälta i en blick. De sammansmälte ock i Singoallas, till en enda fråga, stolt och förkrossande, hotande och dock bäfvande. Det var en fråga om hågkomst eller förgätenhet, om kärlek eller hat, om tårar eller blod. På sina halfslutna ögonlock erfor riddaren en
145 brännande känsla af denna blickande fråga.

— Singoalla! hördes Erlands röst, mild och fruktande.

Den ton, i hvilken detta ord klingade, besvarade allt, hvad Singoallas själ frågat. Han kom med hågkomst, kärlek och bön om förlåtelse. Huru kunde hon då förkrossa honom med ord om mened,
150 hämd och död? Singoallas hufvud sjönk mot hennes suckande barm, hennes pannas vemod dolde sig i de magra, genomskinliga händerna. Hennes gestalt, nyss så hög och stolt, blef likasom förminskad och kringgöts af de svarta lockarnes sorgedok, nyss svallande bakom henne lik en drottningens släp.

155 — Singoalla, upprepade Erland, och tårar framträngde under hans ögonfransar.

Singoalla svarade ej; hon stod lik en bildstod, men hennes barm och dess suckar förrådde lif.

Riddaren lyfte Sorgbarn i sin famn och gick ett steg mot Singo-
alla. Sorgbarn slog sin ena arm kring sin faders hals, den andra 160
kring sin moders. Deras hufvuden lutades mot hvarandra: Erlands
bruna lockar blandade sig, såsom fordom, med de svarta böljor,
som svallade kring Singoallas panna.

Det är tyst i grottan. Hvar äro nu qvalen, vreden, de bittra min-
nena, som bodde derinne, de hemska suckar, som genljödo der, de 165
vilda rop, som stundom gåfvo sig luft ur den arma qvinnans bröst,
då hennes förtviflans börda blef henne odräglig? Nu höras endast
milda suckar, sakta snyftningar. Erland lägger sin arm kring Singo-
allas lif och hviskar — hon hör icke hvad, men det ljuder, som när
en vindfläkt vaggar sig till ro i björkens krona. 170

Men utanför grottan glimma Assims ögon. Han skär tänderna af
smärta. Han vill Singoallas lycka, men för honom, den förskjutne,
att *se* denna lycka! Bättre vore det honom att dö i eld.

Singoalla för sin hand öfver Erlands ansigte; hon frågar hvis-
kande, med tårfyllda ögon, ömma underliga frågor: 175

— Hvi är du så blek, Erland? Hvarför visnade dina kinders
rosor? Du är ju icke en yngling mer, min älskade! Hvart flydde din
ungdom? Jag drömde, att du ännu var sjutton år. O, Erland, har
äfven du lidit?

— Hvar har du varit så länge, o Singoalla? frågade Erland till- 180
baka. — Minns du vår lyckas plats, der granen susade, der bäcken
sorlade? Ack, granen susar ännu, bäcken sorlar ännu. Det förflutna
har återvändt, vi äro åter unga. Kom, Singoalla, låt oss leka och
plocka blommor vid bäckens rand. Mötestiden är ju inne; himme-
lens stjernor blinka. Ser du dem icke? 185

Erland fattade Singoallas hand och förde henne ur grottan.
Knappt tänkande, endast saligt kännande följde honom Singoalla.
Hon vandrade med sänkt panna i svärmisk dröm vid sin riddares
sida. Hon såg ej stjernorna, ej träden, mellan hvilka hon skred. O,
slute aldrig denna sällhet! Låt dem leka vid bäcken och dö, innan 190
morgonen kommer med sin kalla dager och sin grymma verklighet!
Natten, drömmen, svärmeriet, de flämtande skuggorna, de blinkande

stjernorna, det obestämda, obegränsade och sammanflödande, de
ljufva villor, som födas i det dunklas sköte, o, hvad är solen med
195 dess gyllene sken, dagen med dess klara föremål, dess kalla san-
ningar mot detta!

Sorgbarn följde fader och moder. Den lilles ansigte glänste. En
okänd makt rörde sig i hans barm och tvang honom sjunga för den
lyssnande skogen. Men sången ljöd som en hviskning, och dess be-
200 tydelse kände endast andarne, som sväfva genom natten.

De kommo till kullen vid bäcken; han var ej långt från grottan.
Erland och Singoalla satte sig vid kullens fot på friska gräs-
mattan, der de fordom setat; men leka, men plocka blommor kunde
de ej; domnande hvilade de mot hvarandras skuldror; de kunde ej
205 tala, endast sucka och känna hvarandras närvaro, halft vakande,
halft drömmande.

Men Sorgbarn satte sig vid bäckens rand, betraktade stjernorna,
som speglade sig deruti, och sjöng för dem.

Så skredo stunderna, och stjernorna, den ena efter den andra
210 slocknade i vesterns töcken. Grå dimmor blandade sig med mörkret;
marken fuktades af arladagg.

Då gick Sorgbarn till sin fader, lade sin hand på hans skuldra
och sade till honom:

— Natten lider. Stig upp och följ mig!

215 Riddaren vaknade smärtsamt ur sin halfslummer; hans vilja var
underdånig Sorgbarns; han måste lyda.

Detta gjorde Sorgbarn, ty det var redan långt förbi midnatt, och
den hemliga kraften, genom hvilken Sorgbarns själ beherrskade rid-
darens, började slappas. Det kände Sorgbarn af kyla och mattighet i
220 sina lemmar.

— Moder, sade han till Singoalla, — kom! Jag är matt och fry-
ser. Vi måste skynda.

— Säg farväl, o moder. Vi måste skynda, upprepade Sorgbarn
ängsligt.

225 Singoalla steg upp.

— Farväl, hviskade hon till riddaren.

— Nej, nej, sade riddar Erland; — här skola vi stanna evigt. Här är ljuft att vara.

— Vi träffas åter. Farväl!

— Fly, moder! Stanna ej! bad Sorgbarn.

230

Singoalla ilade bort. Riddaren sträckte sin famn efter henne.

— Kom, sade Sorgbarn; — du skall följa mig, fader.

— Ve, du gör mig illa, älskade gosse!

Men Sorgbarn fattade hans hand, och han måste följa.

Med skyndsamma steg återvände de till slottet, rodde derefter 235 öfver sundet, gingo uppför torntrappan och inträdde i kammaren.

— Tag af dina kläder och sof! befalldes Sorgbarn. Riddaren lydde. Sorgbarn afklädde sig, svepte sig i sitt täcke, lade sig på sin matta och somnade straxt af mattighet och ansträngning.

Sanduret hviskar, de bleknande stjernorna blicka in i tornkam- 240 maren, riddaren sofver i sin säng, pilgrimen på sin matta.

En timma derefter börjar dagningen. Fåglarne stämma upp sin sång; tjenarne på slottet vakna; från skogen ljuder redan den flitige nyodlarens yxa.

V.

Dag och natt.

Riddaren vaknade tung i hufvudet. Äfven Sorgbarn vaknade straxt derefter, matt, men med en ljuflig efterklang af nattens lycka i sin själ. Fader! var han nära att säga till herr Erland, ty han erinrade sig väl de ord af faderskärlek, riddaren talat under natten, de 5 kyssar, denne tryckt på hans mun; men ordet fader dog på gossens läppar, när han såg upp och skådade det dystra uttrycket i riddarens anlete.

— Förbannelse, mumlade riddaren. — Jag har drömt en gräslig dröm denna natt. Onda andar hafva plågat mig. En sådan bar ock 10 dina anletsdrag, du Sorgbarn.

Herr Erland klädde sig skyndsamt och ilade ut att förfriskas af morgonvinden. Hela dagen var han dyster. Han talade föga till sin fru Helena, till Sorgbarn ännu mindre, smekte ej sin lille son, men bannade desto mera gårdens tjenare.

15 Mot aftonen red herr Erland ut. Sorgbarn skyndade in i skogen till grottan. Singoalla satt der med strålande ansigte, ännu berusad af nattens minnen. Assim kokade mat i en kittel öfver elden och sade intet.

Singoalla slöt Sorgbarn i famn, höljde honom med kyssar och 20 frågade efter hans fader.

— Min fader! svarade Sorgbarn bedröfvad. — Ack, jag vågar i dag icke kalla honom fader. Han är vred och säger, att han drömt en gräslig dröm i natt.

— Sade han en *gräslig* dröm? frågade Singoalla eftersinnande.

— Ja.

25

— Det är omöjligt. Han älskar mig, utbrast Singoalla. — Våra fäder veta, att när den hemliga kraften verkar, då visar sig meniskan sådan hon är uti sitt inre. Ja, han älskar mig innerst i sitt hjerta. O, denna natt, denna sälla natt! Sorgbarn, du skall i qväll åter föra min riddare till mig. Men dessförinnan vill jag visa mig 30 för honom, för att öfvertyga dig, att han älskar mig alltid. Kom, Sorgbarn, jag går till slottet.

— Moder, ropade Sorgbarn, — du gör dig olycklig. Kom ihåg riddarens maka, fru Helena!

— Hon! inföll Singoalla med blixtrande ögon. — Jag är rid- 35 darens första och enda maka, så sannt en Gud lefver i himmelen. Han älskar henne icke; han kan det icke. Såg du ej, hörde du icke under denna natt? Mig, mig ensamt älskar hans själ. Jag går till honom.

Fruktlösa voro Sorgbarns föreställningar. Hon gick. Sorgbarn 40 följde henne gråtande och bedjande. Hon gick, ty ett tvifvel, det hon ville vederlägga, en svartsjuka, den hon förgäfves hånade, hade vaknat i hennes sinne. Assim tog sin båge på axeln och följde henne äfven, men på längre afstånd.

Efter en stunds vandring kom Singoalla, följd af Sorgbarn, till en 45 sakta sluttande höjd, öfver hvilken hennes väg låg. Hunnen upp på densamma stannade hon plötsligt, ty hon såg riddaren till häst der nedanför. Hans ansigte var mörkt och skräckinjagande. Hans häst var betäckt af skum. En båge hängde på hans sadelknapp. Äfven han upptäckte henne; han stannade, förde handen öfver 50 ögonen, såg och ropade:

— Förbannade spökelse! Hedniska troll! Förföljer du mig äfven vid dagsljus?

Och han ryckte till sig bågen, spände den, lade en pil i dess ränna och sköt.

55

Men Singoalla hade redan försvunnit. Assim hade störtat fram, ryckt henne med sig och fört henne ur sigte. Derefter spände Assim

sin både och ilade tillbaka, för att besvara skottet, men då var riddaren redan försvunnen.

60 När Assim återvände, satt Singoalla på den gröna mossan och stirrade vildt framför sig. Sorgbarn satt bredvid henne, tyst, men önskande till Kristus att få dö och komma i himmelen.

— Singoalla, sade Assim och böjde sig öfver henne. — Vill du ej, att jag skall döda Erland? Jag har en giftig pil i mitt koger, och
65 jag riktar väl.

— Jag har rättighet att taga hans lemmars blod. Döda honom!
svarade Singoalla.

Assim gick. Hans ögon lyste af fröjd. Äfven för honom fanns ett hopp.

70 Men hans fröjd blef icke varaktig. Singoalla ropade honom tillbaka. Han kom som en lydig slaf.

— Nej, Assim, du vän af giftiga drycker och giftiga pilar! Icke ännu, Assim! sade Singoalla. — Nej, icke ännu! upprepade hon, och förde ett finger likasom eftertänkande till sin panna. — Sorgbarn
75 skall i qväll föra den förrädaren till mig. Jag skall då döma honom, och blir domen döden, skall du, Assim, döda honom...

— Ha! tillade hon, och reste sig stolt; — den ljuslockiga qvinnan, hans blåögda Helena eger honom om dagen; men min, min är han om natten, ty han är slaf af min Sorgbarns kraft. Farväl, Sorgbarn!
80 Jag väntar dig och honom i natt. I natt står domen.

Långa voro qvällens timmar för Singoalla, der hon vid stockelden i grottan väntade på domens stund. Sorgbarn, mina ögons lust, din kraft skall icke svika... så talade hon till sig sjelf. Slipa, slipa... så talade hon till Assim, som oförtrutet, med vansinnig lust, brynte
85 sitt svärd mot klipphällen.

Men Sorgbarn, huru långa voro ej timmarne äfven för honom! Hur hemsk den stund, då riddaren åter dukade under för hans kraft! Hur ryslig hans nattliga vandring i skogen vid sin faders sida!

— Sorgbarn, min älskade gosse! Min Singoalla... Singoalla.

Så ljöd det åter från riddarens mun. Men nu ryste Sorgbarn vid 90
dessa ord. De voro icke hans faders, de voro en bedräglig andes,
som talade med hans faders tunga.

— Hvar är din purpurmun, bleke son? Gif mig en kyss! Du vet
ej, hur jag älskar dig, bad riddaren under den nattliga vandringen.

— Nej, ve dig, nej! svarade Sorgbarn. — Följ mig, herr Erland, 95
men släpp min hand! Du må icke röra mig. Jag vill icke vara
din son.

— Natten är mörk, moln betäcka himmelen... och du, o Sorg-
barn, talar ord, som isar min blod. Ser du molnen på himmelen, min
egen Sorgbarn? 100

— Ja, det börjar regna. Skynda dig! Jag skall föra dig till min
arma, olyckliga moder.

Regnet började falla i strida strömmar. Det rasslade i skogen;
ingen stjärna lyste den ensliga stigen. Nattfåglarne skreko i klyf-
torna. Och vid den lille gossens sida gick en blek vålnad med half- 105
slutna ögon... ett vandrande lik, besjäladt af en främmande ande.

De kommo till klippbrottet. Sorgbarn stannade, och en ny rys-
ning ilade genom hans lemmar. Han tänkte på Assims svärd, på
domen, som väntade. Ja, han stannade och önskade sig döden.

— Sorgbarn, sade riddaren. — Gif mig din lilla hand. Du för ju 110
mig till Singoalla. Elake Sorgbarn, jag skall klaga för din moder,
att du talat grymma ord till din fader.

Så hotade riddaren med smekande röst. Men Sorgbarn grät.

— Hvarför gråter du? Hvarför vredgas du på mig? fortfor rid-
daren. — Kom, Sorgbarn! Gif dig tillfreds! Jag skall icke klaga 115
öfver dig hos Singoalla.

Och riddaren ville gå in bland klipporna.

Men Sorgbarns vilja höll honom tillbaka. Gossen utbrast häftigt:

— Nej, stanna! Fruktar du icke, herr Erland?

— Vinden blåser i mörka skogen, men hvem fruktar vind och 120
mörker? svarade riddaren. — Du är barnslig, Sorgbarn.

— Hör du icke, hvad vinden säger dig? Det är en sorglig saga,
och du borde frukta.

— Hvad säger vinden? Berätta hans saga! Jag lyssnar gerna, om
125 du blott aftorkar dina tårar och blir glad.

Medan riddaren talade så, lutade han sig mot en häll, smålog och höjde sin panna mot den mörka himmelen. Ur klippbrottet skymtade en skugga.

— Vinden säger: „min moder födde mig en natt på kyrkogården.
130 Hon sökte der sin makes graf, men han var icke död.“

— Hörde du vinden säga detta, underlige gosse? Hvad säger han då nu?

— Vinden säger: „Min fader var en riddare, som färdades vida, ostadig i sinnet och trolös.“

135 — Då liknar ju vinden sin fader.

— „Min moder sökte honom och vandrade från land till land, men fann honom icke. Sjelf trodde hon sig älskad och sökt af honom. Hon trodde honom mycket olycklig, och hon grät öfver honom; hennes tårar föllo som dagg på ängen, som regn på bergen.“

140 — Sade vinden detta? Men hvad säger han mer? Nu höres hans röst omild i skogen.

— Vinden säger: „Min fader var icke olycklig, ty han hade glömt min moder och sökte henne alldeles icke. Han älskade en annan, som kom från norden.“

145 — Vinden har en trolös fader, sade riddaren. — Men hör, hur det klagar i skogen! Det är åter vindens röst. Hvad säger han nu?

— Vinden säger: „jag är ammad vid ett suckande bröst; jag vysades med klagosånger. Min moder är mycket olycklig.“

Riddaren sänkte sin panna och lade armarne öfver bröstet.

150 — Sorgbarn, sade han, — du som förstår vindens språk, hvad berättar han nu, ty nu ropar han, nu vredgas han, och trädens kronor skälfva.

Skuggan flyttade sig närmare intill de samtalande.

Sorgbarn svarade:

155 — Vinden säger: „min fader ville i dag döda min moder. Han sköt en pil mot hennes bröst, men hon flydde. Hvarför hatar du min moder? Hvad hafver hon brutit mot dig? Svara mig, riddare!“

Riddaren sänkte hufvudet mot sitt bröst och frågade:

— Sorgbarn, sade din moder, att det var natt, då du föddes? Sade hon, att hon framfödde dig bland de dödas grifter, medan hon sökte 160 din faders graf?

— Ja, svarade Sorgbarn dystert.

Riddarens barm häfde sig, och hans röst blef djupare.

— Töcknet skingrar sig, fortfar han, — och jag skådar nu in i tvenne verldar. Jag minnes nu, hvem jag är, då solen skiner på 165 himmelen. Jag är vansinnig om dagen, Sorgbarn. Jag ville döda din moder. Jag hatar din moder om dagen, ty då är jag vansinnig. Vill ej din moder döda mig för min trolöshet, min grymhet, för alla de kval jag beredt henne? Sorgbarn, fråga din moder, om hon vill taga mitt blod. Det är hennes rätt. 170

Men Sorgbarn svarade:

— Hör du, hur vinden klagar: „Kan jag föra min fader till döden?“

Och Sorgbarn, som ryste för Assims svärd, fattade riddarens hand, för att fly med honom tillbaka till slottet. 175

Då framträdde den lyssnande skuggan ur sin skymning.

— Fly, hviskade hon till Sorgbarn, ty Assim rasar och vädrar blod. Han lurar vid grottans ingång. Jag har väckt hans vrede, men kan ej söfva den åter.

Riddaren igenkände den hviskandes röst, vände sig om och ville 180 fatta i hennes klädning.

Men hon hviskade ängsligt: — fly, Sorgbarn! Assim hör oss!

Sorgbarn skyndade framåt, och riddaren måste följa, fastän hans själ vändades.

Men äfven Singoalla... ty det var hon, som skymtat lik en 185 skugga... följde Sorgbarn på kort afstånd, och när de hunnit ett stycke från det farliga klippbrottet, der döden lurade, bad hon honom stanna.

Riddaren sjönk till Singoallas fötter och omfamnade hennes knän.

Singoalla lutade sig öfver honom och strök hans lockar: 190

— Erland, sade hon mildt, — vi se hvarandra nu för sista gången på jorden. Farväl, min älskade!

— Får jag dö? inföll Erland och kysste hennes hand.

— Nej, svarade Singoalla. — Jag ämnade väl i afton att döda dig, 195 men då var jag svart i min själ af vrede och förtviflan. Nu skall du lefva, Erland, för din maka och din son. Du älskar ju Helena, och hon älskar dig . . . och din lille son, säg, är han mest lik dig eller din blåögda Helena? Jag ville rätt gerna smeka din lille son.

— Tyst! utbrast riddar Erland. — Tala icke om Helena! Om 200 dagen, då mina sinnen äro förvirrade, förliker jag mig väl med denna qvinna; men du, Singoalla, är min enda verkliga kärlek, likasom du är min första och rätta maka.

— Bedrag mig icke, sade Singoalla bedjande; — tala icke så, att jag ännu en gång omfattar förhoppningar, som sedan svikas och efter- 205 lemna vrede och förtviflan! Bedrogs jag ej af dina ord, då Sorgbarn första gången förde dig till mig? Jag trodde, att du älskade mig alltid, och att det var din sällhet att skåda mig. Då beslöt jag att uppsöka dig. Men du ryste vid min åsyn och vredgades och ville döda mig. Erland, du hatar mig om dagen; älska mig kan du endast om 210 natten, då Sorgbarns hemliga kraft slagit din vilja i bojar.

— Det ligger en sanning i dina ord, men det är icke hela sanningen, ty nu skådar jag klart, svarade riddaren. — Jag är ej densamme om dagen och nu, då jag är hos dig. Om dagen är jag olycklig och vansinnig; ja, vansinnig, ty en eländig munks lumpna sagor 215 förvredo för alltid min hjerna, medan hon var sjuk af en giftdryck. Du minnes väl Assim och din fader? Det onda, *de* gjort mig, öfverflyttade min förvirrade själ på dig, och allt det, som munken med djefvulsk slughet förtäljde om trolldom och gudlöshet, öfverflyttade hon äfven på dig. För min sjuka tanke blef du sålunda en outplånlig 220 skräckbild, och sjelfva ditt namn, det ljufva Singoalla, ljud för mig med hemsk klang. Men i djupet af min varelse qvarlåg hela den skatt af kärlek, som var din. Den skatten var nu utan egarinna. Då kom en flicka, som var min barndomsvän och min vårdarinna, när jag låg sjuk. Jag trodde mig älska henne; men den qvinna jag

älskade, var alltid du, min maka; det var du, som bar en mask, lik- 225
nande Helenas anlete. Ja, jag älskade aldrig Helena, utan dig, om-
gestaltad till Helena; det känner jag nu. Singoalla, vill du icke döda
mig för rättvisans skull, för min brutna ed och de qval, jag för-
orsakat dig, så döda mig för min egen skull, ty jag ryser för morgon-
dagen. Jag vill icke vakna till vansinne och till hat mot dig, som 230
är min själs hjerta.

Singoalla svarade:

— Din mened är dig förlåten; för den skall du icke dö. Ej heller
skola dina ord förleda mig att tro, det du icke älskar Helena, åtmin-
stone om dagen, när du är vansinnig. Hvad gör det, att du är van- 235
sinnig, Erland, blott du är lycklig? Se, jag kom till denna nejd och
skickade dig min son, att han skulle besegra din själ genom saktmod,
ty på en ovänlig själ verkar ej den hemliga kraften, och sedan föra
dig till mig. Jag valde min bostad i grottan derborta och väntade
dig i elfva dagar. Jag ville blott se och tala med dig ännu en gång 240
före min död, ty jag känner, att jag snart skall dö. Det var den er-
sättning, jag kräde af Gud, för alla de sorger jag utstått, och denna
ersättning har den barmhertige Guden gifvit mig. Hvad vill jag
mera för mig sjelf? Svårare är att tänka på Sorgbarn, ty hvad skall
af honom blifva, när jag är död? Om dagen, då din själ är fiendtlig, 245
är han ju icke mera din son! Men Kristus skall beskydda Sorgbarn,
om han bevarar sin själ snöhvit, och Sorgbarn skall dessutom icke
lefva länge. Det har jag sett i ditt ödes linier, älskade, bleke
gosse! . . . Nej, Erland, nu skola vi skiljas för alltid. I morgon, då
du vaknar, så minnes du mig blott som en svår dröm, hvars intryck 250
snart bortföres med dagens vind. Singoallas bild skall sedan icke
störa dina tankar, hennes namn aldrig ljuda i ditt öra; hon är för
dig försvunnen, som om hon aldrig varit. Men skulle hon likväl åter-
komma i din själ, någon gång, i en enslig stund, så minns henne icke
som en hämnande, hednisk, ej heller som en sörjande Singoalla, utan 255
minns henne såsom den förlåtande Singoalla, som glädjes åt den natt
af kärlek, du skänkte henne i grottan och vid bäckens rand! Din
lefnad skall med Helenas flyta som en lugn flod genom gröna ängar,

under läspande skuggor. Din Erland skall vexa upp och blifva din
260 ålders glädje. Ditt hus skall länge ega bestånd och din Guds väl-
signelse hvila deröfver.

— Farväl, Erland! fortfor hon med innerlig röst. — Farväl, yng-
ling vid bäcken! Farväl, min första och enda kärlek! Farväl, min
lycka och olycka! Välsignad vare du, min make! välsignad du, min
265 fröjd, mitt solljus, min ande, mitt allt!

Och Singoalla tryckte den kyss, hon tänkte den sista, på sin Er-
lands läppar och ilade bort.

Utöfver Erlands kinder strömmade tårar; han vred sina händer
och ropade Singoalla, så att det genljöd i skogen; men Singoalla
270 var borta, och Sorgbarns kraft fängslade Erland vid stället.

Då utbrast Erland i sådane verop, att det skar genom Sorgbarns
märg. Den lille darrade och kände sin kraft förminskas, sin vilja
slappas, sitt hjerta försmälta.

— Sorgbarn, ropade riddaren och tryckte honom vildt i sin
275 famn; — jag krossar ditt lilla bröst mot mitt, om du icke svär vid
Gud att nästa natt, hvarje natt, återföra mig till Singoalla!

— Jag svär, suckade Sorgbarn, nästan medvetlös.

— Fort! Återvändom då till slottet, innan jag vaknar! Jag kän-
ner, att din kraft minskas, att jag snart skall vakna. Skynda dig!
280 Vi äro annars begge förlorade.

Sorgbarn ilade framåt med snabba steg. Erland följde honom. En
knapp fjerdedels timme derefter hvilade riddaren i sin säng och pil-
grimen på sin matta . . .

Men Assim lurade förgäfves på sitt rof, der han stod i klippbrottet
285 med det skarpslipade svärdet i handen. När Singoalla återkom till
grottan, sade hon blott: — riddaren kommer icke . . . Assim slog då
svärdet i klippan, så att det brast vid fästet, ilade så till stranden
och roade sig hela natten med att härma nattfåglarne och rulla
stenar nedför klippornas sluttning i sjön.

VI.

Den sista nattvandringen.

Sorgbarn höll sin ed.

Och Singoalla . . . hon som redan försonat sig med tanken på evig skiljsmessa och död . . . ack, hon glömde snart sitt beslut, då riddaren återvände följande natt vid Sorgbarns hand och anropade henne att stanna. Han sade sig vara vansinnets och Helenas om dagen; han 5 ville vara sällhetens och Singoallas om natten. Han kallade henne för maka och bad henne hålla den ed, hon hade svurit på Alakos bild, om ock han sjelf af onda makter drifvits att bryta sin. Huru ljufva voro ej hans smekningar för den arma, hvars allt, hvars lycka och olycka, han varit från hennes första jungfruår! Huru sköna voro 10 ej dessa nätter, genombäfvade af det hemlighetsfulla, då de hviskade med hvarandra i grottan eller i oändlig trånad sutto, hand i hand, på bäckens strand! Singoalla kunde icke motstå; hon stannade och förlefde timmarne i svärmiska drömmar.

På tjugonde dagen efter pilgrimens ankomst till Ekö slott, åter- 15 vände han ur skogen med nattvardsbägaren i hand. Den öfverlemnades åt priorn, och alla förundrade sig öfver uppenbarelsens sanning och botgöringens kraft.

Men med riddar Erland timade en förändring, som med hvarje dag blef tydligare. Hade han förut någon gång varit dyster i hågen, 20 så var han det nu hela dagen, från morgonen till natten. Han magrade förfärligt; hans ögon voro insjunkna, hans kinder tomma, hvarje dag tycktes plöja en fåra i hans panna, hvarje timme gjuta olja på den hemska elden i hans blick. Tjenarne darrade, när han nalkades dem, fru Helena vågade icke mer fråga, hvad som tärde 25

hans väsende, ty han tycktes likasom ana, när en sådan fråga sväfvade på hennes läppar, och aflägsnade sig då ur hennes grannskap. Han var kall för sin makas sorgsna blickar, skydde hennes smekningar och hade icke mer ögon för sin lille son. Sällan talade han
30 ett ord till någon.

Fru Helena yppade för priorn sitt bekymmer öfver herr Erlands tillstånd och rådslog med honom om hvad som borde göras till hans räddning, ty ögonskenligt var, att detta svärmod förde honom med brådskande steg mot grafven. Priorn beslöt att tala öppet med
35 riddaren och anbefalla honom en fullständig och uppriktig bigt.

— Hvilar en synd på din själ, min son? Eller hvad är det, som gör dig förtviflande? Rufva icke på din smärta! Ur henne torde annars komma lekamlig och evig död! Fly i Guds och kyrkans sköte! Se, hon står ju villig att taga din skuld och din sorg på sina
40 axlar!

Så talade priorn till riddaren. Men denne svarade: — Förfölj mig icke med sådane ord, fromme fader! Säg det ännu en gång, och jag lemnar er och flyr till andra bygder! Låt mig vara! När tid blifver, skall jag bigta.

45 En annan gång, då riddaren syntes något lugnare till sinnes, ytttrade han till priorn: — Min själ är full af sönderslagna bilder. Jag bemödar mig att åter sammansätta dem; derför grubblar jag nu så mycket. När taflan är färdig, då ser jag hvad jag vill se; då vet jag hvad jag vill veta. Först då kan jag bigta, ty icke kan man bigta
50 det obekanta.

Under dessa dagar betjenade Sorgbarn, såsom vanligt, herr Erland. Men fristunder hade Sorgbarn numera inga, ty riddaren ville knappt för ett ögonblick förlora honom ur ögonsigte. Bittra stunder hade Sorgbarn desto flere. Riddarens ögon riktade nästan beständigt på gossen en blick, i hvilken tillbakahållet hot, fruktan och
55 vild misstanke lågade. Han tycktes bevaka hvarje Sorgbarns ord, hvarje hans rörelse. När de voro ensamme, hände det, att han plötsligt steg upp, kramade Sorgbarns armar och lyfte honom från golfvet,

för att slunga honom tillbaka mot dess stenar. Men han sansade sig åter, och allt slutade dermed, att de blå märkena på Sorgbarns 60 armar voro flere.

Äfven Sorgbarn led mycket. Hans kinder voro, om möjligt, blekare än förr, hans kropp var nästan en skugga. Men han uthärdade tåligt riddarens misshandlingar, räknade dagens timmar och tänkte med fröjd på natten, när detta hemska ansigte åter skulle blifva vän- 65 ligt, dessa vilda blickar blida och denna stumma mun kalla honom son och slösa med försäkringar om kärlek. Natten var Sorgbarns dag, och dagen var hans natt. Om dagen satt hans moder ensam med den tyste Assim i skogen; om dagen voro hans fader och han sjelf olyckliga; men natten kom med berusande sällhet åt dem alla, 70 ja äfven åt Assim, som nu beständigt mumlade till sig sjelf: — Detta är bra, men jag skall göra det bättre.

Assim hade nämligen fattat ett beslut, genom hvars verkställande han ville göra Singoalla lycklig icke blott om natten, utan äfven om dagen. 75

Han väntade nu blott på gynnsamt tillfälle att verkställa detta beslut. Hvarje natt, då Sorgbarn anländt med riddaren till grottan, ilade Assim genom skogen bort till slottet, vandrade fram och åter framför fallbryggan, rodde äfven någon gång öfver till ön i den båt, som Sorgbarn lemnat vid stranden, och smög försigtigt omkring 80 slottet, görande sig bekant med dess omgifningar och ingångar. Han föraktade icke ens att taga väggarnes zirater i närmare skärskådande. För en vig man, som fordom kallats katten och ännu med något skäl kunde kallas så, voro dessa zirater icke utan betydelse.

Med riddaren gick det slutligen derhän, att han föll i en feber, 85 under hvilken han en gång rusade upp ur sängen och var nära att genomstinga Sorgbarn med sitt svärd. Gossen räddades af priorn och en annan munk, som vakade vid den sjukes säng. Riddaren talade under feberyran mycket om en grotta och om en kulle, på hvilken en gran vexte; han kallade Sorgbarn stundom sin son, stundom en 90 liten djefvul. Med ett ord: hans feber var svår och hans hjerna uppfylld af förvirrade bilder.

Under dessa dagar väntade Singoalla förgäfves sin riddare; men Sorgbarn besökte sin moder ofta.

95 Då herr Erland åter var frisk, beslöt han att bigta. Priorn blef icke litet förskräckt, när riddaren bekände, att han var besatt af tvenne djeflar: den ene uppenbarade sig för honom lik en qvinna; den andre hade antagit Sorgbarns skepnad, utan tvifvel för att derigenom håna pilgrimen och hans fromma värf.

100 Lyckligtvis eger den allmänneliga kyrkan makt att utdrifva djeflar. För exorcismens formler bäfvar afgrunden. Priorn kallade riddaren i hemlighet till klosterkapellet och besvor de onda andarne att vika. Riddaren kände sig lättad och trodde sig vara befriad.

Men följande dygn hade det onda återvändt. Då riddaren vaknade
105 om morgonen, erinrade han sig, att han hela natten varit plågad af de begge afgrundsandarne.

Icke lång tid derefter hände det en natt, att riddaren vaknade, icke i sin säng, utan i skogen. Nejden belystes af ett blekt månljus, och då riddaren förvånad skådade omkring sig, såg han en flyende
110 gestalt, som liknade Sorgbarn. Huru hade riddaren kommit till skogen? Han gaf sig icke tid att grubbla häröfver, utan skyndade efter den flyende vålnaden. Men när riddaren öppnat dörren till tornkammaren, låg den lille pilgrimen sofvande på sin matta.

Från denna stund återfingo riddarens tankar sin första riktning.
115 Han arbetade flitigt med att sammansätta de sönderslagna bilderna i sin själ till ett begripligt helt. Han samlade alla sina hågkomster från nattens drömmar, jemförde dem med hvarandra, valde det öfverensstämmande, förkastade tills vidare det andra, iakttog med förnyad uppmärksamhet Sorgbarns uppförande, och beslöt att vaka
120 under nätterna.

Men detta sistnämnda beslut var han icke mäktig att hålla. När qvällen kom, kände han sig så förslappad, att han omöjligen kunde jaga sömnen från sina ögonlock. Att sofva ensam med Sorgbarn ålade honom hans löfte.

125 Småningom, efter utomordentligt grubbel, lyckades riddaren få sin tafla färdig. Hon var ett hemskt mosaikstycke, hoplappadt af

sprängda orediga minnen, men gaf dock i sin helhet en aning om verkligheten.

Från qvällarne och det halfvakna tillstånd, som föregår sömnen, erinrade sig riddaren mer och mer, att tvenne skuggor plägade röra sig fram och åter öfver hans panna, och att Sorgbarns ögon lyste mellan dessa skuggor, såsom stjernor mellan moln. 130

Han erinrade sig vandringar i skogen vid Sorgbarns sida, och sökte om dagen att återfinna den stig, som han trodde sig hafva trampat om natten. Men hågkomsten bedrog honom, minnet gycklade, och han gick alltid åt helt andra håll, stundom milslångt, än åt det, som förde till klippbrottet. 135

Han erinrade sig äfven målet för dessa vandringar och mötena med Singoalla; men minnena af dessa förmälde sig med allt det fasansfulla, hans inbillning plägade fästa vid den bruna hedningaflickan, och omgåfvos därför likasom af ett tjockt töcken, ur hvilket de gräsligaste gestalter skymtade. 140

Men hans misstankar mot Sorgbarn voro nu rotfästade. Han rufvade på en plan. Hvarje afton han gick till sängs, hoppades han kunna utföra den. Men Sorgbarns kraft segrade. Den lilles hela jordiska omklädnad syntes upplösa sig i denna hemliga kraft. 145

Den fyrationde dagen från Sorgbarns ankomst till Ekö slott var inne. Det var en mulen dag med regn och blåst. Insjöns böljor skummade, skogens toppar böjde sig, skyarne samlade sig kring klippornas branter. Solen sjönk ned bakom svarta och gulbleka moln. Qvällen kom, och den dystre riddaren gick till sin tornkammare, följd, såsom alltid, af pilgrimen. Men dessförinnan hade riddaren dolt en väslipad jagtknif i sin lifrock. 150

Riddaren gick till sängs. Sorgbarn lade sig på sin matta. Sanduret hviskade, vindflöjlarna på taket gnisslade, och insjöns vågor brusade. 155

Riddaren hade sagt, förrän han lade sig, att han var mycket trött. Också somnade han genast i sin naturliga sömn. Det hörde Sorgbarn af hans andedrag.

Då smög pilgrimen till riddarens säng, och hans små magra händ-
160 der rörde sig som genomskinliga skuggor öfver dennes panna ned
mot hans bröst...

Men blott några sekunder. Riddaren satte sig upp.

— Nu verkade kraften hastigt, sade den lille till sig sjelf. — Stig
upp och följ mig! hördes derefter hans milda röst. Riddaren klädde
165 sig. Sorgbarn fattade hans hand, förde honom nedför trappan, öfver
det skummande sundet och in i skogen.

— Det är en ryslig natt, sade Sorgbarn, hvars mörka lockar fladd-
rade för vinden. — Hör, huru det tjuter omkring oss! Det blåser
så kallt. Tänk, om träden falla öfver oss, fader! Låtom oss skynda!

170 — Fader! mumlade riddaren. — Han talar ett underligt språk,
denne underlige pilgrim från afgrunden.

— Hvart för du mig? tillade han högt och betänksamt.

— Hvart jag för dig? Jag för dig ju till min moder, till
Singoalla!

175 — Singoalla är således din moder?

— Hvad du i afton talar besynnerligt! inföll Sorgbarn och be-
traktade sin faders ansigte. Det var ej sådant det plägade vara, när
den hemliga kraften verkade i honom; det var hemskt som om
dagen, ja mörkare, förfärligare.

180 — Sorgbarn, är vägen till din moder lång? fortfor riddaren med
djup röst, i det han stack sin hand i lifrocken.

— Du talar nu åter besynnerligt... Liksom du icke visste detta!

Riddaren teg och vandrade, utan att fråga vidare, vid gossens
sida. Men Sorgbarn kände sin hand hårdt kramad, som om riddaren
185 fruktat, att han, den lille vägvisaren, skulle fly.

Så kommo de allt djupare in i skogen, dock icke längre från
insjöns strand, än att de hörde dess böljor brusa.

De mörka, sönderslitna skyar, som, likt spillror af ett i stormen
förgånget skepp, kringdrefvo på himmelen, läto som oftast den bleke
190 månen gjuta öfver nejden en gul, sjuklig belysning. Trädens fram
och tillbaka gungande grenar och fläktande löf bredde ett dallrande,

af tusende skuggor och dagrar genomflätadt gallerverk öfver de belysta delarne af skogsmarken; der syntes alla föremål lefva, röra sig och hoppa om hvarandra i mystiskt virrvarr. Men der träden voro lummigare och stodo tätare, der lurade kolmörkret på vand- 195 rarnes stig.

Ila, unge Sorgbarn! Ila i kapp med ditt hjertas slag! I natt är det hemskt i skogen.

Hvad är det, som lyser derborta djupare in bland trädens stammar? Det är icke månskenet; det är de röda flammor, som spridas 200 af tjärbloss. Det höres i skogen röster, som icke äro vindens. De begge vandrarne stanna. Förbi dem skrida mörka gestalter. De äro många, de bilda ett tåg, som icke synes hafva något slut. Äro de nattens spöken, eller hvilka äro de? Och hör deras rop:

— Alako! Förbarma dig! Alako, Alako! Ve ålderns hvita hår! 205
Ve mannastyrkan! Ve spenabarnets svaghet! Skola vi alla dö? Alako!
Alako!

Sorgbarn skälfde och höll handen för sina ögon.

Riddaren mumlade:

— Afgrundsandarne hafva i natt stämt möte. 210

— Alako! Alako! Ljöd det i skogen. Och bland de förvirrade röster, som uppstego ur det hvimlande tåget, såsom ångan uppstiger ur en sjudande kittel, förnams en enskilt röst, som ropade:

— Skilj barnet från din barm! Kasta det i skogen! Ser du ej bölden på dess bröst, blodfradgan kring dess mun? Moder, kasta 215
ditt barn i skogen!

— Alako! Alako! Skola vi alla dö? tjöto gestalterna.

Slutligen hade tåget hunnit förbi, och ropen ljödo på allt längre afstånd.

Ila, unge Sorgbarn! Ila i kapp med ditt hjertas slag! I natt är 220
det hemskt i skogen.

Men den lille Sorgbarn var förstelnad af fasa. Han kunde icke taga ett steg framåt.

— Fader, hviskade han och tryckte sig tätt intill riddaren, —
225 låtom oss vända tillbaka! Icke nu, icke nu! I morgon natt skall du
få träffa min moder.

— Nej, jag skall se henne i natt, svarade riddaren doft.

— Kom, utbrast Sorgbarn, — vi skynda tillbaka till slottet. Följ
mig!

230 — Nej, hör du! Jag skall se din moder.

— Jag befaller dig!

— Du skämtar lustigt, sade riddaren och grep hårdt kring Sorg-
barns arm. — Är icke du min tjenare? Är icke jag din herre? Hvem
af oss befaller?

235 Sorgbarn betraktade sin fader med en blick af dödsängslan. Den
hemliga kraften verkade icke; Sorgbarns vilja var ej den herrskande.
Riddaren var vaken; på detta såg Sorgbarn, i trots af mörkret, en
bekräftelse i hans vilda ögon.

— Fader! Herr Erland! Gör mig icke illa!

240 Med dessa ord sjönk Sorgbarn, gripen af ångest, på knä för rid-
daren.

— Stig upp och för mig till din moder! sade denne.

— Hvad vill du min moder? Om du svär vid Gud och Kristi
kors, att du ej vill henne illa, skall jag föra dig till henne.

245 — Jag svär vid Gud och Kristi kors att i natt försända henne till
afgrunden, hvarifrån hon är kommen.

— Herr Erland, vill du döda min moder? frågade Sorgbarn med
skälfvande bröst.

— Hon suger lifskraften ur mitt hjerta. Jag får icke lugn, förrän
250 hennes eget hjerta darrar på udden af min knif.

— Gruflige! ropade Sorgbarn. — Minns du ej, att hon är Singo-
alla? Minns du ej, att hon är din maka? Hvad sade du ej under de
många nätter, då jag förde dig till henne?

— Stig upp, sade riddaren, i det han drog jagtknifven ur lif-
255 rocken och blottade dess klinga. — Du är din moders medbrottsling

och likasom hon ett afskum från helvetet. Hvad annat än djefvulskatrollkonster hade gifvit dig denna makt öfver min kropp och min själ? Nu är din trollmakt bruten; nu är du hämdens byte, nu är du dödens. Att utgjuta ditt och din moders blod, det är ett heligt verk. Men visa mig till din moder, och jag skall skona dig! 260

Sorgbarn svarade intet och rörde sig ej heller.

Riddaren, som ännu höll hans ena arm, ryckte honom våldsamt framåt och släpade honom med sig. Sorgbarns späda lemmar stöttes mot trädstubbar, sargades af törnbuskar. Smärtan och förskräckelsen framtvingo klagande ljud från hans läppar. 265

Då stannade riddaren och släppte hans arm. Gossen låg framför honom i den våta mossan. Månens strålar darrade på hans bleka, tärda anlete.

— Du synes mig skön och bedjande, du bländverk från Gehenna, men mitt hjerta är förhårdadt af vrede och förtviflan. Du och din moder, I hafven bragt olycka öfver mitt hus, vansinne och förtappelse åt mig sjelf. Sorgbarn, för mig till din moder, och jag svär vid Gud att skona ditt lif! 270

Sorgbarn kunde icke svara, ty ångesten hade förlamat hans tunga. Då satte riddaren sin dolk på hans bröst och sade ännu en gång: 275

— Lyd mig eller jag dödar dig!

— Skona mig! hviskade Sorgbarn knappt hörbart.

Riddaren fattade med sin venstra hand i gossens lockar och höjde med den högra dolken, för att stöta den i hans bröst.

— Jag vill! ropade Sorgbarn med hela styrkan af ett nödrop. 280

— Väl, sade riddaren, sänkte dolken och fattade Sorgbarns arm; — låtom oss skynda!

De vandrade framåt under susande träd, genom blekgult månsken och svarta skuggor. Från fjerran fördes ännu på stormens vingar de vilda ropen Alako! Alako! De ljödo som nattfåglars skrän. I stormens toner, i insjöns brus, i månljusets dystra färg, i skuggornas flämtande, i sjelfva de jagande molnens skepnader lät sig förnimma något ovanligt och dödsbådande. 285

Men under det riddaren, frossande i blodiga drömmar, skyndade
290 framåt och släpade sin vägvisare med sig, började denne tänka
lugnare tankar, som, befriade från dödsångesten, höjde sig till Gud.

— Jag bör icke frukta döden. Kristus låter barnen komma i sitt
himmelrike. Jag skall i himmelen bedja för min mor, som är hed-
ning, och då får äfven hon komma dit. Der skola vi snart träffas.
295 Assim har sagt, att en dolkstöt ej gör mycket ondt...

— Hvarför stannar du? utbrast riddaren.

— Jag går icke längre, svarade Sorgbarn. — Jag visar dig icke
till min mor. Du må släpa mig hvart du vill, och du må döda mig,
men rätta vägen visar jag dig icke.

300 — Nå väl, svarade riddaren, — är detta ditt beslut, så skola i
morgon kopplen lössläppas, jagthornen smattra och din moder jagas
som ett vilddjur, tilldess jag finner henne. Fall på knä och emottag
döden!

Sorgbarn föll på knä.

305 — Stöt, så att det icke svider mycket, o fader! bad Sorgbarn.

— Fader! upprepade riddaren. — Hvarifrån hemtade du denna
lögn? Tro ej, att du med falska smeknamn kufvar ett hjerta, väp-
nad med raseri och förtviflan! Farväl, Sorgbarn! Farväl, lille pil-
grim från helvetet!

310 Riddaren stötte jagtknifven i Sorgbarns bröst. Gossen dignade
ned och var död.

— Fader! upprepade riddaren och slängde den blodige jagtknifven
långt bort; — hvilken lögn!

Och han vände sig bort, för att gå.

315 — Fader! upprepade han ännu en gång och förde handen till
pannan, inom hvilken blodet brusade genom en förvirrad hjerna.

— Fader! Hvilken gräslig lögn!

Han aflägsnade sig, men blott några steg, ty ordet Fader genljöd
med förnyad styrka i hans själ.

320 Då hördes suckar bakom honom... suckar och dödsrosslingar.
Han förnam dem, lyssnade och tänkte plötsligt:

— Han är ännu icke död! Jag skall ropa i hans öra: Du ljög!
Jag är icke din fader... Jag skall ropa: Förbannad vare du för
denna gräsliga lögn!

Ett svart moln drog förbi månen och lemnade nejden i djupt 325
mörker. Men riddaren vägleddes af de allt svagare suckarne. Hans fot
stötte mot en kropp. Han lutade sig öfver densamma. I detta ögon-
blick var molnet borta. Månen besken ett ansigte, som ej var Sorg-
barns, ett rysligt förvridet, blåblekt ansigte, bestänkt af blodfradga.
Den främmandes bröst var obetäckt, och riddaren, som häpen be- 330
traktade honom, såg på detta den store mandråparens märken:
bölder och svarta fläckar.

— Pesten! mumlade riddaren med bleka läppar.

— Fader, fader! ljud en klagande röst i hans själ. — Pesten! ljud
det i trädens rasslande kronor, i stormens tjut. Och från afstånd 335
förnams det bortdöende ropet Alako, Alako!

Riddaren ilade bort från den förskräckliga platsen. Han ilade
blindt framåt; han tyckte, att träden följde honom, att hela det
hvimlande tåg af mörka gestalter, som nyss skridit förbi, tumlade
omkring honom under ropen: Alako! Alako! Pesten! Pesten! Men 340
innerst i hans själ ljud ett annat förskräckligare rop, fast mildt och
klagande: Fader, fader!

Så kom han till sundet, som skiljde ön, på hvilken slottet var
beläget, från skogen. Han ropade ej till väktaren att nedfälla bron,
utan sprang i vattnet, vadade deröfver, kände böljorna stänka skum 345
öfver sitt hufvud, och ilade så öfver borggården in i slottet, der
intet menniskoljud förnams, men vinden pep i gångar och torn-
gluggar. Öfverallt ljud honom till möte de rop, han hört i skogen
och i sitt eget hjerta. Så stod han plötsligt i en af slottets kammare.
Den upplystes af en nattlampa, som flämtade häftigt för vind- 350
draget från ett öppet fönster. Riddarens förvirrade blick igenkände
sofkammaren. Fru Helena låg i sin säng; i en mindre säng derbredvid
slumrade den lille Erland. Intet andedrag hördes. Riddaren nalkades
dem bäfvende. Den lille Erland syntes honom bära Sorgbarns
drag, sådan han var, der han låg i skogen, bleknad i döden. Rid- 355

daren lade sin hand på Erlands hjerta; det stod stilla. Han lade sin hand på Helenas hjerta; det stod stilla. Han vacklade tillbaka och kände likasom ett våldsamt slag öfver sin hjessa. Det var en af de nerver, på hvilka förnuftets vigter hänga, som brast. Vinddraget
360 släckte lampan, och det blef mörkt. Riddaren uppgaf ett hemskt rop och störtade ut.

Fru Helena och lille Erland sofvo dödens sömn. Assim hade verkställt den plan, med hvilken han ville göra Singoalla lycklig äfven om dagen. Det öppnade fönstret vittnade, hvarifrån mördaren
365 kommit; den giftiga vätskan, af hvilken några droppar ännu lågo på offrens läppar, vittnade om det vapen, han använt. Detta var Assims verk; icke den store mandråparens. Men denne vandrade redan öfver nejden och tecknade dödens kors på tusen slumrande
kojor.

370 Riddaren fördjupade sig åter i skogen. Han gick utan tanke och utan mål; han såg skogen dansa omkring sig och hörde trädens löf hviska i sitt öra ord, som voro än rysliga, så att han spratt till dervid; än hånande, så att han skar tänderna af vrede och ryckte de löf, som hviskat så, från deras grenar; än lustiga, så att han gap-
375 skrattade, och klipporna skrattade med honom; än sorgsna, så att han fällde tårar.

Så ledde honom slumpen — eller måhända den hemlighetsfulla kraft, det ur-medvetande, som utgör vår själs fördolda grundval — till det ställe, der Sorgbarn hvilade i gulblekt månsken. Riddaren
380 lade sig på knä bredvid den lille bleke, betraktade hans ansigte och sade till sig: — är han död, så är han icke min son, men är han min son, så lefver han. Och han ropade: — Sorgbarn, lille pilgrim, vakna!

Månstrålarne spelade så lifligt på Sorgbarns ansigte, att de lika-
385 som göto lif deröfver. — Du är blodig, sade riddaren; — men är endast blodet borta, så blir du skön och frisk. .

Han lyfte Sorgbarns lik i sin famn, bar det till en damm, i hvilken månen speglade sig, afdrog dess kläder och badade den stela kroppen i vattnet, tilldess hvarje blodsdroppe var aftvådd.

Sedan satte han sig i mossan med den lille i sina armar, och sjöng 390
en visa, hvars ord nu plötsligt framträdde ur hans minnes mörker:

Vredgas icke, goda moder,
Gråt ej heller, goda moder,
Om du icke är en syster
Till den mörka nattens skyar; 395
Ty när nattens skyar vredgas,
Fräsa blixtar öfver verlden,
Och den vida verlden bäfvar;
Ty när nattens skyar gråta,
Då förrinna de i tårar, 400
Då försvinna de i tårar,
Och de äro icke mera.

VII.

Pesten.

Dagen kom med tung luft och mulen himmel. Då solen någon gång lyste fram mellan de grå skyarne, var dess sken gulblekt och ovanligt. Blåsten hade upphört, och vindstilla inträdt, som i trots af den mulna himmelen medförde qvalm. Menniskorna andades tungt,
5 och fåglarne tego i skogen.

Tidigt på morgonen väcktes munkarne af en häftig ringning. Den tjenande brodern öppnade porten och såg en man, klädd i brokiga, slitna kläder; hans ansigte var mörkt och stämpladt af bäfvan. Han begärde att få tala vid munkarne. Snart infunno sig desse med sin
10 prior i spetsen. Med en hastig blick granskade pater Henrik mannens anlete och utbrast: Hvad vill du? Du tillhör det gudlösa folk, som för tio år sedan plundrade detta kloster, eller ock bedraga mig mina ögon mycket.

Men mannen svarade: — Derom tale vi icke nu! Jag kommer, för
15 att anropa er barmhertighet. Vår gud kan icke hjälpa sitt folk. Er gud är kanske mäktigare. Vi kommo hit i natt och lägga i skogen. Böldpesten rasar ibland oss.

— Böldpesten? upprepade priorn med stelnande tunga.

— Böldpesten, den svarta döden, sade mannen. — Bed för oss, att
20 vi icke dö alla!

— Den svarta döden! upprepade munkarne och raglade mot hvalfgångens pelare eller kastade sig framstupa på dess golf.

En stunds tystnad rådde, endast afbruten af munkarnes *Miserere domine!* Pater Henrik sansade sig först och sade till mannen: — Vi
25 skola alla följa dig.

— Upp! fortfor han till munkarne. — Skördemannen är kommen. Här gäller att rädda hvetet, medan ogräset uppryckes för att förbrännas i den eviga elden. Upp och rusten eder till högtidlig procession! Tagen kors och hostia, dopfunt och relikskrin! Upp!

Munkarne reste sig darrande. En fjerdedels timme derefter skred 30 processionen ur klostret. Den främmande mannen visade vägen. De enskilde vandrare, som mötte dem, kastade sig till jorden. Bland desse visste några redan om den hemske gästens ankomst; andra, som anländt från sina enstaka hem i djupa vildmarken och på morgonen icke skådat ett menskligt anlete, visste det icke. Några tjenare från 35 slottet funnos der äfven; de hade anländt, för att till patern framföra en underrättelse af sorgligaste slag: om fru Helenas och lille Erlands plötsliga död under natten, samt riddarens och pilgrimens oförklarliga frånvaro. Men när de sågo processionen, som med kors och fanor, med den heliga hostian och relikskrin tågade förbi, då sjönko 40 äfven de på knä och lyssnade till pesthymnen, som uppstämdes af munkarne, men klanglöst förtynade i den tunga luften, liksom hade skogens Ekon dött bort:

*Aufer immensam, Deus, aufer iram,
Et cruentatum cohibe flagellum:
Nec scelus nostrum properes ad æquam
Pendere lancem.*

45

Folkhopen följde processionen, som, förd af främlingen, tågade till svedjolandet, hvarest det främmande folket nu, liksom för tio år sedan, hade slagit läger. 50

Men ett läger kunde det nu rätteligen icke kallas, ty inga tält voro uppslagna och inga sådane anordningar träffade, genom hvilka det vandrande folket plägade förskaffa sig tillfälliga bostäder. Svedjolandet var en tummelplats för hiskliga gestalter. Somliga sprungo fram och tillbaka, slet sina kläder, sträckte sina armar mot himmen och upphäufde vilda rop: Alako, Alako! Andra stodo såsom för- 55 lamade af dödsfasa eller sorg. Andra ilade med ömsom fulla och

tomma bågare till och från en närbelägen källa, för att med dess vatten svalka de sjuke. Marken var beströdd med lik; bland dessa
60 krälade sjuka och döende.

De vilda jemmerropen tystnade, när processionen framträdde ur skogsbrynet, och pesthymnens dystra toner sväfvade öfver svedjolandet. Insvept i ljusa skyar, som uppstego ur rökelsekaren, men öfver hvilka höjde sig kors och fanor, skred tåget rundtomkring
65 platsen, sjungande:

*Non opus summi pereat magistri,
Nec sinas cassam fore passionem,
Corde sed manans lavet omne crimen
Sanguis et unda.*

70 Men inom folkhopen, som nyfikenheten lockat att följa tåget, flög från mun till mun, börjande såsom hviskning, slutande såsom ett fasans rop, ordet *pesten!* Och folkhopen skingrades såsom agnar för vinden. Alla flydde med bleka anleten.

Sedan munkarne tågat kring svedjolandet, upplöstes processionen;
75 pater Henrik fattade korset, vandrade fram mellan döde och levande och planterade den heliga sinnebilden midt på jemrens fält. Derefter spredo sig munkarne öfver hela svedjolandet, för att rädda hedningasjälar och lindra plågor. Friske och sjuke böjde sina hufvuden vid dopfunten och emottogo det heliga badet, ty de hoppades
80 att dermed vinna nåd hos de kristnes gud. Mången sjuk, som nyss anammat dopet, fick snart som döende åtnjuta den sista smörjelsen. Med vin och vatten läskades förtorkade gommar, med tröstens ord förtviflade sinnen. De främmande männer, som ännu voro friska, för-
måddes af klosterbröderna att fatta spadarne och gräfva en graf åt
85 de döde. Så skedde äfven, och en munk messade timme efter timme, med entonig, darrande, men outtröttlig röst vid randen af denna graf, som emottog flere och flere offer. Den fromma ifvern, den stränga verksamheten, det väckta medlidandet gåfvo bröderna mod, och de tänkte icke på egen fara. Men hvar de framgingo, knäböjde
90 kvinnorna och kysste deras kläder.

Men under det munkarne gjorde detta, spred sig underrättelsen om den store mandråparens ankomst öfver hela trakten. Alla hjertan bäfvade, alla röster ropade till Gud; en och annan tänkte på menskliga medel att afvända olyckan från sig och de sina. Så flydde många med hustru och barn längre sunnanskogs; nybyggarna i ensliga skogs- 95 hemman lade båge och pil i beredskap, för att hota enhvar, som vågade nalkas deras tak.

I klippbrottet vid insjön satt Singoalla. Hon var ensam. Sin trogne följeslagare i nöd och lust, sin slaf och hund, den mörke Assim, hade hon för evigt jagat från sina ögon. Assim hade, såsom vanligt, varit 100 borta från grottan under de timmar, då riddaren vid Sorgbarns hand plägade besöka hans herrskarinna. Nu återkom Assim först mot morgonen och hviskade då, strålande af dyster glädje, några ord i Singoallas öra. De orden gällde hans nattliga dåd och hans fröjd öfver den lycka, hvilken nu väntade Singoalla såsom riddar Erlands 105 husfru. Men Singoalla hade vid denna underrättelse slagit sitt hufvud mot klippan, förbannat mördaren och gjort honom biltog ur sitt grannskap, på en gång hans helvete och himmelrike. Singoalla var således ensam med förtviflade tankar. Hon tänkte ej på sin gäckade väntan under natten, då ingen riddare och ingen Sorgbarn kom. Hon 110 tänkte på Assims dåd, på Helenas bleka anlete, på riddarens evigt röfvade lycka, ty han älskade ju om dagen sin Helena, såsom om natten sin Singoalla; hon tänkte på hans förtviflan vid sin lille Erlands lik, och hennes hjerta ville brista, ty hon sjelf var ju moder . . . hon tänkte på allt detta, men oredigt, ty hennes tillstånd var snarare 115 rysliga känslor, än rysliga tankar; det luktade lik omkring henne; det klibbade gift och blod vid hennes samvete; hon anklagade sig ensam för det, som Assim begått. Så förflöt hela dagen. Mot qvällen började den arma hafva en tanke för annat; hon undrade, hvarför icke Sorgbarn kom . . . kanske skulle han medföra den underrättelse, 120 att Assim ljugit. Vid detta hopp ville Singoalla fästa sig, men kunde det icke. Natten kom. Singoalla fruktade nu för första gången riddar Erlands ankomst; hon flydde ur grottan, satte sig vid insjön och lyssnade hela natten till dess brus. Under denna tid mognade ett beslut.

125 Hon ville försona det brott, som var begånget. Att om dagen gå till riddar Erland och säga: „se, jag är Singoalla, flickan vid bäcken, hon, som du fordom älskat,“ det vore för henne döden; det visste hon, och just derföre ville hon göra det.

Men Sorgbarn! Tanken på den bleke gossen smärtade Singoalla.
130 Att gå till riddaren och säga: „herre, se denne värnlöse är din och min son,“ det hade måhända varit döden för Sorgbarn, och derföre ville hon icke säga detta. Slutligen erinrade hon sig, att hon hört sägas, det innevånarne i klostren plägade antaga sig föräldralösa barn. Hon beslöt derför att först besöka nejdens kloster, och bedja
135 munkarne taga vård om Sorgbarn, helst denne var kristen, fastän hans moder var hedning, samt derefter gå till slottet och öfverlemna sig i riddarens våld.

Natten var redan inne, när Singoalla fattade detta beslut. Hon ville verkställa det följande morgon. Nu var hon hungrig, ty hon
140 hade på hela dagen ingenting ätit, gick derför till grottan, som genom Assims omtanka blifvit väl försedd med bröd och frukt, åt ett litet bröd, lemnade derefter grottan, der hon icke vågade stanna, och lade sig att slumra vid stranden af insjön.

Följande morgon vandrade hon genom skogen till klostret. Ej
145 långt från hennes stig slumrade lille Sorgbarn dödens sömn; men modren såg icke, huru ljuft han sof. De gröna enebuskarne skymde honom för modrens blick och solens ljus.

Singoalla kom till klostret. Dess port var, såsom vanligt, stängd. Hon ringde på klockan, ringde länge, och medan hon väntade, sade
150 hon för sig sjelf: „älskade Sorgbarn, gråt icke för mycket, när din moder är död!“

Slutligen visade sig ett ansigte i gluggen bredvid porten. Det var den tjenande broderns ansigte, men icke så vänligt och fridsällt som fordom. Det var insjunket och dystert.

155 — Hvad vill du, qvinna? frågade han.

— Jag vill tala vid eder alla, sade Singoalla. — Jag vill bedja hos er för min son.

— Nu är ej tid att bedja för *en*; vi bedja för alla och oss sjelfva, svarade den tjenande brodern, som missförstod Singoalla och trodde, att hon ville bedja om en själamessa för en afliden son. — Gå här- 160 ifrån, tillade han; rädda dig, om du kan, ty i detta hus rasar döden.

Efter dessa ord försvann det dystra ansigtet. Dess egare återvände till refektorium, der flere munkar, som insjuknat under sitt arbete på pestfältet, lågo för döden.

Singoalla ringde åter, ringde, så att klocksträngen brast, men ingen 165 hörde henne. Hon satte sig då på stenbänken vid porten, för att vänta. Här rann henne i hågen en tanke, som oroade henne mycket. Den tanken var: komma hedningarne och de kristne i samma himmel efter döden?

Singoalla önskade att blifva kristen, för att Sorgbarn och hon 170 skulle en gång få träffas i himmelen.

Äfven om detta ville Singoalla bedt männerna i klostret; men klosterporten öppnades icke, och dagen var redan långt framskriden.

Då bad Singoalla en varm bön till de kristnes korsfäste Gud för 175 sin lille son. Derefter blef hennes sinne så lugnt, som om någon hviskat till henne, att hon fått bönhörelse; hon steg upp, för att gå till Ekö slott och öfverlemna sig åt Erlands hämd.

Hon kom ned till sundet. Fallbron var uppdragen, och på borggården såg Singoalla några män och qvinnor, som alla bundit dukar 180 kring sina ansigten, så att föga mer än deras ögon voro synliga. Detta föreföll Singoalla underligt. De vandrade för sig sjelfva och syntes frukta hvarandra. Tystnad rådde på den annars lifliga gården, ja, en så djup tystnad, att Singoalla nästan förskräcktes. Men bland de på borggården vandrande kunde hon hvarken igenkänna riddar 185 Erland eller sin lille son. Hos ingen af dem alla voro vext, gång och hållning liknande riddarens eller Sorgbarns.

Singoalla ropade, att hon ville tala vid riddaren. Ingen svarade, men flere vinkade till henne, likasom ville de, att hon skulle gå. Hon ropade åter; men intet svar. De beslöjades ögon lyste fiendtliga, och 190 deras åtbörder blefvo hotande. Då ville Singoalla vada öfver sundet;

men kvinnorna kastade stenar mot henne, och karlarne grepo till sina bågar. En af de sednare lossade något på den duk, som betäckte hans mun och näsa, och ropade:

195 — Riddaren är icke här. Kom icke ett steg närmare, ty då mörda vi dig!

— Är det sannt, hvad du säger, att riddaren ej är hemma? frågade Singoalla, utan att frukta de stenar, som nedföllo omkring henne.

200 — Vid Gud, det är sannt; ingen vet, hvar riddaren är, ej heller om han någonsin återvänder, svarade mannen och skyndade att åter tilldraga duken omkring sitt ansigte.

Singoalla återvände tankfull till klostret. Hon klappade ännu en gång på dess port, men den öppnades icke. I detsamma kom en flock
205 män och kvinnor österifrån ur skogsbrynet. De hade alla ett hemskt och vildt utseende. De stannade, när de varsnade Singoalla.

— En qvinna af det främmande folk, som förde plågan hit! Förbannad hon och de alla! ropade en.

— Tyst! sade en annan; — förbanna icke! Guds gissel är öfver
210 oss. Vi äro alla syndare och förtjena straff.

— Det är pestflickan, mumlade en tredje rysande. — Det är hon, som bebådade pestens ankomst. Jag har sett henne i månljuset på bergen.

— En qvinna af det främmande folket! Förbannad du! Bort, bort!
215 ropade flere och togo upp stenar.

Singoalla förskräcktes och flydde in i skogen. Hon kände ej orsaken till deras vrede och förstod ej deras tal om pesten; hon trodde, att de voro af riddarens folk och af honom befallde att döda henne. Men hon ville ej dö utan i riddarens åsyn.

220 Hon flydde och irrade hela dagen bland insjöns klippor. Mot qvällen återvände hon till grottan, åt ett bröd och lade sig derefter att hvila på insjöns strand, tänkande mest på sin gosse.

Men riddaren hade, alltifrån den timma, då han satt med sin son i armarne vid den månbelyste dammen, vandrat i skogen. Han hade

vandrat flere mil söderut och varit en skräck för de enslige vand- 225
rare, som mötte honom, och för de landtmän, i hvilkas hyddor han
någon gång, då hungern blef för svår, inträdt, för att begära bröd.
Sin dryck fick han ur källor och bäckar, sitt nattläger i skogens
mossa. Från morgon till qväll sjöng han, så att det genljöd, om
pesten och döden. När han nattetid gick förbi någon hydda, stan- 230
nade han vanligen och messade pesthymnen; då ryste de hvilande
derinne och dolde sig under fällen. En gång inlät han sig i samtal
med en mötande stafkarl; men då talte han så obegripliga ord om
lif och död, om pilgrimer och bleka barn, om blod och vatten, att
den stackars stafkarlen flydde. Slutligen kände sig riddaren matt 235
och illamående; han beslöt då återvända hem. Under vägen såg han
på sin kropp och fann svarta märken. — Det är pesten, sade han till
sig sjelf och fortfor att sjunga pesthymnen.

Så kom han till sitt slott. Han skrattade åt de spöken, som med
betäckta ansigten irrade på borggården. Deras antal hade betydligt 240
glesnat, sedan Singoalla varit der. Nu var fallbryggan nedfälld, ty
det hade visat sig, att den store mandråparen icke behöfde broar,
för att gå öfver sund. Riddaren skyndade upp i sin sal, öppnade
ett skåp, framtog ett skrifdon och ett pergament, skref ett gåfvo-
bref, i hvilket han skänkte Ekö gård med alla underlydande hem- 245
man för evärdliga tider till klostret, fäste ganska ordentligt vid
handlingen sitt sigill och begaf sig derefter till klostret.

Klosterporten var stängd och öppnades icke, ty den tjenande
brodern var nu död, och ingen lefvande fanns derinne, utom pater
Henrik, som satt i sin cell uti en stor länstol med en handskrift 250
framför sig. Denna handskrift var en latinsk öfversättning af Nya
Testamentet. Patern kände döden nalkas, och hans stelnande öga
var riktadt på följande ord:

*Qui verbum meum audit, et credit ei, qui misit me, habet vitam
aeternam et in iudicium non venit; sed transit a morte in vitam.* 255

(Den der hörer Mitt ord och tror på Honom, som Mig sändt
hafver, skall få evinnerligt lif och bestå i domen; han skall gå till
lifvet utur döden.)

Men då riddaren fann porten stängd, gick han till det fönster,
260 som gaf sparsamt ljus åt priorns cell. Han såg genom detta sin gamle
lärares blåbleka ansigte. Fönstret hvilade på gångjern och kunde
öppnas. Riddaren öppnade det, kastade gåfvobrevet in till den
döende och sade:

— Se der en sten till den stora byggnaden!

265 . Pater Henrik tog med darrande hand pergamentet och läste det.
Ansträngande sina sista krafter, öppnade han derefter ett stort jern-
beslaget skrin, som stod vid hans fötter, lade in pergamentet och
omvred nyckeln i låset.

— En sten till det tempel, som jag ej får skåda, suckade han; —
270 väl, den store byggmästaren går öfver jordens rund och rödjar rent.
Ske Hans heliga vilja!

Den döendes blick vände sig åter till den heliga boken och hans
trefvande finger träffade de ord, efter hvilka den sökt; den stan-
nade och stelnade på orden *vitam æternam* (evinnerligt lif), medan
275 blodet öfvergaf hans ådror och sakta, men till sista droppen, fly-
tande ur mun och näsa, färgade hans bröst.

Riddar Erland kände nu brännande plågor i sitt inre, och hans
mun, som hitintills outtröttligt sjungit pesthymnen, tystnade. Han
vände nu sina steg till skogen, ty han erfor ett oemotståndligt begär
280 att träffa den lille gosse, som han lemnat slumrande vid dammen.
Den gamle Käck, som lemnat det tysta slottet och länge förgäfves
sökt honom, fann honom här och följde hans steg. På sin väg gick
han förbi klosterkyrkan och skrattade än en gång, fast det brann i
hans inelfvor, åt den syn, som mötte honom här. Nejdens folk, som
285 nu förstått, att ingen tillflykt fanns mot döden, hade samlats och
tågade, skriande, omkring kyrkan, piskande blottade ryggar med
gissel. En annan folkhop var samlad ett stycke derifrån, och mycket
ropande var äfven bland denna. Till denna hop sällade sig rid-
daren. Men när han kom närmare, fann han, att folket samlats kring
290 en öppen graf, och att det ville igenkasta den öfver en lefvande
varelse, som uppgaf rysliga nödrop, men tillbakastöttes, hvarje gång
hon med krampstyrka fattade i grafvens kant och ville klättra upp.

En gammal gumma, stödd på en runestaf, stod i hopen och ropade:
— Skynden er, skynden er! Låten spadarne gå!

Saken var denna: Folket förtviflade och vände sig i sin förtviflan 295
till forntida vidskepelse. Än lefde i friskt minne de hednisko
mennisko-offren; än lefde i skogarne män och qvinnor, ansedda för
kraftiga i trolldom och bevarande fordna bruk. En sådan var den
gamla med runestafven. Folket hade vändt sig till henne, och hon
hade svarat: 300

— Pesten skall upphöra, om I begrafven en människa lefvande!*)

Till dessa ord hade folket lyssnat — ty det var ju förtvifladt och
mycket okunnigt — och då någon berättade, att han i månsken
sett pestflickan på insjöns klippor, hade folket bildat skallkedja,
genomsökt skogen och funnit Singoalla. 305

Det var Singoalla, som ropade i grafven.

Riddaren blef vred, då han såg en qvinna dernere och märkte
folkets grymma afsigt. Vansinnet ger musklerna styrka, och herr Er-
land hade ännu kraft nog att slå käckt omkring sig. Hopen sking-
rades dels af dessa slag, dels af vördnad för riddarens person; men 310
några af männerna ville dock rusa på honom och slå honom neder,
då han plötsligt blottade sitt bröst, visade pestbölderna och skrat-
tade. Då fasade hopen och flydde. Gamle Käck stod vid sin herres
sida och visade tänderna.

Men qvinnan steg upp ur grafven och flydde in i skogen. 315

— Håll, ropade herr Erland efter den späda gestalten, som sväf-
vade framåt på dödsfasans vingar: — hvart flyr du? Se, jag är din
riddare.

Och han ville skynda efter, men nu kände han sig mycket matt,
och måste nödtvunget gå med vacklande steg. Dock följde han 320
gestalten, som snart äfven saktade sina steg, så att han då och då
såg henne skymta mellan stammarne. Käck följde sin herre.

*) I Westergötland grepo bönderna i en nejd, under samma farsot, till samma
rysliga medel och begrofvö lefvande tvenne vandrande tiggarebarn. I Småland
— uti en tid oss helt nära — begrofvö bönderna under en farsot en lefvande
häst. Hedendomen har haft djupa rötter.

Men snart dignade Singoalla — ty vi hafva sagt, att qvinnan var Singoalla — hon dignade till jorden, ty den fara, hon nyss öfver-
325 stått, återkom i hennes tankar och förtog hennes krafter. Hon dignade med ansigtet gömdt i mossan.

— Om ej pesten slagit dig, så stig upp, sade riddaren, då han hunnit det ställe, der hon låg; — du lefver ju ännu: hvarför vill man då begrafva dig? Hvad menniskorna nu blifvit dumma! De begrafva
330 de lefvande och låta de döde ligga.

— Säg mig, flicka, fortfor riddaren, — har du sett en gosse i skogen? Är han min son, så har han en fader af kraftig stam och skall blifva en god stridsman.

Men då riddaren icke erhöll svar, blef han otålig och gick. Han
335 valde den riktiga vägen till dammen. Käck vädrade på den afdånade Singoalla och lade sig bredvid henne. Gamle Käck tjöt och slickade hennes hand. Men knappt tjuugu steg derifrån var dammen, vid hvilken Sorgbarn sof den eviga glömskans sömn. Riddaren, som nu var mycket matt, men hjeltmodigt kämpade med plågorna, satte
340 sig ned bredvid liket, men hade knappt vidrört dess stela lemmar, förrän han, med en plötslig glimt af återvändande förnuft i sina ögon, utbrast:

— Min Gud, han är död! Sorgbarn, min son, har den store mandråparen dödat dig?

345 — Mord, mord! ropade riddaren, sedan han betraktat gossens bröst och funnit icke pestbölder, utan ett gapande sår.

Han ville stiga upp, men kunde det icke. Då kröp han så långt han förmådde ifrån liket och föll af en maktlöshet, som förtog sjelfva plågorna, i dvala. Men under tiden fortfor pestgiftet i hemlig
350 verksamhet. Den sjukas ansigte antog blåaktig färg, och dragen blefvo, minut efter minut, skarpare.

När han slutligen vaknade af återvändande plågor, kände han, att döden var nära. Törsten brände hans strupe. Han qved efter vatten.

Käck stod hos honom. Hunden, som legat bredvid Singoalla, till- 355
dess hon återvunnit medvetande och rest sig på svigtande knän,
hunden hade derefter gått till sin herre. Nu tjöt han; Singoalla hörde
hans tjut och äfven ett sakta qvidande. Bäfvande nalkades hon, för
att hjälpa, om hon kunde hjälpa, för att dö, om hon måste dö. Hon
kom till riddaren, betraktade honom, igenkände honom i trots af 360
förändringen; men sade intet, ty hon kunde intet säga, tänkte intet,
ty hon kunde intet tänka.

— Vatten! bad den sjuke med qvidande röst.

Detta ord och denna röst väckte Singoalla till besinning. Hon tog
af dammens vatten i sina sammanböjda händer och hällde i den 365
sjukes mun. Han sög girigt hvarje droppe. Derefter riktades hans
blick på helperskan, och hans ögon, i hvilka en svag aftongryning
af förnuft återvändt, antogo ett besynnerligt uttryck.

— Du! utbrast han med hörbar röst, vunnen genom afskyn, —
du, afgrundsqvinna, spökelse! Gå! 370

— Du hatar mig vid dödens port, hviskade Singoalla. — Erland,
hvad har hänt dig? Är äfven du förgiftad af Assim? Det är rysligt.
Jag är mycket olycklig. Jag ville, att du skulle dödat mig.

— Gå! mumlade Erland och lyfte armen, men den dignade åter
ned på hans bröst. 375

— Erland! Dö icke! Dö icke! bad Singoalla och föll på knä
bredvid honom; men uttrycket i hans på henne riktade blick var så
fullt af afsky, fasa och lidande, att hon bevektes af densamma
och på sina knän kröp bakom den sjuke, väljande en sådan plats,
att han förskonades från hennes åsyn. Här tryckte hon ansigtet till 380
marken; dess kyla svalkade hennes torra brännande ögon, som ej
kunde gråta.

Efter en stunds förlopp suckade den sjuke än en gång efter vatten.
Singoalla steg upp, hemtade, såsom förut, vatten ur dammen, men
smög bakom riddaren och hällde, utan att han behöfde se henne, 385
de läskande dropparne mellan hans förtorkade läppar.

Åter förflöt en stund. Riddaren låg tyst. Plågorna hade nästan upphört. Det plägade så vara någon tid före döden. Men den sjukes förnuft återvände mer och mer, och hans inre öga klarnade, ju mer
390 de yttre fördunklades.

— Hvem qvider? frågade han plötsligt, ty han hörde någon klaga i sitt grannskap.

Singoalla svarade ej, ty hon ville ej säga: det är jag, Singoalla . . . eftersom hennes namn var riddaren förhatligt.

395 Ja, Singoalla grät nu, och tårarne svalkade henne underbart. Hon satt vid sin sons lik och höll hans hufvud i sitt knä. Det var anblicken af Sorgbarn, som återgifvit henne den ljufva förmågan att gråta. Hon såg honom död, men undrade ej deröfver, såg styngnet i hans bröst, men frågade icke, hvilken hand gifvit honom detta. Han
400 var död, det var hvad hon visste; han var lycklig i himmelen, det kände hon. Hvad var jorden och dess lif för henne? Huru kunde hon sörja, då hennes bleke gosse hunnit det mål, som hon alltid trott vara honom nära?

— Hvem klagar? upprepade riddaren och vände sitt ansigte mot
405 Singoalla.

— Hvad? fortfor han och reste sig med oväntad styrka upp på armbågen. — Singoalla, gråter du öfver Sorgbarn? Hvarför gråter du öfver honom?

— Han var min son! svarade Singoalla och tryckte den lille när-
410 mare sitt bröst.

— Kan du gråta? sade Erland förundrad. — Singoalla, är du då en qvinna med menniskohjerta? Stackars moder! . . . Hvem var Sorgbarns fader, Singoalla?

Singoalla svarade icke.

415 — Är det sannt, fortfor riddaren med sakta darrande röst, — är det sannt, att jag var hans fader?

Äfven denna fråga blef obesvarad.

— Jag dör snart, Singoalla . . . låt mig för mitt samvetes skull veta, om jag var hans fader!

— Du var det, svarade slutligen Singoalla och såg upp på Er- 420
land. — Men sörj ej öfver ditt barn, Erland! tillade hon, för att
trösta den döende. — Se, jag sörjer ju icke sjelf! Döden är ju lycka.

— Singoalla, kom närmare! bad riddaren med ångest i sitt anlete.
— Jag vill bigta för dig.

— Erland! O, får jag komma dig nära! suckade Singoalla med 425
vemodig glädje. — Vredgas du icke på mig? Det är ju den ryslige
Assims gift, som gifver dig döden, och det för min skull.

— Jag förstår ej dina ord om Assim. Det är pesten, som förtär
mig. Om du ej fruktar pesten, så kom intill mig, ty min själ plågas
värre än mina lemmar, och jag måste bigta . . . 430

Singoalla lutade sig öfver den sjuke. Med spöklik blick hviskade
denne: — Det är jag, som dödat Sorgbarn. Kan Sorgbarns ande
förlåta mig? Kan hans moder förlåta mig? Jag behöfver förlåtelse,
Singoalla. Min själ vändas. Vänd ej bort ditt ansigte! Jag behöfver
förlåtelse, förlåtelse. Se, jag vrider mig som en mask. Förbarma dig 435
öfver mig!

Det talade en sådan sanning i riddarens röst, att Singoalla ej kunde
tvifla. Hon svarade:

— Jag är viss, att Sorgbarn skall förlåta dig. Äfven jag måste
förlåta dig, Erland. 440

— Tack! hviskade riddaren och kramade Singoallas hand i sin.

— Men detta är icke nog. Finnes försoning i himmelen, Singoalla?

— Jag vet icke, svarade hon och blickade upp mot himlahvalfvet.

— Finnes försoning i himmelen? upprepade riddaren med slock-
nande röst. Derefter kunde han icke tala mer. Han låg såsom död. 445
Men i de stelrande lemmanne vändades hans själ, stum och förtvif-
lande.

Den vändades länge, ty de få minuterna voro långa som dagar.
Han kände döden smyga genom ådrorna och nalkas hjertat . . .

Då uppfångade hans öra några toner, som kommo från skogen. 450
Tvenne munkar, de ende öfverlevande af klosterbröderna, åter-
vände från sitt trägna värf vid dödslägren i pestsmittade hyddor

och sjöngo, medan de vandrade till klostret, följande vers ur pest-
hymnen, och hvarje ord trängde till riddarens medvetande:

455 *Da crucem, clavos, scuticam, coronam,*
 Lanceam, funes rigidamque mortem
 Inter iratam mediare dextram
 Et mala nostra.

(Vredens Gud! Ditt rysliga gissel sjunke!
460 *Mellan Dig och bäfvande syndarn medle*
 Korset, spjutet, spikarne, dödens smärta,
 Blodiga kronan!)

Dessa ord genljödo i riddarens själ med mildare och mildare klang,
tilldess den sista lifsgnistan slocknade. Men oron hade dessförinnan
465 försvunnit. Den dödes anlete talade om lugn.

Singoalla satt bredvid riddarens lik, med Sorgbarns hufvud i sitt
sköte. De voro henne nära, de begge ende, som hon älskat. Solen
sjönk ned bakom bergen. Dödsnejden var tyst. Endast Käck störde
nattens frid med sorgligt tjut, tilldess solen åter gick upp. Singoalla
470 satt hos sina älskade och bad till Gud att få komma i samma himmel
som de. Solen sjönk ännu en gång i vester. Då var Singoalla så
trött, att hon lade sig ner och slöt sina ögon i dödens sömn.

Om ännu i denna nejd ett öra varit emottagligt för intryck, skulle
det förnummit ett sorgset tjutande äfven under denna natt. Men den
475 följande hade äfven det tystnat. Sedan störde intet, utan då och då
en vindstöt, den hemska stillheten. Ingen vallflicka sjöng i skogen,
ingen bjellra från betande hjordar klingade, icke ens de smygande
stegen af en ensam jägare tasslade i mossan. Allt var tyst, ty den
store mandråparen hade fulländat sitt verk.

480 Sagan slutar, såsom när under ett strängaspel strängarne plötsligt
brista i ett disharmoniskt accord, förrän detta hunnit upplösas i för-
sonande samljud. Ty harmoni och försoning, hvar finnas de här-

nere? Hör, stormen börjar åter brusa i skogen! Sjunger hans vilda röst om harmoni och försoning? Orkanen ryter högt öfver jorden; men nere, i dess mull, arbetar förgängelsen, alstringskraften och åter 485 förgängelsen. Blomman uppspirar, för att dess skönhet skall maskstingas; barnasjälar uppstiga ur det obekanta, för att iklädas stoftskrud och orenas af synden. Trängtar du efter evig skönhet, obefläckad oskuld, oförgänglig lycka, sök den icke på jorden, men hoppas på evigheten!

490

Slut.

S I N G O A L L A

A F

VIKTOR RYDBERG

Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten!
Die früh sich einst dem trüben Blick gezeigt.

Goethe.

TILL

ALBERT BONNIER.

Då min »Singoalla» nu för fjärde gången, och det i en skrud, hvarmed din omsorg och Carl Larssons snille smyckat henne, framträder, är det min önskan att få offentligen med nej besvara frågan, om det mellan förläggare och författare kan finnas ett bättre förhållande än det mångåriga mellan dig och mig.

Tack!

VIKTOR RYDBERG

Förre Afdelingen

Slottet i skogen.

På en holme i en af Smålands insjöar har legat ett slott, som länge tillhörde släkten Månesköld. Det utgjordes af flere sammanbyggda eketimrade hus och hade ett rundt torn, uppfördt af stora granitblock. Tornmurens enformighet mildrades af en glugg här och där med rundbåge och sandstenskolonn.⁵

Synbarligen hade flere släktled burit virke till holmen, fogat bygge till bygge och timrat dem efter olika tiders smak och vanor.

På trettonhundratalet var slottet ett vidsträckt helt med högre och lägre takåsar, hvilkas linier bröto hvarandra, och med väggar, som sammanstötte i hvarjehanda vinklar och, fattiga på fönster,¹⁰ voro så mycket rikare på utsprång, svalgångar och symboliska smidesverk och sniderier. Öfver portalens prydligt utskurna stolpar stodo bilder af Unaman, Sunaman och Vinaman, de tre blodsvittnena, vördnadsbjudande, om än icke vackra att åse. Med sina mot höjden sträckta armar borde de nedkalla välsignelse öfver¹⁵ Ekö slott.

Holmen omgafs af ett pålverk. En fallbrygga förenade den med fasta landet.

Tiden hade målat slottet i grått och brunt. Det såg ut som om det gömde på hemligheter, forntida och framtida. Tystnaden, som²⁰ vanligen rådde där, kändes som påbjuden för att icke störa ett rufvande på minnen och aningar.

Insjön speglade furuklädda gråstensbranter. Den mörka barrskogen sträckte sig vida åt alla håll. På ett ställe sänkte sig stranden öppen mot sjön. Där skymtade mellan dældens björkar den trappvis²⁵ stigande gafveln af ett kloster.

Dess stenfot finns ännu. Jag har suttit där en senhöstdag under tungsinta skyar, medan fuktiga vinddrag än prasslade, än suckade i den bleka strandvassen. Döda och döende örter dvaldes vid mina
30 fötter; men en stälört, en styfmodersblomma bevarade ännu en senkommen flyktig fågling. Förgängelsefärger bredde vemod öfver markerna och skogen. Rönnen, som skjutit upp mellan stenarne, bar på nästan aflöfvade grenar klasar, som lyste i den immiga dagern med några sparade droppar af sommarlifvets blod. Hvad
35 klostret hette vet nu ingen, om ej de forntidslärde. Men sägnen förmåler, att den svarta döden lade det öde, och att det sedan dess var lämnadt åt förfallet.

Omkring år 1340 var riddar Bengt Månesköld herre på Ekö. Det gick ett ordstäf, redan då gammalt, att det slottet låg i tystnad,
40 och om dess egare, den ene efter den andre, sades, att ett ord kostade dem mer än en rundlig allmösa. Månesköldarne syntes hugade att gå sin bana ljudlöst likt månen, som enligt en saga skulle varit deras hedniske stamfaders vän och gifvit honom en silfverskära. Bland de många vartecknen och på förfäder häntydande sinnebilderna å
45 slottets väggar syntes likväl månskäran ingenstädes utom öfver porten till örtagården, men där var hon lagd under den heliga jungfruns fötter och sålunda kristnad. Sporde någon riddar Bengt om den underliga sagan, gjorde han med handen en afvärjande åtbörd, om han ej gjorde korstecknet, och svarade blott: det var i hedna
50 tider. Mer sinnad att ordrikt gifva besked om saken var trotjenaren Rasmus skytt.

Folket i bygden visste, hvarför tystnad låg öfver Ekö och Ekösläkten. När kristendomens budbärare — de tre, hvilkas bilder öfver portalen lyfte blickar och händer mot himmelen — hade visat sig
55 inne i Småland och från dess ättehögar börjat tala om hvite Krist och helige fadern i Rom, hade den bland Månesköldarnes förfäder, som då lefde, ifrat emot dem, samlat folket på helgedomsbackarne och i offerlundarne och manat det till trohet mot den outgrundlige Oden, den hvite Balder, den väldige Tor. Till dessa afgudars ära
60 sjöng han vid harpoklang, säges det, sånger så mäktiga, så trolska,

att folket tyckte alla skapelsens röster samstämma med dem. Det förhärddade fördenskull sitt hjärta mot evangelium och dref dess sändebud bort. Därför låg tystnad öfver Ekö och Ekösläkten. Men tystnaden var nu icke samvetstung, såsom den förr lär hafva varit. Sju fromma släktled hade bemödat sig att utplåna den hedniske 65 sängarens skuld. Detta var samvetslättande.

Det sades, att ingen kristen Månesköld kunnat eller velat sjunga under öppen himmel — ingen före Erland, riddar Bengts son, gosse ännu. Hans stämma hade man med förundran hört icke så sällan inifrån skogsdunklet, där han, rustad med bågen och jaktspjutet, 70 gärna ströfvade. Han sjöng besynnerliga tonföljder, vilda och vackra, helst när suset i tallar och granar var högstämdt. Han gick ensam, när han icke ville att Rasmus skytt skulle följa honom.

Rasmus var skicklig skogsman, väl förtrogen med de vilda djurens kynnen och vanor och mäktig lärd i allt, som vidkommer skogsrån, 75 bergafolk och gastar. Trägnare sällskap voro för Erland dock två hundar, stora, lurfviga, med blodsprängda ögon och skarptandade gap, Käck och Grip, ogärna sedda af grannarne, af vargarne ögnade med hungrig och ilsken rädsla.

Från den högste häll, som lutade öfver sjön, plägade Erland kasta 80 sig i vattnet. Simma roade honom mest, när blåsten dref fram öfver fradgande böljor. Folk tyckte, att det var något oroligt, vildt hos denne gosse, något efterblifvet hedniskt, något i hans natur, som icke sugit till sig ett stänk af dopvattnet.

Om den gamle hedningen, den Månesköld, som icke låtit ens 85 primsigna sig och som på dödsbädden yrat om sköldmör och odöd-lighetsmjöd — om denne hedning återvänt i Erland? Det frågade man sig i bondstugorna. Men Ekö husfolk försäkrade, att Erland korsade sig andäktigt och läste sina böner med knäppta händer; att han var lydig fader och moder och visade sin lärare, pater 90 Henrik, vördnad; att han var godhjärtad, ehuru häftig, gifmild som alla Månesköldar, och mån om att vara rättvis, ehuru han visst icke alltid var det. Rasmus skytt, som trodde sig känna Erland bäst, bekräftade allt detta, men med en skakning på hufvudet.

95 Riddar Bengt hade ej mer än fäderna gjort lifvet på Ekö högröstadt, och hans hustru Elfrida, den ädelvuxna, smärta, blonda, som bar Kristi bergspredikan i blicken och ett sken från Tabor på pannan, skötte sina många plikter med stilla myndighet.

Två gånger om året hölls det på Ekö gästabud, till hvilka fränder
100 och vänner från äfven aflägs gods och storgårdar kommo. Gästabuden voro lysande, ty guldstickade bonader höljde då salens väggar, och dyrbart husgeråd borden, och källaren skattades på kostbara drycker. Men ehuru glädjen ej var dämpad, hade den likväl afmätta later. Gästerna visste icke hvarför, men de kände något
105 högtidligt, äfven när de, lagom druckne, leddes till sängs. Själfve herr Gudmund Ulf sax, närmaste grannen, som plägade hojta snarare än tala och svärja mer än välsigna, när han fått ymnigt af öl och vin inom vesten, var på Ekö höfvisk, måttfull och siratlig i ord och åthäfvor och lallade där, sedan han blifvit nedbäddad, med
110 aktningsvärdt försök till andakt sin i barndomen inöfvade, till ordaförståndet honom mörka latinska kvällbön, när han icke utbytte den mot morgonbönen.

Riddar Bengt var en mångpröfvad man. Han hade stridt under Mats Kettilmundsson för de olycklige hertigarnes sak och i Skåne
115 mot de holsteinske herrarne. Nu gammal och grå, skötte han faderligt och klokt sina husbondeplikter. Vinterdagarne höll han sig mest i slöjdekammaren med Olof Hallstensson, dannemannen, som snidat altaret i sockenkyrkan. Där arbetade med id de fåordige männen, och fram trädde under deras händer, snidade i trä, änglar, apostlar
120 och helgon: heliga Marior och Katarinor, den himmelske Gabriel med lilja i handen, sankt Petrus med nyckel, sankt Paulus med svärd, sankt Sigfrid med staf, sankt Georgius i rustning och sankt Sebastianus med pilar i halfnaken kropp. Den egentlige verkmästaren var Olof Hallstensson; men riddaren gjorde icke endast grofarbetet:
125 han skar mantelveckan skickligt och lade på färgerna väl. Många vintrar hade riddar Bengt så tillbragt. Af fromma beläten tycktes han ej få nog. Slottskapellet och klosterkapellet hade fått sina. Salen och sängkammaren andra. Äfven i de långa mörka korrido-

rerna skymtade helgon i vrå och vinkel, och på trappkrökarnes
afsatser dvaldes de, försjunkna i helgedagstankar. I den del af 130
slottet, som troddes vara från hednatid, stod sankt Sigfrid, och
framför honom knäböjde den där hedningen, som hade föredragit
Balder för Kristus och Oden för den heliga treenigheten. Hans be-
läte, det såg man tydligt, ångrade denna svåra synd och bad hjärt-
ligen, att kommande släktled ej måtte för den varda drabbade med 135
ondt. En harpa, den trolska hednasångens, låg krossad bredvid
honom. Mången natt, då riddar Bengt vaknat, tänkte han på den
arme i skärselden och tröstade sig med att själamessor och fränders
goda gärningar mildra dess sveda och möjliggöra frälsningen.

Pater Henrik, Erlands lärare, hade varit vida i världen, innan 140
han fastnade som prior i ett kloster djupt inne bland Smålands-
skogarne. Det sades af hans munkar, att hans anseende som andlig
och lärd var stort i fjärran land, och man visste, att konung Magnus
sänkt sin hjässa lika djupt för denne prior som för ärkebiskopen i
Upsala. Och sällan gick ett år förbi, utan att med långväga resande 145
anlände till honom bref, skrifna af själfve påfven i Avignon eller
af de höglärde herrarne vid universitetet i Paris. Höga värdigheter
hade erbjudits honom. Men han hade i sitt kloster hvad han i
världen eftersträfvat: tid för betraktelser och studier, tid att på
pergamentet fästa sina förhoppningar om ett stundande Guds rike 150
på jorden. Han läste gärna gamla romerska dikter, ehuru deras för-
fattare varit hedningar, och den virgilianska versen *Magnus ab
integro seclorum nascitur ordo** ljöd för honom med profetisk klang.
Äfven böcker, skrifna med underliga bokstäfver, läste han, om
hvilka de andre munkarne sade: *græca sunt, non leguntur*: det är 155
grekiska; sådant läsa vi icke. Ty pater Henrik hade vistats ett par
år i den grekiska kejsarstaden.

Sällan gick en vecka, utan att han suttit en kväll förtöjd i Ekö
slotts bekvämaste länstol med fru Elfrida å ena sidan och riddar
Bengt å andra. Riddaren var fåordig, men drack som oftast patern 160
till, och blicken, som ledsagade skålen, talade om vördnad, vänskap

* En ny storkrets af århundraden kommer till världen.

och trefnad. Fru Elfrida var den frågande, munken den svarande och berättande. Och hvad han hade att förtälja! Han hade ju sett den värld, som är, och kände ur böcker den värld, som var. Han
165 nyttjade därvid icke öfverflödiga ord. Men hvad de målade, de ord han sade! Fru Elfrida tillsåg, att Erland vid sådana tillfällen var närvarande. Och gossen var det gärna. Han lyssnade uppmärksamt. Sådant skall jag upplefva, sådant och mycket mer, tänkte han.

Det hände dock, att hans uppmärksamhet flög bort. Var det en
170 månskenskväll, kunde han svårligen gifva akt på paterns ord. Han såg inom sig månen blodröd träda upp öfver skogen; han såg månen flyta som en silfverbåt i det svala blå; han såg månen skåda in genom sofrummets fönster; han såg honom fälla en glimmande silfverskära genom luftdjupet till den hedniske stamfadern; han såg
175 flickan Bil och gossen Hjuke bortförda i månbåten och lyckliga i den; han såg månstrålar skimra i fru Elfridas klädningsveck. Sådana bilder jagade hvarandra då genom hans själ. Var Erland på något sätt befreundad med månen?

Knappt var det honom lättare att följa paterns ord, när insjöns
180 vågor brusade kring ön, och vinden tjöt i barrskogen. Då hörde Erland röster, som kallade honom ut och hade ofattligt dunkla sanningar att mäla honom. Då hände, att han föreställde sig en harpa stor som världen, smyckad med blinkande stjärnor, strängad genom en blå eller en mulen oändlighet — strängarne dallrande under sol-
185 väfda fingrar eller strukna af dystra stormjagade molnmassor och blåhvita blixtar. Och från denna harpa flög Erlands tanke till den krossade hednaharpan vid sankt Sigfrids fot. Hvarför? Det visste han icke, han icke ens tänkte däröfver.

* *
*

När denna berättelse börjar, var Erland sjutton år, en stark och
190 fager sven, skicklig i många idrotter, boksynt äfven, ofta gladlynt, stundom grubblande, snar att vredgas, snar att godtgöra, yngling i somligt, barn i annat.

Herr Gudmund Ulfsax var enkeman och egde en blåögd dotter Helena. Riddar Bengt och herr Gudmund menade, att de unga voro bestämda för hvarandra. Båda voro de enda barnen, och egendomarne 195 lågo så som om de borde slås ihop. Och då fru Elfrida var af samma tanke, öfverenskommo fäderna, att Erland och Helena skulle om några år varda äkta makar. Ännu voro de skygga i hvarandras sällskap. Men allt har sin tid. Kärleken sin.

Singoalla.

Så hände en sommardag, att Erland återvände från en jakt.

Öfverst på en kulle i skogen växte en gran, ung och smärt, men högre än alla omgifvande träd. Hennes topp syntes från slottsfönstren öfver den kringliggande skogen, och när hon tecknade sig
5 mot en röd aftonhimmel, var det, som om hon längtande skådade ut i världen och önskade sig fjärran till palmernas land.

Nedanför kullen sorlade en bäck öfver sand och kiselstenar på sin väg till sjön. Bäckens hade längre in i skogen en bråkig vandring mellan mossupna stenar och hundraåriga trädrötter, men här ut-
10 bredde sig hans stränder till en gräsmatta, där blå, hvita och röda blommor prunkade. Här satt Erland ofta, glad åt furus och enslighet; hit ställde han äfven nu sina steg, för att dricka af bäckens friska vatten. Käck och Grip, de båda hundarne, följde honom.

Hunnen upp till kullens topp, stannade han förundrad, ty nedan-
15 för skådade han något ovanligt. Där satt vid bäcken en flicka. Han såg ej hennes ansikte, ty hon blickade icke åt honom, men han såg kolsvarta lockar gjutna öfver blottade skuldror och öfver en mörk dräkt, sirad med mångfärgade band. Flickan doppade än den ena, än den andra nakna foten i bäcken. Hon fröjdades visst åt svalkan,
20 kanske ock åt vattenbubblorna, som föddes af denna lek. Och hon började nu sjunga med gäll, välljudande röst, som fick gensång borta i skogen.

Hvem var hon? En bygdens dotter var hon icke, det märkte Erland af hennes later, klädsel, sång, som lät helt annorlunda än de
25 visor nejdens flickor sjöngo, när de sökte boskapen i vildmarken. Hvem var hon då? Kanske en älfva eller en förtrollad prinsessa.

Tyst och undrande stod Erland på kullen, och han kände i sitt hjärta något hemligt, oförklarligt, hemskt och ändå lockande.

Men Käck och Grip fäste ilskna ögon på flickan och morrade argt. Och medan Erland stod fördjupad i åskådning och tankar, 30 rusade Grip nedför kullen, som om han velat slita den okända i stycken.

Då märkte Erland hennes fara och kallade hunden tillbaka. Men innan det skett, hade flickan brådsnabbt vändt sig om, rest sig upp och, just som hunden borrarade hvassa tänder i hennes klädning, 35 stuckit en dolk i hans hals. Med ett stycke af klädningen mellan tänderna tumlade Grip till hennes fötter.

Erlands ögon flammade af vrede, då han såg sin trogne Grips ofärd, och han ropade, i det han gick fram med hastiga steg:

»Hvem är du, som vågat detta?»

40

Men flickan såg med stora, svarta, blixtrande ögon på den blonde herresonen, hennes bruna kinder voro färgade af hög rodnad, läpparne darrade, och hon svängde den bloddrypande dolken, så att de röda pärlbanden kring de nakna armarne skramlade:

»Vill du kanske döda mig?» sporde hon i häftig ton, som hade 45 främmande brytning.

Och hon höjde dolken till försvar mot den andre hunden, som ville rusa på henne.

Erland manade Käck att lägga sig, och då denne icke genast aktade sin herres röst, gaf han besten med bågen ett slag, så att han 50 tjutande drog sig tillbaka.

Gossens och flickans ögon möttes. Det var å ömse sidor trotsiga blickar. Men huru det nu var, drog sig flickans mun till ett leende.

»Jag är icke rädd för dig,» sade hon och kastade dolken, så att han hvinande skar luften och fastnade med udden i ett träd. 55

Erlands vrede öfvergick i undran och nyfikenhet.

»Du är en ovanlig flicka, — men illa vore det, om jag ej i manliga idrotter kunde täfla med en kvinna.»

Han drog sin jaktknif ur slidan, och kastade honom mot samma
60 träd. Knifven inträngde bredvid dolken i trädet, men så djupt, att
halfva bladet doldes i bast och bark.

Han gick till trädet och lösryckte bägge vapnen, sköljde dolken
i bäcken och återlämnade den till egarinnan.

»Du är en vacker flicka,» sade han, »men mycket ovanlig... Vill
65 du,» tillade han betänksamt, »att jag skall döda den andre hunden,
eftersom han är ond på dig?»

»Nej,» svarade flickan, och stack dolken i slidan, som hon bar
i ett bälte; »hunden är oskyldig, ty de djuren äro sådana, som deras
herrar vilja att de skola vara. Men du själf måste vara en hård
70 och elak pojke.»

Och den okända lockade på Käck, som på en vink af sin herre
nalkades henne krypande. Flickan smekte hans lurfviga hufvud.

»Förlåt mig,» sade Erland; »du har rätt: jag är hård och elak,
men tro icke, att jag hetsade hunden. Jag ville dig intet ondt.»

75 »Jag vill tro dig.» Hon såg med en djupare blick i Erlands ansikte.
»Bor du här i grannskapet?»

»Ja.»

»Farväl,» sade flickan. »Vi träffas visst icke mer.» Hon var
redan färdig att ila in i skogen, då Erland, vaknande ur en dröm,
80 höjde sitt hufvud och utbrast:

»Nej, nej, stanna!»

Han sade detta med sådan ton, att den okända vände sig om.

»Låt mig veta, hvad du heter,» sade gossen och tog hennes hand.

»Du är nyfiken.»

85 »Nej, jag bryr mig icke om ditt namn, om du endast vill säga
mig, hvarifrån du är, och hvarför vi aldrig mer skola se hvar-
andra.»

»Jag heter Singoalla, är kommen fjärran från och stannar ej å
någon ort.»

90 »Och vi träffas då aldrig mer?»

»Hvad bryr du dig om mig? I morgon har du glömt mig.»

»Nej, jag glömmmer dig aldrig.»

I stället för att svara böjde sig Singoalla ned, plockade en röd blomma, kastade henne i bäcken och sprang in i skogen.

Erland stod ensam. Hans blick sväfvade efter den försvunna. 95 Han stod så en stund, tyst, orörlig, drömmande. Ändtligen väcktes han af Käcks tjut. Hunden såg på sin herre oroligt, ty han var ej van att se honom sådan. Men Erland kastade bågen på skuldran och gick långsamt uppför kullen.

Längtan.

Följande dag återvände Erland till kullen vid bäcken. Bågen bar han i hand, och Käck följde honom, men på jakt tänkte han icke. Han tänkte på Singoalla, den bruna flickan. Han hade om natten drömt om Singoalla, att hon fattade hans hand och tryckte
5 den, att han åter tryckte hennes, att de sågo djupt i hvarandras ögon och kände sig på ovanligt sätt lyckliga. En sådan dröm hade Erland aldrig förr haft; förr drömde han om strider med skogens ludne åboar, om kämpaspel och klufna Saracenturbaner.

Han kom till bäcken, men Singoalla var där icke. Måhända kom-
10 mer hon, tänkte han, och han satte sig i gräset, där flickan förut suttit, och lyssnade länge till bäckens sorl. Men Singoalla kom icke. Då var det, likasom bäcken hviskat till honom: Sök där inne i skogen, där, hvarifrån jag kommer. Och Erland steg upp och följde bäcken in i skogen. Han vandrade i granars skugga, klättrade öfver stenar
15 och hållar och kom så till ett ställe, afrödt af skogshuggarens yxa, men ännu obebygdt. Endast en risikoja, en sådan som kolare bygga, stod där vid lämningarna af en mila; ljung, svampar och ormgräs växte rundt omkring. Här voro stakar nedslagna i marken, och medan han undrade, hvartill de tjenat, kom Rasmus skytt vandrande
20 öfver gladet och omtalade för junkern, att en hop främmande människor, karlar, kvinnor och barn, bruna till hy och svarta till hår och ögon, underligt klädda och underligt talande, med hästar, vagnar och mycken tross, haft sina tält uppslagna på svedjelandet, dröjt där en dag och sedan vandrat norr ut. Mer visste Rasmus icke för-
25 tälja, men han visade deras vagnars hjulspår, slingrande fram, där

träden stodo längst ifrån hvarandra. Och medan Erland såg på hjulspåren och tänkte, att Singoalla måste vara en af dessa människor, fann han på marken en röd pärla, lik dem, som prydde flickans armar och fotvrister. Den pärlan upptog han och gömde vid sitt hjärta, som hviskade: hon är borta, du får aldrig återse 30 henne. Då sade Rasmus, som märkte, att Erland var mörk i hågen: »jag såg nyss en man, som bar Grips halsband till Ekön. Grip ligger i skogen, halft uppäten af vargarne. Sörjer ni er gode jakt-hund?»

Så var det. Vargarne hade om natten funnit Grips kropp vid 35 bäcken, släpat honom långt därifrån in i skogen och med lust ätit af sin gamle fiendes kött.

Erland svarade kort på Rasmus' fråga, att jakthundar finnas många, men få så goda som Grip. Han sade farväl till Rasmus, som vandrade vidare; själf gick han tillbaka till slottet. 40

Dagligen återvände han till kullen vid bäcken. Trodde han, att Singoalla skulle återkomma? Men sommaren led; hösten kom; de röda, blå och hvita blommorna vid bäcken vissnade, såsom Erlands vilda sinne; ekarna, som stodo här och där bland granarna, gulnade och strödde sina ollon på jorden; dagen vardt kortare och himlen 45 mulnare; flyttfåglarne drogo mot söder; regnet föll i skurar; bäcken svälldes öfver det ställe, där Singoalla en gång suttit och Erland så många gånger efter henne.

Men ännu, då kullen stod snöhöljd, kom Erland, följd af Käck, till bäcken, dock ej så ofta som förr. Han väntade icke finna 50 Singoalla, men han älskade stället, och han sjöng sina egna sånger och lyssnade till genljudet, ty han sjöng Singoallas namn.

Riddar Bengt undrade öfver sonens omskiftade sinnelag och frågade mången gång, om alla vargar och räfvar vore döde i skogen och alla roffåglar borta i främmande land, eftersom Erlands jakt 55 nu alltid felade. Annorlunda, sade han, tala dock mina herdar, ty för ofta mäla de, att ludne röfware slagit min boskap. Till sådana ord svarade Erland föga. Men fru Elfrida gladde sig åt sonens väsen,

som nu var mildare än annars; dock tyckte hon sig stundom märka
60 svärmod och frågade om något tryckte hans sinne. Men Erland
svarade nej och såg genom salsfönstret bort till den höga gränen,
som växte på kullen.

Under vintern var Erland flitigare lärjunge hos pater Henrik än
annars. Dagligen ställde han sin gång till klostret. Portvaktaren,
65 brodern Johannes, som igenkände hans sätt att ringa, stack då sitt
plätrakade hufvud genom gluggen vid porten, helsade junkern och
öppnade för honom. Genom en hvalfgång mellan munkarnes celler
gick Erland till bokrummet, där priorn vanligen dvaldes. Det var
ett medelmåttigt stort rum med hvälfdt tak och ett fönster, högt,
70 bågigt, med många små blyinfattade rutor, starkt brända af solen,
så att de utanför stående björkarna, när de vajade för vinden, syntes
som gröna skuggor. Väggarna voro klädda med bokskåp, sirade af
bildverk; de i kalfskinn bundna böckerna stodo med kedja och lås
fästa i väggen. Till låsen ägde priorn nyckeln. Varsamhetsmåttet
75 hade ett tvåfaldigt syfte: att skydda de oskattbara verken mot
tjufhänder, men ock att hindra munkarne nedtaga och läsa böcker
utan priorns vetskap, ty, som han sade, många af dessa verk voro
skrifna af romerske hedningar och farliga för opröfvade sinnen.

Men lärjungen steg dag för dag i lärarens ynnest. Så hände en
80 vinterafton, då Erland satt vid hans sida i bokrummet, att priorn
slog igen den »kyrkofader», i hvilken de läst, och med ett betydelse-
fullt anlete gick till bokskåpet, frigjorde en annan bok ur hennes
fängelset och lade den framför lärjungen.

Han är icke längre barn, sade priorn till sig själf; hans förstånd
85 mognar märkbart; jag tvekar icke att under min ledning låta honom
läsa denna bok. Den är farlig. Men det är just en sådan fara,
som väntar hans ålder och kan göras mindre farlig genom en
äldre vän.

Det var skalden Ovidius' bok »Förvandlingarna». Med omtanke
90 valde priorn de stycken han tyckte lämpliga att läsa.

Och sålunda läste de om Heros och Leanders kärlek, och Erland
gaf åt Hero Singoallas anletsdrag; de läste om Pyramus' och Tisbes

kärlek, och Erland gaf åt Tisbe Singoallas strålande ögon, bruna hy och purpurläppar.

Han läste om deras kärleks, nej ej deras kärleks, men deras ödens 95 olyckliga slut, och sagan ville röra honom till tårar.

Likasom fru Elfrida, gladdes pater Henrik åt Erlands ändrade lynne. Ofta satt han med gossens händer i sina och omtalade något, hemtadt ur sin lefnads rika erfarenhet. Ofta lade eftertanken en sky på hans panna, och hans ögon fästes granskande på Erland. Det 100 var, som han gärna velat säga denne någonting, men ändå tvekade göra det. Stora tankar rörde sig i paterns själ, men han tviflade, att Erlands sinne ännu vore lämplig jordmån för de frön han ville utså.

En vinterkväll närmare våren hände, att, sedan läraren och lär- 105 jungen studerat tillsammans, den gamle lade sina händer på den unges axlar, och hans ögon lyste af hänförelsens eld. Med halft hviskande röst, som ljud högtidlig och hemlighetsfull i det af lampan matt upplysta hvalfvet, talade han om andens herravälde öfver det lekamliga, om det osynliga ordets makt öfver seniga armar och 110 trotsiga sinnen, öfver furstar och herrar, öfver alla världens härar, vore de ock oräkeliga som hafvets sand. En stor byggnad uppföres, hvars grundval är jorden, hvars spira når in i himmelen (så talade han), och när den varder färdig, då är jorden icke längre jorden, utan en jordisk himmel, ett återsken af den himmelske himmelen; grund- 115 valen är lagd, pelarne resas, några höja sig redan i skyn; men onde jättar, som ana, att denna byggnad skall vara ett fängelse, där de med demantkedjor bindas till evig tid, ha fattat om pelarne, för att omstörta dem; men färdigt skall verket varda, ty det godas makt är större än det ondas, såvidt som Gud är större än djäfvulen. 120 Men i tiden lefver Gud endast i rena människohjärtan, och hvarje sådant, som öppnar sig för honom, är en förstärkning åt hans makt i tiden. Vill du (så talade gubben till gossen) varda Guds bundsförvandt? Vill du bära din sten till denna byggnad? Det är icke lätt, ty det kräfver mer än mannastyrka, mer än mannamod; det 125 kräfver försakelse af allt eget jordiskt. Har du kraft att offra lifvets

ros åt Gud och hafva lifvets törne för dig själf? Mer kan jag nu icke säga.

Så talade pater Henrik, och Erland, som väl ej rätt förstod hans
130 ord, kände dem dock i sitt hjärta och uttalade sin goda vilja att
vara Guds bundsförvandt. Då lade gubben sin hand välsignande på
hans hufvud.

Främlingarne från Egypti land.

Våren har kommit, isstyckena, som drefvo på insjön, ha smält för solens strålar, träden knoppas och skogen doftar.

Ser du, Erland, flyttfåglarnes skaror, som sväfva i högan sky? De återvända från södern. Känner du de friska fläktar, som spela in genom fönstren i riddarsalen? De bära helsningar från fjärran 5 land. Skall icke äfven hon återvända, hon hvars minne vintern icke höljt i glömskans drifvor? Hör! Från skogen ljuda människoröster, hästtramp, vagnars gnissel och smällande piskor. Det ljuder, som om ett stort tåg nalkades. Och ur skogsbrynet kommer en brokig flock: män i långa kappor, kvinnor i mångfärgade kläder, half- 10 nakna barn, som stoja, skratta och gråta, hästar och vagnar och hundar. De närma sig slottet. Där ila alla till fönstren; tjenarne, som arbeta på gården, hvila och se förundrade på de kommande; väktaren skådar tvekande upp till riddaren, och denne vinkar till honom att fälla bryggan. Främlingarne tåga öfver henne, men låta 15 hästar och vagnar stanna på andra sidan. De ordna sig i halfrund; männen framdraga ur kapporna pipor och strängaspel; de unga flickorna, svartögda och svartlockiga, med pärlor kring nakna armar, med glitterguld och brokiga band på mörka och röda klädningar, framträda ur kvinnornas hop; piporna och strängaspelen ljuda, och 20 flickorna dansa underliga dansar. Yra som gnistorna öfver en sprakande låga, lätta som vinden på gröna fält, hvirfla de om hvarandra efter tonerna af en gäll musik, tills pipor och strängaspel tystna, dansen stannar och flickorna ila tillbaka till de äldre kvinnornas hop. Då synes pater Henrik på fallbryggan; han kommer 25 från klostret, där främlingarne nyss varit. Och en af främlingarne, en högvuxen man, rikare klädd än de andre, går honom till möte

och bugar djupt. Patern vinkar honom att följa. De närma sig slotts-
trappan, dit riddar Bengt nedgått för att höra, hvilka främlingarne
30 äro och hvad de vilja.

Den högvuxne mannen bugar ödmjukt för herren till Ekö och
lägger båda händerna på sin panna. Hans långa hår är svart, blå-
svart det krusiga skägget kring hans läppar, svart, stolt och ändock
skygg den blick han fäster på riddaren.

35 Han tiger, men pater Henrik talar i hans ställe:

»Dessa människor bedja om er nåd, ädle herre, och om tillstånd
att uppslå sina tält i er skog, ty de ämna stanna här några dagar,
hvarefter de åter fortsätta sin vandring. Ty ni må veta, ädle herre,
att dessa människor äro af ett folk, hvilket Gud nekar ro och hvila,
40 sedan han dömt dem att från släkte till släkte vandra från land
till land. Märkligt är deras öde, och viktigt att tänka öfver, ty det
vittnar om Guds allmakt och stränga rättfärdighet, och om vår
heliga läras evigt ståndande sanning.

»Dessa vandrande människors fäder bodde, såsom denne man,
45 bland dem en höfding, sagt mig — deras fäder bodde för ett tusen
tre hundra och mer än fyratio år sedan uti Egypti land. De voro
ett ansedt folk af Ismaels, Abrahams och Hagars sons stam, samt
egde fasta bostäder i välsignade bygder, icke eftergifvande Gosen
i bördighet.

50 »Då kom en dag till deras landsändar en vandringsman, följd
af en kvinna med ett spädt barn i sina armar. För sig och de sina
bad vandringsmannen om hägn under deras tak mot natten och
ovädet. Alla vägrade och visade honom den ene till den andre.
Men främlingarne, som de bortvisade från sin tröskel, voro den
55 helige Josef, himladrottningen Maria och världens frälsare. Och till
straff för denna synd dömde Gud dem och deras barn att hemlöse
kringirra i två tusen år, utan annat hopp för sitt lif än främlingars
miskund. Mer än hälften af deras mödosamma väg är nu fulländad,
men ännu skola 23 släkten, räknade till 3 på århundradet, dö på
60 den väg, som återstår, innan de hunnit det mål, hvarefter de längta:
fäderneslandet och försoningen med Gud. Ädle herre, detta folk,

som beder om er gästvänskap för några dagar, har genomtågat många land och icke utan bönhörelse anropat många furstar om samma nåd. Som botfärdiga pilgrimer böra de anses; hånade, föraktade, bortstötte och förföljde på många ställen, ty lidandets kalk 65 är satt i deras hand, hafva de dock af romerska rikets kejsare förlänats med lejdebref och äfven haft nåden få visa sig för vår helige fader i Rom...»

Vid dessa ord framtog höfdingen ur sin rockficka ett med många band omlindadt pergament, upprullade och lämnade det med en 70 ny bugning till riddar Bengt.

Riddaren skulle med svårighet läst de ord, som voro skrifna på pergamentet, men af det stora vaxsigillet, som fanns därpå med romerska rikets vapen, förstod han, att detta var lejdebrefvet, hvarom patern talat. Riddaren ögnade vördnadsfullt pergamentet, återläm- 75 nade det till höfdingen och sade till denne, i det han hejdade patern, som ville fortsätta sitt tal:

»Högst märkligt är det, som jag nu hört om eder, och mig synes, att jag föröfvade en synd, icke olik den, för hvilken I själfve bären straffet, om jag ej tilläte er att i några dagar stanna å mina egor. 80 Mat och dryck skolen I under denna tid icke sakna, och hvad vidkommer er, höfdingen, och edra närmaste fränder, tillbjuder jag eder att gästa under mitt tak.»

Höfdingen tackade med ödmjuka ord, men förklarade, att ett löfte, ärfdt af fäderna, nödgade honom, likasom hans folk, att aldrig 85 söka nattro i ett hus, vare sig muradt eller timradt, innan deras strafftid vore tilländalupen. Vidare omtalade han, såsom orsak till sin bön om några dagars gästfrihet, att han här stämt möte med en flock af sitt folk, som för en tid skilt sig från honom, för att besöka andra ängder, och nu åter skulle förena sig med honom. 90

Sedan åtskilliga andra ord skiftats mellan riddar Bengt och det vandrande folkets höfding, aftågade den främmande skaran till det fält i skogen, hvarpå hon en gång förut tältat, och hit lät riddar Bengt föra mat och dryck i ymnighet, så att de för en hel vecka kunde vara väl försörjde. 95

Men bland de svartlockiga flickorna, som dansade på gården vid pipors och strängaspels takt, hade Erland upptäckt Singoalla. Det var hon, som anförde dansen, ty hon var höfdingens dotter och den skönaste af alla.

100 Patern stannade öfver aftonen på slottet, för att med riddar Bengt samtala om de märkvärdiga gästerna och meddela honom de ytterligare upplysningar han af höfdingen inhemtat, då denne nyss förut besökte honom i klostret och anhöll om hans förbön hos riddaren.

Erland och Singoalla.

Erland hade i början lyssnat till paterns berättelse, som föreföll honom märkvärdig och rörde folket Singoalla tillhörde; men snart dref honom oron ur salen: han vandrade från rum till rum i slottet, ilade upp för vindeltrappan till den högsta tornkammaren, skådade ut öfver sjön och skogen och lyssnade till klangen af de klockor, 5 som därifrån pinglade på det främmande folkets hästar, sprang så åter ned för trapporna till slottsträdgården, som, välvårdad, men liten och omgifven af stenmurar, fanns på slottets södra sida, där aftonsolen nu göt rödgul glans öfver fru Elfridas blommor och köksväxter. Dock icke heller där dröjde han länge, utan skyndade 10 till tärnornas kammare, där han annars sällan visade sig. Här förvarade fru Elfrida i ett bonadt skåp sin sons högtidskläder, och här fanns en spegel af slipadt stål, hvori tärnorna gärna speglade sina anleten. Erland öppnade skåpet, framtog de dyrbara skrudarne af utländskt tyg med prydliga silfverhåkten och iklädde sig en sådan. 15 Han kammade sitt ljusbruna hår, så att lockarna föllo i långa vågor utför hans axlar. För hvem han smyckade sig, visste han, men ingen annan. När han var färdigklädd, kastade han bågen öfver axeln, lockade på Käck, sadlade sin häst och red bort öfver fallbryggan inåt skogen: fru Elfridas och tärnornas blickar följde honom, ty han 20 var ståtlig på den dansande hästen, som pryddes af ett grannt täckle. Men fru Elfrida gick in i salen och tillkännagaf för riddaren, att Erland ridit bort och svårligen vore att hemvänta förr än följande dagen; helt säkert hade han tagit vägen till Ulfåsa, herr Gudmund Ulf sax' gård, ty hvarför skulle han smyckat sig så, om ej för den 25 fagra jungfru Helena, sin tillämnade brud?

Men den, på hvilken Erland minst tänkte, var Helena Ulf-sax, ehuru en ungmö med vänare kinder och klarare blå ögon ej fanns i Virdaland. De kinder, på hvilka Erland tänkte, voro bruna; de
30 ögon, som hans själ solade sig i, voro mörkbruna, och flickan, som han prydt sig för, hette ej Helena, utan Singoalla.

Fru Elfridas gissning sannades ej, ty kort efter solnedgången sågs Erland åter rida öfver fallbryggan. Han hade ströfvat i skogen och varit i grannskapet af svedjelandet och mellan träden sett,
35 huru det främmande folket arbetade med tältens resande, hästarnes fodring och matens kokande. Han hade sett och hört barnens stöjande lek kring eldarne. Men ända fram hade han icke ridit. Tanken på Singoalla hade lockat honom dit, men han kände nu rädsla för att se henne. Detta gjorde, att han efter mycken tvekan med oför-
40 rättadt ärende vände sin gångare mot hemmet. Men Käck, som ej lät binda sig af villrådighet, hade sprungit in i lägret, kanske lockad af åhågan att göra bekantskap med de hans likar, som följde det främmande folket, kanske än mer lockad af stekoset från eldarne. Och när Erland på borggården hoppade ur sadeln, kom Käck ur
45 skogen och sprang upp på sin herre, som om han haft en helsning till denne från det okända folket. Så var det måhända äfven, ty kring hans lurfviga hals hängde en krans af vildblommor. Tankfullt lyste Erlands ögon, då han fann den kransen; kanske den var från Singoalla, tänkte han. Han löste den från Käck's hals och lade
50 den under örngåttet i sin säng. Då borde han drömma om den, som flätat blommorna.

Om detta hopp uppfylldes eller ej, är ovisst; men följande morgon pådrog Erland åter sin högtidsdräkt, spände kring lifrocken en präktig gördel med slida för jaktknifven, och gick till skogs, till
55 kullen vid bäcken. Skönt och ensligt var där på stranden vid kullens fot. Granarna hviskade, bäcken sorlade, sippor och violer tittade fram ur det gröna. Erland satte sig på sitt vanliga ställe vid bäckens rand; Käck lade sitt hufvud i hans knän. Då syntes på andra stranden — liksom hade de stämt möte med hvarandra — Singoalla. Vin-
60 den fladdrade i vecken af hennes korta klädning. Hennes steg voro

lätta, och hon stannade ej, då hon varsnade den ståtligt klädde junkern. Nej, hon log välbekant, nickade gladt, lyfte först den ena foten, så den andra, för att aftaga sina skor, och vadade så öfver bäcken rakt fram till Erland. Bäckens var grund, och endast några silfverlika pärlor stänkte upp till de röda pärlorna kring flickans 65 vrister. Icke heller Erland kände sig förlägen, utan glad. Det var en frisk känsla, men just icke högtidlig, ty han icke ens vårdade sig att stiga upp och helsa Singoalla, såsom han lärt att helsa andra flickor. Men han log ur hjärtat, då Singoalla, hunnen till andra stranden, lade sina händer på hans axlar och sade:

70

»Ser du, jag spådde icke sannt. Vi träffas återigen. Du har en god fader, som visar min fader gästfrihet. Därför skola äfven vi vara vänner.»

»Det skola vi. Vet du, Singoalla, jag har längtat efter dig, allt sedan vi första gången sågos här. Jag har äfven många gånger drömt 75 om dig, och om drömmarne säga sannt, är ditt sinne icke vredgadt mot mig.»

»Nej,» svarade Singoalla och satte sig på stranden bredvid Erland; »då jag skildes från dig, var jag icke längre ond; jag tyckte tvärtom, att du var den vackraste gosse jag någonsin sett; till och med din 80 vrede gjorde dig icke ful. I hela vårt band finnes ingen enda, som är så vacker som du. Assim, som säger, att han vill ha mig till hustru, är icke att jämföra med dig.»

»Hvem är Assim?»

»Han är son af den man, som var höfding före min fader...» 85

»Och Assim vill ha dig till hustru?»

»Ja, men låt oss icke mer tala om Assim. Du sade, att du drömt om mig; jag har drömt, att jag skulle finna dig här. Därför gick jag hit. Jag drömmer sannare än jag spår, hvilket är förargligt, ty att spå rätt är en heder för oss kvinnor. Men spådomskonsten kom- 90 mer först rätt när man är gammal. Låt mig dock se vecken i din hand... fast nej, jag vill icke se dem... om du varder olycklig, skulle det smärta mig. Ack, hvilket hår du har» — Singoalla förde

handen genom Erlands lockar — »det är icke svart som mitt och
95 mina fränders.»

Så talade hon, och hennes tal flög från det ena till det andra.
Hon talade om sitt folks färder, och huru glad hon var, när hennes
fader och hans män kommo öfverens, att mötesstället mellan de
åtskilda banden skulle vara på Erlands fars egor. Egentligen var
100 det Assim, som hade föreslagit detta i männens råd, och Assim hade
gjort det på Singoallas intalan. Dock anade han ej, att Singoalla
ville detta för Erlands skull; annars hade Assim visst icke uppfyllt
Singoallas önskan. Och medan hon sade detta, smekte hon Käck,
som nu visade sig vänlig, ty i lägret hade han aftonen förut delat
105 Singoallas måltid, och det var hon, som prydt hans hals med kransen,
ehuru han väl icke förstod att fästa värde på prydnaden.

Erland visade nu Singoalla en röd pärla och en vissnad blomma;
den ena sade han sig ha hittat på svedjelandet, där hennes folk
äfven nu tältade; den andra hade han tagit från bäcken, som fått
110 henne af Singoalla.

Men flickan ryckte den vissnade blomman från honom och kastade
den åter i bäcken.

»Jag vill gifva dig friska blommor,» sade hon; »låt oss plocka
i kapp!»

115 Erland ingick på leken, och de plockade i täflande ifver blom-
mor vid bäckens rand. Sedan jämförde de, för att se hvilken plockat
de flesta, och då visade sig att Erlands samling var den större, ty
han hade repat händer fulla och utan urval; men Singoallas var
den vackrare.

120 De satte sig på kullens sluttning, för att ordna och med böjligt
gräs sammanbinda blommorna till kvastar. Detta gick illa och lång-
samt för Erland, men Singoalla hade en egen smak att hopsätta
blommorna, så att deras olika färger bröto sig vackert. Den konsten
hade ingen lärt henne, men hon kunde den ändå. Då blomster-
125 kvastarne voro färdiga, bytte Erland och Singoalla med hvarandra,
och flickan var icke missnöjd med Erlands, fast den var ojämn,
ruskig, illa hopkommen. Slutligen sade Singoalla, att hon nu måste

återvända till lägret, ty annars skulle hennes fader, Assim och kvinnorna undra, hvar hon vore, och söka henne. Det ville hon icke.

Då sade Erland:

130

»Du må gå, Singoalla, men jag vill, att du hvarje dag skall komma hit, så att jag får se dig.»

Singoalla eftertänkte en stund och sade:

»Ja, vi skola mötas hvarje dag; men bäst är, att vi mötas här, då solen gått ned. Det är bland oss en sed, att de unga flickorna vandra 135 ensamma en stund om kvällarne, ty därigenom få de spådomsande. Jag säger till min far i morgon afton: jag vill gå ut i skogen och lära framtidssyner. Då svarar han: gå... och jag smyger hit. Ser du, skymningen är god äfven därför, att om Assim eller kvinnorna äro i grannskapet, se de oss icke. Assim vill gärna följa mina spår.» 140

»Är Assim stor och stark?» frågade Erland.

»Ja, han är större än du och har skägg, hvilket du icke har, och är den vigaste af våra unge män. Han är oftast god till lynnet, men lättretlig, och vredgas han, sky honom alla. Blod har mer än en gång drupit från hans knif.» 145

»Om Assim kommer hit, skall jag lära honom sky dina spår. Se mina armar, Singoalla,» sade Erland och uppvecklade rockärmarne; »jag är endast sjutton år, men tror du ej, att mitt famntag skulle krama Assim? Må han komma! Jag skall slå honom till jorden och trycka min häl i hans bröst.» 150

»Det skall du icke. Hvarför talar du i denna hårda ton om Assim? Hvad ondt har han gjort dig? Om du hotar på det sättet, vill jag aldrig komma hit.»

»Jag tål honom icke. Dock, jag hoppas, att han ej skall komma hit, medan vi mötas. Stället är aflägsset och skogen stor. Hvarför 155 skulle han just gå hit? Jag lofvar dig, Singoalla, att icke kämpa med Assim eller ens säga honom ett ondt ord, om han icke retar mig. Är du nöjd nu, och vill du lofva mig komma i morgon, då solen sjunkit ned bakom klipporna vid sjön?»

»Ack, det lofvar jag, ty du vet icke, hvad jag älskar att se ditt 160 ansikte. I afton kan du ju komma och se vårt folks läger. Min fader

väntar, att riddarens son skall besöka honom, om ej af godhet, så dock af nyfikenhet.»

»Jag skall komma, men bäst är att träffa dig ensam, Singoalla.»

165 Nu räckte Singoalla sina händer till Erland och sade honom farväl till i morgon. De höllo länge hvarandras händer och sågo i hvarandras ögon; de funno behag däri. Men äntligen ropade de: i morgon! — ja, i morgon! nickade gladt och ilade åt skilda håll. Men innan Erland hunnit uppför kullen och Singoalla försvunnit
170 i skogen, vände sig båda och vinkade än en gång farväl och återseende.

I skymningen vid skogsbäcken.

Solen sjunker ned bakom klipporna vid sjön; trädens toppar bada i aftonrodnad; fåglarne sätta sig till ro; klosterklockan, som kallar munkarne till aftonbön, ljuder öfver nejden; Erland lämnar slottet och ilar till mötet.

Så träffar han Singoalla hvarje afton under den höga granen på 5 kullens topp, medan skymningen smyger mellan skogens stammar. De tala i början mycket och leka som barn på den gröna stranden; »det finnes ingen vacker flicka på jorden, utom du,» säger Erland till Singoalla, och hon svarar glad: »ack, tycker du det? Innan jag gick hit, speglade jag mig i en källa, för att se, om du kunde finna 10 mig behaglig.»

Men småningom varda båda tystlåtna; hellre än att tala älska de att skåda i hvarandras ögon, och de kunna detta i trots af skymningen, ty de äro hvarandra nära och linda sina armar, den ena kring den andras hals. Då blickarne så förenas, trånar äfven mun 15 till mun, och snart mötas läpparne i långa kyssar, som på en gång värma och svalka — som på en gång släcka och tända en blyg åtrå.

Hvarje gång Erland vandrar till kullen, klingar i hans själ en sång, åt hvilken hans läppar ej ge toner. Den sången lyder:

»Ljufligt är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilar 20 öfver nejden. Jag nalkas kullen, där kvällvinden hviskar i granen. Är du där, Singoalla? Jag ser dig ej, men jag anar, att du är där, ty vinden doftar af blommor, ty skogen är dagligt tyst, ty det rör sig så underligt i mitt bröst. Det vinkar däruppe på kullens topp; är det granen, som rör sina mörka grenar? är det nypon- 25 busken, som böjer sig, när vinden plockar hans hvitroda blommor?

Eller är det Singoallas klädning, som fladdrar, då hon väntar den hon älskar? Jag vet icke, men jag anar mycket och är lycklig. Ljufligt att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilat öfver
30 nejden.» —

Det främmande folket stannade på svedjelandet längre än deras höfding i början ämnat, ty den hop, på hvilken han väntade, dröjde. Men Erland tänkte icke på skilsmessan, och Singoalla ej heller. Det föreföll dem, som om de alltid skulle få vara tillsammans.

35 Åtta dagar förledo; åtta gånger hade Singoalla sagt till sin fader: jag vill gå och lära framtidssyner af ensamheten, och han hade svarat: gå! Och hon hade gjort en lång villande omväg i skogen, för att gäcka Assim och föra honom åt annat håll än åt kullen vid bäcken, ifall han lurade på hennes steg. Åtta gånger hade Erland
40 och Singoalla träffats vid kullen där ingen annan än den trogne Käck var vittne till deras lycka, ty sällan förirrade sig en jägare hit, allra minst i skymningen, och det främmande folkets kvinnor plägade hemta vatten och bada sina barn långt borta, där bäcken flöt närmare svedjelandet.

45 Men mer och mer förändrades Singoallas väsen under dessa dagar. Hon bäfvade, då hon skulle smyga till mötet, men kunde likväl icke afhålla sig därifrån, ty det sved i hennes hjärta, då hon ej såg riddarens stolte son; om natten drömde hon om honom, om dagen tänkte hon på honom, och rätt lycklig var hon icke, utan
50 då hon kände den smärte gossens arm kring sin midja. Och likväl var hon skygg, hon visste ej hvarför, likväl höjde hennes själ tysta ångestrop, då han nalkades henne. Tala kunde hon knappt, då de sutto bredvid hvarandra, ty oro och längtan pressade skiftesvis suckar ur hennes barm; hon kunde ej mer skåda i Erlands ögon, ty
55 det var som om de brände hennes; hon sänkte sin blick, slöjad af långa ögonfransar, till bäckens sorlande vatten, eller höjde hon dem till de tyst skridande stjärnorna, medan Erland såg och såg på henne. Och ändå kände hon hans blick, utan att kunna möta den, som en ljuf plåga in i djupet af sin själ.

Då sade Erland en kväll, när de sutto med kinderna tryckta mot 60
hvarandra, så att hans ljusbruna lockar blandade sig med hennes
mörkare:

»Sjung, Singoalla! Sjung en af ditt folks sånger!»

Men Singoalla svarade knappt hörbart:

»Jag kan ej sjunga mer.»

65

»Och dock hörde jag dig sjunga den första gången vi sågo hvar-
andra, då Grip ville bita dig, och jag var elak mot dig. Hvarför
vill du icke sjunga nu? Är du sorgsen?»

»Ja.»

»Hvarför är du sorgsen? Har jag förtörnat dig?»

70

»Du! Nej, Erland! Jag vet icke, hvarför jag är sorgsen . . . Dock,
måhända är det därför, att vi en gång skiljas . . .»

»Skiljas!» utbrast Erland bleknande. »Vill du icke alltid stanna
här?»

»Jag ville alltid vara hos dig, men jag måste följa min fader. Ja, 75
när jag tänker därpå . . . ser du, jag har icke tänkt därpå förut . . .
men nu tror jag, att jag skall dö, när jag skiljes från dig. Jag vandrar
långt, långt bort, allt längre bort från dig, Erland. Då du kommer
hit om kvällarne, är Singoalla icke här; men hon längtar hit och
skall dö af sin längtan. Kanske skall du gråta, Erland, och ropa mitt 80
namn, och jag kan ändå icke komma . . .»

Singoallas ögon fylldes af tårar, och snyftningar häfde hennes
barm.

Erland var blek och stum. Han hade förut icke tänkt på skils-
messans möjlighet. Han släppte Singoallas hand, och tårar fram- 85
trängde äfven i hans ögon, ty den mystiska kärleken hade enat
deras hjärtan, så att glädje och smärta och pulsslagens gång voro
desamma hos båda. Men då Singoalla såg den fuktiga glansen i
Erlands ögon, ville hon le, för att göra honom glad, och hon sade:

»Var icke ledsen! Då Singoalla är borta, skall du snart glömma 90
henne och åter vara lycklig.»

»Glömma dig!» sade Erland och steg upp. »Nej, jag glömmar dig aldrig, jag skiljes aldrig ifrån dig, jag följer dig, hvart du går.»

»Vill du det?» ropade Singoalla med strålande ögon. »Vill du
95 skiljas från din fader och moder och din sköna borg och allt annat du älskar för att följa mig?»

»Ja,» svarade gossen.

»Då skola vi vara man och hustru; du skall vara min herre och jag din slafvinna; jag skall under vandringen bära dina bördor,
100 om kvällen svalka dina fötter med det kalla vattnet, under hvilat steka ditt villebråd, räcka dig bågaren, då du är törstig, sjunga för dig, då du är ledsen, och lida allt hvad du lider. Det skall jag göra gärna, ty jag vet, att du älskar mig.»

»Nej,» sade Erland, »så skall det icke vara, utan jag skall bära
105 dina bördor, ty mina skuldror äro starkare än dina; jag skall jaga det villebråd och plocka de bär, som smaka dig bäst, till vår måltid; du skall icke vara min trälinna, ty det vill jag icke, och det höfves icke. Men man och hustru skola vi vara.»

»Vill du icke nu genast vara min man?» sade Singoalla. »Jag
110 skall göra dig därtill, såsom det tillgår hos mitt folk.»

Och Singoalla framtog en liten platt sten, fäst vid en kedja, som hon bar kring halsen. I stenen var månskäran inristad — symbolen af hennes folks Gud *Alako*.

Denne sten lade hon i Erlands högra hand och frågade, om han
115 ville älska henne som sin enda kvinna intill döden och svärja henne en trohet, mot hvilken den ringaste förbrytelse skulle ge henne rätt att taga hans jordiska lif och med sina böner stänga för honom himmelens port. Därtill svarade Erland ja. Då tog Singoalla stenen med månskäran i sin högra hand, aflade samma löfte och tillfogade
120 efter sitt folks bruk, att hon ville vara sin trogne mans trogna slafvinna och lida allt af hans vrede, men ingenting af hans otrohet.

Sedan detta var gjordt, sade Singoalla: »nu är du min man, Erland, och jag är i allt lydig din vilja.» Och när hon sagt detta, kastade hon sig på knä i gräset, höjde armarne mot den nytände
125 månen och talade ord på ett tungomål, som Erland ej förstod:

»Han är min, den ende jag älskar! Veten det, alla kvinnor, och blicken ej på honom, ty han är min och föraktar er alla. Tack, gode Alako i himmelen, ty han är min, den ende jag älskar!»

Vid ett annat tillfälle skulle Erland undrat öfver, att Singoalla nu kallade honom sin man, ehuru inga ringar voro vexlade, intet 130 bröllop på vanligt sätt hållet och ingen välsignelse uttalats öfver dem af en Herrens tjänare. Men nu tänkte han ej på sådant; det löfte han svurit kände han ingen svårighet att hålla, ty Singoalla var hans själs enda lust; han tänkte blott på att kyssa Singoallas mun, hvilat vid hennes barm och följa henne till världens ände. 135

»Sätt dig bredvid mig,» sade flickan, »och hör en sägen, som går bland min fars folk. De säga, att den man och den kvinna, som druckit hvarandras blod, skola känna lifvets sorg och glädje, helse och olust på samma tid och på samma sätt; att de kunna tala till hvarandra med tankarne, fastän de äro på långt afstånd, och 140 att deras hjärtan aldrig skiljas. Tror du det?»

»Jag vet icke, men jag har hört, att vänner, som ville stifta ett evigt förbund, blandade blod med hvarandra. Singoalla,» fortfor Erland, »jag vill dricka af ditt blod; vill du dricka af mitt?»

»Ja, hellre än af öknens källa,» svarade Singoalla. 145

Erland blottade sin vänstra arm, ty den vänstra armen är närmast hjärtat; men då han upptog sin jaktknif, för att tillfoga sig ett sår, bad Singoalla, att hon skulle få göra det. Därtill samtyckte Erland. Flickan drog sin dolk, stack hans fina udd i sin älsklings arm och uppfångade med sina läppar den lilla pärla af ungdomsblod, som 150 framsipprade.

Därefter blottade hon sin vänstra arm. Med dolkens udd framlockade hon en droppe af sina ådrors saft, som af Erland bortkysstes begärligt; ja, han höljde armen med kyss på kyss och lade den kring sin hals. 155

Tvekampen.

Men hvilken är den skepnad, som uppstiger i det bleka månljuset och med sin tysta närvaro hotar de älskande?

Singoalla spritter till och ropar: »Assim!»

Ett doft, smärtsamt skratt svarar till hennes rop.

5 Erland flög upp och drog sin jaktknif för att gå mot främlingen. Singoalla fattade om hans väpnade hand, men han ryckte sig lös. Den svarte Assim såg knifven glimma i månens sken; han afkastade sin kappa, gjorde ett språng tillbaka, medan hans hand sökte dolken i bältet, och han sade:

10 »Höfdingens dotter och slottsherrens son! Stackars Singoalla! Kvinnorna i lägret skola håna dig och männen förakta dig!...»

Och i det han talade så, slungade han dolken mot Erlands hufvud. Men Assims hand felade; vreden och skymningen bragte den skicklige dolkslungaren på skam. Erland gick emot honom med höjd
15 knif. Assim gjorde ett språng tillbaka, ett vigt språng: han sträckte ut sina armar, hans svarta öga följde det hotande vapnets rörelser, fingrarna öppnade sig, för att i rätta ögonblicket gripa om Erlands lyfta hand, och den smidige kroppen böjde sig, för att med ett oväntadt sidosprång undvika hugget, om handen ej kunde af-
20 värja det.

»Assim är utan vapen, nåd åt Assim!» ropade Singoalla och förde händerna vildt genom sitt hår.

»Är du vapenlös?» sporde Erland och sänkte sin hand.

»Ja,» svarade Assim, »men jag är en man.»

25 Erland kastade jaktknifven i gräset, för att efter nordisk sed utan vapen kämpa mot vapenlös.

Erland, den blonde Götén, var sjutton år, skägglös och långt ifrån fullvuxen; Assim, den mörke ättlingen af folket från Ganges, hade vandrat i tjugusex somrar, oräknadt de två, hans moder burit honom på sin rygg. 30

De gå emot hvarandra, de lyfta armarne, de trycka bröst mot bröst; deras ådror svälla, deras senor sträckas, deras muskler spännas från hjässan till fotabjället.

Men nu är segern afgjord. Den blonde Götén har kastat den mörke främlingen till marken; hans knä trycker hårdt mot den fallnes 35 bröst, och handen griper kring hans strupe.

Då ilar flickan till kämparne, att beveka segraren, bedja för den öfvervunne. Erland lyssnar, släpper sitt tag och reser sig.

Assim stiger upp, men hans blick är häftad vid jorden. Han tager sin kappa, sveper sig i henne och smyger bort. 40

»Ve mig!» ropar Singoalla. »Han skall omtala allt i lägret. Min fader skall slå mig, männen förakta mig och kvinnorna håna mig!»

»Nej,» sade Erland, »det skall icke ske.»

»Nej,» upprepade Singoalla, »det bör icke ske, ty vi äro man och hustru.» 45

»Kom,» sade Erland, »jag följer dig till lägret, för att tala vid din fader. Då jag är vid din sida, har Singoalla intet att frukta.»

»Min man,» sade flickan.

»Min hustru!» sade gossen, lyfte henne i sin famn, bar henne öfver bäcken och gick med henne in i skogen. 50

Lägret.

Skogen, som omslöt svedjelandet, liknade i mörkret en ogenomtränglig svart mur, på hvilken himmelens stjärnströdda tak hvilade. På det öppna fältet flammade stockeldar, i hvilkas sken skuggor rörde sig och här och där ett tält skymtade. Där var ett vimmel
5 af människor och djur, af män, kvinnor, barn, hästar och hundar; ett sorl af röster från gröfsta bas till gällaste diskant, sång, strängaspel, hvisselpipors skärande ljud, trumslag, hundskall, barnskrik, lugnt samtalande karlröster, grälände pipiga kvinnostämmor, dån af hammare, som föllo på någon sprucken kopparkittel eller formade
10 glödröda järnstycken till hästskor och pilspetsar — allt detta blandade sig till ett öronslitande, förvirradt och förvirrande samljud. Med Singoalla till vägvisare, med hennes hand i sin, skred Erland, ett mål för nyfikna blickar och anmärkningar på en rotvälska, som han ej begrep, genom hopen, mellan flockar af män, som åto, drucko,
15 spelade tärning, slipade knifvar och svärd — mellan kvinnor, som rörde i grytor, matade barn, lagade kläder, samtalade och kifvades — mellan nakne gossar och halfnakna flickor, som lekte, örfilades och klöstes, skrattade och gräto — mellan hästar, vagnar, tunnor, bohag och redskap fram emot höfdingens, Singoallas faders tält.
20 Samma afton, medan Singoalla var hos Erland, hade den väntade hopen kommit till lägret och höfdingen tillkännagifvit, att uppbrottet skulle ega rum om morgonen af andra dagen därefter. Där af denna ovanliga liflighet i lägret.

Höfdingens tält stod söder ut nära skogsbrynet. Här var oljudet
25 ej så stort, trängseln ej heller. Stammens äldste och bäste män voro där samlade; äfven sågos där några kvinnor, som tyst, men ifrigt

samtalade sinsemellan, då Erland och Singoalla nalkades. Dessa kvinnor voro Assims moder, systrar och fränder; alla fäste de sina ögon på höfdingens dotter, då hon vid Erlands sida gick dem förbi. Gumman, Assims moder, liknade vid eldskenet, måhända äfven vid dagsljuset, en otäck hexa. Hennes långa krokiga näsa tycktes hafva vuxit fram ur ansiktet till förfång för de djupa ögongroparna, de ihåliga kinderna... alldeles som då vid jordbäfningar bergen höjas och jordlagren däromkring instörta... hennes röda ögon flammade, och läpparne, som saft- och kraftlösa hängde kring det tandlösa gapet, grinade vedervärdigt. Käringsens hemska ansikte uttryckte ilska och hämdlystnad, ty Assim hade redan omtalat hvad han rönt vid bäcken; men det uttryckte äfven undran, då hon såg riddarens son vid Singoallas sida.

Vid Erlands åsyn reste sig stammens äldste och bugade. I tältöppningen stod höfdingen själf, samtalande med Assim. Båda tycktes öfverraskade af den blonde ynglingens ankomst. Assim smög undan, i det han sände Singoalla en dyster sidoblick. Höfdingen förde händerna till pannan och bugade för Erland, men hans halft nedslagna ögon fäste dock mellan de svarta ögonhåren en glimmande blick på dottern.

Flickan var blek, men hon bäfvade ej, ty hennes hand hvilade i Erlands.

Erland sade, att han ville tala vid höfdingen utan annat vittne än Singoalla. Höfdingen förde honom stillatigande in i tältet.

Hvad där talades, vet ingen, men efter en half timme lämnade Erland tältet med lugn på sin panna, följd af Singoalla, som stolt mötte Assims moders och de andra kvinnornas blickar, samt af höfdingen, hvars ansikte bar spår af hans sinnes oroliga tankar. Kommen ett stycke in i skogen skakade Erland hand med höfdingen, kysste Singoalla och sade:

»Jag är redo den utfästa tiden.»

Aftåget.

»Huru är det med Erland? Han är dyster och talar föga,» sade fru Elfrida till sin man, herr Bengt.

»Han lider af ensamheten,» svarade riddaren, sedan han med betänksam min tagit en klunk ur bägaren, hvarefter han lät blicken
5 flyga hän till de blånande bergstopparne, som syntes genom det smala fönstret; »han lider af ensamheten, och detta är ej underligt. Skogen passar ej mer för honom; vi skola i höst sända honom till konungens hof att där lära *mores* och ridderliga öfningar.»

Fru Elfrida afbröt samtalet, så snart det vidrörde denna sträng,
10 ty hon kunde allena med vemod tänka på den stund, då unge Erland skulle från fader och moder ut i vida världen.

Men Erland satt nu i klostrets bokrum vid pater Henriks sida och läste vid det dunkla ljuset från det höga bågönstret i Romaren Virgilius' herdedikter, och då herden Meliboeus klagade:

15 *Nos patriae fines et dulcia linquimus arva,*

klagade Erlands hjärta med honom, och han lyssnade tankspridd till paterns utläggning af skalden, ehuru denna utläggning var vida saftigare — hvartill ej tarfvades mycket — än de träaktiga kommentarier af salig Maurus Servius, som stodo skrifna med rött bläck
20 i foliantens marginal.

Erland hade, innan han gick till klostret, ströfvat genom alla vrår och vinklar af slottet, talat vänligt med alla husets tjenare, besökt alla sin barndoms lekställen, icke förglömmandes branten, från hvilken han plägat hoppa i sjön; han hade besökt dem, för att säga
25 dem farväl, och först nu kände han, huru kära de voro honom, ehuru han så mången gång längtat fjärran från dem ut i världen.

Han tänkte på sin käre fader, sin älskade moder. Han tänkte ock på munken, sin gode lärare, som satt vid hans sida, och han välsignade honom tyst för den kunskap, han genom honom förvärfvat i skrifkonsten; ty så tröstade sig Erland: jag skall snart hugna 30 mina föräldrar med ett bref, som skall säga dem, hvarför jag försvunnit, att jag mår väl, och att jag snart skall återvända som en stolt riddare, rik på ära och stordåd.

För detta ändamål hade han ock lösgjort ett blad ur ett breviarium och gömt det hos sig; på detta blad skulle brefvet skrivas. 35

»Du är trött nu,» sade pater Henrik, då han märkte Erlands tankspriddhet; »godt, vi skola sluta... *claudite jam rivos, pueri, sat prata biberunt.*»

Patern slog igen boken och fastläste henne i boksåpet.

»Farväl,» sade Erland och tryckte paterns hand. »Min gode 40 lärare,» tillade han, »jag vill i afton hafva er välsignelse.»

Patern lade sin hand på hans hufvud, läste välsignelsen och slöt honom i sin famn, såsom han stundom äfven annars plägade göra.

Nu hördes buller utanför murarne. Portvaktaren, brodern Johannes, gläntade i dörren och underrättade priorn, att en hop af det 45 främmande folket, förd af sin höfding, önskade inträde, för att tacka priorn för hans vänlighet och säga farväl, ty följande dagen mot middagstiden ämnade de bryta upp. De hade redan varit på Ekö och till riddaren framburit skyldig tack för visad gästfrihet.

Patern svarade: »låt dem komma!» 50

Under tiden axlade Erland sin kappa och gick.

Pater Henrik mottog det främmande folkets ombud i klostrets refektorium. Alla munkar voro närvarande. Höfdingen steg fram, talade och bugade. Patern svarade på hans ord värtaligt. Allt tillgick högtidligt och tillika vänligt. Men medan höfdingen och patern 55 talade, irrade de vandrande männens blickar kring rummets väggar och fäste sig vid de skinande kärl, som stodo på ekbordet, och icke mindre vid de bilder af den heliga jungfrun och barnet, hvilka stodo där i väggfördjupningarna. Men andakt var det väl icke, som skimrade i deras ögon, då de sågo himladrottningens gyllene 60

krona eller de silfversirater, som i fina ogiver och rosetter omgäfvade henne. Ej heller var det väl värmen i rummet, som kom en af männen att, dold af de andre, aflyfta krokarna i det till dörren närmaste fönstret; ty om värmen varit orsaken, skulle han väl öppnat
65 det, men så gjorde han icke.

Vi lämna klostret och gå till slottet, för att öfvervara Erlands tysta afsked. Kvällen är långt framskriden, och klosterklockornas ljud, som för slottets innevånare är tecknet att gå till sängs, har längesedan sväfvat öfver sjön och, mildt buret af klippornas ekon,
70 sjunkit till hvila i skogen. Riddar Bengt och fru Elfrida slumra redan; sofkkammarens nattlampa sprider, från en fördjupning i väggen, ett matt sken, hvori skuggorna fladdra med osäkra former, men samla sig, långt bort, mörkare och djupare, kring alkovens omhängen. Dörren till salen står halföppen; hon öppnas sakta helt
75 och hållet. På tröskeln, dold af mörkret, stannar Erland. Han vill smyga bort till de gamla, skåda deras ansikten än en gång och säga dem farväl så tyst, att de kunna förnimma det som en drömvilla; men ålderdomens sömn är lätt, de kunna vakna, rädsla kämpar med hjärtats lust, han törs icke gå. Han lutar pannan mot dörr-
80 posten och lyssnar till de kära sofvandes andedrag. Hans kind är blek och hans ögon tårade. Han återvänder den väg han kommit. Han skyndar, ty det förekommer honom som om korridorens och trappafsatsernas helgonstoder rörde sig och sträckte händer efter honom. Han lockar till sig Käck, vadar öfver sundet, som skiljer
85 ön från landet — ty fallbryggan är, som vanligt om natten, uppdragen — och fördjupar sig i skogen, följd af sin trogne hund. Han bär sina sämsta kläder, och icke ett enda mynt finnes i fickan på hans slitne lifrock. Gördeln, som omsluter hans lif, tillika med jaktknifven, som hänger i gördeln, är det enda ting af värde, som han
90 medtagit från sin faders borg.

Främlingarnes höfding hade sagt till riddar Bengt och patern, att hans folk skulle aftåga följande dag vid middagstiden. Han hade kanske sina skäl att säga så till dem; till Erland hade han sagt: kom före midnatten, eller du kommer för sent.

Allt var redan färdigt till uppbrott, då Erland kom till svedje- 95
landet. Oroligt hade Singoalla väntat honom. Nu mottog hon honom
med ett glädjerop, där hon, insvept i en brokig kappa, satt i sin
faders vagn på en bädd af täcken och själf tyglade de små lurfviga
kamparne, som otåligt skrapade marken. Bakom stod en lång rad
vagnar, förspända med hästar eller oxar, och fullastade af kvinnor, 100
barn och bohag. Höljde i sina kappor stodo de gifte männen bred-
vid vagnarne, en hvar vid sin vårdnad och sin egendom. De unge
ogifte karlarne bildade en med spjut, bågar och knifvar väpnad
eftertrupp. De öfvergifna eldarne belyste taflan. I spetsen för vag-
narne voro blossbärare ställde. 105

Höfdingen vandrade tillbaka från sina egna packvagnar, som
började raden, ned till den siste, för att öfvertyga sig, att allt var
rätt. Han hade häftigt sporrat sitt folk till ilfärdighet, hans blick
var orolig, och han, den annars så djupt bugande, hade nu knappt
gifvit sig tid att helsa sitt bands nye medlem, sin dotters make och 110
riddarens son med en vårdslös nick. Detta märkte Erland knappt,
ty han hade endast öga för Singoalla. Sedan höfdingen gjort sin
rund, gaf han med en klocka tecken till uppbrott. Blossen flämtade
mellan granarna, den ene vagnen efter den andre uppslukades i den
svarte skogen, och snart var svedjelandet tomt. 115

Så skred tåget fram, så fort som mörkret och den oländiga marken
tilläto. Singoalla hade stigit af vagnen och gick bredvid Erland,
som ledde spannet vid tyglarne. Stjärnorna glimmade öfver träd-
topparne, och bakom sig hörde de älskande en fåtonig, svårmodig
och likväl täck sång, sjungen af någon bland de vandrande männen. 120
Mellan skrofliga klippor, genom tysta dalar gick färden under den
korta försommarnatten.

Österut började mörkret glesna. Det genomsilades af ett kyligt
ljusdunkel, en sakta klarnande gryning, hvori stjärnorna bleknade
och försvunno. 125

Assim, som hela natten suttit till häst, höll in vid sin moders
vagn, bredde en kappa öfver henne mot morgonkyln och talade

ord, som höfvas en son, men med halft bortvändt ansikte, såsom han vanligen gjorde till henne, ty han kände sig förnedrad af att
130 vara af henne född till världen. Den föreställningen hade hon själf
ingifvit honom och hållit vid lif, då hon som oftast ordade om sitt
eget dymörka blod och om hans faders purpurröda, hans farfaders
än mer purpurröda, hans farfars faders än mer. »Du är af heligt
offrareblod, Assim. Dina förfäder hade guldhår och blåklintögon,
135 de voro gudars likar, och deras skugga var välsignande. Du är den
ende i detta vandrareband, som är af presterlig konungaätt. Din far-
faders farfader var ljuslockig, har man sagt mig, och mindes och
förstod det heliga fornspråkets alla sägner och helgade med dem
vårt folks brudar, barn, hjordar och eldar. Din farfader var mörk,
140 men ej såsom din fader, och ännu hundraårig läste han några af
de gamla mäktiga bönerna och förstod dem. Din fader, som var
ovillig och trög att lära, men hågad och snar att befalla, mindes
och förstod blott några af deras ord. Dock flere än han gifvit dig
i arf. Du är mörkare än din fader. Du är en mula, Assim. Din
145 moders blod, din farmoders och din farfars moders ha gjort sol-
hästens ättling till en mula. De gudasöner, som ledde vandrarefolket
ur Assaria, hade inga gudadöttrar att göra till mödrar.»

I dylika ordalag hade hon talat till sin son alltifrån hans barndom.
Assim sörjde öfver sitt mörka blod och beskyllde det för tillskyn-
150 delser till de ord och gärningar, som han blygdes öfver och ångrade.
Men af purpurrött fanns kvar i hans ådror åtminstone så mycket, att
det kunde göra sig kännbart och taga väldet i morgonrodnadsstunder.
Då hände, att från hans läppar kommo ord, som förvånade vandrare-
folket och beundrades af Singoalla, men som hvarken hon eller de
155 andra räknade Assim till ära, emedan de trodde, att det var förfäder,
som talade med hans mun.

Assim red hän till eftertruppen. Erland och Singoalla gaf han icke
en blick. Med hänryckning, underligt skuggad af smärta, såg han mot
öster, mot dagerkällan, öfver hvilken blekröda skyar strimmade sig.
160 De genomdallrades starkare och starkare af färgvärma. Det blekröda
vardt högrödt, det högröda djupt rosarödt, som kantade sig med silfver,

gömde silfret under bräm af smältande eldmättadt guld, väckte fågel-
sången i skogen till jublande lif och bredde pärlglitter och regnbåge-
skimmer öfver markens daggvåta mossor.

Assim hade stigit af hästen. Han stirrade med förklaradt anlete in 165
i de öfverjordiska färglekarne och sade:

»*Usas, Usas*, himmelens dotter, hel dig, ungmö Morgonrodnad!
Ljusets stridsmän, dina kämpar, feja sina vapen, spänna de röda häs-
tarne för din vagn och öppna dig himmelens port. Du fattar den
heliga ordningens tyglar och far med färgblänkande hjul upp på lag- 170
stadgad väg, ett ljufligt förebud åt den härliga *Sûrya*. I dig är alla
varelser ande, till rörelse väcker du allt som lefver. Mörkrets makter
fly vid din åsyn, du stolta segervana fägringssvällande ungmö Morgon-
rodnad.»

Solkanten visade sig, och i brådhast stod hela den bländande skifvan 175
öfver synranden för att med saktad ifver lyfta sig högre. Assim sänkte
sin panna och bad:

»*Sûrya*, jaga mörkret ur mitt sinne, där det råder, medan jorden badar
i din glans! Sol, härliga drottning, lyssna från din höga eldskimrande
vagn till sonen af fäder, som egnat dig tusen sånger, otaliga offer! 180
Haf förbarmande med mig! Jag är en man, förnedrad af obesvarad
kärlek. Mitt blod är förgiftadt. Jag önskar fördärf och död öfver
en hvit, som tillbedes af henne, som har förtrollat mig. Midt i din
strålgans är det natt för mina ögon. *Sûrya*, medlidsam i ditt mæje-
stätt, rädd den sjuke ett blad från den krans af helsoblomster, som 185
smycka ditt skinande änne! Vill du gifva mig Singoallas hjärta? Vill
du det ej, så lägg mig bland dem, som skådat din härlighet och icke
skåda den mer!»

Detta var en behaglig vandring, tyckte Erland, och hans bröst svällde
af en enda känsla, som ropade: fram, fram genom den sköna världen! 190
Han såg på Singoalla; hon var en nyss utvecklad ros, frisk af mor-
gondagg.

Men morgonen hade ej förjagat det nattliga moln, som hvilade på
höfdingens panna. Äfven hos honom ropade en känsla: fram, fram!

195 men det var en ängslande känsla. Han ilade outtröttlig från vagn
till vagn och eggade männen att skynda. Timme efter timme förled,
och solen stod redan högt; hästarne badade i svett, kvinnorna voro
trötta och knotade. Men höfdingen ropade: fram, piskorna smällde
öfver de trötte dragarne, och vagnshjulen gnisslade på sina nötta
200 axlar.

»Höfding,» sade Erland till Singoallas fader; »skall du icke snart
bjuda rast? Vet du ej, att dragare tarfva hvila, foder och vatten? Se,
där borta flyter en bäck. Låt oss vattna hästar och oxar!»

»Där,» sade höfdingen och pekade mot en sakta sluttande höjd,
205 som var helt nära; »där skola vi hvila.»

Mer svarade han ej, ty i detsamma sprängde fram till honom en
ryttare. Det var Assim. Han hviskade något i höfdingens öra. Dennes
ansikte mörknade än mer, och hans ögon sköto en orolig blick. Han
sade intet, men han kallade några af de äldre männen till sig och ut-
210 delade med låg röst befallningar.

Emellertid skred tåget uppför den skogklädda kullen. På toppen
var en slätt. Här frånspändes dragarne, vagnarne ställdes i en ring
och hopbundos med rep, så att de bildade en vagnborg. Där inom sam-
lades nu folk och hästar. Vapen framtogos och lades i en hög kring
215 en väldig ek, som stod midt på den gröna planen. Undrande frågade
Erland höfdingen, hvad detta skulle innebära.

»Varsamhet höfves ett folk, som har många fiender,» svarade denne
och gick så till ett hemligt rådslag med de äldre männen, medan de
yngre fodrade hästarne, och kvinnorna buro vatten från en källa
220 eller tillagade middagsmåltiden.

Kring Singoalla samlade sig stammens unga flickor; de glammade
muntert och sågo med förstulna blickar på den blonde ynglingen, som
de alla funno vacker och i hjärtat åträdde att ega till man. Du är
lycklig, Singoalla, sade de, och Singoalla nickade gladt. Men bland
225 de unga flickorna, som talade med Singoalla, var ingen af Assims
systrar eller fränder. De voro samlade för sig själfva, och Assims
moder var midt ibland dem.

Under tiden granskade Erland de vid eken lagda vapnen, spände bågarne för att fresta deras kraft, undersökte eggen på svärden och sjöng en munter visa. 230

»Det var lyckligt, att vi ega honom bland oss,» sade en äldre man till höfdingen. »Han skall vara vår gisslan.»

»Men han är farlig,» sade en annan; »det är en fiende midt ibland oss.»

»En sömndryck!» hviskade höfdingen. 235

Efter ändadt rådslag gick Assim bort och talade med sin moder.

Därefter satte han sig åter på sin kamp och red, följd af tre eller fyra unga karlar, äfven till häst, ur lägret ned för höjdens sluttning.

Kvinnorna framförde nu matvaror och uppdukade dem i gräset. Bandet samlade sig i skilda flockar kring anrättningarna. Höfdingen, 240 hans släktingar och bandets äldste intogo sin måltid under eken. Erland bjöds att sitta vid höfdingens sida; bredvid Erland satte sig Singoalla. En af Assims systrar betjenade laget. Höfdingen framställde till Erland onödiga ursäkter för måltidens torftighet; men Erland bröt sitt bröd och delade det med Singoalla. 245

Men om maten var torftig, kan ej detsamma sägas om drycken. Assims syster frambar bägare till laget; tre som ställdes framför höfdingen, Erland och Singoalla, voro af skönaste silfver, konstrikt arbetade. Erland tyckte sig igenkänna dem och utbrast undrande:

»Hvad desse bägare likna andra, som jag sett i klostret! Ja, denne 250 synes för mina ögon underligt lik den heliga pokal, som står på klosteraltaret, fylld med nattvardsvin.»

Singoalla bleknade och sänkte sina ögon, ty hon anade, huru det var. Men Assims syster fyllde bägarna. Alla, utom Singoalla, drucko, och Erland fann smaken ljuflig. 255

Nu hördes förvirrade rop. Det vardt oro i lägret. Assim hade återvänt; han skyndade till höfdingen och samtalade tyst med denne.

»Hvad är på färde?» sade Erland.

»Vi skola hålla en vapenöfning,» svarade höfdingen kallt och befallde Singoalla gå bort till de andra kvinnorna. Dessa med alla bar- 260

nen hade samlats afsides på en fläck inom vagnborgen. Singoalla gick; hennes kind var blek, hennes ögon slöjade.

Karlarne samlades kring eken och väpnade sig. Höfdingen förde Erland in i hopen och bad honom i tid välja, innan de bästa vapnen
265 vore tagna. Men då Erland lutade sig ned, gaf höfdingen en vink; ett rep kastades kring Erland, och innan han hunnit varsna sveket, var repet slingradt kring hans armar och ben, så att han ej förmådde göra motstånd eller ens röra sig. Hans ögon flämnade, hans ådror svällde; men höfdingen sade till männen: »bind honom vid eken!»

270 När detta skett ilade alla fram till vagnarne. Ur kvinnornas hop hördes ett skri; det var från Singoalla, då hon varnade hvad som skett. Hon ville hasta till Erland, men Assims moder fattade med sina skinntorra fingrar hennes lockar och hväste: »det är du, som bragt skam och olycka öfver oss. Ve dig, ve dig! Din blonde älskare skall dö,
275 han skall slitas i stycken, han skall förtäras af gift... ja du! gift-drycken, lagad af min hand, rasar i hans inelfvor. Ser du, hans hufvud sjunker mot bröstet, hans kinder gulna som det giftiga smörblomstret... det verkar redan.»

Och medan hon talade så, fattade de andra kvinnorna i Singoallas
280 armar och flikarne af hennes klädning och öfverhöljde henne med skyrmford.

Det fanns äfven en annan varelse än Singoalla, för hvilken åsynen af Erlands misshandling skulle varit odräglig. Det var Käck. Men man hade äfven tänkt på honom. Medan Erland satt vid måltiden,
285 hade en af männen lockat Käck ur vagnborgen ett stycke in i skogen och där bundit honom vid ett träd.

Utifrån hördes rop och vapengny. En fiendtlig skara steg upp för kullen. Redan hven en pil, stridens första budskap, genom luften. Kvinnorna trängde sig tätare tillsammans, tryckte sina barn intill sig
290 och vände rädda blickar mot den sida af vagnborgen, där männen stodo med spända bågar och fällda spjut, afvaktande angreppet.

»Ingen nåd åt helgerånarne,» ljöd en röst därutifrån; »hugg ned dem alla!»

Det var pater Henrik, som talade så till en hop af riddar Bengts bönder, som, väpnade med yxor, bågar och spjut, tågat ut för att 295 förfölja det främmande folket.

Pater Henrik red en liten skymmel; kring sin munkkappa hade han spänt ett bälte, hvori slidan till ett slagsvärd hängde; svärdet förde han i hand.

Afven riddaren följde tåget, men oväpnad, ty han tyckte det föga 300 löna mödan att pådraga ett pansar eller störa sitt goda svärds hvila för en dylik fejd. Han gick i spetsen för sitt folk, stödjande sig på en käpp, såsom han plägade göra, då han var ute att se på åkrar och ängar.

Han vände sig till sitt folk och ökade vikten af paterns ord, i det 305 han sade:

»Ja, hugg ned slöddret och skona ingen, utom kvinnor och barn! De ha illa lönat min gästfrihet. De ha sköflat klostret rubb och stubb och icke ens skonat den heliga jungfruns gyllene krona eller nattvardsbägaren. Svängen yxorna, svenner, som då I fällen träd i skogen!» 310

Men innan skaran hunnit fram till vagnborgen, hade Assim, på ett tecken af höfdingen, gått fram till eken, där Erland, nästan medvetslös af dryckens verkningar, stod bunden. Assim höll en dolk i handen. Gulblek och skälfvande riktade han udden mot Erlands bröst.

»Hallo!» ropade höfdingen, som klifvit upp på en vagn. »Hvad 315 viljen I där borta? Kommen I med fiendtligt uppsåt, eller huru? Om så är, låt oss då underhandla, för att se, om saken kan uppgöras i godo.»

»Ingen underhandling, du tempelskändare!» ropade patern och red fram mot vagnborgen hastigare än folket hann följa honom.

»Se dit och låt beveka er,» sade höfdingen och pekade på eken, som 320 syntes högt öfver vagnborgen, emedan hon stod på kullens topp.

»Erland!» utbrast patern bleknande.

»Ja, riddarens son. Närmen I eder än ett steg, så gifver jag en vink och järnet stötes i hans bröst.»

»Förbannelse öfver dig, hedning!» ropade patern. 325

»Ett steg!» sade höfdingen och höjde sin hand. Assim lyfte dolken och häpnade öfver att känna en vällustig blodtörst.

- »Håll,» skrek patern, och vinkade såväl till höfdingen, som till riddaren och hans folk, som redan fylkat sig för att rusa mot vagnborgen.
- 330 »Hvad är på färde?» sporde riddaren.
 »Där! Se! Håll! Icke ett steg fram!»
 Äfven riddar Bengt bleknade och hade knappt styrka att ropa till sitt folk:
 »Tillbaka!»
- 335 »Underhandling? Ja eller nej?» frågade höfdingen, medan hans mörke karlar, bröst vid bröst, halft beslutsamme, halft darrande, väntade stridens början.
 »Underhandling!» svarade riddaren.
 »Beviljen I oss fritt aftåg?»
- 340 »Ja.»
 »Med allt hvad vi ega? Märk, att vi ega hvad vi tagit! Det är vårt begrepp om eganderätt. Således fritt aftåg med allt hvad vi ega?»
 Riddaren svarade ej, men fäste tigande sin blick på pater Henrik.
 »Utlämn den åtminstone nattvardskalken och den gyllene kronan!
- 345 Det öfriga mån I då behålla,» sade patern med en suck.
 »Bah,» inföll höfdingen. »Låt oss ej vara småaktige! Således fritt aftåg med allt hvad vi ega! Pojken skall oskadd utlämnas, om I svärjen på er frälsares bild att hvarken själfve oroa oss på minsta vis, ej heller därtill egga andra.»
- 350 »Jag skall efter bästa förmåga godtgöra klostret dess förlust,» hviskade riddar Bengt till patern med en blick af hemsk oro på Assims lyfta dolk. »Låt oss gå eden, och må de draga bort!»
 Med en ny suck framtog pater Henrik ett krusifix, som han bar i en kedja kring halsen.
- 355 »Allt för den käre gossen. Men huru har han råkat i deras händer? Jag begriper det icke.»
 Riddaren och patern gingo båda den äskade eden.
 »Sänk svärdet och lös fången,» ropade höfdingen till Assim.
 »Nej, nej!» skreko flera röster. »Utlämn icke vår gisslan! De
- 360 skola sedan angripa och nedgöra oss.»

»Lugnen er,» sade höfdingen på sitt folks språk. »Dessa nordiska människor äro ett underligt folk. De hålla vanligen hvad de lofva, till och med utan både ed och handslag. Men i alla händelser äro vi ju färdige till försvar . . . Ädle herre,» sade höfdingen till riddar Bengt, »tro icke, att vi med våld fört eder son med oss! Han har själf infunnit 365 sig i vårt läger, i akt och mening att följa oss på vår vandring genom världen, ty han har förälskat sig i min dotter och vill icke skiljas från henne.»

»Du ljuger,» sade riddaren. »Men jag byter icke ord med dig. Drag dina färde och frukta himmelens straff!» 370

»Ja, drag dina färde, amalekit!» röt pater Henrik.

Höfdingen bugade på sitt vanliga sätt och förde händerna till pannan.

Emellertid löstes Erland från trädet och framfördes af två män. Hans hy var gulblek, hans gång vacklande och hjärnan så förvirrad, 375 att han icke visste hvar han var eller hvad som händt. Han måste lyftas öfver vagnarne, och när han var utanför skansen, hos de sina, sjönk han till marken.

»Hvad hafven I gjort min son?» utbrast riddaren förfärad, upplyfte Erlands hufvud och betraktade honom. 380

»Intet,» svarade höfdingen från sin förskansning. »Måhända är det skrämselfn, som verkat detta.»

»Skrämselfn,» upprepade riddaren med en ljungande blick. »Min son skrämmd af edra lömska dolkar? Nej, han var aldrig rädd, kan aldrig vara det.» 385

»Det är sannolikt,» anmärkte pater Henrik, »att vreden uttömt den bundne gossens krafter.»

Vi vilja nu i få ord säga, att Erland hemfördes till Ekö slott, samt att riddaren och patern drogo sig tillbaka med sitt uppbådade folk.

Knappt hade de aftågat, och höfdingen utsändt kunskapare, för att 390 öfvertyga sig, att aftåget var verkligt, förrän han befallde, att Singo-alla skulle framföras till honom.

Flickan, som hitintills kämpat en fåfäng strid, för att slippa ur kvinnornas händer, störtade till sin faders fötter. Hennes långa hår

395 svallade i vild oordning; hennes ansikte blödde af skråmor, som den gamla hexan, Assims moder, tillfogat henne med naglarne; hennes klädning var i trasor.

Assims moder och de andra kvinnorna sprungo efter henne och samlades under skrän kring höfdingen. Äfven männen flockade sig dit.

400 »Rättvisa! rättvisa!» skrek Assims moder. »Är det nu kommet så långt, att sonen till den döde höfdingen, en gudaättling, får skymfas af den lefvande höfdingens dotter? Är Assim icke god nog åt Singoalla? Vänta, vår släkt är mäktig . . . vår släkt är en höfdingesläkt så ädel, att din är mot den som smuts är mot solglans.»

405 »Tig, käring,» sade höfdingen, »eller jag skär tungan ur din hals! Har jag någonsin glömt hvad rättvisan kräver?»

»Min far,» ropade Singoalla och slog sina armar kring hans lif; »den blonde ynglingen är min man; vi ha svurit hvarandra trohet på Alakos bild; du kan aldrig taga honom från mig.»

410 »Hon yrar,» sade höfdingen. »Hvar är Assim?»

»Jag är här.»

»Hemta ett krus!»

Kruset frambars af en kvinna. Höfdingen upplyfte det.

»Assim,» sade han, »jag gifver dig min dotter till äkta, och till ett
415 tecken därpå krossar jag detta . . .»

»Håll,» utbrast Assim, »ni vet icke, om jag vill ha henne. Jag fikar ej efter ett äpple, hvori en annan bitit.»

Höfdingens ögonbryn rynkades och hans läppar sammanpressades. Men fruktan för Assims släkt, som var vidskepligt ansedd, riktade
420 utbrottet af hans vrede icke mot Assim, som grymt skymfat honom, utan mot Singoalla.

»Bort,» ropade han och stötte henne från sig. »Jag vill visa, huru en höfding skall skipa rättvisa, och fördömd vare den tunga, som djärfves smäda mig för veld! Dotter, du har skymfat ättlingen af en
425 bland de tio furstar, hvilka förde vårt folk ur dess fäders land Assaria. Du visste dig utsedd till Assims hustru, men du har öfvergifvit honom för en främling. Väl, sök denne främling, hans kärlek eller köld, hans

miskund eller afsky; men sök intet mer hos oss! Du är utstött ur vårt band. Gå till din främling.»

Jubel från Assims fränder och vänner, som utgjorde en stor del af 430 bandet.

Höfdingen hade med denna åtgärd tryggt sitt hotade välde. Därpå var den beräknad. Men vreden hade äfven sin del däri. Nu, när domen var fälld, kom ett stygn i hjärtat, och han väntade, att röster skulle höja sig till Singoallas försvar. 435

Men alla jublade — alla utom Assim, som stod tyst, och två unga flickor, Singoallas leksysstrar, som gingo fram, omfamnade henne och gräto.

För öfrigt ett bifall, som skar in i höfdingens själ.

»Vår höfding är rättvis!» ropade männen. 440

Men Assims moder dansade kring Singoalla och pekade på henne med fingret. Och de andra kvinnorna, såväl de äldre, hvilka tänkte på Assim för sina egna döttrars räkning, som de yngre, hvilka afundades Singoallas skönhet och gillade sina mödrars tankar, ropade: »Gå! Bort! Gå till din främling!» 445

Singoalla förde lockarne ur pannan, vände sig till sin far och sade:

»Jag skall gå, fader. Ja, jag går gärna till den blonde gossen, ty jag älskar honom, och han älskar mig; han är min man, och jag är hans hustru. Men äfven dig älskar jag, och sedan jag återfått min man, skall jag uppsöka dig, ty icke kan du förskjuta mig för alltid, du som är 450 så god.»

Singoalla vände sig bort och gick ur lägret.

Natten.

Flickan vandrade genom skogen. Hon följde de spår, som hennes folks vagnar efterlämnat. Skymningen låg öfver nejden, då hon trött, villrådig och bäfvande, såg Ekö slott höja sitt torn öfver sjöns gråa yta. Fallbryggan var uppdragen, och hon vågade icke med ropande
5 gifva sin närvaro tillkänna. Flickan satte sig på en sten vid stranden, gömde ansiktet i sina händer och grät. Hon tänkte på mycket: på faderns vrede, kvinnornas hån, men mest på Assims moders ord, då hon sade, att hon bräddat den blonde ynglingens bågare med en giftdryck.

»Hon ljög, ja hon ljög,» sade Singoalla till sig själf, ty hon ville för-
10 jaga denne hemske tanke.

Då väcktes hon ur sitt sorgliga grubbel af smygande steg. Hon såg flere karlar närma sig; hon steg upp; de rusade fram för att fånga henne och föra henne till slottsherrn. De hade i henne igenkänt en kvinna, tillhörig det band af hedningar, helgerånare och giftblandare,
15 som de samma dag under riddarens, sin herres, och paterns ledning efterjagat.

Då grep rädsla Singoallas hjärta, och hon flydde hastigt in i skogen. Pilar susade från bågsträngar; de träffade henne ej, men hon hörde deras dödsbådande hvin och flydde . . . flydde så fort den flämtande
20 barmen tillät. Ännu länge hörde hon bakom sig förföljarnes steg och rop; det var dock måhända endast blåsten, som nyss börjat jaga i skogen. Stundom stannade hon förfärad, ty mörkret gickade henne och lät henne i hvarje besynnerligt formad buske se en fiende. Hon uppgaf då ett skri och tryckte händerna mot sitt klappande hjärta.
25 Så flydde hon åter, lik en jagad hind, utan att veta hvart. Himmelen var höljd med svarta moln, som ökade mörkret; blåsten tilltog, regn

började falla. Det hven bland klipporna, det rasslade i träden; det var som om hvarje föremål i naturen fått röst, för att hota och skrämma henne. Väl föllo regndropparne svalkande på den heta pannan och gåfvo henne styrka att ila vidare; men slutligen veko krafter och sans. 30 Hon sjönk ned i mossan under en gran.

När hon vaknade till medvetande och såg sig omkring, visste hon icke hvar hon var. Mörkret hade insvept allt i en ogenomtränglig slöja, stormen röt och regnet skvalade ur brustna skyar. Hon ropade sin faders namn, hon ropade Erlands namn, men hennes röst bortdog 35 bland nattens vilda toner. Då hörde hon ett tjut i sitt grannskap. Det är vargen, tänkte hon; han tjuter af hunger; han skall få äta mig, ty min fader har förskjutit mig, och Erland är förgiftad af Assims moder. Och Singoalla steg upp och gick dit, hvarifrån tjutet hördes. Det förnams nu helt nära... Singoalla såg något röra sig under ett träd... hon 40 närmade sig... hon kände en luden best lägga tassarne på hennes bröst... hon sjönk till marken... djuret stod öfver henne, vädrade på hennes ansikte, slickade det med len tunga och uppgaf ett gladt skall.

»Käck!» ropade Singoalla.

Det var den trogne hunden, som en man af det vandrande folket 45 bundit vid ett träd utanför vagnborgen, kort innan sveket föröfvades mot Erland.

»Ack, gode Käck, du är icke en varg, du vill icke låta mig dö,» sade Singoalla. »Men du är Erlands hund, och därför älskar jag dig.»

Singoalla märkte, att Käck var bunden, och hon löste honom från 50 trädet.

»Stanna nu hos mig,» fortfor hon och fattade om hans hals, »ty vet, gode Käck, jag är grufligt ensam, mycket rädd och mycket olycklig. Min fader har förskjutit mig, och Erland är kanske död. Men om han lefver, få vi dock icke träffas, ty hans fader och alla hans fränder, ja 55 alla hvita människor vredgas på mig och vilja döda mig. Min fader är en röfvere och mina fränder äro giftblandare. Ack, gode Käck, jag är ensam och grufligt olycklig.»

Så talade Singoalla och grät. Men Käck gjorde sig lös och försvann i mörkret. Äfven han öfvergaf henne. Han förstod ju ej hennes ord; 60

han var dessutom hungrig, stackars Käck, och längtade väl till sin herre. Men nej, han återkommer snart och lägger sitt hufvud i Singoallas sköte. Han ville endast röra sig fritt en liten stund, ty han hade länge stått bunden. Han stannade nu hos Singoalla hela natten, lyss-
65 nade tålmodigt och likasom begripande till hennes klagan och slickade flitigt hennes händer. Det var det enda sätt, hvarpå han kunde uttrycka sitt medlidande.

Mot morgonen sjönk Singoalla i orolig slummer. Hennes späda kropp skakade af kyla och utmattning. Hon väcktes af Käck's skall.
70 En man stod framför henne.

»Assim!» utbrast hon och riktade på honom en förvirrad blick.

»Ja, det är Assim, du olyckliga Singoalla,» sade han. »Jag har sökt dig hela natten.»

»Hvad vill du mig!»

75 »Rädda dig, Singoalla, att du icke faller i de hvites händer. Du är ju ensam, olyckliga barn. Du är hungrig; här ett bröd! Du fryser; här min kappa! Stig upp, Singoalla. Om du icke älskar Assim, så låt honom likväl rädda dig. Du är förskjuten af din fader, men jag kan icke öfvergifva dig.»

80 »Gå ifrån mig! Du och din moder I hafven dödat min Erland. Du är förhatlig för mina ögon.»

Assim teg och dolde ansiktet i sina händer.

»Assim,» utbrast Singoalla hastigt. »Du är god, jag skall icke visa dig bort; nej, jag skall följa dig och jag skall älska dig, om blott du
85 uppfyller en enda bön.»

»Jag vill ju dö för dig; jag vill göra allt hvad du vill, blott icke lämna dig,» sade Assim med ett lätt skimmer af glädje i sitt mörka ansikte.

»Väl, gå till borgen och återvänd hit med Erland! Men kom ej till-
90 baka utan honom! Våga ej komma utan honom!»

»Din Erland är död,» sade Assim, grymt sargad i hjärtat af dessa ord.

»Du ljuger.»

»Nej, då jag sökte dig, var jag äfven i grannskapet af slottet. Jag hörde folk tala och säga, att han är död.»

»Gå då från mitt ansikte och låt mig dö,» bad Singoalla och lutade 95
sin panna mot granens stam.

Assim stod orörlig; suckar häfde hans barm.

Äfven Singoalla var tyst och orörlig, där hon satt med pannan
tryckt mot granens hårda bark.

Då närmade sig henne Assim slutligen, lyfte henne i sina armar och 100
bar henne ett stycke. På samma kulle, där vagnborgen nyligen varit,
väntades Assim af två hästar. Han svepte Singoalla i sin kappa, band
henne vid den ene hästen, fattade tygeln, svängde sig själf upp på
den andre och red mot söder.

Käck följde Assim och Singoalla.

105

Giftdrycken.

Då Assim sade, att Erland var död, talade icke sanningen ur hans mun, utan svartsjukan och hågen att rädda Singoalla.

Men Erland var nära döden; det fordrades den sista ansträngningen af hans kraftiga natur och pater Henriks läkekonst för att segra öfver
5 giftdrycken. Patern upptäckte sjukdomens orsak; brytningen inställde sig snart nog, och Erlands lif var från det ögonblicket utom fara; men efterverkningarna fortforo länge och voro af förfärlig art, ty hans själsförmögenheter, i synnerhet hågkomsten af det förflutna, voro nästan släckta. Knappt nog igenkände han sin fader och moder. Patern
10 satt under sjukdomens långa dagar vid hans säng och förströdde honom med sagor. Han lyssnade och uppfattade med möda sammanhanget i de enkla historierna. De sagor, patern berättade, valde han med särskild afsikt: de rörde sig uteslutande kring unge riddare, som förhexats af bergsrån och trollkvinnor, och som ur horn, bräddade
15 med gift, insupit kärlek och glömska af det förflutna. I Erlands själ togo småningom dessa bergsrån och trollkvinnor skepnaden af en ung skön flicka, mot hvars bild han i början log, men som snart förekom honom hemlighetsfull och förskräcklig. Denna flicka var Singoalla.

Stundom undföll Singoallas namn hans läppar; men det skedde
20 tanklöst, och ljudet af detta namn, förut så älskadt, trängde då, liksom hade det kommit ur en annan mun, helt främmande in i hans själ och fyllde honom med ångest.

Han påminde sig oredigt det äfventyr han utstått i det vandrande folkets läger; han kände sina armar bundne och såg en dolk måttad
25 mot sitt bröst. Men handen, som syntes föra denna dolk, tillhörde än en mörk man med hemska ögon, än en trolsk flicka, och denna flicka var Singoalla.

Dock lekte hans inbillning äfven med spillror af ett skönare förflutet. Han såg sig stundom försatt till kullen vid bäcken och plockade där blommor i sällskap med en flicka, som föreföll honom ljuf och 30 älskvärd.

Men denna kvinnobild bar icke Singoallas, utan Helena Ulsfax' milda drag. Och detta var icke underligt, ty Helena Ulsfax vakade ofta vid den sjukes säng, och hans ögon afspeglade då hennes anlete.

Ändtligen var Erland så återställd, att han kunde gå ut. Stödd på 35 sin moders arm och ledsagad af den ljuslockiga Helena, vandrade han in i den doftande skogen och insöp himmelens friska luft. Tillfälligtvis eller måhända af vana gick han den stig han själf banat till kullen vid bäcken, hans förra mötesställe med Singoalla. Granen susade som vanligt på kullens topp, bäcken sorlade ock som vanligt, och samma 40 blommor växte där som förr. Erland satte sig vid bäckens rand; en svag hågkomst af något ljufligt förflutet spelade genom hans minnes töcken och uppfyllde hans bröst med mildt vemod. Han blickade upp, såg Helena vid sin sida och förde hennes hand till sina läppar.

Men riddar Bengt hade nu beslutit, att Erland, när han var någor- 45 lunda återställd, skulle lämna fädernehemmet, för att i lifvets flod återhemta mod och lefnadslust och i krigets skola utbilda sig till man och riddare.

Ingen önskade detta hellre än Erland själf. Han ville, såsom forntidens krigare, genom mandom förvärfva namn och ära. Ynglinga- 50 årens lust för äfventyr vaknade. Sommaren tillbragtes med tillredelser för resan. Tjugo man af riddarens underhafvande utrustades, för att följa Erland. Han valde dem själf bland bygdens raskaste svenner, och dagligen öfvade han dem i vapen på slottets borggård.

Hösten nalkades, och nu tog Erland farväl och drog, rikt försedd 55 med vapen, hästar och penningar, bort med sin lilla skara. Vägen togs till Kalmar, hvarifrån en skuta skulle föra äfventyrarne till Tyskland, där Erland ville tillbjuda kejsaren sin tjenst.

Men innan Erland lämnade Ekö slott, hade han och Helena Ulsfax svurit hvarandra trohet.

60

Då hafvets böljor dansade kring Erlands skuta och buro honom allt längre från fosterlandets strand, hände stundom att besynnerliga tankar rörde sig hos ynglingen. Namnet Singoalla genljöd i hans sinne och förvirrade det. Han på en gång afskydde och älskade detta namn. I
65 dess klang lågo kärlek och svärmeri, gift och trolldom. Stundom glänste i hans hågkomst bruna ögon, rodnade bruna kinder och ville likasom trotsa bilden af Erlands trolofvade, den milda Helena, ville likasom med sin skönhet öfverlysa hennes; då sade Erland:

Vik bort, gudlösa syn, ur min själ! . . . och han hvisslade på vind,
70 ställde sig vid rodret och styrde sin köl mot södern.

Senare Afdelningen

Sorgbarn.

Tio år hafva förflutit och många skiften under den tiden timat.

Herre på Ekö slott är nu riddar Erland Månesköld; hans fru är Helena Ulfsax, och hon bär redan en liten Erland vid sin barm.

Riddar Bengt och fru Elfrida äro afsomnade. Då Erland från sin utländska färd, mätt på krig, blodsutgjutelse och tom ära, återkom 5 till hemmet, hvilade de båda redan i sin murade graf under klosterkyrkans altare.

Men pater Henrik lefver, och såsom han fordom besökte riddar Bengt, besöker han nu riddar Erland och sitter om aftonen i salen vid hans sida, samtalande om de märkliga händelser riddaren upplefvat i 10 främmande land. Fru Helena lyssnar och småler åt sin lille son; tärnorna lyssna äfven, där de längst bort i salen svänga sina sländor.

Erland är lycklig med sin maka; men hans sällhet är ej oblandad, och hvilken jordisk lycka är väl det? Han har i stridernas vimmel urladdat sin ungdoms eld; manligt allvar, stundom öfvergående till 15 dysterhet, hvilat på hans panna; han har pröfvat lifvet och människorna; nu söker han vid den husliga härden, i stillhet och glömska, sin jordiska trefnad.

Men i djupet af hans själ dväljes en skugga, som suckar i sitt mörker och vill stiga upp i tankens och känslans ljus. Dock, riddaren förbannar 20 hennes suckan och besvärjer henne, som en ond ande, att förblifva stilla i sitt djup — ty alldeles förjaga henne förmår han icke.

Denna bild är Singoalla.

Denna skugga följde honom i strider och äfventyr, i glädje och sorg, under tider af fylldt hopp och tider af gäckad väntan. Hans minne af 25

den bruna flickan har visserligen klarnat; men står dock i hemsk belysning, lik den, som hvilat öfver heden, då månen blodröd går upp öfver synranden. Det är oupphörligt förenadt med minnen af möten nattetid i skogen, af helgerån, giftdrycker, dolkstygn, trolldom och
30 hedniskt väsen. Och likväl tillstår han stundom för sig själf, att han med kärlek fasthänger vid denna bild; i sådana stunder vill han ej skåda sin Helena i ögonen; han rider ut i skogen, rider vildt, så att hästen betäckes af fradga, rider länge, intilldess natten rufvar på nejden.

35 En sommarafton, då riddaren, ansatt af sitt dystra lynne, red i skogen, kom ett åskväder med strida regnskurar. Han sökte skydd i klostret, i hvars grannskap han var. Brodern portvaktaren, nu så skallig af ålder, att tonsuren för honom var öfverflödig, öppnade porten, helsade riddaren och sade honom, att priorn var i bokrummet.
40 Riddaren gick in och fann sin gamle lärare, med pennan i hand, skrivande i en foliant, på hvilken han för tio år sedan började arbeta. Det var den outtröttliga fliten, som lägger sandkorn till sandkorn, till dess berget är färdigt, såsom tiden lägger sekund till sekund och med samlade sekunder härmar evigheten. Rummet var sig likt, dunkelt
45 och högtidligt; björkarna skuggade som fordom det gröna bågönstret, och folianterna stodo på sina gamla hyllor; ja det märke, som patern för tio år sedan, under den siste lästimmen med sin lärjunge, lade vid *Extremum hunc Arethusa mihi concede laborem* fanns ännu i den gamle Virgilius. Men den forne lärjungen var icke mer gosse, utan en
50 man med allvarlig panna och bleka, skäggvuxna kinder.

Riddar Erland satte sig vid paterns sida. Det utanför rasande ovädret, de mot fönstret slående regnskurarnes vemodiga sorl stämde samtalet i dyster ton. De båda männen samtalade om mänskliga tingens förgänglighet, men då Erland endast såg det skiftande,
55 flyende, skummande och försvinnande i tidens flod, pekade patern mot himmelen och påminde om det oförgängliga; då Erland yppade, att han ingenstädes funnit ren metall i människonaturen, utan alltid slaggblandad, sade patern: »stoft är stoft, ande är ande. Men äfven här i stoftet skall anden dock vardas herre. Materien är underkastad

ett andevardande, himmelen skall nedstiga till jorden, och en ny tid 60 komma för människosläktet.»

»Tror ni det, fromme fader?» sade Erland. »Måhända är det då byggmästaren, som nu går öfver jordens grund och rödjer marken för den nya byggnaden?»

»Hvad menar du?» sade munken.

65

»Jag menar pesten, den svarte döden, böldsjukan, som härjar världen. Jag har förut sagt er, hvad jag såg i Tyskland, Italien, Frankrike, ja hvar jag ställde min kosa. Då jag återvände hit, lämnade jag bakom mig en kyrkogård, alla söderns land, full af jämmer, död och förruttnelse. Människorna dogo icke annorlunda än säden faller för lien. 70 Lübeck var den sista stad jag såg i romerske kejsarens rike, ty där inskeppade jag mig åter till Kalmar, och på Lübecks gator lågo nio tusen lik. Jag har hört omtalas städer, där hundra tusen människor dogo inom få dagar. Är ej detta byggmästaren, som vandrar öfver jordens grund och rödjer marken för den nya byggnaden? Skall icke 75 ordningen snart komma äfven till oss?»

»*Miserere, Domine!* Herre, förbarma dig!» mumlade patern med sammanknäppta händer.

»Se,» fortfor riddaren och pekade mot fönstret; »se dessa droppar, som falla mot rutorna och glida som i bäckar ned! Måhända ha de 80 moln, som alstrat dem, drifvit hit från söderns pestsmittade bygder, där de uppsupit giftångorna från de lik, som hölja jorden; måhända äro dessa moln mordängeln mantel, som fladdrar öfver våra hufvuden; måhända bär hvarenda af dessa droppar i sitt sköte fröet till de lefvandes förintelse. Hvem vet?»

85

»Herre, förbarma dig!» hviskade munken.

Mörkret i bokrummet ökades af de svarta skyar, som drogo öfver himlahvalfvet. Då och då ljungade en blixtn genom rymden och kastade ett bländande sken i rummet. Det var som om en röst från himmelen sannat riddarens hemska gissning.

90

»Det går en sägen,» fortfor denne, »att pestens ankomst till en ort bådas genom en syn. Man ser tidigt på morgonen en gosse inträda genom stadsporten med en räfsa i handen. Räfsar han utanför ett hus,

där dö många. Stundom följes han af en flicka, som bär en kvast, och
95 sopar hon utanför ett hus, där dö alla. Men detta är väl bara en saga.
Visst är, att de flesta människor tro yttersta domen nära och därför
testamentera sin egendom till kyrkor och kloster.»

»Du sade sannt, det är byggmästaren, som rödjer marken för sitt
nya hus. Erland, när jag såg dig anlända hem och såg den hvite mantel
100 med rödt kors, som höljde din rustning, då sade jag till mig själf: Se
där en stridsman, som vigt sitt svärd åt trons utbredande, sin lekamen
åt späkningen, sin egendom åt kyrkan, sitt allt åt Gud! Jag trodde, att
du aflagt en andlig riddarordens löfte, att du var munk och krigare
i en man. Jag glädde mig däråt, ty det var sådan jag drömde mig din
105 framtid, då du var gosse; det var detta mål jag ville att du själfmant
skulle söka. Väl är icke allt detta uppfyllt; du har kämpat mot de
otrogne i Litthauen, men är en världslig man: du har maka och son.
Vet, unge riddare, att en byggnad uppföres med jorden till grundval,
med himmelen till tak. En ny väldig arbetare har lagt sin hand på
110 verket och påskyndar det med jättefart; ja, denne arbetare är, såsom
du sade, ingen annan än Pesten, som nu härjar jorden. Människorna,
sade du äfven, testamentera sin egendom till kyrkor och kloster. Väl,
byggnaden reser sig således sten för sten. Den mycket hafver, honom
skall mer varda gifvet. Guldets onde elementarande kristnas icke förr
115 än han bundits i kyrkans band; då varder han ängel, som ur ymnig-
hetshornet välsignar jorden. Allt, allt, hvad jordisk rikedom heter,
skall, penning för penning, samlas i kyrkans sköte; och då allt, allt
är samladt där, hvar är då de jordiske furstarnes makt? hvar den rike,
som förtrycker den fattige? hvar den nödlidande, som förgäfves ropar
120 på bröd? hvar en andlig förmåga, som ej skall utvecklas i Guds tjänst?
hvar en gnista snille, som ej skall framletas ur askan och upplifvas till
ett stort ljus? hvar en enda barnasjäl, som ej med alla sina slumrande
förmögenheter skall utbildas till en fullkomlig människosjäl? Då
kyrkan eger allt, så är också allt gemensamt, hela mänskligheten ett
125 brödraskap, förenadt i kärleksmåltider kring Kristi bord; då är ingen
rik, men heller ingen fattig; då är det tusenåriga riket kommet. Ja,
må det komma! Amen! Erland, det är detta mål, till hvilket ett för-

bund, utbreddt öfver hela kristenheten, sträfvar. Förbundets hufvud är vår fader i Rom, och jag är en af dess ringaste medlemmar med föga kraft, men med god vilja och godt hopp . . . » 130

Ovädret fortfor. Det var nu mörkt, och patern tände en lampa. Hennes matta ljus kunde ej dölja de hvita blixtar, som allt emellanåt fladdrade öfver fönstrets svarta grund och göto sitt sken på riddarens och munkens bleka anleten.

»Följ mig till kapellet . . . Guds röst höres i stormen . . . låt oss 135
bedja!» sade patern och steg upp. Erland följde honom.

Munkarne kallades till kapellet. Vaxljusen i grenstakarne tändes. Samlade kring altaret och knäböjda vid detta uppstämde munkarne en sång, i hvars toner dallrade känslor, för hvilka intet hjärta är alldeles främmande: människans rädsla för naturens öfvermakt och 140
vrede, för hennes dunkla alstringskraft och omotståndliga förstörelselusta, men äfven människans förtröstan till ett barmhärtigt väsen, hvars kärlek är närvarande äfven i ödeläggelsen.

Med munkarnes sång förenade sig ljuden från klockornas helgade malm. Men högre och kraftigare än de dånade åskan, brusade stormen. 145

När bönen var ändad, återvände patern och riddaren till bokrummet. Klockorna klämtade ännu; de skulle ringa, så länge stormen fortfor, och mana det kringboende folket till bön.

Riddaren ville nu återvända hem och ämnade gå till sin häst, som öfverlämnats i brodern Johannes' vård. Men i samma stund inträdde 150
denne och anmälde, att en gosse af främmande och ovanligt utseende ville tala vid priorn.

»Hvarifrån kommer han i detta oväder?» sporde priorn förundrad.

»Jag vet icke.»

Priorn och äfven riddaren tänkte ögonblickligt på den syn, som 155
troddes båda pesten.

Gossen infördes i bokrummet och åsågs med undran af patern och riddaren. Han var liten, späd, omkring nio år gammal. Regnvatten droppade ur hans långa mörka lockar, men en kappa, som han aflagt därute i hvalfgången, hade skyddat hans bruna dräkt mot väta. Hans 160
anletsdrag voro sköna, men buro en sådan prägel, att man knappt

trodde sig se ett barn; ty det låg så djupt allvar på hans panna, så mörk erfarenhet och hemlighetsfull glans i hans ögon, så mycket tyst och tåligt lidande på hans bleka kinder, i linierna kring hans lilla mun
165 och i den fina åderteckningen på hans stora ögonlock, att det bildade icke en naturlig, utan en öfvernaturlig samklang med hans barnsliga ansikte. Hans dräkt var, som nämnt är, brun och i tyget grof, men likväl så skuren, som om den förfärdigats af en moder, stolt öfver sitt barns skönhet.

170 Var det pestgossen? Nej, han bar icke den hemska räfsan . . . Nej, han var ej en skenbild, utan en liten varelse med människoblod i ådrorna.

»Hvem är du?» frågade patern och lyste med lampan på främlingen.

»Jag heter Sorgbarn.»

175 »Har du vandrat långt i detta förfärliga oväder, stackars barn?»

»Ja.»

»Hvarifrån kommer du?»

»Fjärran från.»

»Sorgbarn! Ett ovanligt namn! Dock känt i den heliga skrift. Är
180 du ensam?»

»Ja.»

»Är du kristen?» frågade riddar Erland hastigt.

Gossen jakade åter.

»Kan du uttala Guds och Kristi namn?» frågade priorn till ytter-
185 mera visso.

»Gud och Kristus,» upprepade gossen, i det han böjde hufvudet och gjorde korstecknet.

»Nåväl,» fortfor priorn lugnad, »säg mig nu, hvad ditt ärende är, och gif mig äfven närmare besked än hit intills om skälet till din
190 vandring, huru du kommit hit, och hvem din fader och hvem din moder är. Därefter skall du föras till klosterköket för att äta dig mätt, och sedan det skett, skall du få en säng att hvila i, ty trött och hungrig måtte du vara.»

Medan priorn talade så, sken en blixtn i rummet och rullade åskan
195 så häftigt öfver deras hufvuden, att patern och riddaren korsade sig

och sade: *miserere!* Men Sorgbarn stod lugn, med ögonen fästa på golfvet.

»Kom fram,» sade riddaren till gossen, »och låt mig närmare se på dig!»

Sorgbarn gick fram och såg riddaren i ögonen.

200

Riddar Erland lade sin hand på hans hufvud och suckade djupt — han visste ej hvarför. Han kunde ej skilja sin blick från gossens drag; de påminde honom om något förflutet. Och under det han så betraktade den lille vandrarens ansikte, började åter skuggan, som dvaldes i hans själs djup, att sucka, röra sig och söka tränga upp i 205 själens ljusare, af minnets klarhet lysta ängder. Då grep riddaren med omedveten häftighet om den lilles arm och tvekade, om han skulle trycka honom till sitt bröst eller slunga honom bort med sin arms hela kraft. Men gossen gaf riddaren en blick, som om han ville säga: »Släpp min arm! Du gör mig illa.»

210

De upplysningar patern äskade vann han endast genom många upprepade frågor. Se här hvad han fick veta:

Sorgbarn hade vandrat långt, genom stora skogar, genom många städer och farit öfver vida vatten. Hvad dessa skogar, städer och vatten hette, det visste han ej, ty han var icke vetgirig på namn, och 215 de namn han hört hade han glömt. På sin vandring var han icke ensam; han hade haft följeslagar. Men hvilka, därom gaf han föga besked. Då patern närmare frågade om detta, teg han, likasom han ej förstått frågan, och då patern upprepade den, teg han åter.

Om ändamålet med sin vandring berättade Sorgbarn följande, som 220 icke litet förvånade både patern och riddaren:

»Det är vordet uppenbaradt för min moder, att ett kloster skulle finnas i denna nejd, hvilket en gång i förflutna år plundrades af hedningar. Det är likaledes uppenbaradt för min moder, att de röfvade skatterna skulle återfinnas genom mig, om hon med mig ville företaga 225 en vallfärd till det aflägsna klostret, och om en riddare, som är herre öfver trakten där omkring, ville taga mig till sin ende liftjenare, och jag ville tjena honom i hundra dagar och sofva på mattan vid hans

dörr. Då sade min moder, att det vore ett Gud behagligt verk att
230 uträtta detta; min moder sade ock, att hon var mycket olycklig, och
att Gud kanske skulle återgifva henne lycka, om denna uppenbarelse
fullbordades. Hon sade äfven, att vi borde göra detta för min faders
själs skull, ty min fader hade syndat mycket, i det han brutit ett heligt
löfte. Därjämte var min moder glad, att hon fått denna uppenbarelse;
235 hon dröjde icke att gifva sig på väg och tog mig med sig. Jag hade
äfven en annan ledsagare, men nu är jag ensam. Är detta det kloster,
till hvilket jag är sänd? Har detta kloster hemsökts af hedningar? Bor
här bredvid någon riddare, som heter Erland, ty så skall vara hans
namn?»

240 »Den Gud, som hägnat dig på din långa väg, spåde pilgrim, har
ock ledt dina steg rätt,» sade patern och betraktade Sorgbarn med
vördnad. »Ja, detta kloster plundrades för tio år sedan af hedningar,
och den riddare du söker sitter här. Denne man är riddar Erland
Bengtson Månesköld. Det synes som om Gud med detta ville göra
245 ett underverk i våra tider. Utgången skall visa det. Dock — icke
sällan hör man omtalas lika underbara syner och uppenbarelser. Und-
fick din moder sin uppenbarelse i vaket eller drömmande tillstånd,
du unge Sorgbarn?»

Men Sorgbarn svarade ej på denna fråga, ty hela hans akt var fäst
250 på riddaren. Gossen skakade hufvudet och sade till sig själf:

»Nej, sådan är han icke. Min moder sade, att han är ung, vacker
och skägglös.»

»Hvad vilja dina ögon?» frågade riddaren, som suttit tyst med
pannan lutad i handen. Hans röst var sträng, då han gjorde frågan.

255 »Är du riddar Erland?» frågade Sorgbarn.

»Ja... och du, landstrykare, hvem är din fader och hvem din
moder? Du har sagt mycket, men icke detta. Ditt tal har varit långt
och slingrande som en ål. Det har runnit bort utan att lämna spår.
Hvem är du själf? Af allt hvad du sagt vet jag ingenting.»

260 Nu började pater Henrik i väl valda ordalag föreställa riddaren,
att detta ej var rätta sättet att bemöta en pilgrim, ung och värnlös

som denne, och kommen i så underbart ärende. Icke allena för pilgrimens egen skull, ej blott för hans faders, och moders, ej heller endast för klostrets, utan förnämligast för att se, om ej Gud med detta ville bevisa ett underverk, vore det riddar Erlands skyldighet att 265 emottaga pilgrimen i sitt hus och låta honom sofva på sin matta. Vore villfarelse eller svek med i spelet, skulle väl detta snart röjas, om icke förr så efter de hundra dagarnes förlopp.

Patern tillade, att Sorgbarn skulle denna natt hvila i klostret, men att om riddaren för den bestämda tiden ville taga honom till tjenare, 270 skulle det fromma verk, som barnet med denna tjenst uträttade, följande morgon invigas med en högtidlig messa i klostrets kapell, hvilken riddaren och fru Helena inbjödös att öfvervara.

»Nåväl,» svarade riddaren, »det må så blifva.» Och han fortfor hviskande: »Om jag ej hört denne gosse uttala Guds och Kristi namn, 275 skulle jag tro honom vara en ond ande, ett hemskt spökelse, ett bländverk från afgrunden. Se hans ögon! Äro de ett barns ögon? Talar ej olyckan ur deras mörka djup? Jag säger er, fromme fader, bestänk detta barn i morgon rikligen med vigvatten!»

»För mig är hans ansikte intagande, och ej heller ser jag något ondt 280 i hans ögon,» svarade priorn.

»Jag tänker på pestgossen,» mumlade riddaren; »måtte den här icke föra olyckan i mitt hus!»

»Hvilken tanke!»

Riddaren bläddrade mekaniskt i handskriften, som låg framför 285 honom, sänkte hufvudet i båda sina händer, men lyfte det igen och såg med en blick af öfverraskning och nästan rädd misstänksamhet mot dörren, ty han hörde något därifrån: en halft hviskande, halft sjungande barnröst, ledsagad af toner med en skär, spröd, eterisk klang.

»Hvad är detta? Är det han? Vågar han sjunga i vår närvaro? Och 290 då åskan går! Miskunda dig, Gud! Hvilken blix!»

Riddaren ville stiga upp. Hans ögon voro hotfullt riktade på gossen; men patern lade hejdande sin hand på hans arm. Äfven patern var förvånad, när han hörde Sorgbarn sjunga och såg honom knäböjd knäppa med fingrarne på glasbitar, som han framtagit ur sina kläder 295

och lagt på golfvet. Vål är det sannt, att barn pläga hastigt byta allvar i lek och lek i allvar, men att göra det nu och under sådana förhållanden var dock högligen öfverraskande. Riddaren vände sitt ansikte mot patern och sade:

- 300 »Min gamle lärare, jag blygs, när jag säger det, och jag förstår det icke själf, men detta barn, om det är ett barn, förvirrar mig, skrämmer mig, uppjagar stygga minnen och inbillningar. Du hör ju, att han sjunger! Tro mig, det är en trollsång. Vet du hvad? Jag hörde i min gossetid en landstrykare, den gången en gubbe, sjunga en trollsång,
305 en som gjorde mig halfgalen af lust att rusa in i mannaskaror och slå och döda och dödas. Han sjöng om Satan, som han kallade Oden, i spetsen för svear och göter, våra olyckliga hednafäder, eggande dem till kamp, förmodligen mot kristendomens stridsmän. Han sjöng om pilforsar, störtande ned i spjutskogar, om ett vapenhaf, vältrande
310 skriande böljor, piskade af valkyriestormen och skimrande i svärdens ljungeldslågor. Jag såg, ja jag såg Satan på den åttafotade helveteshästen. Gråa moln och blåa himmelsflikar fladdrade från hans axlar. Jag hörde hans rop midt genom stridslurar, dånande som domsbasuner. Minnet skär mig genom märmg och ben. Jag var förtrollad, förhexad,
315 utom mig. De kringstrykande sångarne äro ett farligt folk. Vål, att de nu i det närmaste försvunnit. Den här pojken är af deras yngel. Tysta honom!»

- Sorgbarns sång var vemodig och omfattade endast några toner, som bildade en enformig, ödslig och främmande melodi. Om riddaren och
320 patern velat lyssna till Sorgbarns sång, skulle de på en mellanstund, då åskan var tyst, kunnat höra följande ord, ledsagade af glasbitarnes klang, regnets sorl därute och klockornas dån från tornet:

- Solen går ned, och molnen vandra med vefullt sinne
Hän öfver skummande sjö, öfver susande skogars mörker,
325 Tranan skriar på ödsligt skär,
Falken dväljes i klyftans skygd;
Trött att jaga han gömt sin näbb i
Vingens af skurar tyngda dun.

Solen gick ned, det svartnar så djupt under gran och fura,
Regnet sorlar och ränn-ilm suckar i bergets mossor, 330
Molnet löser sin sorg i gråt,
Sonen hvilar på modrens sköt,
Molnets son och hans sorgsna moder
Längta och svinna i tårar hän.

Dessa ord sjöng Sorgbarn, men innan han slutat sin sång, steg 335
riddaren upp, gick fram till honom och trampade glasbitarne i
smulor.

»Hör du icke åskan?» sade han och fattade gossen häftigt i armen.
»Vill du gäckas Guds röst i stormen? Hvar har du lärt seder? Höfves
det ej den fromme att korsa sig och böja sitt hufvud för blixten? 340
Är du en hedning?»

Sorgbarn såg på sitt smulade klangverk och sedan på riddaren.

»Får jag tjena dig i hundra dagar eller icke?» frågade han, likasom
han ej förstått riddarens vrede.

Denne släppte hans arm och kunde knappt uthärda hans blick, men 345
svarade:

»Du må komma, ty det lyster mig se hvem du är. Men dessa hundra
dagar skola icke varda dina sötebrödsdagar, var viss därom! Du skall
få sofva på min matta, men också vara min hund och lönas med
sparkar. Och återfinnas icke de plundrade klosterskatterna genom dig, 350
såsom du föregifver, att det är uppenbaradt din moder, då har du än
värre att vänta.»

Sorgbarn tycktes icke frukta utan glädja sig åt löftet, ty det skimrade
likasom fröjd i hans mörka ögon.

Riddaren önskade nu god natt åt priorn, som i hjärtat var ledsen 355
öfver hans hårdhet mot den lille pilgrimen. Men pater Henrik sökte
godtgöra detta med att visa gossen dess större godhet; när riddaren
gått, förde priorn Sorgbarn icke till klosterköket, utan till munkarnes
bord i refektorium, satte honom vid måltiden mellan sig och den
äldste klosterbrodern och talade med munkarne om hans vallfärd och 360
märkvärdiga ärende.

Sedan bröderna hört detta, visade de Sorgbarn större vördnad än äldre män vilja tillmäta gossar.

Efter måltiden bäddades åt Sorgbarn en säng i bokrummet, där han
365 öfverlämnades åt ensamheten, sedan priorn önskat honom god natt,
välsignat honom och återvändt till sin cell.

Riddaren och pilgrimen.

Tidigt följande morgon hölls i klosterkapellet den messa, med hvilken pater Henrik beslutit inviga Sorgbarns fromma värf hos riddar Erland.

Den förflutna nattens åska hade rensat luften. Morgonen var däglig. Vid Erlands arm vandrade fru Helena till klostret, följd af alla slottets 5 tjenare och tjänarinnor. Riddaren hade för sin husfru omtalat sitt möte med Sorgbarn, dennes ärende och sitt löfte att emottaga honom. Mot detta löfte hade fru Helena så mycket mindre att invända, som det gällde en from gärning, genom hvilken måhända Guds kraft på ett underbart sätt skulle uppenbaras. Hon var tvärtom brinnande i hågen 10 att se den unge pilgrimen och gladdes högligen öfver att just hennes hus var det, hvari uppenbarelsen ålagt honom botgöra och tjena. Och när fru Helena inträdde i kapellet och munkarnes högtidliga sång tonade henne till mötes, och hon bland deras böjda skepnader upptäckte gossen, iförd en snöhvít skrud och skönare än någon af de 15 keruber, med hvilka en konstnär smyckat Gudshusets väggar, då knäföll hon och med henne riddaren och allt folket och förenade sin bön om det fromma verkets framgång med den Ambrosianska hymn, som högtidlig, fastän sjungen af darrande stämmor, fyllde hvalfvet:

*O rex æterne domine,
Rerum creator omnium,
Qui eras ante sæcula
Semper cum patre filius . . .*

20

Rökelsekaren svängdes och slöjade koret med ljusa skyar; pilgrimen knäböjde på altarrunden och emottog välsignelsen. Sedan detta skett, 25

fattade priorn hans hand och förde honom fram till riddaren. Fru Helena emottog honom med vänliga ord; riddaren sade intet, men såg noga till, att Sorgbarn, likasom alla de andra, fick sin andel från vigvattenskvasten, då de lämnade kapellet. Sedan Sorgbarn åter ifört
30 sig sina vanliga kläder, följde han, ett mål för allas nyfikna blickar, sitt nya husbondfolk till slottet.

På vägen dit timade, att en raggig hund med långsamma steg, likasom stela af ålder, kom gående ur skogen, sällade sig till Sorgbarn och slickade hans hand. Därefter vädrade han på riddaren, uppgaf ett
35 tjut och ville hoppa upp mot hans bröst. Riddaren sparkade hunden tillbaka, men då han åsåg djuret närmare, utropade han och stannade:

»Min gamle Käck! att du ännu lefver! Hvarifrån kommer du?»

Riddar Erland smekte hunden och kunde inom sig ej nog undra öfver detta oväntade återseende, ty Käck hade för tio år sedan för-
40 svunnit, och riddaren trodde, att det främmande folket hade stulit honom, eller att han var uppäten af vargarne.

Dock gladdde sig riddaren icke öfver återseendet, utan snarare fyllde det honom i denna stund med skumma tankar, mörklagda aningar, och förband sig med minnen, från hvilka han helst ville vara fri. Men
45 Käck gick troget i riddarens spår till slottet, välkomnades där af de äldre bland husfolket, för hvilka hans återkomst gaf skäl till mycket tal, och intog, i trots af det yngre hundsläktets förargelse, sitt gamla bo på borggården.

Nu följer att omtala, huru Sorgbarn tillbragte sina dagar på Ekö
50 slott.

Riddar Erland fogade sig med motvilja i de anordningar, som Sorgbarns värf kräufde. Fru Helena utsåg åt sin man ett tornrum till sängkammare, och hon uppmanade honom vänligt, men enträget, att endast af Sorgbarn låta betjena sig, huru illa det än måtte ske; ty så
55 var ju uppenbarelsens föreskrift. Samvetsgrannt iaktogs därför, att endast Sorgbarn fick brädda hans bågare och uträtta hans bud. Men ingalunda tycktes det smaka riddaren att emottaga sin bågare ur den lille botgörarens hand; ja de bägge förste dagarne rörde hans läppar

icke pokalens rand. Mörka blickar, tunga ord vordo gossen ymnigt till del; stundom hände ock, att riddaren lyfte sin hand, för att slå 60 honom; men då stod Sorgbarn, som vanligt, stilla, tyst, med fällda ögonlock... och riddaren tyglade sin vrede. Minst tålde riddaren hans ögon; detta visste Sorgbarn och såg honom därför sällan i ansiktet. För att undvika sin påtvungne tjenare vistades riddaren mer än vanligt i skog och mark; han jagade, fiskade, besökte underhafvande och till- 65 såg deras arbeten på åker och äng. Då hade Sorgbarn sina lediga stunder, och dem nyttjade han till att vandra i skogen, hvarunder Käck vanligen följde honom, eller att sitta ensam i en öde tornkammar, där ett sönderblåst fönster gaf honom ämne till ett nytt tonverktyg; vid det sjöng han då sina vemodiga och besynnerliga visor, 70 diktade af någon inom honom. Sorgbarn fick vid dessa tillfällen vara ostörd, ty man trodde, att han i sin ensamhet väntade på uppenbarelsen, hvar han nämligen skulle finna de röfvade klosterskatterna. Men om natten hvilade Sorgbarn på mattan innanför riddar Erlands dörr, och denne åhörde otåligt under sömnlösa timmar suckarna, som 75 pressades ur gossens barm.

Om aftnarne, då riddaren satt i salen hos sin fru, var Sorgbarns plats i ett aflägsset hörn. Fru Helena talade ofta till gossen vänliga ord; men hans ansikte lyste aldrig af glädje. Dock förstod han hennes välvilja; det märkte hon i hans ögon. Men när riddaren, som ofta 80 hände, tog sin son, den lille Erland, i famn, lät honom rida på sitt knä eller smekte och kysste honom; då kväfde Sorgbarn snyftningar, men lät tårar rinna, ty tårar höras icke, och mörkt var hörnet, där Sorgbarn satt.

Så kom den tionde dagen af Sorgbarns vistelse på Ekö. Riddaren 85 hade rott ut på sjön att fiska; Sorgbarn gick till skogen. När riddaren återvändt från fisket och satte sig till middagsbordet, var Sorgbarn icke tillstädes. Hans plats var annars bakom riddarens stol, ty han betjente sin herre äfven vid måltiderna.

»En påpasslig tjenare och en ifrig botgörare, denne Sorgbarn!» 90 sade riddaren. »Ve hans arme faders själ, om ej andra öfverloppsgärningar än denne sons kunna lösa henne ur skärselden!»

Men riddaren hade knappt uttalat dessa ord, förrän Sorgbarn inträdde.

95 »Kom hit,» ropade riddaren, hvars vrede var väckt, det är svårt att säga af hvilken orsak; »är du min tjenare, så må du ock passa på din tjänst, du lilla spökelse!»

Och därmed slog riddaren Sorgbarn så häftigt i ansiktet, att han föll till golfvet.

100 Fru Helena gaf sin hårde man en förebrående blick för denna grymhet; men Sorgbarn steg upp, aftorkade en fuktig glans ur ögonen och upptog ur sin lifrock ett skinande smycke, som han med blossande kinder räckte riddaren.

Det var Mariabildens gyllene krona, för tio år sedan röfvad ur
105 klostret af det främmande folket. Riddaren igenkände henne och häpnade; fru Helena fattade kronan och utbrast i ett glädjerop. Den lille Erland, som satt bredvid sin fader, sträckte armarne efter henne, ty hennes glans fägnade hans ögon.

»Hvar har du funnit kronan?» frågade riddaren.

110 »I skogen,» svarade Sorgbarn.

»Har du funnit allt?»

»Nej, men om tio dagar skall jag finna mer och om hundra dagar har jag funnit allt; så talade min moder.»

Riddaren teg och fortsatte sin måltid. Men fru Helena fattade
115 Sorgbarns arm, lade sin kind till hans och sade halfhögt:

»Du lille pilgrim, förlåt herr Erland! Han vill dig icke illa, men han är häftig till lynnet.»

Vid dessa ord brast Sorgbarn i gråt. Äfven den lille Erland började gråta. Barnens känslolif är sällskapligt. Och han tyckte om Sorgbarn,
120 ty Sorgbarn lekte stundom med honom och visade stort tålamod med hans nycker:

Då steg riddaren upp, slängde stolen utåt golfvet, lämnade salen och gick till sin tornkammare.

Sorgbarn gick efter, ty hans tjänst bjöd detta. Men han fann dörren
125 till tornkammaren låst; riddaren ville vara ensam. Då satte sig Sorgbarn vid dörren och väntade i långa timmar. Men först mot kvällen

trädde riddaren ut. Han gick då till salen, talade föga med fru Helena, åt sin aftonmåltid och vände, följd af Sorgbarn, (ty tjensten bjöd ju honom detta) åter till sin sängkammare.

Dagern föll sparsamt in genom det trånga och dunkla fönstret. 130 Riddaren synade ett gammalt svärd och teg. Det var så tyst, att sandens rinnande i timglasets förnams som en sakta röst, hviskande om tröst och död.

»Fyll min bägare!» bjöd ändtligen riddar Erland.

Sorgbarn hällde litet aftonvin i pokalen och räckte den med darrande 135 hand, med sänkta ögon, åt sin herre.

»Det smakade godt,» sade riddaren och satte bägaren på bordet.

Erland gick till hvila. Sorgbarn lade sig på sin matta. Då märkte han, att hans läger var mjukare än vanligt, och fann ett täcke doldt under mattan. Undrande på hvem som gjort detta, ty ingen annan 140 än riddaren och han själf hade ju varit i kammaren, släpade han undan täcket, ty hans värf kräufde det vanliga hårda lägret.

Det såg riddar Erland, men sade intet.

En stund förflöt, och endast sanduret hördes i tornkammaren. Då sade riddar Erland:

145

»Sorgbarn, jämka min hufvudkudde.»

Sorgbarn steg upp, uträttade befallningen och återvände till sin matta.

»Nu hvilar jag godt,» sade riddaren.

En half timme förflöt. Sorgbarn trodde nu, att riddaren sof, och 150 lät därför en suck frigöras ur sitt hjärta, viss, att den icke skulle uppfångas af sofvande öron. Men han spratt till vid riddarens röst, som en stund därefter frågade:

»Sorgbarn, sofver du?»

»Nej.»

155

Det var åter tyst. En timme förflöt. Det outtröttliga sanduret hviskade, som alltid, om tröst och död. Sorgbarn lyssnade till hviskningen och tyckte sig förstå henne. Då hördes åter riddarens röst:

»Sorgbarn, sofver du?»

160 Denna fråga ljöd så mild, att det ljöd en efterklang däraf i Sorgbarns själ.

»Nej,» svarade han och bet i sitt täcke, för att kväfva en suck.

»Sorgbarn, hvarför sofver du icke? Barn pläga ju sofva om natten! Är du ledsen, Sorgbarn? Ja, jag har varit hård emot dig, jag har 165 misshandlat dig. Arme lille pilgrim, ensam i världen, men älskad af Gud! Vill du förlåta mig?»

Sorgbarn svarade med snyftningar.

»Sof nu! Sof godt, stackars barn!» sade riddaren.

Grottan.

Icke litet fägnade det fru Helena att se det hastiga skifte, som timat i riddar Erlands sinnelag mot Sorgbarn. Tålmod och mildhet segra öfver vrede, tänkte fru Helena; dessutom hade det väl medverkat något till riddarens blidare uppförande, att Sorgbarn funnit den gyllene kronan, och uppenbarelsen således var sannfärdig. Så 5 trodde åtminstone fru Helena.

Ja, riddar Erland visade allt ifrån elfte dagen af den lille pilgrimens vistelse i slottet vänlighet emot honom. Detta verkade äfven på Sorgbarn, så att hans väsen var mer fritt och sig själf likt. I riddarens närvaro spelade han på sina glasbitar och sjöng, obekymrad om någon 10 hörde honom eller ej. Han kände nu ingen bitterhet eller hvad det kunde vara, som utpressat hans tysta tårar, då riddaren smekte sin son. Han såg herr Erland fritt i ögonen och smålog, när han framräckte bägaren. Men skogen besökte han dagligen på de timmar, när ej riddaren kräufde hans tjänst, och Käck följde honom nästan alltid. 15

På tolfte dagen hände att pater Henrik gick till slottet, dels för att se den lille pilgrimen, som han höll kär och betraktade med större vördnad, allt sedan den underbart återfunna kronan ånyo pryddes den heliga jungfruns bild i klostret; dels ock för att meddela riddaren innehållet af ett bref, som anländt från ett kloster upp emot norska 20 gränsen.

Men då patern kom till slottet, fick han veta, att Sorgbarn länge varit i skogen. Däremot var riddar Erland nyss hemkommen, och pater Henrik gick då till honom.

Paterns anlete, annars på en gång lugnt och lifligt i uttrycket, bar 25 tydligt vittnesbörd om en tung och orolig sinnesstämning. De båda männen träffades i tornkammaren.

»En sorglig nyhet,» sade patern, lade brefvet på bordet och satte sig tungt i en länstol. »Detta pergament är mig tillsändt från min
30 broder Benediktus, prior i Gudtorps kloster, som ligger vid gränsen af Norge.»

»Än sedan?» frågade riddaren.

»Du spådde sannt... jag fruktade det... Läs! Han nalkas oss med stora steg, Guds vredes dag, *dies iræ dies illa*... Pesten är i landet
35 och sprider sig hastigt. Miskunda dig, Gud! Hvem undrar, om det starkaste hjärta nu vill bäfva!»

Riddar Erlands bleka kinder vordo blekare. Han fattade pergamentet, och hans blick föll på följande rader:

»Den hemske mandråparen lär kommit till norska staden Bergen
40 med ett redlöst anglikt skepp, hvars besättning var död, då skeppet dref in på reddan. Han skonar hvarken hög eller låg, klerk eller lekman, rik eller fattig. I Nidåros är ärkebiskop Arne med hela domkapitlet slagen af honom. Han har vandrat från dal till dal och bortsopat allt lefvande, icke allena människor utan husdjuren, vild-
45 djuren, ja fåglarne under himmelen. Nu är han här. *Parce, parce, cohibe flagellum, Domine Deus!* Mitt kloster är utdödt. Jag är ensam kvar. Mina bröders lik ruttna utanför klosterporten; jag har ej kunnat jorda dem. Jag ser genom mitt fönster de ännu lefvande bland folket draga i procession kring kyrkan, åkallande Guds barmhärtighet.
50 Medan tåget skrider, glesna dess leder, och hopen af döende och döde, som ligga däromkring, ökas. Själf ser jag stundligen på min lekamen, väntande att där skåda de svarta märken, som äro sjukdomens och dödens förebud. Jag vet, att jag skall dö. Gud vare min själ nådig! En man, som inbillar sig, att han skall få lefva, om han lämnar dödens
55 nejd, skall fortbära detta bref. Jag tviflar, att det skall komma i din hand. *Pax tecum!*»

»Gud vare oss nådig!» sade riddaren med djup röst. »Detta bref är redan gammalt. Måhända är oss den store mandråparen helt nära. Svårt är att hafva hustru och barn i sådana tider.»

60 »Bäst är att ingenting jordiskt älska,» sade patern; »då förskräcker icke dödens port.»

»Jag har sett pesten helt nära,» fortfor riddaren; »jag har i de sydländska städerna vandrat bland likhögar, burit sjuke på min rygg, känt deras andedräkt blandas med min, och dock lefver jag än.»

»Vårt öde står i Guds hand...» Med denna tanke lyfte patern 65 den fasa, hvarmed olycksbudet först slagit honom, från sin själ, och andades åter fritt.

»Ja, ni har rätt: vårt öde står i Guds hand. Fromme fader, vore Sorgbarn, min munsänk, här, skulle vi lätta våra hjärtan med en bägare godt vin. Dock, han infinnet sig snart, ty han sköter sin tjenst 70 noggrannt.»

Och riddaren skådade ut genom fönstret, ty hans hjärta, som grymt kämpat mot sin egen känsla, hade nu utan motstånd öfvergifvit sig åt en sådan tillgifvenhet för Sorgbarn, att det längtade efter honom hvar stund han var borta. Denna känsla var hemlighetsfull och oför- 75 klarlig. Visst voro Sorgbarns ögon speglar för Sorgbarns egen själ, men likväl förekom det riddaren, som om ur djupet af dessa ögon blickade två andra, i hvilka han först med bäfvan, sedan med lugn igenkände en likhet med Singoallas... »först med bäfvan», ty minnet af Singoalla var för honom ett hedniskt minne, genom giftdryckens 80 lekamliga och vidskepliga sagors andliga verkningar förenadt med bilder af helgerån, svek, mord och trolldom; ty minnet af Singoalla var äfven förenadt med hågkomsten af en ed, visserligen hednisk, men dock en ed, som riddaren brutit, och med minnet af en vedergällning, som denna ed skulle draga öfver hans hufvud... »sedan med lugn», 85 ty genom den lille pilgrimen likasom kristnades detta minne, och riddaren tyckte sig känna, att han med godhet mot Sorgbarn kunde försona hvad han ofrivilligt brutit mot Singoalla.

Men vi lämne riddaren och följ Sorgbarns väg i skogen! Så fort, att hans bleka kinder färgades af rodnad, hade Sorgbarn ilat bland 90 granarna längs insjöns strand, till dess han kom till en sammangyttrad hop af branta klippor, väldiga delar af ett berg, som urtidens krafter söndersprängt, och hvars stycken nu på villsamt sätt stodo lutande mot eller vältrade på hvarandra.

95 Sorgbarn inträngde i irrgångarne bland dessa klippor, klättrade än upp, än ned, och stod ändtligen i en grotta, dit endast matt dager letade sig väg mellan hållar, slängda som tak öfver lutande granitblock. Käck hade följt gossen på hans bland ris och snår knappt skönjbara stig.

100 Grottan var bebodd. En mossbädd, klädd med skinn af skogens djur, följde de oregelbundna väggarna. En flat sten gjorde tjänst som bord i hålans midt. På golfvet lågo en båge, en bundt pilar och ett svärd, och där bredvid svedda grenar på en hög af kol och aska.

Två skepnader sutto i skymningen där inne, när Sorgbarn kom
105 med Käck. Den ena var en man, mager, svartbrun och skumt blickande ur ihåliga ögon. Den andra var en kvinna, mörk och mager likasom mannen. Båda tego och stirrade framför sig. Onämneligt lidande suckade i hvarje drag af denna kvinnas anlete; trånande smärta hade tecknat linierna af hennes gestalt. Men skönhet låg ännu, ett blekt,
110 händöende skimmer, öfver denna bild af sorgen: en vemodig skönhet, påminnande om sin egen stundande förintelse.

»Sorgbarn är här,» sade mannen, ty kvinnan hade icke hört ljuden af gossens steg, icke ens märkt, att Käck lagt sig på mossbädden bredvid henne, där han gäspade och sträckte sig alldeles hemmavant.

115 Kvinnan spratt till och såg upp. Sorgbarn hade lagt sina armar kring hennes hals, kysste henne på mun, ögon och panna, tryckte sin kind mot hennes och sade:

»Goda moder, jag bär ett gladt budskap till din själ.»

Singoalla ... ty denna kvinna var Singoalla ... svarade då med
120 lifvadt anlete:

»Ett gladt budskap? Vill du gifva mig en solstråle, du son af en grym fader? Sorgens barn, älskade, älskade, gif mig honom, men låt honom ej försvinna!»

Singoalla fattade Sorgbarns hand och förde den öfver sin panna.

125 »Min fader hatar mig icke längre,» sade Sorgbarn. Det var detta budskap han ville framföra.

»Assim!» ropade Singoalla till den mörke mannen; »hör du? Erland hatar icke längre sin och Singoallas son!»

»Jag hör,» svarade mannen doft; »kraften kan då verka. Låt den verka snart!»

130

»Han hatar dig icke längre,» upprepade Singoalla med gränslös förtjusning. »Har han kallat dig son, anar han, att du är hans son? Säger han icke stundom, att du liknar Singoalla? Har han aldrig nämnt mitt namn till dig? Visst har han det!»

»Nej.»

135

Singoalla förde handen till pannan.

»Nej,» sade hon saktare, »jag borde veta det . . . Sorgbarn, är fru Helena mycket skön? Smeker riddaren ofta sin maka? Älskar han henne mycket?»

»Ja,» svarade Sorgbarn, och Singoalla vände bort sitt ansikte och dolde det mot den kallå klippan.

»Låt kraften verka!» hördes Assims röst.

»Var icke ledsen, moder,» bad Sorgbarn och förnyade sina smekningar, till dess Singoalla åter vände sitt ansikte till honom.

»Väl,» utbrast Singoalla och steg upp. »Kraften skall verka. Sorgbarn, du skall föra din fader till mig.»

»Om Gud gifver mig styrka.»

»Du har henne,» svarade modern; »du har denna styrka, som Alako skänker sina utvalda. Du kan uträtta stora ting med den kraften. Du är son af söderns glöd och nordens köld. Du är son af trohet och svek, af hedning och kristen, af det ljusa och det mörka, af den första kärleken och den första ungdomsstyrkan. Stackars Sorgbarn! Hvarför är du här? Se, du är en riddares son, ett slott skulle vara din boning, sammet din dräkt och guldsporrar klinga vid dina steg. Men du är född till sorg, icke till glädje; din hands linier, din pannas hvälfning, ådrornas väf i dina ögonlock bestämma dig till ve och suckande. Din kind är blek, som blomman, då hon växer i mörker. I sorg är du född till världen, en suckande barm har du diat, din moders kyss var salt af tårar. Sorgbarn, du skall föra din fader till mig; han har svurit mig trohet på Alakos bild; han är min; jag har rätt att utgjuta hans blod, att stänga hans himmel, om hans och din gud är min gud. Du skall föra honom till mig ännu denna natt, Sorgbarn. Han skall dragas till

- doms för sitt svek och sin grymhet. O, har han hjärta, skall han gråta öfver dina bleka kinder och rysa öfver din arma moders kval!»
- 165 »Jag skall föra min fader till dig, men Assim får icke döda honom,» sade Sorgbarn.
- »Som din moder bjuder,» sade Assim torrt och sparkade till svärdet, som låg på golfvet. »Jag har lofvat vara din moders slaf, fast min trohet är henne mindre dyrbar än din faders svek.»
- 170 »Tyst!» ropade Sorgbarn till Assim; »är du min moders slaf, så må du tiga!»
- »Jag är en furstes son och hennes slaf.»
- »Nu lämnar jag dig, moder. Riddaren väntar mig. I natt återvänder jag med min fader.»
- 175 »Se där,» sade Assim, »på hallen ligga några frön, som jag plockat vid fullmåne. Lägg dem i riddarens bågare, då lyder han lättare din kraft.»
- Sorgbarn tvekade.
- »Tag dem,» sade Singoalla; »Assim samlar äfven andra frön än 180 giftiga.»
- Vid dessa ord nedslog Assim sina ögon. Sorgbarn tog de frön han samlat.
- »Moder,» sade Sorgbarn ängsligt, »än ett ord! Har du haft en uppenbarelse, hvar jag nästa gång skall finna någon af de nedgrädda 185 klosterklenoderna?»
- »Jag har haft en ny uppenbarelse och skall om åtta dagar visa dig stället, hvar du skall finna nattvardskalken.»
- Singoalla kysste Sorgbarn. Gossen lockade till sig Käck, som just höll på att somna, lämnade rummet och ilade genom skogen till slottet.
- 190 Då han var gången, sade Singoalla till Assim:
- »Upp, tag spaden och nattvardsbägaren! Gräf ned honom under den lösa trädroten, som jag visade dig vid bäckens fall i insjön! Sorgbarns själ får ej smittas af lögn.»
- Assim vältrade undan en sten, som dolde en håla, hvori de röfvade 195 klosterklenoderna voro samlade. Han tog nattvardskalken, lät det andra ligga, flyttade stenen åter öfver hålan, tog en spade och gick.

Med dessa röfvade skatter hade Assim öfvergifvit sitt folk, sedan han en tid varit dess höfding efter Singoallas fader, som fallit i en strid med folket på Jutlands sandkust. Under denna tid hade Singoalla följt Assim, och det hette, att de voro man och hustru, men de voro 200 det icke, ty Assims kärlek föraktades af Singoalla, och han var hennes slaf.

Men Sorgbarn trodde, att det var en uppenbarelse från Gud, genom hvilken den heliga kronan återfunnits i skogen.

Den hemliga kraften.

Sorgbarn återkom till slottet, medan priorn och riddaren ännu sutto i dystert samtal vid bordet i tornkammaren. Sorgbarn fyllde deras bägare, och priorn tömde sin med förtröstan, emedan den räcktes honom af en from pilgrim.

5 Efter måltiden återvände priorn till klostret. Hvarken han eller riddaren hade med fru Helena eller husfolket talat om det hemska budskap, som kommit från gränsen af Norge, ty de ville icke i förtid skrämma någon.

Följd af Sorgbarn gick riddar Erland till tornkammaren, för att
10 njuta nattens hvila. Sorgbarns hjärta skälfde, ty han hade i riddarens dryck blandat Assims hemlighetsfulla frön; hans hjärta skälfde, ty han skulle denna natt medels det, som Assim och Singoalla kallat den hemliga kraften, föra sin fader till sin moder. Denna kraft är i våra dagar allmänt känd och likväl ännu en icke avslöjad gåta. Vår tids
15 *doctores*, som utransaka nervtrådarnes mikroskopiska förlängning, veta lagarne för världsklotens rörelser i den oändliga rymden och för vattendroppens i det hårfina röret, hafva dock ännu icke fullkomligt utransakat denna kraft hemligheter.

Men innan Mesmer uppdagade henne, var hon som tillvarande känd
20 och använd af Indiens braminer och af folket från Assaria. Men folket från Assaria forskade icke; det använde kraften helt enkelt, och lät henne vara, hvad hon var och hvad hon är: en gåta.

Sorgbarn var i högt mått begåfvad med den hemliga kraften; det hade hans moder rönt. Då hennes hjärta slets af kval, och sömnen
25 flydde hennes läger, plägade Sorgbarn stryka öfver hennes ansikte med sina händer, och sömnen kom, och hjärtat vaggades till några timmars ro.

Nu sofver riddaren: det höres af hans andedrag. Sanduret hviskar. Stjärnorna blicka in genom tornfönstret. Sorgbarn stiger upp från sin matta och smyger med ljudlösa steg till Erlands säng. Den lilles hjärta 30 är i våldsam rörelse. Hans händer lyftas tvekande. De sväfvä som skuggor öfver riddarens panna ned mot hans bröst. Sanduret hviskar alltjämt. Stjärnorna blicka genom tornfönstret. Det är tyst; äfven riddarens andedrag hafva tystnat. Han hvilar i sängen, lik en död, och stjärnljuset darrar på hans bleka panna. Som skuggor sväfvä Sorg- 35 barns händer öfver riddarens ansikte; de sväfvä öfver hans ansikte som tysta skuggor. Då reser sig riddaren upp. Sorgbarn far tillbaka, uppgifver ett halfkväfdt rop och kastar sig på knä. Riddarens ögon äro lykta.

»Herr Erland,» hviskar Sorgbarn, »jag ville dig icke illa. 40 Vredgas ej!»

Riddaren svarade ej.

Då märkte Sorgbarn, att kraften verkat. Han steg upp och sade lugnt:

»Riddare, du skall lämna bädden och följa mig!»

45

»Hvart vill du föra mig, Sorgbarn?»

»Du skall snart få veta det.»

Riddaren klädde sig. Sorgbarn fattade hans hand.

De stego ned för torntrappan och kommo genom en bakport till stranden, där riddarens fiskarbåtar lågo. I den minsta af båtarne 50 rodde honom Sorgbarn öfver sundet med så tysta årtag, att väktaren svårigen kunde höra det, fattade så hans hand och förde honom in i skogen.

Den hemliga kraften verkade så, att riddarens vilja, så stark och oböjlig hon annars var, fogade sig efter gossens; ja, sammansmälte 55 med denna till en. Riddarens själ såg in i Sorgbarns, såsom den trogne tjenaren ser i sin herres ögon, hvad han vill, tänker och känner. Snart skulle den hemliga kraften verka än djupare. Som i det växande trädet årsringarne bilda sig kring kärnen och torka, i den mån nya sådana lägga sig omkring de gamla, så växa omkring det mänskliga väsendets 60 kärne årsringar af lidelser, känslor och tankar, som hvar efter den andra

fornas, medan nya lidelser, känslor och tankar lägga sig utomkring de vissnade och saftlösa. Men själens äldsta årsringar äro dock de, som ligga närmast hennes kärne; därför äro barndomens minnen så
65 ljufva: de äro närmast andens hjärta. Medan nu gossen förde Erland mellan skogens stammar, trängde den hemliga kraften allt djupare in i hans väsen, från årsring till årsring; och allt efter som hon inträngde, lifvades på nytt de vissnade och förgätna lidelserna, svällde de åter af safve ur minnets rot. Erland vardt densamme han var för
70 tio år tillbaka, då han plockade blommor vid bäckens rand med den bruna flickan. Skuggan, som dvalts i hans själs afgrund, steg upp i känslans ljusaste dager; ungdomskärlekens känsla, den ljufvaste, den som annars aldrig återvänder, ilade genom hans varelse, och han tänkte, han kände Singoalla.

75 »Sorgbarn,» sade riddaren, då de hunnit ett stycke in i skogen; »låt oss sitta ned och hvila. Natten är så skön. Ser du stjärnan, som glänser där uppe öfver ekens topp? Jag älskar dig som en son, som om du vore min lille Erland; ja jag älskar dig mer, bleka barn, och jag ser i din själ, att du älskar mig. Det är så skönt, så friskt i natten. Hvert
80 för du mig, Sorgbarn? Jag följer dig till världens ände.»

»Jag för dig till min moder.»

»Bor din moder i skogen?»

»Ja.»

»O, att du vore min son! Är du icke min son?»

85 »Jag är din son,» svarade Sorgbarn, häpen, rörd och förvirrad öfver dessa ljufva ord.

»Hvem är din moder? Är det Singoalla . . . Singoalla . . . Singoalla?»

Klangen i hans stämma vardt mildare och mildare.

»Ja, min moder är Singoalla.»

90 »O Gud!» sade riddaren, och tårar sipprade ur hans halfslutna ögon, »jag är så lycklig. Älskade son, hvi igenkände jag dig icke genast? Du har varit främling i din faders hus, du har lidit mycket af hans orättvisa vrede. Jag ser dock i din själ, att du icke hatar mig; nej, du älskar mig och är säll af mina ord. Kom, Sorgbarn, jag vill
95 gå till din moder.»

De fortsatte vandringen. Sorgbarn ryste i natten . . . ryste af sällhet, ty så kan äfven ske, då sällheten kommer, som en flod af solljus inströmmar i ögon, som, förut blinda, brådöppnats . . . ryste af en hemsk känsla, ty riddaren var så blek, så förändrad, hans röst så andelik. Det var som ett bländverk, som om en främmande själ talat 100 ur hans mun.

De stannade framför klippbrottet. Sorgbarn fattade sin faders hand och förde honom in i labyrinten. Ett eldsken lyste, det försvann igen, ty en klippvägg skymde det, men snart visade det sig åter. Det kom från grottan. 105

»O, jag darrar,» mumlade riddaren; »bor min själs älskade i dessa klippor?»

Ljuden af riddarens och pilgrimens steg genljödo och förebådade den ensliga bostadens invånare deras ankomst. Singoalla satt på mossbädden, eldskenet flämtade på de fuktiga klippväggarna och spred 110 en bedräglig rodnad öfver hennes kinder. Äfven Assim satt på sin förra plats, med korslagda armar. Han hade nyss slipat svärdet mot en berghäll; nu hängde det blottadt i hans bälte.

»Hör,» hviskade Singoalla, som allt ifrån skymningens inbrott lyssnat och väntat, väntat och lyssnat; »hör! De komma. Assim, gå 115 då!» Assim steg upp.

»Jag stannar i skuggan,» sade han; »om du vill, att han skall dö, så rör i elden; det är tecknet. Mitt svärd är skarpt, min hand säker, ett oväntadt hugg skall fälla den vilde isbjörnen.»

»Gå, gå!» hviskade Singoalla. Assim försvann. 120

I nästa ögonblick inträdde riddaren och Sorgbarn. Singoalla stod framför Erland. Hon betraktade honom . . . Hvem kan skildra en blick som denna? En lefnad med alla dess öden, fröjder och sorger, med hela dess rika skatt af lidelser och känslor kan sammandraga sig i en blick, såsom linsen samlar solens alla strålar i en brännpunkt. 125 Det förflutna, närvarande och kommande kunna sammansmälta i en blick. De sammansmälte i Singoallas till en enda fråga, stolt och förkrossande och dock bäfvande.

Det var en fråga om hågkomst eller förgätenhet, om kärlek eller
130 hat, om tårar eller blod. På sina halfslutna ögonlock förnam riddaren
en brännande känsla af denna blickande fråga.

»Singoalla!» hördes Erlands röst.

Den ton, hvori detta ord klang, svarade på allt hvad Singoallas
själ frågat. Han kom med hågkomst, kärlek och bön om förlåtelse.
135 Huru kunde hon då krossa honom med ord om mened, hämd och död?
Singoallas hufvud sjönk ned mot hennes barm, hennes pannas vemod
dolde sig i de magra, genomskinliga händerna.

»Singoalla,» upprepade Erland, och tårar framträngde under hans
ögonfransar.

140 Singoalla svarade ej; hon stod likt en bildstod, men hennes barm
och suckar förrådde lif.

Riddaren lyfte Sorgbarn i sin famn och gick ett steg mot Singoalla.
Deras hufvuden lutades mot hvarandra: Erlands bruna lockar blan-
dade sig, som fordom, med de svarta böljor, som svallade kring
145 Singoallas panna.

Det är tyst i grottan. Hvar äro nu kvalen, vreden, de bittra minnena,
som bodde där inne, de hemska suckar, som genljödo där, de vilda
rop, som gäfvos sig luft ur Singoallas bröst, då hennes förtvivflans börda
vardt henne odräglig? Nu hördes endast sakta snyftningar. Erland
150 lägger sin arm kring Singoallas lif och hviskar — hon hör icke hvad,
men det ljuder, som när en vindfläkt vaggar sig till ro i björkens krona.

Men utanför grottan glimma Assims ögon. Han skär tänderna af
smärta. Han vill Singoallas lycka, men för honom, den förskjutne, att
se denna lycka! Bättre vore det för honom att dö i eld.

155 Singoalla för sin hand öfver Erlands ansikte; hon frågar hviskande,
med tårfyllda ögon, ömma underliga frågor:

»Hvi är du så blek, Erland? Hvarför vissnade dina kinders rosor?
Hvart flydde din ungdom? Jag drömde, att du ännu var sjutton år.
Erland, har du lidit?»

160 »Hvar har du varit så länge, Singoalla?» frågade Erland tillbaka.
»Minns du vår lyckas hem, där granen susade, där bäcken sorlade?
Ack, granen susar än, bäcken sorlar än. Det förflutna har återvändt,

vi äro åter unga. Kom, Singoalla, låt oss leka och plocka blommor vid bäckens rand! Mötestiden är ju inne; himmelens stjärnor blinka! Ser du dem icke?»

165

Erland fattade Singoallas hand och förde henne ur grottan. Knappt tänkande, endast saligt kännande, följde honom Singoalla. Hon vandrade med sänkt panna i svärmisk dröm vid sin riddares sida. Hon såg ej stjärnorna, ej träden, mellan hvilka hon skred. O, slute aldrig denna sällhet! Låt dem leka vid bäcken och dö, innan morgonen kommer med sin kalla dager och sin grymma verklighet! Natten, drömmen, svärmeriet, de flämtande skuggorna, de blinkande stjärnorna, det obestämda, obegränsade och sammanflödande, de ljufva villor, som födas i det dunklas sköte, o, hvad är solen med sitt gyllene sken, dagen med sina klara föremål, sina kalla sanningar mot detta! 175

Sorgbarn följde fader och moder. Den lilles ansikte glänste. En okänd makt rörde sig i hans barm och tvang honom sjunga. Sången ljöd som vore han endast för andarne, som sväfvade genom natten.

De kommo till kullen vid bäcken; han var ej långt från grottan. Erland och Singoalla satte sig vid kullens fot på gräsmattan, där de fordom sutit; men leka, men plocka blommor kunde de ej; domnande hvilade de mot hvarandras skuldror; de kunde ej tala, endast sucka och känna hvarandras närvaro, halft vakande, halft drömmande.

Men Sorgbarn satte sig vid bäckens rand, skådade stjärnorna, som speglade sig däri, och sjöng för dem.

185

Så skredo stunderna, och stjärnorna, den ena efter den andra, slocknade i västerns töcken. Grå dimma blandade sig med mörkret; marken fuktades af arladagg.

Då gick Sorgbarn till sin fader, lade sin hand på hans skuldra och sade till honom:

190

»Natten lider. Stig upp och följ mig!»

Riddaren vaknade smärtsamt ur sin halfslummer; hans vilja var underdånig Sorgbarns; han måste lyda.

Detta gjorde Sorgbarn, ty det var redan långt förbi midnatt, och den hemliga kraften, genom hvilken Sorgbarns själ rådde öfver rid-

darens, började slappas. Det kände gossen af kyla och matthet i sina lemmar.

»Moder,» sade han till Singoalla, »kom! Jag är matt och fryser. Vi måste skynda.»

200 »Säg farväl, o moder. Vi måste skynda,» upprepade Sorgbarn ängsligt.

Singoalla steg upp.

»Farväl,» hviskade hon till riddaren.

»Nej, nej,» sade riddar Erland; »här skola vi stanna evigt.»

205 »Vi träffas åter. Farväl!»

»Fly, moder! Stanna ej!» bad Sorgbarn.

»Kom,» sade gossen; »du skall följa mig, fader.»

Och Sorgbarn fattade hans hand, och han måste följa. Med skyndsamma steg återvände de till slottet, rodde öfver sundet, gingo uppför
210 torntrappan och inträdde i kammaren.

»Tag af dina kläder och sof!» befallde Sorgbarn. Riddaren lydde. Sorgbarn svepte sig i sitt täcke, lade sig på sin matta och somnade genast.

Sanduret hviskar, de bleknande stjärnorna blicka in i tornkammaren,
215 riddaren sofver i sin säng, pilgrimen på sin matta.

En timme därefter börjar dagningen. Fåglarne stämma upp sin sång; tjenarne på slottet vakna; från skogen ljuder redan den idoge nyodlarens yxa.

Dag och natt.

Riddaren vaknade tung i hufvudet. Äfven Sorgbarn vaknade strax därefter, matt, men med en efterklang af nattens lycka i sin själ. Fader! var han nära att säga till herr Erland, ty han ihågkom väl de ord af faderskärlek riddaren talat under natten, men ordet fader dog på gossens läppar, när han såg upp och skådade det dystra uttrycket 5 i riddarens anlete.

»Förbannelse,» mumlade riddaren. »Jag har drömt en ryslig dröm denna natt. Onde andar hafva plågat mig. En sådan bar ock dina anletsdrag, du Sorgbarn.»

Herr Erland klädde sig skyndsamt och ilade ut att förfriskas af 10 morgonvinden. Hela dagen var han dyster. Han talade föga till sin fru Helena, till Sorgbarn än mindre, smekte ej sin lille son, men bannade dess mer gårdens tjenare.

Mot aftonen red herr Erland ut. Sorgbarn skyndade in i skogen till grottan. Singoalla satt där med strålande ansikte, ännu rusad af 15 nattens minnen. Assim kokade mat i en kittel öfver elden och sade intet.

Singoalla slöt Sorgbarn i famn, höljde honom med kyssar och frågade efter hans fader.

»Min fader!» svarade Sorgbarn. »Ack, jag vågar i dag icke kalla 20 honom fader. Han är vred och säger, att han drömt en ryslig dröm i natt.»

»Sade han en *ryslig* dröm?» frågade Singoalla eftersinnande.

»Ja.»

»Det är omöjligt. Han älskar mig. Våra fäder ha sagt, att när den 25 hemliga kraften verkar, då visar sig människan sådan hon är i sitt

inre. Ja, han älskar mig innerst i sitt hjärta. O, denna natt, denna
sälla natt! Sorgbarn, du skall i kväll åter föra min riddare till mig.
Men dessförinnan vill jag visa mig för honom, för att öfvertyga dig,
30 att han älskar mig alltid. Kom, Sorgbarn, jag går till slottet.»

»Moder,» ropade Sorgbarn, »du gör dig olycklig. Kom ihåg riddarens
darens maka, fru Helena!»

»Hon!» inföll Singoalla med blixtrande ögon. »Jag är riddarens
första och enda maka, så sannt en Gud lefver i himmelen. Han älskar
35 henne icke; han kan det icke. Såg du ej, hörde du ej under denna natt?
Mig, mig ensam älskar hans själ. Jag går till honom.»

Gagnlösa voro Sorgbarns föreställningar. Hon gick. Sorgbarn följde
henne gråtande och bedjande. Hon gick, ty ett tvifvel, som hon ville
vederlägga, en svartsjuka, som hon förgäfves hånade, hade vaknat i
40 hennes sinne. Assim tog sin båge på axeln och följde henne, men på
afstånd.

Efter en stunds vandring kom Singoalla, följd af Sorgbarn, till en
sakta sluttande höjd, öfver hvilken hennes väg låg. Hunnen upp
stannade hon, ty hon såg riddaren till häst där nedanför. Hans ansikte
45 var mörkt och skräckinjagande. Hans häst var höljd af skum. En
båge hängde på hans sadelknapp.

Äfven han upptäckte henne; han stannade, förde handen öfver
ögonen, såg och ropade:

»Förbannade spökelse! Hedniska troll! Förföljer du mig äfven vid
50 dagsljus?»

Och han ryckte till sig bågen, spände honom, lade en pil till strängen
och sköt.

Men Singoalla hade redan försvunnit. Assim hade störtat fram,
ryckt henne med sig och fört henne ur sikte. Därefter spände Assim
55 sin båge och ilade tillbaka, för att gälda skottet, men då var riddaren
redan borta.

När Assim återvände, satt Singoalla på den gröna mossan och
stirrade framför sig. Sorgbarn satt bredvid henne, tyst, men önskade
att få dö.

»Singoalla,» sade Assim och böjde sig öfver henne. »Vill du ej, att jag skall döda Erland? Jag har en giftig pil i mitt koger och riktar väl.»

»Jag har rättighet att taga hans blod. Döda honom!» sade Singoalla.

Assim gick. Hans ögon lyste af fröjd. Äfven för honom fanns ett hopp.

Men hans fröjd var kort. Singoalla ropade honom tillbaka. Han kom.

»Nej, Assim! Icke än, Assim!» sade Singoalla. »Nej, icke än!» upprepade hon, och förde ett finger eftertänkande till sin panna. »Sorgbarn skall i kväll föra den förrädaren till mig. Jag skall då döma honom, och varder domen döden, skall du, Assim, döda honom . . .» 70

»Ha!» tillade hon, och reste sig stolt; »den ljuslockiga kvinnan, hans blåögda Helena, äger honom om dagen; men min, min är han om natten, ty han är slaf af min Sorgbarns kraft. Farväl, Sorgbarn! Jag väntar dig och honom i natt. I natt står domen.»

Kvällens timmar voro långa för Singoalla, där hon vid stockelden i grottan väntade på domens stund. Sorgbarn, mina ögons lust, din kraft skall icke svika . . . så talade hon till sig själf. Slipa . . . så talade hon till Assim, som oförtrutet, med vansinnigt lugn, brynte sitt svärd mot klipphällen.

Men Sorgbarn, huru långa voro ej timmarne äfven för honom! Hur hemsk den stund, då riddaren åter dukade under för hans kraft! Hur ryslig hans nattliga vandring i skogen vid sin faders sida!

»Sorgbarn, min son . . .»

Så ljöd det åter från riddarens mun. Men nu ryste Sorgbarn vid dessa ord. De voro icke hans faders, de voro en gäckande andes, som talade med hans faders tunga. 85

»Sorgbarn! Du vet ej, hur jag älskar dig,» sade riddaren under den nattliga vandringen.

»Nej, släpp min hand! Du må icke röra mig. Jag vill icke vara din son.» 90

»Natten är mörk, moln segla under himmelen . . . och du, Sorgbarn, talar ord, som isa mitt blod. Ser du molnen på himmelen, min egen Sorgbarn?»

»Ja, det börjar regna. Skynda dig! Jag skall föra dig till min arma
95 olyckliga moder.»

Regnet kom i strida strömmar. Det rasslade i skogen; ingen stjärna
lyste den enslige stigen. Nattfåglarne skreko i klyftorna. Och vid den
lille gossens sida gick en blek vålnad med halfslutna ögon.

De kommo till klippbrottet. Sorgbarn stannade, och en ny rysning
100 ilade genom hans lemmar. Han tänkte på Assims svärd, på domen,
som väntade. Ja, han stannade och önskade sig döden.

»Sorgbarn,» sade riddaren. »Gif mig din hand. Du för ju mig till
Singoalla. Elake Sorgbarn, jag skall klaga för din moder, att du talat
grymma ord till din fader.»

105 Så hotade riddaren med smekande röst. Men Sorgbarn grät.

»Hvarför gråter du? Hvarför vredgas du på mig? Kom, Sorgbarn!
Gif dig till freds! Jag skall icke klaga på dig hos Singoalla.»

Och riddaren ville gå in bland klipporna.

Men Sorgbarns vilja höll honom tillbaka. Gossen utbrast häftigt:

110 »Nej, stanna! Rädes du icke, herr Erland?»

»Vinden blåser i skogen, men hvem är rädd för vind och mörker?»
svarade riddaren. »Du är barnslig, gosse.»

»Hör du icke, hvad vinden säger dig? Det är en sorglig saga, och
du borde rädas.»

115 »Hvad säger vinden? Förtälj hans saga! Jag lyssnar gärna, om du
aftorkar dina tårar och är glad.»

Medan riddaren talade så, lutade han sig mot en häll, smålog och
höjde sin panna mot den mörke himmelen. Ur klippbrottet skymtade
en skugga.

120 »Vinden säger: 'min moder födde mig en natt på kyrkogården.
Hon sökte där sin makes graf, men han var icke död'.»

»Hörde du vinden säga detta, underlige gosse? Hvad säger han
då nu?»

»Vinden säger: 'Min fader var en riddare, som färdades vida,
125 ostadig i sinnet och trolös'.»

»Då liknar ju vinden sin fader.»

»'Min moder sökte honom och vandrade från land till land, men fann honom icke. Själ f trodde hon sig älskad och sökt af honom. Hon trodde honom mycket olycklig, och hon grät öfver honom; hennes tårar föllo som dagg på ängen, som regn på bergen'.» 130

»Sade vinden detta? Men hvad säger han nu? Nu höres hans röst omild i skogen.»

»Vinden säger: 'Min fader var icke olycklig, ty han hade glömt min moder och sökte henne icke. Han älskade en annan, som kom från norden'.» 135

»Vinden har en trolös fader,» sade riddaren. »Men hör, hur det klagar i skogen! Det är åter vindens röst. Hvad säger han nu?»

»Vinden säger: 'jag är ammad vid ett suckande bröst; jag vyssades med klagosånger. Min moder är mycket olycklig'.»

Riddaren sänkte sin panna och lade armarne öfver bröstet. 140

»Sorgbarn,» sade han, »du som förstår vindens språk, hvad förkunnar han nu, ty nu ropar han, nu vredgas han, och trädens kronor skälfva.»

Skuggan flyttade sig närmare intill de samtalande.

Sorgbarn svarade: 145

»Vinden säger: 'min fader ville i dag döda min moder; han sköt en pil mot hennes bröst, men hon flydde. Hvarför hatar du min moder? Hvad hafver hon brutit mot dig? Svara mig, riddare!'

Riddaren sänkte hufvudet mot sitt bröst och frågade:

»Sorgbarn, sade din moder, att det var natt, då du föddes? Sade 150 hon, att hon framfödde dig bland de dödas grifter, medan hon sökte din faders graf?»

»Ja.»

»Töcknet skingrar sig, och jag skådar in i tvenne världar. Jag minnes nu, hvem jag är, då solen skiner på himmelen. Jag är van- 155 sinnig om dagen, Sorgbarn. Jag ville döda din moder. Jag hatar din moder om dagen, ty då är jag vansinnig. Vill ej din moder döda mig för min trolöshet, min grymhet, för alla de kval jag tillskyndat henne? Sorgbarn, fråga din moder, om hon vill taga mitt blod. Det är hennes rätt.» 160

Men Sorgbarn svarade:

»Hör du, hur vinden klagar: 'Kan jag föra min fader till döden?'»

Och Sorgbarn, som ryste för Assims svärd, fattade riddarens hand, för att fly med honom tillbaka till slottet.

165 Då framträdde den lyssnande skuggan ur sin skymning.

»Fly,» hviskade hon till Sorgbarn, »ty Assim rasar och vädrar blod. Han lurar vid grottans ingång. Jag har väckt, men kan ej söfva hans vrede.»

Riddaren igenkände den hviskandes röst, vände sig om och ville
170 fatta i hennes klädning.

Men hon upprepade ängsligt: »Fly, Sorgbarn! Assim hör oss!»

Sorgbarn skyndade framåt, och riddaren måste följa, fastän hans själ vändades.

Men äfven Singoalla — ty det var hon, som skymtat lik en skugga
175 — följde Sorgbarn, och när de hunnit ett stycke från det farliga klippblocket, där döden lurade, bad hon honom stanna.

Riddaren sjönk till Singoallas fötter och omfamnade hennes knän.

Singoalla lutade sig öfver honom och strök hans lockar.

»Erland,» sade hon, »vi se hvarandra nu för sista gången på jorden.

180 Farväl, min älskade!»

»Får jag dö?»

»Nej,» svarade Singoalla. »Jag ämnade väl i afton döda dig, men då var jag svart i min själ af vrede och förtviflan. Nu skall du lefva, Erland, för din maka och din son. Du älskar ju Helena, och hon älskar
185 dig... och din lille son, säg, är han mer lik dig eller din blåögda Helena? Jag ville gärna smeka din lille son.»

»Tyst!» utbrast riddar Erland. »Tala icke om Helena! Om dagen, då mina sinnen äro förvirrade, förliker jag mig väl med denna kvinna; men du, Singoalla, är min enda verkliga kärlek, likasom du är min
190 första och rätta maka.»

»Bedrag mig icke,» sade Singoalla bedjande; »tala icke så, att jag än en gång omfattar förhoppningar, som sedan svikas och efterlämna vrede och förtviflan! Villades jag ej af dina ord, då Sorgbarn första gången förde dig till mig? Jag trodde, att du älskade mig alltid, och

att det var din sällhet att skåda mig. Då beslöt jag uppsöka dig. Men 195
du ryste vid min åsyn och vredgades och ville döda mig. Erland, du
hatar mig om dagen; älska mig kan du endast om natten, då Sorgbarns
hemliga kraft slagit din vilja i bojor.»

»Det ligger sanning i dina ord, men det är icke hela sanningen, ty
nu skådar jag klart,» sade riddaren. »Jag är ej densamme om dagen 200
och nu, då jag är hos dig. Om dagen är jag olycklig och vansinnig;
ja, vansinnig. Du minnes väl Assim och din fader? Det onda *de* gjort
mig öfverflyttade min förvirrade själ på dig. För min sjuke tanke vardt
du en outplånlig skräckbild, och själfva ditt namn, det ljufva Singoalla,
ljöd för mig med hemsk klang. Då kom en flicka, som var min barn- 205
domsvän och min vårdarinna, när jag låg sjuk. Jag trodde mig älska
henne; men den kvinna jag älskade var alltid du, min maka; det var
du, som bar en mask, lik Helenas anlete. Ja, jag älskade aldrig Helena,
utan dig som Helena; det känner jag nu. Singoalla, vill du icke döda
mig för rättvisans skull, för min brutna ed och de kval, jag förorsakat 210
dig, så döda mig för min egen skull, ty jag ryser för morgondagen.
Jag vill icke vakna till vansinne och till hat mot dig, som är min själs
hjärta.»

Singoalla svarade:

»Din mened är dig tillgifven; för den skall du icke dö. Ej heller 215
skola dina ord förleda mig tro, att du icke älskar Helena åtminstone
om dagen, när du är vansinnig. Hvad gör det, att du är vansinnig,
Erland, om du är lycklig? Se, jag kom till denna nejd och sände dig
min son, att han skulle kufva din själ genom saktmod, ty på en
ovänlig själ verkar ej den hemliga kraften, och sedan föra dig till mig. 220
Jag valde min bostad i grottan där borta och väntade dig i elfva dagar.
Jag ville se och tala med dig än en gång före min död, ty jag känner,
att jag snart skall dö. Det var det vederlag jag kräfde af Gud för alla
de sorger jag utstått, och detta vederlag har den barmhärtinge Guden
gifvit mig. Hvad vill jag mer för mig själf? Svårare är att tänka på 225
Sorgbarn, ty hvad skall varda af honom, när jag är död? Om dagen,
då din själ är fiendtlig, är han ju icke mer din son! Men Gud skall
skydda Sorgbarn, om han bevarar sin själ snöhvit, och Sorgbarn skall

dessutom icke lefva länge. Det har jag sett i ditt ödes linier, älskade,
230 bleke gosse! . . . Nej, Erland, nu skola vi skiljas för alltid. I morgon,
då du vaknar, så minnes du mig som en svår dröm, hvars intryck
bortföres med dagens vind. Singoallas bild skall sedan icke störa dina
tankar, hennes namn aldrig ljuda i ditt öra; hon är för dig försvunnen,
som om hon aldrig varit. Men skulle hon likväl återkomma i din
235 själ, någon gång, i en enslig stund, så minns henne icke som en häm-
nande, hednisk, ej heller som en sörjande kvinna, utan minns henne
som den förlåtande, som glädjes åt den natt af kärlek du skänkte
henne i grottan och vid bäckens rand! Din lefnad skall med Helenas
flyta som en lugn älf genom gröna ängar, under svalkande skuggor.
240 Din Erland skall växa upp och vara din ålders glädje. Ditt hus skall
länge äga bestånd och din Guds välsignelse hvila däröfver.»

»Farväl, Erland!» fortfor hon. »Farväl, gosse vid bäcken! Farväl,
min första och enda kärlek! Farväl, min lycka och olycka! Välsignad
vare du, min make! Välsignad du, min fröjd, mitt solljus, min ande,
245 mitt allt!»

Och Singoalla tryckte den kyss hon tänkte den sista på Erlands
läppar och ilade bort.

Utöfver Erlands kinder strömmade tårar; han vred sina händer och
ropade hennes namn; men hon var borta, och Sorgbarns kraft fångslade
250 Erland vid stället.

Då utbrast Erland i sådana verop, att det skar genom Sorgbarns
märg. Den lille darrade och kände sin kraft minskas, sin vilja slappas,
sitt hjärta smälta.

»Sorgbarn,» ropade riddaren, »jag krossar dig, om du icke svär vid
255 Gud att nästa natt, hvarje natt återföra mig till Singoalla!»

»Jag svär,» suckade Sorgbarn, nästan medvetlös.

»Fort! Återvändom då till slottet, innan jag vaknar! Jag känner,
att din kraft minskas, att jag snart skall vakna. Skynda dig! Vi äro
annars förlorade.»

260 Sorgbarn gick med snabba steg. Erland följde honom. En knapp
fjärdedels timme därefter hvilade riddaren i sin säng och pilgrimen
på sin matta.

Men Assim lurade förgäfvets på sitt rof, där han stod i klippbrottet med det skarpslipade svärdet i hand. När Singoalla återkom till grottan, sade hon endast: »Riddaren kommer icke.» Assim slog då 265 svärdet i klippan, så att det brast vid fästet, ilade så till stranden och roade sig hela natten med att härma nattfåglarne och rulla stenar nedför klipporna i sjön.

Den sista nattvandringen.

Sorgbarn höll sin ed.

Och Singoalla, — hon som redan försonat sig med tanken på evig skilsmessa och död — ack, hon glömde snart sitt beslut, då riddaren återvände följande natt vid Sorgbarns hand och anropade henne att
5 stanna. Han sade sig vara vansinnets och Helenas om dagen; han ville vara sällhetens och Singoallas om natten. Han kallade henne maka och bad henne hålla den ed hon svurit på Alakos bild, om ock han själf af onda makter drifvits att bryta sin. Huru ljufva voro ej hans smekningar för den arma, hvars allt han varit från hennes första
10 ungdomsår! Huru sköna voro ej dessa nätter, genombäfvade af det lönliga, då de hviskade med hvarandra i grottan eller i oändlig trånad sutto, hand i hand, på bäckens strand! Singoalla kunde icke motstå; hon stannade och framlefde timmarne i svärmiska drömmar.

På tjugonde dagen efter pilgrimens ankomst till Ekö slott återvände
15 han ur skogen med nattvardsbägaren i hand. Den öfverlämnades åt priorn, och alla förundrade sig öfver uppenbarelsens sanning och botgöringens kraft.

Men med riddar Erland timade en förändring, med hvarje dag tydligare. Hade han förut stundtals varit dyster, så var han det
20 nu hela dagen, från morgonen till natten. Han magrade förfärligt; hans ögon voro insjunkna, hans kinder tomma, hvarje dag plöjde en fåra i hans panna, hvarje timme göt olja på den hemska elden i hans blick. Tjenarne darrade, när han nalkades, fru Helena vågade icke mer fråga hvad som tärde honom, ty han tycktes likasom ana, när
25 en sådan fråga sväfvade på hennes läppar, och aflägsnade sig då ur hennes grannskap. Han var kall för sin makas sorgsna blickar, skydde

hennes smekningar och hade icke ögon för sin lille son. Sällan talade han ett ord till någon.

Fru Helena yppade för priorn sitt bekymmer öfver herr Erlands tillstånd och rådslog med honom om hvad som borde göras till hans 30 räddning, ty ögonskenligt var, att detta svårmod förde honom med brådskanie steg mot grafven. Priorn beslöt tala öppet med riddaren och ålägga honom en fullständig bikt.

»Hvilar en synd på din själ, min son? Eller hvad är det, som gör dig förtviflande? Rufva icke på din smärta! Ur henne torde annars 35 komma lekamlig och evig död! Fly i Guds och kyrkans sköte! Se, hon står ju villig att taga din skuld och din sorg på sina axlar!»

Så talade priorn till riddaren. Men denne svarade: »Förfölj mig icke med sådana ord, fromme fader! Säg det än en gång, och jag lämnar er och flyr till andra bygder! Låt mig vara! När tid blifver, 40 skall jag bikta.»

En annan gång, då riddaren syntes något lugnare till sinnes, yttrade han till priorn: »Min själ är full af sönderslagna bilder. Jag mödar mig att åter sammansätta dem; därför grubblar jag nu så mycket. När taflan är färdig, då ser jag hvad jag vill se; då vet jag hvad jag vill 45 veta. Först då kan jag bikta, ty icke kan man bikta det okända.»

Under dessa dagar betjenade Sorgbarn, som vanligt, herr Erland. Men fristunder hade Sorgbarn numera inga, ty riddaren ville knappt förlora honom ur sikte. Bittra stunder hade Sorgbarn dess flere. Riddarens ögon fäste nästan ständigt på gossen en blick, hvori tillbaka- 50 hållet hot, fruktan och vild misstanke lågade. Han bevakade hvarje Sorgbarns ord, hvarje hans rörelse. När de voro ensamme, hände, att han steg upp, kramade Sorgbarns armar och lyfte honom från golfvet, för att slunga honom tillbaka mot dess stenar. Men han sansade sig, och allt slutade därmed, att de blå märkena på Sorgbarns armar voro 55 flere.

Äfven Sorgbarn led mycket. Hans kinder voro, om möjligt, blekare än förr, hans kropp var nästan en skugga. Men han uthärdade tåligt riddarens misshandlingar, räknade dagens timmar och tänkte med fröjd på natten, när detta hemska ansikte åter skulle varda vänligt, 60

dessa vilda blickar blida och denna stumma mun kalla honom son och slösa med försäkringar om kärlek. Natten var Sorgbarns dag, och dagen var hans natt. Om dagen satt hans moder ensam med den tyste Assim i skogen; om dagen voro hans fader och han själf olycklige;
65 men natten kom med berusande sällhet åt dem alla.

Med riddaren gick det därhän, att han föll i en feber, hvarunder han en gång rusade upp ur sängen och var nära att genomstinga Sorgbarn med sitt svärd. Gossen räddades af priorn och en annan munk, som vakade vid den sjukes säng. Riddaren talade under feberyran
70 mycket om en grotta och om en kulle, på hvilken en gran växer; han kallade Sorgbarn stundom son, stundom en liten djäfvul. I få ord: hans feber var svår och hans hjärna uppfylld af förvirrade bilder.

Under dessa dagar väntade Singoalla förgäfvets sin riddare; men Sorgbarn besökte sin moder ofta.

75 Då herr Erland åter var frisk, beslöt han bikta. Priorn förskräcktes icke litet, när riddaren yppade, att han var besatt af två djäflar: den ene uppenbarade sig för honom lik en kvinna; den andre hade antagit Sorgbarns skepnad, utan tvifvel för att därigenom håna pilgrimen och hans fromma värf.

80 Pater Henrik kallade riddaren i hemlighet till klosterkapellet och besvor de onda makterna att vika. Riddaren kände sig lättad och trodde sig vara fri.

Men följande dygn hade det onda återvändt. Då riddaren vaknade om morgonen, påminde han sig, att han hela natten varit plågad af
85 de bägge afgrundsandarne.

Icke lång tid därefter hände en natt, att herr Erland vaknade, ej i sin säng, utan i skogen. Nejden lystes af ett blekt månljus, men då han häpen skådade omkring sig, såg han en flyende, som liknade Sorgbarn. Huru hade de kommit in i skogen? Han gaf sig icke tid att
90 grubbla häröfver, utan skyndade efter vålnaden. Men när riddaren öppnat dörren till tornkammaren, låg den lille pilgrimen på sin matta.

Från denna stund återfingo herr Erlands tankar sin första riktning. Han arbetade flitigt med att sammansätta de sönderslagna bilderna i sin själ till ett fattligt helt. Han samlade alla sina hågkomster från

nattens drömmar, jämförde dem med hvarandra, valde det öfverens- 95
stämmande, förkastade tillsvidare det andra, iakttog med förnyad
uppmärksamhet Sorgbarns uppförande och beslöt att vaka under
nätterna.

Men detta beslut var han likväl icke mäktig att hålla. När kvällen
kom, kände han sig så slapp, att han omöjligt kunde jaga sömnen från 100
sina ögonlock. Att sofva ensam med Sorgbarn ålade honom hans
löfte.

Småningom, efter outtröttligt grubbel lyckades riddaren få sin tafla
färdig. Hon var en hemsk mosaik, hoplappad af sprängda orediga
minnen, men gaf dock i sin helhet en aning om verkligheten. 105

Från kvällarne och det halfvakna tillstånd, som föregår sömnen,
påminde han sig mer och mer, att två skuggor rörde sig fram och åter
öfver hans panna, och att Sorgbarns ögon lyste mellan dessa skuggor
som stjärnor mellan moln.

Han påminde sig vandringar i skogen vid Sorgbarns sida och sökte 110
om dagen återfinna den stig, han trodde sig hafva trampat om natten.
Men hågkomsten gäckade honom, minnet gycklade, och han gick alltid
åt helt andra håll, stundom milslångt, än åt det, som förde till klipp-
brottet.

Han erinrade sig äfven målet för dessa vandringar och mötena med 115
Singoalla; men minnena af dessa förmälde sig med allt det fasansfulla
hans inbillning fäst vid den bruna hedningaflickan, och omgåfvos
därför likasom af ett tjockt töcken, hvarur de hemskaste bilder
skymtade.

Men hans misstankar mot Sorgbarn voro nu rotfästa. Han rufvade 120
på en plan. Hvarje afton han gick till sängs hoppades han kunna
utföra den. Men Sorgbarns kraft segrade. Den lilles hela jordiska
omklädnad syntes upplösa sig i denna hemliga kraft.

Den fyrationde dagen från Sorgbarns ankomst till Ekö slott var
inne. Det var en mulen dag med regn och blåst. Insjöns böljor skum- 125
made, skogens toppar böjde sig, skyarne samlade sig kring klippornas
branter. Solen sjönk ned bakom svarta och gulbleka moln. Kvällen
kom, och den dystre grubblaren gick till sin tornkammare, följd, som

alltid, af pilgrimen. Men dessförinnan hade riddaren dolt en välslipad
130 jaktknif i sin lifrock.

Herr Erland gick till sängs. Sorgbarn lade sig på sin matta. Sand-
uret hviskade, vindflöjlarna på taket gnisslade, insjöns vågor brusade.

Riddaren hade sagt, förrän han lade sig, att han var mycket trött.
Också somnade han genast i sin naturliga sömn. Det hörde Sorgbarn
135 af hans andedrag.

Då smög pilgrimen till riddarens säng, och hans små magra händer
rörde sig som genomskinliga skuggor öfver den hvilandes panna ned
mot hans bröst...

Men endast några sekunder. Riddaren satte sig upp.

140 »Nu verkade kraften hastigt,» sade den lille till sig själf. »Stig upp
och följ mig!» manade hans milda röst.

Riddaren steg upp. Sorgbarn fattade hans hand, förde honom nedför
trappan, öfver det skummande sundet och in i skogen.

»Det är en ryslig natt,» sade gossen, hvars lockar fladdrade för
145 vinden. »Hör, huru det tjuter omkring oss! Det blåser så kallt. Tänk,
om träden falla öfver oss, fader! Låt oss skynda!»

»Hvart förer du mig?» frågade riddaren betänksamt.

»Till hvem annan skulle jag föra dig än till min moder, till Singo-
alla?» sade Sorgbarn, förundrad öfver frågan.

150 »Singoalla är således din moder?»

»Ja visst... Hvad du i afton talar besynnerligt!»

Riddaren måtte insett, att hans frågor icke vore rätt ställda, och
att här vore klokare att tiga än tala, ty han vandrade länge tyst
vid pilgrimens sida.

155 Så kommo de allt djupare in i skogen.

De mörka sönderslitna skyar, som, likt spillror af ett i stormen
förgånget skepp, kringdrefvo på himmelen, läto som oftast månen
gjuta öfver nejden en gul sjuklig belysning. Trädens fram och tillbaka
gungande grenar och fläktande löf bredde ett dallrande, af tusen
160 skuggor och dagar flätadt gallerverk öfver de belysta delarna af
skogsmarken; där syntes alla föremål lefva, röra sig och hoppa i spök-

aktigt virrvarr. Men där träden voro lummigare och stodo tätare, låg kolmörker öfver vandrarnes stig.

Hvad är det som lyser där borta djupare in bland trädens stammar? Det är icke månskenet; det är de röda flammor, som spridas af tjär- 165 bloss. I skogen ljuda röster, som icke äro vindens. Och hör deras rop:

»Alako, förbarma dig! Alako . . . Alako . . .»

Sorgbarn förskräcktes. Riddaren mumlade: »Afgrundsandarne hafva i natt stämt möte.»

»Fader,» sade gossen och tryckte sig närmare intill honom; »jag är 170 rädd . . . det är en ryslig natt . . . skydda mig!»

»Fader!» upprepade Erland för sig själf; »det var ett besynnerligt ord af denne besynnerlige pilgrim från afgrunden. Frukta icke,» tilllade han högt och grep hårdt om gossens arm; »ingen skall kunna taga dig ifrån mig.»

175

Så vandrade de vidare under knakande, stönande och klagande träd, genom blekgult månsken och svarta skuggor. Allt jämt, om än på större afstånd, ljödo rop af många röster: Alako! Alako! I stormens hvin, i insjöns brus, i månljusets spökfärg, i själfva de jagande molnens skepnader lät sig förnimma något ovanligt och dödsbådande.

180

»Alako!» tänkte riddaren, i det han föraktligt lyssnade till detta rop; »hvad betyder det ordet? Hvar hörde jag det förr? Å, jag vet . . . besvärjelseordet som slog min själ i länkar. Men i natt ljuder det förgäfvets. I natt äro alla besvärjelser vanmäktiga mot mitt beslut.»

Han stannade och såg vredgad och rysande upp till månen, hvars 185 fläckar tydligare än annars tecknade ett ansikte — ett ansikte prägladt af hemlighetsrik outransaklighet. Riddaren lyfte en arm med knuten näfve mot den tyste skådaren däruppe, och hans själ talade inom hans sammantryckta läppar: »Du, du, som med silfverskärans fördömda gäfva band anden i min släkt vid anden i dig, i natthimmeln och 190 skogsdjupen! Du, som hämnas vår omvändelse till Herren Krist med att hetsa hednakvinnan, den svartögda vampyren, att suga min hjärtesaft! Alako du!»

De voro nu nära klippbrottet.

195 »Sorgbarn, är vägen till din moder lång?» frågade herr Erland, i det han i lifrocken trefvade efter sin dolk.

»Du talar nu åter underligt . . . Likasom du icke visste detta,» sade Sorgbarn och betraktade sin faders ansikte. Det var ej sådant det plägade vara, när den hemliga kraften verkade i honom. Det var
200 dystert som om dagen, ja mörkare, hemskare.

En förfärande misstanke flög genom gossens själ. Han stannade och utbrast, medan hans inre bäfvade:

»Herr Erland, vi återvända till slottet. Följ mig!»

»I sanning ett löjligt infall, sedan vi gått ut och vandrat så länge
205 i storm och mörker, för att träffa din moder! Nej, fromme pilgrim, vi fortsätta vår väg. Vi måste väl snart vara vid målet.»

»Vi återvända! Jag befaller dig!»

»Ha, du skämtar lustigt. Är icke du min tjenare? Är icke jag din herre? Hvem af oss befaller?»

210 Intet tvifvel återstod. Den hemliga kraften, på hvilken den lille vägvisaren litat, då han sade: »Jag befaller», verkade icke. Sorgbarns vilja var ej den rådande. Riddaren var vaken; på det såg Sorgbarn en bekräftelse i hans vilda ögonkast.

Gripen af dödsångest föll han ned framför riddaren, omfattade
215 hans knän och bad:

»Herr Erland . . . fader . . . gör mig icke illa!»

»Hvad fruktar du? Har du fått dåligt samvete? Se så, inga narr-streck! Upp, min gosse, och för mig till din moder.»

Erland fattade gossen våldsamt i armen och ryckte honom upp.

220 »Ja, jag skall visa dig till henne. Men . . . du vill väl icke döda henne? Du vill väl icke min moder något ondt?»

»Tänk ej på hennes trygghet; tänk på din egen,» sade riddaren.

»Nå, lyder du eller vågar du trotsa?»

»Herr Erland, jag lyder . . . jag lyder gärna. Men lofva . . .»

225 »Tyst!» ropade riddaren och drog, ur stånd att längre dölja sin sinnesstämning, jaktknifven ur slidan. »Du är din moders medbrotsling, och så sannt som hon sugit lifskraften ur mitt hjärta lofvar jag, att hennes eget hjärta skall i denna natt skälfva på udden af min knif.

Och dig lofvar jag, att om du ett ögonblick tvekar att visa mig vägen till henne, skall jag döda dig och finna vägen själf. Och träffar jag 230 henne icke i natt, skall i morgon jakthornet smattra, kopplen lös-släppas och skallgången draga sin kedja kring den djäfvulska trollkvinnan. Hon skall icke undkomma mig. Fresta fördensku! icke mitt tålmod med ett ord vidare! Minns för ditt eget bästa den lydnadsed du svurit mig! Framåt!» 235

»Nej, nej!» utbrast Sorgbarn med styrkan af ett nödrop och omfattade än en gång riddarens knän. Denne lossade våldsamt hans armar och sparkade honom med hat och afsky ifrån sig.

»Uslings, som jag med ett knytnäfsslag kunde krossa! Upp, säger jag, och för mig till målet för vår vandring! Lyd eller dö!» 240

»Fader, skona mig! Döda mig icke!»

»Fader,» upprepade riddaren med ökadt raseri; »du som med sataniska trollkonster länge trälbundit och förderfvat min själ, du som är ett helvetets afskum, en bastard af djäfvul och hexa, vågar du skända en kristen man med fadersnamnet! Du skall dö med din moder. 245 För sista gången bjuder jag dig: upp och visa mig vägen!»

Och då gossen icke rörde sig, grep riddaren hans arm och släpade honom med sig. Sorgbarns lemmar stöttes mot trädrötter, sargades af törnbuskar. Smärtan och förskräckelsen framtvingo kvidande ljud från hans läppar, men hans klagan och det svaga motstånd han för- 250 sökte uttömde den i blodiga drömmar fråssande riddarens tålmod. Han stannade, betraktade sitt offer med en blick af omätlig afsky och stötte dolken i dess bröst.

Han hade gått några steg från stället, som färgades af Sorgbarns blod, då han stannade och sade till sig själf: 255

»Fader! Hvilken lögn!»

Han gick åter några steg, men stannade och upprepade:

»Fader! Hvilken oförlätlig, grym, förfärlig lögn! Jag skall återvända och ropa i hans öra: Du ljög! Jag är icke din fader . . . Jag skall ropa: förbannad vare du för denna lögn!» 260

Ett svart moln drog förbi månen och lämnade nejden i mörker. Men riddaren tyckte sig höra rosslingar såsom af en döende och lät

vägleda sig af dem. Hans fot stötte mot en kropp. Han lutade sig
öfver den. I detta ögonblick var molnet borta. Månen sken på ett
265 ansikte, som ej var Sorgbarns, ett rysligt förvridet, blåblekt ansikte,
stänkt af blodfradga. Det var en okänd, svartmuskig karl. Hans bröst
var naket, och riddaren, som häpen betraktade honom, såg på detta
den store mandråparens märken: bölder och svarta fläckar.

»Pesten!» mumlade riddaren med bleknande läppar.

270 Han reste sig upp och gick vidare utan att veta hvart. Han förde
handen till pannan, inom hvilken blodet brusade genom en förvirrad
hjärna. Än påskyndade han sin gång; än stannade han och såg upp
mot den gulbleke vemodige månen. Han gick utan tanke och utan
mål. Han hörde trädens löf hviska ord, än rysliga, så att han spratt
275 till därvid; än hånande, så att han skar tänderna af vrede och ryckte
de löf, som hviskat så, från deras grenar; än lustiga, så att han gap-
skrattade; än sorgsna, så att han fällde tårar.

Men besynnerligast hviskade till nattvandraren, som nalkades
henne, granen där uppe på kullen, på mötenas ställe vid skogsbäcken,
280 ty dit ledde slumpen hans steg. Hon stod där uppe, som fordom, smärt,
rak, stolt och trotsig mot stormen. Sörjde hon öfver den Brustne anden,
den förtärda gestalten, som förr, men i ädlare former än hennes, bar
prägeln af hennes egen kraft och stolthet? Eller hånade hon honom?
Han visste icke hvilketdera, men han ville veta det och lyssnade, och
285 medan han lyssnade, förnam han där uppifrån eller inifrån sin egen
barm någon hågkomst, som ljöd:

»Det vinkar på kullens topp; är det granen, som rör sina dunkla
grenar? Är det nyponbusken, som böjer sig, medan vinden plockar
hans hvitröda blommor? Eller är det Singoallas klädning, som fladdrar,
290 då hon väntar den hon älskar? Jag vet det icke, men anar mycket och
är lycklig . . . Ljufligt är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen
hvilat öfver nejden . . .»

Ba, hvarför upprepa denna visa? Att nu sjunga henne har ingen
mening. Det är icke hån och icke medlidande, utan ren betydelslös
295 barnslighet att så göra. Man kan hvarken vredgas däröfver eller
skratta. Därom var nattvandraren enig med sig själf. I detsamma

påminde han sig dolken, som han ännu bar i handen, och då han i månskenet synade klingan, tänkte han:

»Det skulle verkligen kunna vara blod af mitt blod.»

Han slängde vapnet ifrån sig och tyckte, att han dock var rätt 300 lycklig, som fått sitt väsen söndradt i så många delar, att han icke visste hvilken som vore han själf. Delarna af den styckade ormen lefva ett förtvifladt rörligt lif, innan de styfna och varda döda bitar af något, som förr hade sammanhang. Men att de sträfvat till återförening, såsom sagan påstår, kunde nattvandrarerna icke fatta. Han 305 för sin del ville ingen återförening. Bäst vore förintelsen, och han borde egentligen skratta åt allt, då han nu visste, att pesten ginge öfver världen och skulle utrota det mördareyngel, som vimlar i stoftet. Sedan finge gräsen och blommorna växa i fred för djurens tänder, och ingen yxa skulle fälla träden, som fritt finge fläta sina grenar till ett 310 enda hvalf öfver den stilla tigande jorden. Då vore paradiset återställt i all sin härlighet. Men måtte då ingen Adam och Eva komma och förderfva det igen! På en ny Adam skulle följa en ny Kain, som dödade sin broder, och på Kain fäder, som dödade sina söner, och söner, som dödade sina fäder. Under sådana oklara tankar fortsatte 315 riddaren sin vandring kors och tvärs i skogen.

Så hände fram mot dagningen, att han såg ett eldsken och ställde kosan dit.

Dagningen.

Eldskenet kom från klippbrottet.

Denna natt — så hade Singoalla bestämt, så hade hon äfven sagt till Sorgbarn — skulle vara hennes lyckas sista. Var detta en spådom om det, som denna samma natt skulle bära i sitt sköte? Nej, Singoalla
5 egde visserligen en spådomsande, en utbildad aningsförmåga; men själf skulle hon försäkrat, att det var ett beslut, icke en förutsägelse. Den sällhet hon njutit var utesäglig; den hade gjort allt hvad hon lidit till intet, hennes hjärta svällde af tacksamhet mot Gud för dessa natters mystiska fröjd, för timmarne vid hennes älsklings och makes sida.
10 De voro nu talde desse timmar, ty hon såg, att Erland icke kunde bära dem. Han skulle dö, om splittringen mellan dagens lif och nattens fortginge. Men vore icke minnet mäktigt nog att förljufva den saknad hon skulle känna, sedan hon sagt Erland sitt sista oåterkalleliga farväl och gått för alltid bort ur hans grannskap? Dock hvarför saknad?
15 Kan icke lifvet varda en dröm, där inbillningen räcker hjärtat hvad det åtrår, där det förflutna är en återvunnen verklighet, som lämnar saknaden intet rum? Ja, Singoalla skulle fördrömma sitt återstående lif. På andra sidan hafvet, långt bort om stepperna öster ut, är ett land, där palmer resa sig mot en grönbå himmel och luften är mättad
20 af söfvande blomsterdoft. Det är hvilans och drömmarnes land. Där står, uthugget i klippan, ett underligt tempel, som vaktas af hvitklädde tigande prester. Där slumra på mjuka kuddar, i skuggan af portikerna, prestinnor, hvilkas enda kall är, då tamtam ljuder, att dansa i guld och pärlors skrud en dans till offer åt sinnena, skenet,
25 förändringen, skiftena och att sedan återvända i åskådningen af det

eviga intet. Dit skall Singoalla ställa sin kosa, då hon lämnar barr-skogens land. Där skall hon för palmen tala om granen i Norden, för lotusblomman om neckrosen och för sig själf förtälja en ändlös saga om en blåögd yngling och sjunga denna saga som en vaggsång för sitt hjärta, tills det domnat. Sorgbarn skall vara gossepresten i detta 30 tempel, där öfligt är, att gudens rökverk tändes af en gosse, i hvars skönhet man tydligen kan läsa förgängelsen. Där skall Sorgbarn i heliga skrifter, som af presterna förvaras, få lära urtidens visdom, innan spådomen gått i fullbordan, som hon läst i ådrorna på hans ögonlock.

35

Så hade Singoalla beslutit. Hon hade smyckat sig till en afskedsfest. Hon var skönare i natt än den dag för tio år sedan då Erland första gången såg henne vid skogsbäcken. Sällheten hade återgifvit henne ungdomsfägringen, men förändligad och änglalik. Kärleken och offervilligheten, som genomträngde hennes väsen, hade gjort denna skönhet 40 himmelsk i stället för jordisk. Den skulle öfvervåldigat ögat som en uppenbarelse från en annan värld, om den ej tillika genomskimrats af ett något ur denna världen, men ur det outgrundligaste djupet i den — något af furuskogens sus och stjärnenattens mystik, något trolskt och natursymboliskt . . .

45

Grottan var prydd med höstens sista rosor. Assim hade tändt elden på äriln. Singoalla hade sagt honom, att han nu gjorde det för sista gången, och Assim hade tigande emottagit den upplysningen. Singoalla hade bedt honom hafva allt redo för uppbrott nästa morgon, och han hade tigande fullgjort hennes önskan. Nu stod han och stirrade tigande 50 i elden och såg, huru bränderna mörknade, kolades och vordo till aska. Han tyckte stundom, att han såg in icke i härdens eld, utan i sitt eget hjärtas.

Singoalla satt på sin bädd af mossa med pannan lutad i handen, sänkt i drömmar eller lyssnande till ljud, som kunde båda ankomsten 55 af de efterlängtrade. Hon kunde sitta så timme efter timme. Hennes lefnad under dessa dagar hade varit ett sådant bidande. Hon förnam knappt tidens flykt och aktgaf dock på ögonblicken.

Där ute rasade stormen. Då och då fann en vindstöt väg mellan
60 klippställarna in i grottan och hotade att släcka brasan, som lyste
henne.

»De dröja i natt länge,» sade Assim efter timmars tystnad. Och
då denna anmärkning, som ej väntat svar, ej heller fick något, sade
han till sig själf, i det han lade några grenar på elden: »Än en liten
65 stund skall lågan brinna. Men snart har hon förtärt sig själf. Det är
godt. Vi skola få ro.»

Assim gick till grottans öppning, såg upp mot himmelen på den
bland moln tågande månen och hörde med njutning stormens sång.
Härligare än under denna natt hade nordanskogen aldrig tonat: så
70 tyckte han. Han ville gifva ord åt hvad han förnam, men kunde icke.
Så mycket uppfattade han dock, att i sången voro sammansmälta
värdighet och vrede, kval och mannamod, dystra rön och segervisshet.

Men bland dessa toner hördes andra, som icke voro stormens. Det
ropade ute i skogen Alako, Alako! — och Assims anlete, som uttryckt
75 något svärmiskt och drömmande, fick då pregeln af en helt vaken
och lyssnande förvåning. När han öfvertygats, att örat icke gäckt
honom, sade han med hög röst till Singoalla:

»Här i skogen äro människor, som åkalla vårt folks gud!»

»Det är genljudet af min bön,» sade Singoalla och lyfte sitt hufvud;
80 »jag har bedt mitt folks gud om försakelsens kraft och fått den. Men
hör du icke andra röster i skogen? Hör du icke Erlands stämma och
Sorgbarns?»

»Nej.»

»Natten är förskräckande för dem, som kunna frukta. Måhända
85 bäfvar Sorgbarns hjärta och förvillar rädslan hans steg. Gå dem till
mötes, Assim, och ledsaga dem hit!»

»Här är mycket att röna i natt i skogen,» sade Assim och gick. —

Då han sent omsider återvände, bar han den döende gossen i sin
famn och lade honom vid Singoallas fötter.

*

*

*

Visst kunde det vara krångligt nog att leta sig fram och klättra 90
bland dessa om hvarandra vräkt klippblock och hållar, helst nattetid
vid osäkert månsken; men det gick likväl helt lätt, och riddaren tyckte,
att han mer än en gång förr gjort det rönet och egde en viss vana
därvid. Han endast undrade, att han i sin gosseålder, då han ströfvade
så mycket i skogen och företrädesvis uppsökte och älskade dess dunk- 95
laste gömmor, dock icke gjort närmare bekantskap med denne lustige
stig, som lofvade föra in i bergkungens slott.

Nu var han ej långt från grottans öppning. Då hejdades han af en
tanke, att han ju gick ute denna natt för att fortsätta hednaguden
Tors verk och döda skogens argaste troll, den förledande jättekvinna, 100
som sugit lifskraften ur hans hjärta. Men så påminde han sig pesten,
som var kommen öfver världen, för att utrota allt lefvande, och så-
lunda gjorde allt annat dödande öfverflödigt, ja småaktigt och be-
fängdt. Och så erinrade han sig den bleke gossen och ordet fader och
dolken, som, drypande af veropande bloddroppar, slängdes i en buske, 105
och granen på kullens topp och sången: »ljuft är att möta sin flicka,
ljufligast då skymningen hvilat öfver nejden».

Detta var en förvirrande blandning af minnen, och riddaren kunde
icke reda dem. Nåväl, hvarför icke förhålla sig likgiltig mot dem alla,
hvarför fästa den ringaste vikt vid något förflutet, närvarande eller 110
tillkommande? Man är ute och vandrar för vandringens egen skull,
man bryr sig icke om ett mål för sin färd, man går in i den här grottan,
därför att man råkat rikta sina steg åt det hållet och ej för något
annat. Man är en strömbädd för en städse rinnande flod af föreställ-
ningar, men man låter floden ha sitt lopp och söker icke kvarhålla 115
någon af hans böljor.

I en sådan känslöstämning gick riddaren vidare och steg med lik-
giltig hållning in i grottan.

Han såg sig omkring. Bredvid honom stod, lutad mot väggen, en
mörk man, som på honom fäste glödande ögon. Men detta besvärade 120
icke riddaren. Det var återigen ett af dessa intryck, för hvilka man
kan vara alldeles likgiltig. Men längre bort i grottan såg han något
annat. Han såg en kvinna skönare än hans inbillning kunnat skapa,

sorgsnare, där hon knäböjde öfver den döde gossen, än all den sorg
125 som riddaren kunnat tänka sig — ty den sorg han hitintills sett hade
alltid varit blandad med svaghet och begär efter tröst eller ock med
förtviflan eller ock med vrede, men denna sorg var enkel och oblandad
och intet annat än sig själf. Han igenkände hos denna kvinna anlets-
drag, som han älskat och hatat, afgudat och fördömt; för hans minne
130 uppgingo taflor af solsken och blomsterdoft, skiftande med andra af
natt och förfäran. Han kände sig ånyo förvirrad. Då hörde han den
mörke mannens röst, som sade:

»Singoalla, riddaren är här. Du behöfver icke längre bida döden.»

Och till riddaren sade mannen, fattande hans arm:

135 »Tveka icke, utan fullborda hvad du börjat! Hon känner ärendet,
i hvilket du kommer. Sorgbarn hann att anmäla dig, innan han slöt
sina ögon. Du kommer för att hämnas den oförrätt Singoalla tillfogat
dig, då hon gjorde dig till sina ögons ljus och sitt hjärtas åtrå och sitt
löftes make och sin sons fader. Hon har grymt förolämpat dig med
140 kärlek och trohet. Hon förtjenar döden och önskar den af dina händer.
Hon vill dö bredvid det första offret för din rättmätiga vrede — din
egen son. Ja, hon är mycket brottslig och förtjenar döden, det kan jag
intyga, som hört de otaliga suckar ditt minne afpressat henne, och
sett de oräkneliga tårar hon för din skull gjutit. Döda henne, herr
145 riddare! Därefter kommer uppgörelsens stund emellan dig och mig.»

»Det är onödigt,» sade riddaren; »jag gick ut för att döda henne,
därutinnan har du rätt, men skogen har ingifvit mig andra tankar.
Pesten är kommen, och det tjenar till intet att fuska i dödens handt-
verk. Detta och mycket annat har jag i natt lärt af skogen. För öfrigt
150 är kvinnan icke densamma, som jag söker, fastän de likna hvarandra.
Hon där borta är ett mänskligt väsen; hon faller tårar öfver sitt döda
barn, och hon synes mig så sorgsen, att jag känner ve i min själ, då
jag betraktar henne . . .»

»Hvad,» ropade Assim, »tvekar du fullborda hvad du börjat?
155 Har du mod att rygga tillbaka? Vågar du besinna dig, då skall du
höra det förskräckliga, att . . .»

»Håll,» sade riddaren, »jag har mod till hvad som helst och fruktar intet. Ingen har ännu kunnat säga, att jag fruktar. Jag har mod att besinna mig. Stör mig icke, ty det börjar klarna i min själ, och jag skall snart hafva samlat mina minnen. Denna kvinnas anlete sprider 160 belysning djupt in i det förgätnas schakter.»

»Skynda!» sade Assim; »hon *vill* dö för din hand. Hon kan icke lefva och på samma gång veta, att du, hennes make, har dödat hennes och din egen son. Var icke grym emot den arma kvinnan! Hon önskar döden som en nåd. Belöna henne för den mildhet hon visar dig! Hon 165 har icke yttrat ett hårdt ord öfver sitt barns mördare; hon har anklagat sig själf, men icke dig...»

»Ja,» sade riddaren, »du har rätt. Hennes ansikte uttrycker en innerlig rörande godhet. Jag älskar detta ansikte, fastän dess åsyn vill smälta mitt hjärta. Jag är en hård och sträf man, häftig till lynnet 170 och böjd att förakta människor; men denna kvinna skulle genom sin blotta närvaro förändra mig, helst om jag finge sätta mig vid hennes knän och hon ville läsa för mig ur någon helig bok om Guds kärlek och förbarmande...»

»Han är sig icke lik,» sade Assim rysande; »han talar som en 175 vansinnig. Herr riddare,» ropade han högt, »samla icke dina minnen, akta dig för hågkomsterna från din ungdom; du skall annars erinra dig höfdingens femtonåriga dotter, det späda barnet, hvars hjärta du röfvade... du finge se en verklighet och skulle gripas af en ånger, omöjlig att uthärda! Nej, behåll de heliga fördomar, hvilka hitintills 180 varit din rustning, din sköld och båge, och rusa blindt fram på den väg, som du stänkt med blod! Jag säger dig, att denna svartögda kvinna är ett väsen af annan art än du, ett barn af den outgrundliga naturen, hvilket, likasom blomman, ej fått annat dop än himmelens dagg och regn, aldrig tillbedt under annat tempelhalf än det stjärn- 185 strödda och aldrig omsväfvats af annan rökelse än markens dimmor. Hon har aldrig stänkts af vigvattenskvasten, aldrig välsignats af prestens händer och har intet hopp att komma i din himmel. Hon är — förstår du mig icke? — en förkastad varelse, en okristen, ett halftroll, en hexa, som med sina blickars och kinders och stämmas 190

hedniska trollmakt förhexat dig och med detta ousägliga brott förtjenat döden. Upp, riddare! Stöt ned henne! Du är utan vapen... se här ett svärd! Mörda trollpackan, likasom du mördat hennes afkomma! Fort! Ingen besinning! Fort, eller är det jag som dödar dig!» Och Assim satte svärdet i Erlands hand och ville rycka honom med sig. Men denne lösgjorde sig från hans tag och sade utan häftighet:

»Du talar så som jag hört munkar tala. Nog af: du vill förvirra mig, men lyckas icke. Kvinnan där borta är ej en hexa, utan ett Guds barn, som sörjer öfver världens olycka och har ett ömt hjärta äfven för mitt elände. Ty att jag är olycklig vill jag ej neka. Jag känner mig hågad att gråta och att ångra, fast jag icke rätt vet, om det är endast jag som förbrutit mig mot någon, eller om ödet också förbrutit sig mot mig...»

Han tog några steg fram mot Singoalla och fortfor:

»Stackars kvinna, du sörjer denne gosse, och du vet kanske icke, att det är jag som dödat honom. På min riddareära försäkrar jag, att jag gärna ville gifva mitt lif för att återvinna hans och stilla din smärta. Men det förmår jag icke och lofvar därför allena hvad jag kan hålla: att aldrig återvända under mitt tak, utan, om pesten skonar mig, kläda mig i tagelskjorta för mina återstående dagar och lefva af växternas rötter och dagligen bedja Gud om förlåtelse för mig syndare. Detta vill jag göra. Jag skall från denna stund icke återse min hustru Helena och min son Erland; jag skall öfvergifva mitt slott och mina egodelar, samt tillbringa mitt lif som botgörare här i skogen. Detta kan väl icke gifva dig någon tröst, men det skall hugsvala mig själf, ty att jag är olycklig känner jag för hvarje ögonblick, ju längre jag betraktar dig, ju mer det klarnar inom mig, ju bestämdare mina minnen varda, ju vissare jag öfvertygar mig, att du... o Gud!... att du... ja, jag igenkänner dig, Singoalla... du min ungdoms dröm... min första kärlek... min maka!»

Förut orörlig som en bildstod lutade sig nu Singoalla djupare ned öfver sin sons lik, och riddaren hörde, att hon grät. Då gick han fram, upplyfte henne och slöt henne i sin famn. Hans bröst häfdes, hans

ögon fuktades af tårar, genom hvilka framglänste blicken af en klarnad ande. Men denna omfamning var kort; en tanke upplöste 225 den; riddaren vände sig bort och skred, med handen tryckt mot pannan, ut ur grottan, och Assim, som följde efter honom genom klippbrottet, såg honom långsamt vandra in i skogen.

Pesten.

Dagen kom med tung luft och mulen himmel. Då solen någon gång lyste fram mellan skyarne, var hennes sken gulblekt och ovanligt. Blåsten hade upphört och vindstilla inträdt, som oaktadt den mulne himmelen medförde kvalm.

5 Tidigt om morgonen väcktes munkarne af en häftig ringning. Den tjenande brodern Johannes öppnade porten och såg en man, klädd i brokiga slitna kläder. Han begärde få tala vid munkarne. Snart visade sig några af desse med sin prior i spetsen. Med en hastig blick granskade pater Henrik mannens anlete och utbrast: »Hvad vill du? Du tillhör
10 det gudlösa folk, som för tio år sedan plundrade detta kloster, eller
och gäcka mig mina ögon.»

Men mannen svarade: »Den saken kunde du haft tid att glömma. Jag kommer nu för att bedja dig om hjälp, ifall du har någon hjälp att gifva. Vi anlände hit i natt och lägga i skogen. Böldpesten rasar
15 ibland oss.»

»Böldpesten?» upprepade priorn med stelrande tunga.

»Ja, svarte döden», sade mannen.

»Svarte döden!» upprepade munkarne och raglade mot hvalfgångens pelare eller kastade sig framstupa på golfvet eller sänkte bleknade
20 anleten mot bröstet, mumlande *Miserere domine!*

Pater Henrik sansade sig först och sade till mannen: »Vi skola alla följa dig.»

»Upp!» fortfor han till munkarne. »Skördemannen är kommen. Här gäller att rädda hvetet, medan ogräset uppryckes att förbrännas
25 i evig eld. Upp och rusten er till högtidlig procession! Tagen kors, hostia, dopfunt och relikskrin! Upp!»

Munkarne reste sig darrande. En fjärdedels timme därefter skred tåget ur klostret. Den främmande mannen visade vägen. De enskilde vandrare, som mötte det, kastade sig till jorden. Bland desse visste några redan om den hemske gästens ankomst; andra, som anländt 30 från sina enstaka hem i vildmarken och på morgonen icke skådat ett mänskligt anlete, voro okunnige därom. Munkarne, medan de med kors och fanor, hostia och relikskrin, skredo framåt, sjöngo, men sången förtonade klanglöst i den tunga luften, liksom hade skogens Ekon dött bort:

35

*Aufer immensam, Deus, aufer iram,
Et cruentatum cohibe flagellum:
Nec scelus nostrum properes ad æquam
Pendere lancem.*

*Non opus summi pereat magistri,
Nec sinas passam fore passionem,
Corde sed manans lavet omne crimen
Sanguis et unda.*

40

Folkhopen följde processionen, som, förd af främlingen, tågade till svedjelandet, där det främmande folket nu, liksom för tio år sedan, 45 hade lägrat sig.

Här såg man lik, sjuke och döende. Här såg man stum förtviflan, dödsfasa, sorg och hjälplöshet. Några af det främmande folket upphofvo vilda rop: Alako, Alako! Andra ilade med ömsom fulla och tomma bågare från och till en närbelägen källa, för att med hennes 50 vatten svalka de sjuke.

Jämmerropen tystnade, när processionen framträdde ur skogsbrynet, och pesthymnens dystra toner sväfvade öfver svedjelandet. Insvept i ljusa skyar, som uppstego ur rökelsekaren, skred tåget rundt om fältet. Men inom hopen, som nyfikenheten lockat att följa, spred 55 sig som en hviskning ordet pesten, och åskådarne skingrades som agnar för vinden.

Pater Henrik fattade korset, vandrade fram mellan döde och lefvande och planterade den heliga sinnebilden midt på jämnens fält.

60 Därefter spredo sig munkarne öfver svedjelandet för att rädda hedna-själur och lindra plågor. Friske och sjuke böjde sina hufvuden vid dopfunten och emottogo det bad, genom hvilket de skulle vinna nåd hos de kristnes gud. Mången sjuk, som nyss döptes, fick snart som döende åtnjuta den sista smörjelsen. Med vin och vatten läskades

65 torkade gommur, med tröstens ord förtviflade sinnen. De främlingar, som voro friske, uppmanades att fatta spadarne och gräfvu en graf åt de döde. Så skedde äfven, och en munk messade timme efter timme med entonig, darrande, men outtröttlig röst vid randen af denna graf, som emottog flere och flere offer.

70 Medan munkarne gjorde detta, spred sig underrättelsen om den store mandråparens ankomst öfver hela trakten. Alla hjärtan bäfvade. Mången tänkte på mänskliga medel att afvända olyckan från sig och de sina. Några flydde med hustru och barn längre sunnanskogs; nybyggarna i ensliga skogshemman lade fram båge och pilur, för att

75 hota enhvar, som vågade nalkas deras tak.

Men den hemske gästen kunde pil och båge icke bortskrämma. Redan under de sistförflutna veckorna hade flerestädes i nejden miss-tänkta dödsfall inträffat, men ingen trott eller velat tro, att det var den fruktansvärdes verk. Nu, då intet tvifvel om hans närvaro var

80 möjligt, syntes ock de sista osynliga hindren för hans härjningslust vara på en gång nedslagna. Natten efter det främmande folkets an-komst ilade mordängeln från dörr till dörr, och intet förbundstecken på dörrposten vägrade honom inträde.

*

*

*

»Nej, deras vatten och vin och olja och sånger och rökelser gagna

85 till intet. Vi måste dö. Låt oss då lefva, medan vi lefva. De oför-skräckte vandringsmännen höfves det att fira lustiga fester vid grafvens rand.»

Så talade män af det främmande folket och togo sina vapen och drogo till Ekö slott, hvars källare säkerligen vore väl försedda med öl och vin. Då de kommit till sundet, funno de fallbron uppdragen 90 och på borggården män, som bundit dukar kring sina ansikten, så att föga mer än deras ögon voro synliga; de vandrade för sig själfva, likasom de fruktat att komma hvarandra för nära.

»Hallo! Ned med bryggan!» ropade främlingarne.

De få männen på borggården svarade på denna uppmaning med 95 hotande åtbörder, därefter med stenkast och bågskott. Men främlingarne vadade, obekymrade därom, öfver sundet. Då flydde slottsfolket i båtar öfver sjön åt andra sidan. Sedan var det lustigt lif på Ekö slott: dryckeslag och sång till in emot natten, då skaran aftågade, lyst af mordbrandsflammar från torn och tinnar. 100

Men fru Helena och hennes son och hennes tjenarinnor hade redan om förmiddagen af slottets sista dag flyttat till klostret, i hopp att inom helgedomens väggar och i gudsmännens närhet återfinna något lugn för sina bäfvande själar. Hvar riddar Erland och den lille pilgrimen voro visste ingen. 105

* * *

Sju dagar hade försvunnit, då vid midnattstiden klostrets portklocka ringde.

Efter en stunds förlopp hördes steg i korridoren, och en röst frågade: »Hvem är där ute?»

»Broder portvaktare! Vän Johannes! Jag igenkänner din röst. 110 Öppna för Erland Bengtson Månesköld!»

»Hvad!» utropade rösten, »lefver ni ännu, herr riddare! Eller är det en villa, som gäcker mitt öra?»

Porten öppnades, och den tjenande klosterbroderns bleka affallna ansikte, nu stämpladt med en viss förundran, visade sig vid skenet af 115 en lampa, som han höll i handen.

»Broder Johannes,» sade riddaren, »räds icke! Jag är ej en vålnad, utan en lefvande människa, så märkvärdigt det än vill synas både dig

och mig, ty hvarthän mitt öga skådat, är fältet så väl mejadt, att
120 knappt ett strå står upprätt.»

»Allt är förvandladt, sedan jag sist såg er, herr riddare. Vill ni stiga in i denna dödens boning, så är ni under detta tak den ende lefvande jämte mig.»

»Nej,» svarade riddaren, »jag har aflagt ett löfte att icke inträda
125 under ett af människohänder bygd tak. Dödens boning är för öfrigt här ute lika väl som där inne. Världen är en kyrkogård, och du synes mig, broder Johannes, såsom en, den där, ännu lefvande, jordats i densamma. Så förekommer jag mig själf äfven. Visst är, att mitt hjärta är dött och begrafvet och ej kan känna någon sorg mer.»

130 »Väl det! Din barm skulle annars icke kunna rymma all din sorg. Vet du, att din maka är död, att dina trognaste tjenarinnor aflidit, att din fader och lärare, pater Henrik, icke mer är ibland oss? Har du sett den kolade återstoden af ditt slott, herr riddare? Allt är fåfängligt, allt, allt.»

135 »Lämna din lampa och följ mig ut,» sade riddaren, »jag är fullt förtrogen med tanken att ha förlorat allt, som varit mig dyrbart.»

»Herren gaf och Herren tog; välsignadt vare hans namn!» suckade munken, i det han trädde ut och gick vid riddarens sida. »Det är blott några timmar sedan jag begrof min älskade prior, men förunder-
140 ligt! . . . mina ögon hafva haft inga tårar för hans minne. Det är med mig som med dig; jag har jordat mitt hjärta i mina bröders grift.»

»Hvem af dem bägge dog först, min maka eller min son?» frågade riddaren med något sväfvande röst.

»Din son lefver ännu . . . har jag icke sagt dig det? . . . så vida han
145 icke dött, sedan jag lade honom i tröstarinnans famn. Gud sände mig en ängel i skepnaden af en kvinna, som hugswalande suttit vid din makas dödsläger. Hvem hon var vet jag icke. Hon har aldrig förr varit sedd i denna nejd. Hon talade till den döende fru Helena sköna ord och hugswalade henne med att ofta nämna ditt namn.»

150 »Jag vet då hvem denna kvinna är,» sade riddaren; »och det var i hennes famn du lade min son?»

»Ja, hvad annat skulle jag göra?»

»Är hon nu borta härifrån?»

»Ja, hon följde det främmande folket, eller rättare: det främmande folket följde henne. Det var förvånande att se: när hon visade sig 155 första gången för dem, vardt det jubel bland de förtviflade, stillhet bland de våldsamme och farsoten flydde från svedjelandet. Hon är ett högre väsen, och din son hvilar godt på hennes arm.»

De båda männen vandrade en stund under tystnad bredvid hvarandra. Riddaren rönt en känsla af tillfredsställelse däröfver att han 160 egde intet mer att förlora, intet mer att hoppas. Han kände sig äntligen stå fri emot sitt öde. Han var sköflad på allt, men knotade ej; det vore orimligt att i denna förvandlingens, förgängelsens och dödens värld pocka på en varaktig eganderätt till timlig lycka. Den som spelar med i sinnelifvets brokiga lek må fatta lekens mening. 165 Den guldglänsande sky, som simmar i morgonrodnaden, är i all sin skönhet ej det rätta föremålet för eviga känslor. Solglittret på vattnets yta, böljan, som höjer sig och sjunker, suset i ekens krona, vill du afkräfvat dem en evighet, som de icke ega, vill du kristallisera dem i former, som trotsa förvittring? Hvarom icke, så fordra ej heller evig- 170 het af borgar med torn och tinnar, ej af rikedom och ära, ej af huslig lycka, ej af något bland allt, hvarefter den oerfarne griper och hvars bortgång han egnar onyttiga tårar. Den som en gång fått fotfäste på det evigas klippa, rädes icke, om världssfärerna brista, himmel och jord sönderfalla i atomer. Det är endast ett solglitter som slocknat, en 175 bölja som sjunkit, en susning som förstummats. Riddaren såg upp till stjärnorna och kände, att hvad helst hans öde, i dem skrifvet, ännu kunde förbehålla åt en framtid, så skulle han ej förskräckas mer och ej fröjdas mer: han var fri — fri emot allt som är företeelse och händelse och tillfällighet och låter mäta sig med tidens mått. Men 180 bakom företeelserna hägrade i hans själ ett annat, som ej försvunne med dem. Hvad Helenas, hvad den lille Erlands, hvad Sorgbarns och Singoallas försvunna bilder innebure, hvad som symboliserade sig i deras framträdande och bortgång, det vore något för döden oåtkomligt eller kanske hellre något, som döden skulle förklara. 185

En hemsk bild var natten i skogen, då månskenet darrade på en blodfläckad klinga, men äfven den bilden förfärade honom icke mer; han var enig med sig själf därom, att skuld måste utplånas, och ville gärna, så vidt som skuld på honom hvilade, låta den stränga veder-
190 gällningen taga ut sin rätt. Han egde ej en vågskål att väga sin egen andel i sitt lifs mörka öden, och hade han egt en sådan vågskål, skulle han bortkastat henne utan att väga, ty han kände ingen lust att köpslå, pruta och dagtinga om skuld och vedergällning. Och han tänkte därvid på en annan symbol — försoningens, och det var med andakt han
195 lyssnade, då brodern Johannes, som vandrade vid hans sida, afbrytande tystnaden, sjöng med sakta röst en vers ur pesthymnen:

*Da crucem, clavos, scuticam, coronam,
Lanceam, funes rigidamque mortem
Inter iratam mediare dextram*

200

Et mala nostra.

Erland Månesköld och brodern Johannes vandrade hela natten i skogen. Då morgonsolen gick upp öfver ett landskap, hvars stillhet ingen fågels sång, ingen skällas klang, ingen vallande herdes lur upplifvade, emedan svarte döden nyss öfvergifvit det och lämnat tyst-
205 naden kvar — då stodo de båda männen på kullen vid skogsbäcken, och brodern Johannes sade:

»Således, broder Erland, är det här i denne kulle vi skola gräfva vår eremitboning.»

»Ja,» sade Erland, »här skola vi bo.» Han kastade en blick ned på
210 gräsmattan vid foten af kullen, där ännu invid bäckens rand dröjde några af höstens sista blommor. Därifrån sväfvade hans blick inåt skogen i den riktning, hvarifrån i forna dagar hans själs älskade hade kommit honom till mötes.

»Gräfva vi här på östra sidan?» frågade Johannes. »Vi väckas då
215 af morgonrodnaden och kunna hälsa den uppgående solen med en morgonpsalm.»

»Nej, broder,» sade Erland, »om du icke föredrager den östra sidan, så låt oss välja denna åt väster, åt bäcken till, där vi kunna bjuda

aftonsolen, bilden af vår egen sjunkande lefnadssol, farväl med hymnen
om återuppståndelsens hopp.»

220

»Väl, vi välja då den västra sidan . . .»

»Om du själf icke hellre önskar den andra . . .»

»Nej, nej, gode broder,» sade Johannes och betraktade med en mild
blick den forne riddarens förr så stränga och bjudande, nu så blida
och undergifna ansiktsuttryck. »Återvändom till klostret för att hämta 225
våra spadar! Och sedan till arbetet!»

Skogens eremiter.

Det var en vacker sommarkväll. Synkretsen i väster färgades af guld och purpur. Regnet, som hade fallit vid middagstiden, hade uppfriskat nejden; granar och ängar doftade, människorna andades med njutning den rena luften.

- 5 Fjärran i skogen hördes nyodlarens yxa; där pågick idogt arbete; ty i fält, som tjugofem år, sedan pestens tid, legat obrukade, gällde det nu att sätta plogbill.

Vid ingången till sin grotta satt den ene af traktens eremiter, den af folket högt vördade gudsmannen Erland. För en timme sedan
10 lämnade han örtagården, där han nästan hela dagen sysslat med hacka och spade. Nu satt han på mossbädden och såg med drömmande blick in i aftonrodnaden, hvaraf ett återsken föll på hans lugna anlete. I handen höll han en bok, en mystisk andes betraktelser, hans älsklingsbok, för flere år sedan hämtad ur det öfvergifna klostrets hvalf.

- 15 Brodern Johannes, den andre eremiten, hade nyss återvändt från fisket i insjön och tillredde nu aftonmåltiden.

Johannes, som annars sällan bröt den af Erland älskade tystnaden, var i kväll ovanligt språksam. Han hade på sin väg från sjön sett något märkvärdigt i skogen och kunde icke afhålla sig från att
20 omtala det.

Han hade sett män af främmande utseende, förnäme och stolte till sitt skick, präktige till vapenbonad, rastande med sina hästar i skogen. De voro utan tvifvel långväga resande, och de hade på latinska målet frågat honom om bästa ryttarevägen norr ut mot Vettern. Hvilka de
25 vore och hvad deras ärende kände han icke.

Erland lyssnade med välvilja, icke just därför att en sådan händelse verkligen var ovanlig och kanske värd att gissa öfver, utan därför att Johannes synbarligen var road af att tala därom och tycktes utkräfvat något anspråk på nyfikenhet från sin väns sida.

Hvilka dessa män voro och hvad deras ärende visste, som nämnt, 30 Johannes icke, och sagan själf kan endast antyda, ty mörker hvilat öfver mycket i det förflutna. De hemliga skrifter, som under sju in sekel, i ett brödraförbunds gömmor, bevara dettas anor från ett äldre sprängdt förbund, skulle, om de uppsloges för oinvigda blickar, uppenbara åtskilligt om ett tåg, som »riddare af det grusade templet» 35 och »forskare af de brinnande bålen» gjorde till Norden, för att äfven där, om möjligt, finna elementer af den urtidens religion, hvaraf de samlat spridda drag från Indiens pagoder, Egyptens graftempel, Delphis och Eleusis' underjordiska hvalf, det salomoniska templets grus och druidernas grottor, för att förena dem alla till en gloria kring 40 korset. De skulle kunna förtälja, dessa häfder, att med tåget följde en indisk prestinnas unge son, invigd till »riddare af det grusade templet», förtrogen med öster- och västerlandens visdom och egare af stora skatter. Mer kan sagan icke antyda.

Medan brodern Erland ännu hvilade vid ingången till sin grotta och 45 drömde sig in i den bleknande aftonrodnaden, sågs på andra sidan bäcken en af främlingarne, en kraftig yngling med brun hy, men blonda lockar, närma sig. Han stannade, såg sig omkring likasom med igenkännande blickar, ehuru han säkerligen aldrig förr varit på denna fläck, gick därefter öfver vattnet och fram till eremiten och 50 satte sig på mossbädden bredvid honom.

Med undran åsåg Johannes, där han stod på något afstånd, detta uppträde, och hans undran växte, när Erland och ynglingen samtalade med hvarandra och Erlands anlete under samtalets lopp präglades af kraftig uppmärksamhet. Johannes' undran nådde sin höjd, när han 55 slutligen såg, huru ynglingen först efter en lång omfamning, med tårar skildes från Erland och gick tillbaka in i skogen.

Att fråga om betydelsen af denna syn, det ville Johannes icke, ty det vore ju alltför tydligt ett bevis på en för eremitlifvet icke rätt

60 passande nyfikenhet. Men han väntade, att Erland själf en dag skulle säga något därom.

Erland sade dock intet. Följande morgon, när Johannes gick att fiska i insjön, följde honom brodern Erland.

Johannes sköt ut sin båt och gjorde sitt fiskredskap i ordning. Han
65 sjöng härunder med dämpad röst en visa om Simon Petrus fiskaren. Erland satt vid stranden i skuggan af en lind och fördjupade sig åter i sin kära bok »Om hvilat i Gud».

INNEHÅLL

Slottet i skogen	141
Singoalla	148
Längtan	152
Främlingarne från Egypti land	157
Erland och Singoalla	161
I skymningen vid skogsbäcken	167
Tvekampen	172
Lägret	174
Aftåget	176
Natten	190
Giftdrycken	194
Sorgbarn	199
Riddaren och pilgrimen	211
Grottan	217
Den hemliga kraften	224
Dag och natt	231
Den sista nattvandringen	240
Dagningen	250
Pesten	258
Skogens eremiter	266

Kommentar

[FÖRETAL TILL ANDRA UPPLAGAN.]

På en välvillig förläggares anmodan har jag funnit mig uti att offentliggöra åtskilliga fantasier och små historier, som jag haft bland mina papper förvarade, delvis såsom minnen från en tid, då inbillningskraften var rikare än sjelfkritiken stark. Om man nu äfven kan finna sig uti att läsa dem, så vore det för förläggarens skull väl.

Med rätta älskar den stora allmänheten att se en väl inriden pegasus, känslig för hvarje minsta ryckning i förståndets tyglar. En god skolhäst är värd att prisa. Men den, som burit mig på dessa mina ungdomliga utflygter, var sin egen herre: han fick föra mig hvart han ville, och så bar det af in i töckenhöljda, mänskensbelysta nejder, der alla föremål tedde sig med ovissa, sväfvande linier. Der trufdes jag också väl den tiden. De som göra så ännu skola ursäkt mig och möjligen här igenfinna sina egna intryck, sin egen känslöstämning.

För andra än dem duga dessa historier svårligen, om icke, i brist på annan läsning, någon kulen höstkväll, då regnet slår på fönsterrutorna och brasan är tänd på härden.

Samlingen af dem börjas här med „Singoalla”, ett kuriosum, som för flera år tillbaka varit offentliggjordt i någon oläst kalender och nu, efter en mild skärskådning af sin upphofsmans öga, för andra gången framlägges.

Ifrågavarande berättelse förutskickas såsom en prøfvosten, ty läser någon den till slut, kunna andra väl uthärda de öfriga.

Författaren.

TEXTVARIANTER.

Under denna rubrik göres en jämförelse mellan de fyra upplagorna av "Singoalla" för att visa vilka omarbetningar Viktor Rydberg företog.

Originalupplagans text, sådan den föreligger i denna utgåva, bildar utgångspunkten och markeras genom kursivering. De senare upplagorna markeras med små siffror (2, 3, 4). Har en ändring gjorts i andra upplagan, en ny ändring i tredje upplagan och ytterligare en i fjärde upplagan, så framgår detta alltså av att alla upplagesiffrorna står utsatta. Står endast 2, innebär detta att ändringen i andra upplagan kvarstår i de båda följande. Står endast 3, innebär detta, att en ändring gjorts först i tredje upplagan och att denna ändring kvarstår i fjärde. Står endast 4, innebär detta, att en ändring gjorts först i fjärde upplagan. [/] markerar att något endast står i originalupplagan. Samma tecken har dock någon gång använts för att markera en anmärkning av utgivaren. För att spara utrymme eller för att förtydliga innebörden av en ändring har ibland en avvikelse gjorts från nu nämnda markeringsprinciper.

Varje stycke motsvarar en sida i originalupplagan. Sidans nummer står i marginalen. Radens nummer anges med siffror av samma storlek som bokstäverna i texten.

Varje redovisad ändring avslutas med semikolon.

/ markerar nytt stycke i den citerade texten.

Citationstecknen har, bortsett från ett par undantagsfall, inte medtagits i textcitaten.

Originalupplagan förkortas ou.

Fjärde upplagans första kapitel, som motsvarar sidorna 5—8, är så starkt omarbetat, att ändringarna lämpligen bör redovisas för sig.

- 5 1 *fordna* 3 *forna*; 2 *den mäktiga släkten* 3 *släkten*; 3 *förtjente [dock att] heta*; 4 *byggning* 3 *byggnad*; 4 *[konstmässigt] uppförd af [våldigt] eketimmer*; 6 *Rundtomkring* 3 *Rundt omkring*; 6 *[stupande] granitbranter*; 6 f. i *dess [stilla drömmande] böljor, och öfver klipporna susade [åldriga] furor* 3 och öfver klipporna susade furor; 8 *mörka* 3 *mörke*; 8 *Eköns¹⁾* 3 *Eköns*; 9 *öppen [och leende]*; 10 *insjön* 3 *sjön*; 11 *mellan dessa [vänliga] träd* 3 öfver dem; 11 *[den höga,] trappformigt*; 13 *[något] svar*; 15 *hvilka* 3 *som*; 16 *forska* 3 *leta*; 16 *derför[e]*; 18 *dess stenfot* 3 *stenfoten*; 19 *öfvervext* 3 *öfvervuxen*; 21 *den vet* 2 *han vet*; 21 *ännu mer* 3 *än mer*; 21 *ty den* 2 *ty han*; 21 *blef* 3 *vardt*; 22 *pest* 3 *farsot*; 26 *pröfvat* 3 *frestat*;

1) Ordet "Eköns" kursiverat i ou och andra uppl.

- 6 27 *erfaren* 3 *mångpröfvad*; 28 *sak*, 3 *sak*; 30 *närbelägna* 3 *närlägna*; 30 *besökte honom* 3 *satt hos honom*; 30 f. *pröfvade* 3 *smakade*; 31 *fjerran* 3 *fjärran*; 32 f. *ön, hvarpå¹⁾ slottet var beläget*, 3 *ön*; 34 *spetsiga* 3 *branta*; 34 f. *en väldig brasa* 3 *en brasa*; 35 *uti spiseln i [den stora] salen* 3 i *salspiseln*; 36 *[beqväma] länstolar*; 36 f. i *brasans grannskap*, 3 *nära elden*; 37 *hade sin plats* 3 *dvaldes*; 37 *längst* 3 *längre*; 41 *lyssnande*, 2 *lyssnande* 3 *lyssnande*; 43 f. *lockar som en lejonman* 3 *lockar*; 45 f. *och gossens ögon flammade som eld, och hans händer grepo* 3 och gossens händer grepo; 46 *med styrka kring* 3 *kring*; 48 *vallfart* 3 *vallfärd*; 49 *ruiner* 3 *jätteverk*; 50 *nejder* 3 *ängder*; 51 *ether* 3 *eter*; 52 *[bonade] väggar*; 53 *var en vidtberest man* 3 *hade varit vida omkring*; 55 *såsom andlig och såsom lärd* 3 *som andlig och lärd*; 55 f. i *fjerran länder* 3 i *fjärran land*; 56 *Sverige* 3 *Sverige*; 57 *prior*, 3 *prior*; 57 *sjelfve erkebiskopen* 3 *erkebiskopen*; 58 *man berättade tillochmed* 2 *man berättade till och med* 3 *man omtalade*; 59 *ankommit* 3 *kommit*; 60 *universitetet* 3 *högskolan*;

1) I andra uppl. står "der".

- 7 61 *[att]*; 62 f. *erbjudits* 3 *tillbjudits*; 66 *blott* 3 *endast*; 67 *öfrige* 3 *andre*; 69 *såsom* 3 *som*; 70 *grekiska* 3 *grekiske*; 72 *fruktlös* 3 *utan gagn*; 76 *stolthet* 3 *glädje*; 76 f. *försäkrade* 3 *menade*; 77 *blifva* 3 *varda*; 78 *sådane* 3 *sådana*; 78 *svarade* 3 *genmälde*; 80 *[lilla] cell*; 83 *bägare, drack sonen till och klappade honom på de bruna lockarne* 2 *bägare, drack sonen till och klappade honom på hufvudet* 3 *bägare och drack sonen till*; 85 i *famn, som om hon fruktat att förlora honom* 3 i *famn*; 86 *jemnåriga* 3 *jämnårige*; 86 i 3 på; 87 *upprödjade platser* 3 *rödda ställen*; 88 *med hus, åkrar och ängar, der riddarens underhafvande bodde* 3 *med hus, åkrar och ängar*; 91 *tvenne* 3 *två*; 91 *stora, lurfviga* 3 *store, lurfvige*; 94 *ung Erland* 3 *Erland*; 94 *ystra* 3 *ystre*; 94 *tvårs öfver* 3 *öfver*;

8 95 *nedtrampades* 3 trampades; 95 *dennes* 3 hästens; 96 f. *junkern*, 3 junkern; 100 [*således*] *icke*; 101 *stafkarlen* 3 den fattige; 105 *från en svindlande höjd kasta sig* 3 kasta sig; 105 *behagade det* 2 behagade 3 roade det; 110 *behagliga* 3 välklingande; 110 *inifrån* 3 in ifrån; 114 *vexte* 3 växte; 114 *en ståtlig yngling* 3 en stark och fager sven; 116 f. *skulle varit ännu mera bedröfvad* 3 skulle grämt sig än mer; 118 *förståndet* 3 vettet; 120 *skön blögd* 3 blögd; 120 *dotter[,]*; 122 *begge af* 3 båda af; 122 *begge de enda* 3 båda de enda; 123 *voro* 2 vore; 123 f. *förenas* 3 slås ihop; 125 *blifva* 3 varda; 125 f. *älsklings-tanke* 3 tanke; 126 *jungfrun* 3 ungmön; 127 *denna skygghet* 3 det;

9 1 *Så hände [det] en sommardag*,¹⁾; 1 *jagt* 4 jakt; 2 *På högsta toppen af* 2 Öfverst på; 2 *vexte* 3 växte; 3 *Dess* 2 Hennes; 4 *när den* 2 när hon; 4 f. *aftecknade sig* 3 tecknade sig; 5 *den rodande aftonhimmeln* 2 en röd aftonhimmel; 5 f. *den unge granen* 2 hon; 6 *blickade* 3 skådade; 6 *verlden* 4 världen; 6 *fjerran* 3 fjärran; 7 *det solbeglänsta land, der palmer susa för balsamiska vindar* 3 palmernas land; 8 *öfver [hvita] kiselstenar* 4 öfver sand och kiselstenar; 9 *insjön* 3 sjön; 9 *besvärlig* 3 bråkig; 11 [*frisk*] *gräsmatta*; 11 *på hvilken* 3 hvarpå 4 där; 12 *dof-tade* 2 prunkade; 12 f. *Här brukade vilde Erland stundom hvila* 3 Här brukade Erland stundom hvila 4 Här satt Erland ofta, glad åt furusus och enslighet; 13 *riktade* 3 stälde 4 ställde; 14 *begge* 3 båda; 16 *topp* 4 topp; 17 *Der* 4 Där; 18 *ansigte* 4 ansikte; 18 f. *ett svall af kolsvarta lockar* 3 kolsvarta lockar; 19 *gjuta sig* 4 gjutna; 20 *drägt* 4 dräkt; 20 [*rikt*] *sirad*; 20 f. *doppade lekande* 3 doppade; 21 *af sina små nakna fötter* 3 af sina nakna fötter 4 nakna foten; 22 *den behagliga svalkan* 3 svalkan; 22 f. *de vattenbubblor* 4 vattenbubblorna; 23 *hon sjöng, ja hon sjöng* 3 hon började nu sjunga; 24 *med en gäll, men välklingande röst* 4 med gäll, välljudande röst; 24 f. *gaf genljud, lik trastens, fjerran i skog* 3 gaf genljud långt borta i skogen 4 fick gensång borta i skogen;

¹⁾ I andra uppl. har detta kommatecken fallit bort.

10 27 *hennes drägt* 3 hennes klädsel 4 klädsel; 27 *hennes sång* 4 sång; 27 *ljöd* 4 lät; 28 *visor*, 3 visor; 28 *brukade sjunga* 3 sjöngo; 29 *skogen* 4 vildmarken; 29 *elfva* 4 älfva; 30 *prinsessa?* 4 prinsessa; 30 *vilde Erland* 3 Erland; 31 *kände något i sitt hjerta*, 4 kände i sitt hjärta; 32 *något hemskt* 4 hemskt; 33 *riktade* 3 fäste; 33 *sina ilska* 3 ilska; 33 f. *murrade* 4 morrade; 34 *ännu stod* 4 stod; 34 f. *fördjupad i sin åskådning och sina tankar* 4 fördjupad i åskådning och tankar; 35 *såsom om* 4 som om; 36 *den obekanta* 3 den okända; 37 *fara, och hans röst kallade* 3 fara, och han kallade 4 fara och kallade; 38 *detta* 4 det; 38 *med en snabb rörelse* 4 brådsnabbt; 39 f. *med hvassa tänder fattade i* 4 borrarde hvassa tänder i; 40 f. *Det var ett ögonblicks verk. Med ett stycke* 4 Med ett stycke; 41 *flickans klädning* 4 klädningen; 42 f. *fötter, och hans blod färgade med purpur den gröna stranden* 3 fötter; 44 *Vilde Erlands* 4 Erlands; 45 *ofärd;* 3 ofärd; 45 *han glömde, att flickans eget lif sväfvat i fara, och* 3 och; 46 *medan han med hastiga steg nalkades den obekanta* 3 i det han nalkades med hastiga steg 4 i det han gick fram

med hastiga steg; 48 *riktade tvenne stora* 3 såg med stora; 48 f. *yglingen* 3 junkern 4 den blonde herresonen; 49 f. *hennes små läppar* 3 hennes läppar 4 läpparne; 51 *perlbanden, som omgäfvö hennes nakna armar*, 4 *pärbanden kring de nakna armarne*; 52 *frågade* 3 sporde; 52 i *en trotsig ton* 3 i häftig ton; 53 *en främmande brytning* 4 främmande brytning; 54 f. *hvars rörelser tydligen tillkännagäfvö, att han ville hämnas sin kamrat* 3 som ville rusa emot henne 4 som ville rusa på henne; 56 *Först nu insåg Erland, att han haft orätt. Han befallde Käck* 3 Erland manade Käck; 57 *lägga sig ned* 3 att lägga sig ned 4 att lägga sig; 57 *befallning* 3 röst; 58 *ett svårt slag* 3 ett slag;

- 11 60 *Ynglingens* 3 Gossens; 60 *möttes; det* 3 möttes. Det; 60-67: *trotsiga blickar, men i [vilde] Erlands låg dock redan en hemställan (ty bön kunna vi icke kalla det) om ursäkt för den nyss timade händelsen. [Han hade en kvinna framför sig, och] i¹⁾ hans barm rörde sig den manliga ridderlighetens medfödda drift, dock ännu bekämpad af stolthet och vrede.* Efter ett ögonblicks förlopp drog sig flickans läppar till ett leende. 3 trotsiga blickar. Men huru det nu var, drog sig flickans mun till ett leende.; 68 *Jag fruktar dig icke* 3 Jag är icke rädd för dig; 68 f. *kastade med en plötslig rörelse* 3 kastade; 69 *den* 3 han; 70 *ett träd, som stod ett stycke derifrån* 4 ett träd; 72 *underlig* 2 besynnerlig 3 ovanlig; 72 f. *sade han, och äfven han log; men illa vore det* 3 sade han, men illa vore det 4 men illa vore det; 73 *qvinna* 4 kvinna; 74 *Och dragande sin jagtkniv ur dess slida* 3 Han drog sin jagtkniv ur slidan 4 Han drog sin jaktkniv ur slidan; 74 f. *kastade han den med en skicklig rörelse* 3 och kastade honom; 76 *dess blad* 3 bladet; 76 *dess bast* 3 bast; 77 *Derefter gick han* 4 Han gick; 77 *begge* 4 bägge; 78 *återlemnade* 4 återlämnade; 78 *den* 2 honom 4 den; 78 *dess egarinna* 2 hans egarinna 4 egarinnan; 79 f. *besynnerlig* 3 ovanlig; 81 *ville angripa* 4 är ond på; 82 f. *dess rikt broderade slida* 3 slidan; 83 i *ett bälte kring lifvet* 4 i ett bälte; 84 *blifva sådana* 3 äro sådana; 85 *sjelf* 4 själf; 85 *yngling* 3 pojke; 86 *den obekanta* 3 den okända; 88 *sade vilde Erland, och hans ansigte rodnade* 2 sade Erland, och han rodnade 3 sade Erland; 89 f. *hetsade hunden mot dig* 3 hetsade hunden; 91 f. *Jag tror dina ord, svarade den obekanta och såg med en djupare blick i ynglingens ansigte* 3 Jag tror dig, svarade den okända och såg med en djupare blick i Erlands ansigte 4 Jag vill tro dig. Hon såg med en djupare blick i Erlands ansikte; 92 f. *Bor du här i grannskapet? tillade hon.* 3 Bor du här i grannskapet?;

¹⁾ Andra uppl. har här givetvis stort I.

- 12 94 f. *Ja, svarade Erland och sänkte ofrivilligt sin panna för denna blick från hennes svarta ögon.* 3 Ja, svarade Erland. 4 Ja.; 96 *fortfor* 3 sade; 96 *aldrig* 2 visst icke; 96 *Och hon var* 4 Hon var; 97 *likasom vaknande* 4 vaknande; 100 *en så bedjande ton* 3 en sådan ton; 100 *den obekanta flickan* 3 den okända; 101 *åter vände sig* 3 vände sig; 102 *Låt mig blott* 3 Låt mig; 102 *Erland* 4 gossen; 102 *fattade* 3 tog; 104 *Du är nyfiken, utbrast flickan.* 3 Du är nyfiken.; 105 *Nej, fortfor Erland med*

helt förändrad röst, jag 3 Nej, jag; 106 blott 3 endast; 107 om 2 hvarför; 107 träffas 3 se hvarandra; 108 Jag heter Singoalla, svarade flickan 2 Jag heter Singoalla, upplyste flickan 3 Jag heter Singoalla; 108 jag är kommen 4 är kommen; 108 f. fjerran 3 fjärran; 109 icke 4 ej; 111 f. mig, inföll Singoalla 3 mig.; 113 Jag glömmer dig aldrig, sade Erland [och sänkte ånyo sin blick]. 4 Nej, jag glömmer dig aldrig.; 114-121 Gif mig en blomma, inföll Singoalla hastigt och lösgjorde sin hand ur ynglingens. / Erland såg sig omkring på marken. Vid bäckens rand vexte en liten röd blomma; den gick han att plocka. / Och medan han gjorde detta, plockade Singoalla en hvit och en blå blomma, och då Erland räckte henne sin blomma, gaf hon åt honom sina. Derefter tryckte Singoalla gossens hand och flydde in åt skogen. 2 I stället för att svara, böjde sig Singoalla ned, plockade en liten röd blomma, kastade henne i bäcken och sprang in i skogen. 3 I stället för att svara böjde sig Singoalla ned, plockade en röd blomma, kastade henne i bäcken och sprang in i skogen.; 122 sväfvade drömmande 4 sväfvade; 123 orörlig 4 orörlig, drömmande; 123 Slutligen 3 Ändtligen; 123 f. väcktes han ur sina drömmar 4 väcktes han; 124 sorgsna tjut 4 tjut; 124 betraktade 3 såg på; 125 f. Erland såg sig ännu en gång omkring, kastade 3 Erland blickade sig ännu en gång omkring, kastade 4 Erland kastade;

- 13 1 vilde Erland 3 Erland; 2 jagt 4 jakt; 3 likväl icke 4 icke; 5 de begge 3 de; 6 ögon, logo mot hvarandra 3 ögon; 6 ett ovanligt sätt 4 ovanligt sätt; 7 vilde Erland 4 Erland; 8 blott om 3 om; 10 der 4 där; 11 der Singoalla 4 där flickan; 13 derinne 3 der inne 4 där inne; 14 der 4 där; 15 mörka skogen 3 skogen; 16 slutligen till en plats 3 till ett ställe; 16 afrördjad 3 afrödt; 17 obebyggd 3 obebygdt; 17 Blott 3 Endast; 18 pläga bygga 3 bygga; 18 der 4 där; 18 bredvid lemningarne 3 bredvid lemningarna 4 vid lämningarna; 18 f. kolmila 3 mila; 19 vexte 3 växte; 19 rundtomkring 3 rundt omkring; 19 f. fann Erland 4 voro; 21 dessa 2 de; 21 Rasmus jägare, en af Riddar¹⁾ Bengts underhafvande, 4 Rasmus skytt; 22 platsen 3 gladet; 22 berättade 3 omtalade; 23 människor 4 menniskor; 23 qvinnor 4 kvinnor; 23 hyn 4 hy; 25 egande hästar 4 med hästar;

¹⁾ I tredje uppl. står "riddar".

- 14 26 svedjolandet 3 svedjelandet; 26 vistats der 4 dröjt där; 26 fortsatt sin vandring 4 vandrat; 27 norrut 3 norr ut; 27 [att] förtälja 2 förtälja; 28 der 4 där; 29 betraktade 3 såg på; 30 menniskor 4 människor; 31 perla 4 pärla; 31 sådan som 3 lik; 31 hvilka 3 som; 32 perlan 4 pärlan; 32 upptog han ifrigt 3 upptog han; 32 hjerta 4 hjärta; 34 [vilde] Erland; 34 dyster i hågen 3 mörk i hågen; 36 jagthund 4 jakthund; 37 Så var det äfven. 4 Så var det.; 38 derifrån 4 därifrån; 38 f. med god lust ätit sig mätte af 2 med lust ätit af; 40 Vilde Erland 3 Erland; 40 jagthundar 4 jakthundar; 41 Derefter sade han 4 Han sade; 42 vidare, 2 vidare;; 42 och gick sjelf 2 sjelf gick han 4 själf gick han; 43 f. Han hoppades, att Singoalla skulle återkomma. 3 Trodde han, att Singoalla skulle återkomma?; 46 ekarne 3 ekarna;

46 *der* 4 *där*; 46 *granarne* 3 *granarna*; 47 *jorden, sina blad för vinden* 3 *jorden*; 47 *blef* 3 *vardt*; 48 *himmelen* 4 *himlen*; 48 *flyttfåglarnes skaror* 3 *flyttfåglarne*; 49 [*strida*] *skurar*; 49 *svällde och svämmade öfver* 3 *svällde öfver*; 50 *den plats* 3 *det ställe*; 50 *der* 4 *där*; 52 f. *sin trogne Käck* 3 *Käck*; 53 *icke så* 4 *ej så*; 53 f. *icke mer [att] finna* 2 *icke mer finna* 3 *icke finna*; 54-56 *han sjöng nu här, såsom fordom bland [de vilda] klipporna, sina egna sånger och lyssnade hellre än fordom till genljudet* 3 *han sjöng nu här, såsom fordom bland klipporna, sina egna sånger och lyssnade hellre till genljudet* 4 *han sjöng sina egna sånger och lyssnade till genljudet*; 58 *förändrade* 3 *omskitftrade*;

15 60 *jagt* 4 *jakt*; 61 *numera* 4 *nu*; 61 *berätta* 3 *tala*; 62 *tidt och ofta* 4 *för ofta*; 62 *förmäla de* 3 *mäla de*; 62 *ludna* 3 *ludne*; 63 *sådane* 3 *sådana*; 63 f. *föga, och riddaren skakade bekymrad sitt gråa hufvud.* 3 *föga.*; 64 *Fru Elfrida deremot* 3 *Men fru Elfrida*; 64 *Erlands* 4 *sonens*; 65 *väsende* 3 *väsen*; 66 *svärmod i hans blick* 3 *svärmod*; 66 *frågade då, om* 4 *frågade om*; 67 *slottsfönstret* 4 *salsfönstret*; 68 *höge* 2 *höga*; 68 *verte* 3 *växte*; 69 *blef* 3 *var*; 69 *en flitigare lärjunge* 4 *flitigare lärjunge*; 69 f. *Henrik, än han förut varit* 3 *Henrik än annars*; 70 f. *Brodern portvaktaren* 3 *Portvaktaren, brodern Johannes* 4 *Portvaktaren, brodern Johannes*; 71 *plågade sticka* 3 *stack då*; 72 *helsa* 3 *helsade*; 73 *med alltjemnt samma ord och derefter öppna* 3 *och öppnade*; 73 f. *en hvalfgång, på ömse sidor om hvilken befunno sig munkarnes celler* 2 *en hvalfgång, på ömse sidor om hvilken voro munkarnes celler* 4 *en hvalfgång mellan munkarnes celler*; 75 *plågade Erland derefter begifva sig* 3 *gick Erland*; 75 *der* 4 *där*; 76 *uppehöll sig* 3 *dvaldes*; 77 *ett enda* 3 *ett*; 77 *spetsbågigt* 3 *bågigt*; 77 *bestående af* 3 *med*; 79 *björkarne* 3 *björkarna*; 79 *endast syntes såsom* 3 *syntes som*; 79 f. *skuggor derigenom* 4 *skuggor*; 80 *Väggarne* 3 *Väggarna*; 80 *voro å ömse sidor* 4 *voro*; 80 *beklädde af* 2 *beklädda af* 3 *klädda af* 4 *klädda med*; 81 [*rikt*] *sirade med bildverk* 4 *sirade af bildverk*; 81 *hvar och en utaf de* 3 *hvar och en af de* 4 *de*; 81 *inbundna* 3 *bundna*; 82 *var medelst* 3 *var med* 4 *stodo med*; 82 *fästad* 3 *fäst* 4 *fästa*; 82 *Till dessa lås* 4 *Till låsen*; 83 *egde* 4 *ägde*; 83 *Detta försigtighetsmått* 2 *Försigtighetsmåttet* 3 *Varsamhetsmåttet*; 83 f. *en dubbel syftning* 3 *ett tvåfaldigt syfte*; 84 *dels att beskydda* 2 *att dels beskydda* 3 *att skydda*; 84 f. *dels att* 2 *dels* 3 *men ock att*; 85 f. *hindra munkarne från att utan priorns vetande nedtaga och läsa böcker* 3 *hindra munkarne nedtaga och läsa böcker utan priorns vetskap*; 86 *såsom* 3 *som*; 86 *denne* 4 *han*; 86 *böcker* 4 *verk*; 87 *romerska* 3 *romerske*; 87 *obepröfvade* 3 *opröfvade*; 88 *Erland* 4 *lärjungen*; 88 *priorns* 4 *lärarens*; 88 *gunst* 3 *ynnest*; 88 *Så hände det* 4 *Så hände*; 90 „*kyrkofader*“ 3 „*kyrkofader*“; 91 *befriade* 3 *frigjorde*; 91 *sitt fängsel* 3 *hennes fängsel* 4 *hennes fångelse*; 92 *jun-kern* 4 *lärjungen*;

16 93 *Du är icke längre barn, sade priorn* 4 *Han är icke längre barn, sade priorn till sig själf*; 93 *ditt* 4 *hans*; 94 *fruktar* 3 *tvekar*; 94 *dig* 4 *honom*; 94 f. *denna bok, lockande men farlig som den förbjudna*

frukten. 4 denna bok. Den är farlig. Men det är just en sådan fara, som väntar hans ålder och kan göras mindre farlig genom en äldre vän.; 96 *Ovidii* 3 Ovidius; 96 „*Om förvandlingarne*“ 3 ”*Om förvandlingarna*” 4 ”*Förvandlingarna*”; 96 f. *Med samvetsgrann betänklighet* 3 Med omtanke; 97 f. *de stycken, han ansåg passande för ynglingen att läsa.* 3 de stycken han tyckte lämpliga för ynglingen att läsa. 4 de stycken han tyckte lämpliga att läsa.; 100 f. *Thisbes* 3 Tisbes; 101 *äfven åt* 4 åt; 101 *Thisbe* 3 Tisbe; 102 *fina purpurläppar* 3 purpurläppar; 103 f. *om deras kärleks, nej icke om deras kärleks, men om deras ödens* 4 om deras kärleks, nej ej deras kärleks, men deras ödens; 104-106 *berättelsen skulle rört honom till tårar, om han ej af blygsel bekämpat de känslor, som föddes i hans barm och ville skimra i hans ögon.* 3 sagan ville röra honom till tårar.; 107 *förändrade* 3 ändrade; 108 *lynne, ehuru ingen anade dess orsak.* 3 lynne, ehuru ingen anade orsaken. 4 lynne.; 108 *ynglingens* 3 gossens; 109 *berättade* 3 omtalade; 109 *sin* 3 hans 4 sin; 110 *eftertänksamhet* 3 eftertanken; 110 f. *höghvälfda panna* 3 panna; 111 *riktades forskande* 3 fästes granskande; 112 *gera* 4 gärna; 112 *att göra* 4 göra; 113 *Så var äfven förhållandet. Stora* 3 Så var det äfven. Stora 4 Stora; 114 *var* 3 vore; 114 *en passande jordmån* 3 en lämplig jordmån 4 lämplig jordmån; 115 *frön,* 3 frön; 116 *vinterqväll* 4 vinterkväll; 116 *hände det emellertid, att,* 2 *hände emellertid att,* 3 *hände emellertid, att,* 4 *hände, att,;* 118 *ynglingens* 4 den unges; 118 *skuldror* 3 axlar; 119 *en halft* 4 halft; 121 *materien* 3 det lekamliga; 121 f. *öfver seniga armar, öfver trotsiga sinnen* 4 öfver seniga armar och trotsiga sinnen; 122 f. *verldens* 4 världens; 123 f. *byggnad* 2 byggning 3 byggnad; 124 *blir* 3 är; 125 *blir* 3 varder; 125 *så* 3 då;

- 17 128 *onda* 2 onde; 128 *byggnad* 2 byggning 3 byggnad; 128 *blir* 3 skall vara; 129 *der* 4 där; 129 *skola bindas* 3 bindas; 129 *hafva* 4 ha; 130 *för att omstörta byggningen, innan den blifvit färdig* 2 för att omstörta den, innan den blifvit färdig 3 för att omstörta dem; 131 *färdig skall den dock blifva* 3 färdigt skall verket dock varda 4 färdigt skall verket varda; 132 *djefvulen* 4 djäfvulen; 133 *menniskohjertan* 4 människohjertan; 135 *ynglingen* 3 gossen; 135 *blifva* 3 varda; 136 *byggning* 3 byggnad; 138 f. *behålla* 3 hafva; 139 *sjelf* 4 själf; 140 *riktigt* 3 rätt; 141 *hjerta* 4 hjärta; 142 *blifva* 3 vara; 142 f. *Då kysste gubben hans hvita panna och lade* 2 *Då lade gubben;* 143 *lockar* 3 hufvud;

- 18 1 *som nyss* 4 som; 1 *kringdrefvo* 3 drefvo; 2 *hafva* 4 ha; 2 *värmande strålar* 3 strålar; 6 *fjerran* 3 fjärran; 6 f. *länder* 3 land; 8 *kunnat dölja* 2 kunnat hölja 4 höljt; 8 f. *menniskoröster* 4 människoröster; 10 *en stor karavan* 3 ett stort tåg; 10 *vore i annalkande* 4 nalkades; 11 *kommer plötsligt* 3 kommer; 11 *männer* 3 män; 11 *qvinmor* 4 kvinnor; 13 f. *Alla i slottet ila nyfikna* 3 Der ila alla 4 Där ila alla; 16 *nedfälla* 4 fälla; 17 *den* 2 henne; 18 *i en halfrund* 3 i halfrund; 18 *männerna* 3 männen; 18 *framtaga* 4 framdraga; 18 *under* 4 ur; 20 *perlor* 4 pärlor; 21 *qvinmornas* 4 kvinnornas; 22 f. [*sköna*] underliga; 25 *tills slutligen* 3 tills; 25 *på en gång tystna* 3 tystna;

- 19 26 *afstannar* 3 stannar; 26 *qvinornas* 4 kvinnornas; 28 *der* 4 där; 28 *nyss förut* 4 nyss; 29 *högvext* 3 högvuxen; 30 *att följa sig, och de närma sig* 4 att följa. De närma sig; 31 *nedgått*, 4 nedgått; 33 *högvexte* 3 högvuxne; 34 *begge* 3 båda; 34 *Svart är hans långa hår* 3 Hans långa hår är svart; 36 *rikta* 3 fäster; 36 *riddaren. Han* 4 riddaren. / Han; 38 „*Dessa* 3 ”Dessa; 38 *menniskor* 4 människor; 39 *eder* 2 er; 40 *skola fortsätta* 4 fortsätta; 41 *menniskor* 4 människor; 41 *förnekar ro* 3 nekar ro; 42 *dömande* 4 sedan han dömt; 42 *slägte till slägte* 4 släkte till släkte; 43 *Besynnerligt* 3 Märkligt; 43 *viktigt* 4 viktigt; 43 *att betänka* 3 att tänka öfver; 45 *beständande* 3 ständande; 45 *sanning. Dessa* 4 sanning. / Dessa; 45 *menniskors* 4 människors; 46 *berättat* 3 sagt; 49 *boningsplatser* 3 bostäder; 50 *frukibarhet. Då* 3 bördighet. Då 4 bördighet. / Då; 51 *qvinna* 4 kvinna; 52 f. *begärde vandringsmannen skydd* 3 bad vandringsmannen om hägn; 53 *Men alla* 4 Alla; 55 *sålunda bortvisade* 4 bortvisade; 56 *verldens Frälsare* 3 verldens frälsare 4 världens frälsare; 57 f. *tvåtusen* 4 två tusen; 58 *barmhertighet* 3 miskund;
- 20 60 *slägte* 3 släkten 4 släkten; 62 f. *som för några dagar beder om er gästvänskap* 2 som beder om er gästvänskap för några dagar; 63 *länder* 3 land; 64 *Såsom* 3 Som; 65 *botfärdige* 4 botfärdiga; 65 *betraktas* 3 anses; 67 *hand och de måste tömma den,* 3 hand; 68 *att få* 3 få; 71 *lemnade* 4 lämnade; 73 *Riddaren kunde visserligen icke läsa* 4 Riddaren skulle med svårighet läst; 74 *derpå* 4 därpå; 75 *vapen* 3 vapen; 75 f. *det lejdebref, om hvilket* 2 lejdebrevet hvarom 3 lejdebrevet, hvarom; 77 *återlemnade* 4 återlämnade; 80 *beginge* 3 föröfvade; 80 *sjelfve* 4 själfve; 81 *blifvit bestraffade* 2 blifvit straffade 3 bären straffet; 83 *beträffar* 3 vidkommer; 83 *anförvandter* 3 fränder; 83 f. *erbjuder* 3 tillbjuder; 85 *många ödmjuka* 3 ödmjuka; 87 *träda in i* 3 söka nattro i; 88 *berättade* 3 omtalade; 89 *begäran* 3 bön; 90 *afdelning* 3 flock; 90 *skiljde* 3 skilde 4 skilt; 91 *trakter* 4 ängder; 92 *honom. Sedan* 4 honom. / Sedan; 92 *blifvit vexlade* 3 skiftats;
- 21 94 *den plats* 3 det fält; 94 *på hvilken* 3 hvarpå; 94 *den* 2 hon; 98 *muntra takt* 3 takt; 100 *bland* 4 af; 103 *upplysningar,* 3 upplysningar;
- 22 1 *ty den* 3 som; 2 f. *det folk, hvilket Singoalla tillhörde* 4 folket Singoalla tillhörde; 3 *riddarsalen;* 2 riddarsalen: 3 salen.; 4 *i det stora slottet* 4 i slottet; 4 *uppför* 4 upp för; 5 *spetsen af det högsta tornet* 3 den högsta tornkammaren; 5 *skådade [derifrån] ut* 2 skådade ut; 5 *insjön* 3 sjön; 6 *derifrån* 4 däriifrån; 7 *ilade* 3 sprang; 8 f. *slotsträdgården, som, liten till utrymmet och omgifven af [høga] stenmurar* 3 slotsträdgården, som, välvårdad, men liten och omgifven af stenmurar; 9 *var belägen* 3 fanns; 9 f. *[och] der* 4 där; 10 *just nu* 3 nu; 10 *en rödgul* 4 rödgul; 11 *köksvexter* 3 köksväxter; 11 *Men* 3 Dock; 4 Dock; 11 *der* 4 där; 11 *just länge* 3 länge; 12 *hwarest* 4 där; 12 f. *plägade visa sig* 3 visade sig; 13 *Men här* 4 Här; 14 *fanns äfven* 4 fanns; 14 *i hvilken* 4 hvari; 15 *gera* 4 gärna; 16 *drägterna* 3 skrudarne; 16 f. *silfverhåkten,* 2 silfverhåkten; 17-25 *allt under ett för honom ovanligt skämt med flic-*

korna, pröfvade han den ene lifrocken efter den andre, och frågade, hvilken prydde honom bäst. Behagligt smögo sig alla kring hans smärta lif, men bäst dock en skönt smyckad lifrock af himmelsblått sammet, och den valde han. Sedan detta val var gjordt, utsökte han benkläder af mörk färg, öppna på sidorna, så att det hvita sidenfodret framlyste mellan bandrosorna; derefter kammade han sitt mörkbruna hår, så att pannan syntes klar och fri, och lockarna föllo i långa vågor utför hans axlar. 2 iklädde sig en sådan, hvarefter han kammade sitt mörkbruna hår, så att pannan syntes klar och fri, och lockarna föllo i långa vågor utför hans axlar. 3 iklädde sig en sådan, hvarefter han kammade sitt ljusbruna hår, så att pannan syntes klar och fri, och lockarna föllo i långa vågor utför hans axlar. 4 iklädde sig en sådan. Han kammade sitt ljusbruna hår, så att lockarna föllo i långa vågor utför hans axlar.; 25-28 Skämtsamt frågade fru Elfrida och tärnorna, om unge Erland skulle ut i giljareärender; skämtsamt besvarade han dessa frågor. För hvem han smyckade sig, visste han sjelf, men ingen annan. 2 För hvem han smyckade sig, visste han sjelf, men ingen annan. 4 För hvem han smyckade sig, visste han, men ingen annan;

- 23 28 slutligen var 3 var; 31 [skön och] ståtlig var han 2 ståtlig var han 3 han var ståtlig; 31 f. sin dansande häst 4 den dansande hästen; 32 ett [bjärt lysande] purpurtäcke 3 ett grannt täcke; 35 begifvit sig 3 tagit vägen; 36 vackra 3 fagra; 39 ehuru hon väl förtjente att egas i tankarne, ty en ungmö 4 ehuru en ungmö; 40 fanns ej 4 ej fanns; 40 i gamla Wirdaland 3 i Virdaland; 41 f. i hvilka hans själ solade sig 4 som hans själ solade sig i; 42 f. flickan, för hvilken han kammade sina lockar 2 flickan, för hvilken han beprydt sig 3 flickan, för hvilken han prydt sig 4 flickan, som han prydt sig för; 44 besannades icke 3 sannades icke 4 sannades ej; 45 ströfvat omkring 4 ströfvat; 46 och äfven varit 4 och varit; 46 svedjolandet 3 svedjelandet; 46 samt 4 och; 47 ifrigt arbetade 4 arbetade; 48 uppresande 3 resande; 48 f. matens kokande öfver [stora] eldar, kring hvilka deras barn stojande lekte. 4 matens kokande. Han hade sett och hört barnens stojande lek kring eldarne.; 49-53 Men ända fram hade han icke ridit, ty fastän tanken på Singoalla lockat honom dit, kände han nu likasom fruktan för att se henne, och denna besynnerliga fruktan gjorde slutligen, att han efter mycken tvekan med oförrättadt ärende vände sin gångare mot hemmet. 3 Men ända fram hade han icke ridit, ty fastän tanken på Singoalla lockat honom dit, kände han nu likasom rädsla för att se henne, och detta gjorde, att han efter mycken tvekan med oförrättadt ärende vände sin gångare mot hemmet. 4 Men ända fram hade han icke ridit. Tanken på Singoalla hade lockat honom dit, men han kände nu rädsla för att se henne. Detta gjorde, att han efter mycken tvekan med oförrättadt ärende vände sin gångare mot hemmet.; 54 dylika betänkligheter 3 dylik villrådighet 4 villrådighet; 54 skyndat 3 sprungit; 55 begäret 3 åhågan; 55 f. åtföljde 3 följde; 56 kanske dock ännu mer 3 kanske dock än mer; 4 kanske än mer; 58 sprang [glad] 2 sprang; 58 liksom 4 som om; 59 obekanta 3 okända; 60 f. en lätt hopbunden krans 3 en krans;

24 62 denna krans 4 den kransen; 62 var den 2 den var; 63 kransen 4 den; 63 örngottet 3 örngåttet; 63 f. säng, ty då hoppades han drömma om den, som flätat kransen. 3 säng, ty då borde han drömma om den, som flätat blommorna. 4 säng. Då borde han drömma om den, som flätat blommorna.; 65 icke 4 ej; 65 det är 4 är; 66 högtidsdräkt 4 högtidsdräkt; 67 jagtkniven 4 jaktkniven; 67 f. till skogs. Denna gång riktade han sina steg till kullen vid bäcken. 4 till skogs, till kullen vid bäcken.; 69 der 4 där; 69 Granarne 3 Granarna; 69 f. susade för vinden 4 hviskade; 70 sorlade vårfrisk 3 sorlade; 70 blickade 3 tittade; 71 sin vanliga plats 3 sitt vanliga ställe; 72 knä 3 knän; 73-75 Hon kom ur skogen. Vinden lekte med hennes lockar och fladdrade i vecken af hennes korta klädning. 3 Hon kom ur skogen. Vinden fladdrade i vecken af hennes korta klädning. 4 Vinden fladdrade i vecken af hennes korta klädning.; 75 var 2 voro; 76 varseblef 3 varsnade; 78 sedan 4 så; 79 Grund var bäcken 3 Bäckan var grund; 79 blott 3 endast; 79 silfverglänsande 3 silfverlika; 79 f. vattenperlor 3 perlor 4 pärlor; 80 de röda perlor, som prydde 3 de röda perlorna kring 4 de röda pärlorna kring; 80 f. fotvrister 4 vrister; 81 f. nu förlägen, utan glad öfver detta möte, som han så länge efterlängtat 3 förlägen, utan glad öfver detta möte 4 förlägen, utan glad; 82 f. Det gick genom hans själ en frisk känsla 3 Det var en frisk känsla; 83 högtidlig var den icke nu 2 just icke högtidlig; 85 ett lyckligt hjerta 2 hjertat 4 hjärtat; 88 bevisat 3 visar; 88 Derför 4 Därför; 90 Det skola vi vara, sade Erland. 4 Det skola vi.; 91 alltsedan 3 allt sedan; 91 träffades 3 sågos;

25 95 skiljdes 3 skildes; 96 gosse, som 4 gosse; 97 missprydde dig icke 3 gjorde dig icke ful; 99 mycket fulare ... 3 icke att jämföra med dig.; 100 Hvem är Assim? frågade Erland. 3 Hvem är Assim?; 103 Assim, ty han är tråkig! 4 Assim.; 104 har också 4 har; 104 träffa 3 finna; 105 Derför 4 Därför; 106 är just 3 är; 106 kvinnor 4 kvinnor; 107 riktigt, 3 rätt; 107 sedan man blifvit gammal 3 när man är gammal; 108 linierna 3 vecken; 109 blir 4 varder; 110 fortfor Singoalla och förde handen genom Erlands lockar 4 — Singoalla förde handen genom Erlands lockar —; 111 f. anförvandters, men det är ändå vackert... 2 anförvandters. 3 fränders.; 113 Singoalla 4 hon; 113-115 såsom fjärlin flyger från blomma till blomma, så flög hennes tal gladt och barnsligt från det ena ämnet till det andra. 2 hennes tal flög barnsligt från det ena ämnet till det andra. 3 hennes tal flög från det ena ämnet till det andra. 4 hennes tal flög från det ena till det andra.; 115 berättade äfven 3 talade äfven 4 talade; 115 resor 3 färder; 116 beslöt 3 kommo öfverens; 116 f. mötesplatsen 3 mötesstället; 117 åtskilja 3 åtskilda; 118 männernas 2 männens; 119 f. alldeles icke 3 icke 4 ej; 121 begäran 3 önskan; 121 f. berättade 3 sade; 122 mycket vänlig 3 vänlig; 124 allsintet 3 väl icke; 125 värdera denna prydnad 3 att fästa värde på denna prydnad 4 att fästa värde på prydnaden; 126 perla 4 pärla; 126 f. tvenne vissnade blommor 2 en vissnad blomma; 127 förra 3 ena; 127 hafva 4 ha; 127 svedjolandet 3 svedjelandet; 127 der 4 där; 128 de sednare hade han fått af Singoalla 2 den sednare hade han tagit från bäcken,

som fått henne af Singoalla 3 den andra hade han tagit från bäcken, som fått henne af Singoalla;

- 26 129 *de* 2 *den*; 129 *blommorna* 2 *blomman*; 129 *f. kastade dem i bäcken*, *ty hon tyckte nu, att de voro fula*. 2 *kastade den åter i bäcken.*; 133 *På detta förslag ingick Erland* 4 *Erland ingick på leken*; 133 *begge* 3 *de*; 134 *jemförde* 3 *jämförde*; 134 *se*, 4 *se*; 135 *fleste* 2 *flesta*; 135 *visade [det] sig[,]*; 136 *störst* 2 *den större*; 137 *vackraste* 2 *vackrare*. 4 *vackrare* /; 137 *Derefter satte de sig* 4 *De satte sig*; 137 *f. sluttning vid hvarandras sida* 4 *sluttning*; 139 *qvastar* 4 *kvastar*; 140 *ordna* 3 *hopsätta*; 141 *vackert mot hvarandra* 4 *vackert*; 142 *blomsterqvastarne* 4 *blomsterkvastarne*; 144 *missbelåten* 3 *missnöjd*; 144 *ojemn* 3 *ojämn*; 146 *quinnorna* 4 *kvinnorna*; 147 *var* 2 *vore*; 151 *sade derefter* 3 *sade*; 152 *träffas* 3 *mötas*; 153 *just då* 3 *då*; 153 *ett bruk* 3 *en sed*; 154 *qvällarne* 4 *kvällarne*; 154 *derigenom* 4 *däriigenom*; 155 *spådomsanda* 3 *spådomsande*; 156 *framtidssyner af ensamheten* 3 *framtidssyner*; 157 *derför* 4 *derför*; 158 *de andra quinnorna* 4 *kvinnorna*; 159 *gera* 4 *gärna*; 159 *spår*; *han är en tråkig människa*. 4 *spår.*; 161 *Ja, svarade Singoalla* 3 *Ja.*; 162 *har. Assim är* 4 *har, och är*; 162 *f. män*; *derför kalla de honom Katten*. 4 *män.*;
- 27 164 *frukta* 3 *sky*; 165 *droppat* 2 *drupit*; 166 *Det var bra, inföll Erland; om Assim kommer hit* 3 *Väl, sade Erland; om Assim kommer hit* 4 *Om Assim kommer hit*; 167 *[att] sky* 2 *sky*; 167 *f. Se mina armar, Singoalla, fortfor Erland, i det han uppvecklade rockärmarne* 3 *Se mina armar, Singoalla, fortfor Erland och uppvecklade rockärmarne* 4 *Se mina armar, Singoalla, sade Erland och uppvecklade rockärmarne*; 169 *krossa* 3 *krama*; 172 *Det skall du icke, utbrast Singoalla.* 4 *Det skall du icke.*; 175 *f. Jag tål honom icke, fortfor Erland, fastän jag aldrig sett honom.* 3 *Jag tål honom icke, sade Erland.* 4 *Jag tål honom icke.*; 176 *infinna sig här* 4 *komma hit*; 180 *komma hit* 4 *komma*; 181 *insjön* 3 *sjön*; 182 *det lofvar jag gerna* 4 *det lofvar jag*; 183 *ansigte* 4 *ansikte*; 183 *besöka* 3 *se*; 184 *väntar just* 3 *väntar*; 186 *f. [du bruna] Singoalla* 2 *Singoalla*; 190 *deruti* 4 *däri*; 190 *slutligen* 3 *ändtligen*; 191 *skiljda* 3 *skilda*; 193 *begge* 3 *båda*; 193 *tillvinkade hvarandra ännu en gång* 3 *tillvinkade hvarandra än en gång* 4 *vinkade än en gång*;
- 28 *Erland och Singoalla. (Fortsättning.)* 3 *I skymningen vid skogsbäcken.*; 1 *insjön* 3 *sjön*; 2 *aftonrodnaden* 3 *aftonrodnad*; 3 *aftonbönen* 4 *aftonbön*; 3 *lemnar* 4 *lämnar*; 4 *mötesplatsen* 3 *mötet*; 7 *mycket med hvarandra* 4 *mycket*; 7 *såsom* 3 *som*; 10 *en stilla källa* 3 *en källa*; 12 *blifva* 3 *varda*; 12 *begge* 3 *båda*; 12 *mer tystlåtna* 4 *tystlåtna*; 15 *kyssas* 3 *förenas*; 16 *läpparnes purpurfriska tvillingpar* 2 *läpparne*; 17 *svalka...* 3 *svalka* —; 18 *alstra blyga oförstädda begär* 3 *tända en blyg åtrå*; 19 *mötesplatsen* 3 *kullen*; 20 *icke* 4 *ej*; 21 „*Ljufligt* 4 „*Ljufligt*; 22 *der* 4 *där*; 22 *qvällvinden* 4 *kvällvinden*; 22 *suckar* 3 *hviskar*; 23 *der* 4 *där*; 23 *icke* 4 *ej*; 23 *der* 4 *där*; 24 *ljufligt* 3 *dägligt*;
- 29 25 *deruppe* 4 *därupe*; 26 *dunkla* 3 *mörka*; 27 *medan* 4 *när*; 27 *dess* 3 *hans*; 29-33 [*Jag vandrar upp till kullen, der qvällvinden suckar i granen.*

Och medan jag frågar: är du der, Singoalla? famna mig hennes armar, glöder min kind mot hennes.] Ljufligt att möta; 34 svedjolandet 3 svedjelandet; 34 längre, än 3 längre än; 36 skilsmessan 3 skilsmessan; 36 icke heller 4 ej heller; 37 dem begge 3 dem; 40 att lära 4 och lära; 42 håll, 3 håll; 44 på sin ensliga mötesplats, 3 vid kullen; 44 der 4 där; 46 aldraminst 3 allra minst; 47 kvinnor 4 kvinnor; 48 der 4 där; 48 svedjolandet 3 svedjelandet; 49 väsende 2 väsen; 50 men [hon] 2 men; 51 derifrån 4 därifrån; 51 hjerta 4 hjärta; 52 ynglingen [med de långa bruna lockarne], riddarens stolte son 2 ynglingen, riddarens stolte son 3 riddarens stolte son; 54 riktigt 3 rätt; 55 medja [och han tryckte sin mun på hennes] 2 medja 3 midja; 57 knappast 3 knappt; 58 f. skiftesvis 3 skiftesvis;

- 30 60 hennes egna 3 hennes; 60 f. beslöjad 3 slöjad; 62 stjernorna 4 stjärnorna; 62 f. betraktade henne 3 såg och såg på henne; 63 Hon kände¹⁾ hans blick 2 Och ändock kände hon hans blick 3 Och ändå kände hon hans blick; 65 qväll 4 kväll; 65 då 2 när; 66 ynglingens bruna 2 hans bruna 3 hans ljusbruna; 66 f. med de mörkare [böljorna], som svallade kring flickans hufvud 2 med de mörkare, som svallade kring flickans hufvud 3 med hennes mörkare; 70 icke 4 ej; 70 mera 2 mer; 71 gång 3 gången; 74 Ja, svarade Singoalla. 3 Ja.; 75 Och hvarför 3 Hvarför; 76 Nej, du gosse! Jag 2 Jag; 72 därför 4 därför; 82 derpå 4 därpå; 82 tänkt derpå 4 tänkt därpå; 85 qvällarne 4 kvällarne; 86 Du skall kanske gråta 4 Kanske skall du gråta; 89 [unga] barm 2 barm; 90 f. skilsmessans 3 skilsmessans; 91 f. hand och kände likasom en dolk i sitt hjerta. Ja, tårar 3 hand, och tårar;

¹⁾ Ordet "kände" är kursiverat i ou.

- 31 93 hjärtan 2 hjertan 4 hjärtan; 94 gemensamma för begge 3 desamma hos båda; 95 försökte 3 ville; 95 för att åter 3 för att; 96 f. hon borttorkade med sin lena hand hans tårar[, kysste honom på pannan] och sade 2 hon borttorkade med sin lena hand hans tårar och sade 3 hon sade; 99 blifva 3 vara; 100 utbrast 3 sade; 103 f. annat, du älskar, 3 annat du älskar; 105 f. svarade ynglingen med det fasta beslutets allvar på sin panna 3 svarade gossen; 107 blifva 3 vara; 107 hustru, utropade Singoalla; 4 hustru;; 108 blifva 3 vara; 109 qvällen 4 kvällen; 110 villebråd öfver elden 4 villebråd; 111 ledsen 3 ledsen;; 112 gerna 4 gärna; 113 inföll 3 sade; 116 slafvinna 4 trälinna; 117 passar [sig] 2 passar 3 höfves; 117 blifva 3 vara; 118 blifva 3 varda 4 vara; 118 man, 2 man?; 119 der-till 4 därtill; 120 fästad 3 fäst; 121 den 3 som; 121 f. Stenen var svart, och i den var inristad bilden af hennes folks Gud Alako^{1).}*) 3 Stenen var svart, och i den var ristad bilden af hennes folks Gud Alako. 4 I stenen var månskärnan inristad — symbolen af hennes folks Gud Alako. [Den not, som i ou var fogad till namnet Alako, återfinnes i denna utgåva på sid. 31 f.];

¹⁾ Namnet "Alako" är kursiverat i alla fyra upplagorna.

- 32 123 Denna sten 3 Denne sten; 124 kvinna 4 kvinna; 125 berättiga henne 3 ge henne rätt; 126 lif[, utgjuta hans lemmars blod] och 2 lif och;

- 127 *Dertill* 4 *Därtill*; 128 *utan tvekan ja* 3 *ja*; 128 *Derefter* 3 *Då*; 128 *månskärans* 3 *Alakos bild*; 134 [*kysste blommorna*,] *höjde* 2 *höjde*; 134 f. *himmelens stjernor* 4 *den nytände månen*; 135 *på ett språk* 2 *ord på ett språk* 3 *ord på ett tungomål*; 135 f. *förstod*[, *klingande ord*, i *hvilka hon utgöt sitt hjertas hänförelse*]: 2 *förstod*; 137-39 *Han är min, den ende jag älskar*[, *den skönaste yngling af alla, den stolte riddarens son, han med den hvita pannan och de bruna lockarne*]!; 139 *qvinnor* 4 *kvinnor*; 140 f. [*Blicken ej på honom, ty min dolk är skarp*!]; 143-45 *Erland förstod väl icke hela betydelsen af denna ceremoni, som Singoalla förrättade med en egen och djup högtidlighet i sitt barnsliga väsen; vid* 2 *Erland fattade väl icke hela betydelsen af denna ceremoni, som Singoalla förrättade med en egen högtidlighet i sitt väsen; vid* 3 *Vid*; 145 *han* 3 *Erland*; 145 *deröfver* 3 *öfver*;
- 33 146 *blifvit* 3 *voro*; 148 *Herrans tjenare* 4 *Herrens tjänare*; 148 *något sådant* 3 *sådant*; 149 *det löfte, han svurit*, 3 *det löfte han svurit*; 150 *lust, hans ögons enda fröjd*; 3 *lust*; 152 *verldens ända* 3 *verldens ände* 4 *världens ände*; 153 *Singoalla* 4 *flickan*; 154 *qvinna* 4 *kvinnna*; 158 *hjertan* 4 *hjärtan*; 158 *aldrig kunna* 4 *aldrig*; 160 *plägade blanda* 3 *blandade*; 161 f. *fortfor Erland* [*hastigt, och hans ögon blickade med vild kärlek på flickan*]; 163 f. *Singoalla*; *men blott en droppa, ty du får ej sára dig illa*, 2 *Singoalla*; *men blott en droppe, ty du får ej sára dig illa*, 3 *Singoalla*; 165 *venstra* 4 *vänstra*; 165 *den venstra* 4 *den vänstra*; 166 *hjertat* 4 *hjärtat*; 166 *jagtkniv* 4 *jaktkniv*; 167 *sår med densamma* 3 *sår*; 167 *Singoalla ängsligt* 3 *Singoalla*; 168 *såret* 4 *det*; 168 *Det beviljade Erland* [*leende*]. 3 *Dertill samtyckte Erland*, 4 *Därtill samtyckte Erland*; 168 *Singoalla* 4 *Flickan*; 168 *skarpa dolk* 3 *dolk*; 169 *helt lätt i* 3 *i*; 170 *läppar*[s *purpurkalk*]; 170 [*röda*] *perla* 4 *pärla*; 170 *frisk ungdomsblod* 3 *ungdomsblod*; 171 *framsipprade* [*på marmorhvit grund*]; 172 *Derefter* 4 *Därefter*; 172 *hon i sin ordning* 3 *hon*; 172 *venstra* 4 *vänstra*; 173 *nålfina udd* 3 *udd*; 173 *hvilken* 3 *som*; 174 *bortkysstes* 2 *bortkystes* 3 *bortkysstes*; 174 *betäckte* 3 *höljde*; 175 *honom sedan* 4 *den*;
- 34 1 [*plötsligt*] *uppstiger*; 1 f. *den grå skymningen* 4 *det bleka månljuset*; 4 *doft skratt* 4 *doft, smärtsamt skratt*; 4 *besvarar* 3 *svarar till*; 5-10 *Har du sett örnen, då han skakar sina vingor och från skyhögt fjell skådar en fiende i rymden? Hans runda, rörliga ögon betäckas af en grå dimma, men denna genombrutes hastigt af ett blixtrande sken, han höjer sig på gula starka klor, utbreder vingarne och skjuter med sträckt hals och pilsnabb fart mot fienden. Så blixtrade Erlands ögon, då han såg gestalten och hörde namnet Assim. Han flög upp* 3 *Erland flög upp*; 11 *jagtkniv* 4 *jaktkniv*; 11 *anfalla* 3 *gå mot*; 12 *sin älsklings* 3 *hans*; 13 *stjernornas ljus* 4 *månens sken*; 17 *Qvinnorna* 4 *Kvinnorna*; 17 *männerna* 2 *männen*; 21 *ännu ett* 3 *än ett* 4 *ett*; 21 f. *ett vigt*[, *elastiskt*] *språng*; 3 *ett vigt språng*; 22 *obeväpnade armar* 3 *armar*; 23 *rörelse* 2 *rörelser*; 24 *lyftade* 3 *lyfta*; 24 *smidiga* 3 *smidige*;
- 35 27 *obeväpnad* 3 *utan vapen*; 28 *sina lockar* 3 *sitt hår*; 29 *obeväpnad* 3 *vapenlös*; 29 *frågade* 3 *sporde*; 29 *sänkte hastigt* 3 *sänkte genast*

4 sänkte; 31 *jagtkniven* 4 *jaktkniven*; 31 *enligt* 3 *efter*; 31 f. *obeväpnad* 3 utan vapen; 32 *en obehäpnad* 3 vapenlös; 32 *Erland* 4 / *Erland*; 33 *ännu ej fullvext* 3 långt ifrån fullvuxen; 33 *svarie* 4 *mörke*; 34 *tjugosex* 4 *tjugusex*; 34 *oberäknadt* 3 *oräknadt*; 35 *trenne* 3 *tvenne* 4 *två*; 36 f. *utsträcka sina armar* [*och fläta dem kring hvarandra i ett famntag, fastare än kärlekens*]; de 2 *utsträcka sina armar*; de 3 *lyfta armarne*, de; 38-41 *bröst så nära som vreden kan närma tvenne hjertan*; *deras ådror svälla som höstbäckar*, *deras senor sträckas som bågsträngar*, *deras muskler spänns och röra sig, likt sammanflätade ormar, från hjessan ned till tårna, som böja sig likt örnlör*. 2 *bröst så nära som vreden kan närma tvenne hjertan*; *deras ådror svälla*, *deras senor sträckas*, *deras muskler spänns från hjessan till fotabjellet*. 3 *bröst*; *deras ådror svälla*, *deras senor sträckas*, *deras muskler spänns från hjessan till fotabjellet*. 4 *bröst*; *deras ådror svälla*, *deras senor sträckas*, *deras muskler spänns från hjessan till fotabjellet*.; 42 i *nästa ögonblick* 3 *nu*; 42 *redan afgjord*; 3 *afgjord*; 43 *tryckes* 3 *trycker*; 44 *hans hand* 3 *handen*; 44 *dennes* 3 *hans*; 45 [*den späda*] *flickan*; 45 *fram till* [*de vilde*] *kämparne* 4 *till kämparne*; 45 *för att* 4 *att*; 46 *segraren och bedja* 4 *segraren*, *bedja*; 46 f. *lyssnar till hennes röst* 4 *lyssnar*; 47 *mördande tag* 3 *tag*; 47 *reser sig stolt* 4 *reser sig*; 48 f. *upptager* 4 *tager*; 50 *berätta* 3 *omtala*; 51 *männerna* 3 *männen*; 51 *quinnorna* 4 *kvinnorna*; 57 *Erland* 3 *jag*; 58 *Min man! sade Singoalla med glädje*. 2 *Min man! sade Singoalla lugnad*. 4 *Min man, sade flickan*.; 59 *svarade Erland* 3 *sade Erland* 4 *sade gossen*; 59 *upp i* 3 *i*; 60 *försvann med henne i* 2 *gick med henne in i*;

36 1 *svedjolandet* 3 *svedjelandet*; 1 [*hög*.]; 1 f. *ogenomtränglig*, 4 *ogenomtränglig*; 2 *stjernbeströdda* 3 *stjernströdda* 4 *stjärnströdda*; 3 *Här och der på* 2 *På*; 4 *besynnerliga skuggor* 3 *skuggor*; 4 *samt här och der* 3 *och här och der* 4 *och här och där*; 5 [*spöklikt*] *framskymtade* 3 *skymtade*; 5 *Der* 4 *Där*; 5 *himmel* 3 *vimmel*; 5 *menniskor* 4 *människor*; 6 *quinnor* 4 *kvinnor*; 6 *hundar*, 2 *hundar*.; 7 *diskant*; 2 *diskant*.; 9 *quinnostämmor* 4 *kvinnostämmor*; 9 *bearbetade* 3 *föllo på*; 10 *jernstycken* 4 *järnstycken*; 13 *och för* 4 *för*; 14 f. *den mylande hopen* 3 *hopen*; 15 *grupper* 3 *flockar*; 16 f. [*eller läto hammare dansa på städ, bildade af stenar och betäckta med en jernhall*]; 17 *quinnor* 4 *kvinnor*; 19 *nakna* 3 *nakne*; 21 *tunnor och husgerådssaker* 3 *tunnor*, *bohag och redskap*; 24 *anländt* 3 *kommit*;

37 25 *Derefter* 4 *Därefter*; 25 *Deraf* 4 *Däraf*; 27 *söderut* 3 *söder ut*; 28 *icke* 2 *ej*; 28 *icke heller* 4 *ej heller*; 28 *anseddaste* 3 *bäste*; 29 *der* [*för*] *samlade* 4 *där samlade*; 29 *der* 4 *där*; 29 *quinnor, hvilka* 3 *quinnor*, *som* 4 *kvinnor*, *som*; 30 *sins emellan* 4 *sinsemellan*; 31 *quinnor* 4 *kvinnor*; 31 *anförvandter* 3 *fränder*; 31 f. *riktade* 3 *fäste*; 34 *äfven annars* 4 *äfven*; 35 *vext* 3 *vuxit*; 35 *ansigtet* 4 *ansiktet*; 35 *på bekostnad af* 3 *till förfång för*; 36 *ögongroparne* 3 *ögongroparna*; 37 *höjas*, 4 *höjas*; 37 *deromkring* 4 *däromkring*; 37 f. *instörta, för att fylla de uppkomna afgrunderna* ... 3 *instörta* ...; 38 f. [*de tunna*] *läpparne*; 39 [*som skrumpta skinn*]; 41 *ansigte* 4 *ansikte*; 41 f. *berättat* 3 *omtalat*; 42 *er-*

farit 3 rönt; 42 f. *förundran* 3 undran; 44 *bugade* ödmjukt 3 bugade; 45 *sjelf* 4 själf; 45 *Begge* 3 Båda; 50 *Singoalla* 4 dottern; 51 *Flickans kind* 4 Flickan; 56 *der* 4 där; 56 *en half timmas förlopp* 3 en half timme; 57 *lemnade* 4 lämnade;

38 58 *de öfriga qvinnornas* 3 de andra qvinnornas 4 de andra kvinnornas; 59 *ansigte* 4 ansikte; 60 *skogen,* 3 skogen; 62 *redo på* 4 redo;

39 5 *skogstopparne* 3 bergstopparne; 5 f. *den smala fönsternischen* 3 det smala fönstret; 7 *skicka* 3 sända; 8 *der* 4 där; 10 *blott* 3 allena; 11 *begifva sig ut* 3 ut; 11 *verlden* 4 världen; 13 *spetsbågefönstret* 3 bågönstret; 13 f. *den Romaren* 3 Romaren; 14 *Virgiliu* 3 Virgilius¹⁾; 15 *arva**) 2 arva [i ou meddelas översättning i en not]; 16 *hjerta* 4 hjärta; 18 *behöfdes* 3 tarfvades; 21 *begaf sig* 3 gick; 22 *ovanligt vänligt* 3 vänligt; 23 *lekplatser* 3 lekställen; 23 f. *den vilda branten* 3 branten;

40 24 *plägade* 3 plägat; 25 *farväl* 3 farväl; 26 f. *huru svårt det var att lemna dem, fast han så mången gång längtat fjerran från dem ut i verlden* 3 fast han så mången gång längtat fjärran från dem ut i verlden 4 ehuru han så mången gång längtat fjärran från dem ut i världen; 28 f. *moder, och vid denna tanke svigtade hans beslut.* 3 moder.; 31 *denne* 3 honom; 31 *erhållit* 3 förvärfvat; 34 *bedrifter* 3 stordåd; 35 *Till 2 För;* 35 *lösslitit* 4 lösgjort; 37 *förmärkte* 3 märkte; 39 [*Nästa gång börja vi med Formosus Alexis*¹⁾.]; 40 *den* 3 henne; 40 f. *på sin plats i [det götiskt sirade] bokskåpet* 3 i bokskåpet; 45 *honom derefter* 3 honom; 47 *I detta ögonblick* 3 Nu; 47 f. *Brodern portvaktaren* 3 Portvaktaren, brodern Johannes; 49 *anförd* 3 förd; 49 *begärde* 3 önskade; 50 f. *dagen, mot middagstiden,* 4 dagen mot middagstiden; 52 *bevisad* 3 visad; 55 *ilade ut* 3 gick; 56 *emottog* 3 mottog;

1) Orden "Formosus Alexis" äro kursiverade i ou.

41 58 *besvarade hans ord* 3 svarade på hans ord; 63 *der* 4 där; 63 *väggfördjupningarne* 3 väggfördjupningarna; 63 *säkert* 3 väl; 66 *var det* 3 var det väl; 66 *värman* 3 värmen; 66 *föranledde* 3 kom; 67 *männerna* 2 männen; 67 *den öfriga hopen* 3 de andre; 67 *sakta aflyfta* 3 aflyfta; 68 *värman* 3 värmen; 69 *det[samma]*; 70 *lemna emellertid* 4 lämna; 70 *begifva oss* 3 gå; 71 *bevitna* 3 öfvervara; 71 *afsked [från detsamma]*; 71 *Qvällen* 4 Kvällen; 72 *toner* 3 ljud; 72 f. *äro signalen* 2 äro tecknet 3 är tecknet; 73 *hafva* 3 har; 73 *insjön* 3 sjön; 74 *burna* 3 buret; 74 *gått* 4 sjunkit; 76 *i hvilket* 3 hvari; 78 *gardiner* 3 omhängen; 78 *den* 3 hon; 79 f. *en gestalt. Det är Erland.* 3 Erland.; 80 *betrakta* 3 skåda; 81 *ansigten* 4 ansikten; 81 *ännu en gång* 3 än en gång; 81 *de blott* 3 de; 83 *kunde* 2 kunna; 83 *fruktan* 3 rädsla; 83 *hertats fordran* 3 hjertats lust 4 hjärtats lust; 84 *vågar* 3 törs; 86 *Derefter återvänder han den väg han kommit.* 4 Han återvänder den väg han kommit. Han skyndar, ty det förekommer honom som om korridorens och trappafsatsernas helgonstoder rörde sig och sträckte händer efter honom.; 86 f. *Han smyger ned för slottstrappan, lockar* 4 Han lockar; 89 *samt* 3 och; 91 [*smärta*] lif;

42 92 *jagtknifven* 4 jaktknifven; 94 [till] *patern*; 96 *men till Erland* 4 till Erland; 98 f. *svedjolandet* 3 svedjelandet; 99 *emottog* 3 mottog; 100 *der* 4 där; 101 *sjelf* 4 själf; 102 *kampar* 4 kamparne; 102 f. *som voro spända för vagnen och otåligt skrapade marken med sina hofvar*. 4 som otåligt skrapade marken.; 103 *linie af* 3 rad af 4 rad; 103 f. *förspände* 3 förspända; 104 *dels med hästar, dels med oxar* 4 med hästar eller oxar; 104 *qvinnor* 4 kvinnor; 105 *bohagsting* 2 bohag; 105 *Svepte* 2 Höljde; 105 *männerna* 2 männen; 106 f. *i grannskapet af sin familj* 3 vid sin vårdnad; 107 f. *Af de unge ogifte karlarne bildade en med spjut, bågar och knifvar beväpnad hop en eftertrupp*. 4 De unge ogifte karlarne bildade en med spjut, bågar och knifvar väpnad eftertrupp.; 108 *beväpnad* 3 väpnad; 108 *öfvergifna* 3 öfvergifne 4 öfvergifna; 108 *belyste* 3 lyste 4 belyste; 109 *scenen* 3 taflan; 109 *uppställda* 2 ställda 3 ställde; 109 f. *för att lysa tåget genom den obanade skogen* 3 för att företräda tåget genom den obanade skogen 4 [struket]; 110 *Höfdingen* 4 /Höfdingen; 111 *öppnade* 3 började; 111 *tåget* 3 raden; 112 *det* 3 att; 112 *i ordning* 3 rätt; 112 f. *med feberaktigt häftighet* 3 häftigt; 113 *skyndsamhet* 3 ilfärdighet; 114 *den annars så djupt bugande mannen* 3 den annars så djupt bugande; 115 *nya* 3 nye; 116 *son*, 4 son; 116 *märkte dock* 4 märkte; 116 *knappast* 3 knappt; 118 *signal* 2 tecken; 119 *granarne* 3 granarna; 120 *svarta* 3 svarte; 120 *svedjolandet* 3 svedjelandet; 120 *tomt...* 3 tomt.; 120 f. [dess tomhet belystes hemskt af de öfvergifne eldarne.]; 122 *framåt* 3 fram; 123 *tillåt* 2 tillåto; 123 *vandrade* 3 gick; 124 *medan han* 4 som; 124 *Stjernorna* 4 Stjärnorna;

43 125 [skönt]; 126 *behaglig* 3 täck; 127 *männerna* 3 männen; 128 *gick färden* 4 gick färden under den korta försommarnatten; 128 ff. *Snart började det ljusna öfver nejden; hvitgrå dimmor uppstego ur träskan och småsjöarne; stjernorna bleknade och försvunno; en matt dager göt sig mellan trädens stammar ned på markens daggvåta mossar; fåglarne vaknade och började slå morgonklara drillar; purpurflammor lågade vid östra himmlaranden; solen gick upp, och friska vindar spelade*. [Denna skildring återfinns i de tre första upplagorna med de båda korrigeringar som nedan är angivna vid rad 129 och rad 131 f. I fjärde upplagan har den följande lydelse:] Österut började mörkret glesna. Det genomslades af ett kyligt ljusdunkel, en sakta klarnande gryning, hvori stjernorna bleknade och försvunno.; 129: [och småsjöarne]; 131 f. *slå morgonklara drillar* 2 drillar; [133 *friska vindar spelade*. Här följer i fjärde upplagan ett inskjutet parti som i denna utgåva motsvaras av 179, 126—181, 188.] 133 *Det* 4 /Detta; 135 *framåt*, *framåt* 3 fram, fram; 135 *verlden* 4 världen; 135 *betraktade* 3 såg på; 136 [skön]; 136 *som en* 4 en; 136 *förfriskad* 3 frisk; 137 [Med dig, sade han, vill jag vandra till världens slut.]; 139 f. *framåt*, *framåt* 3 fram, fram; 140 [dyster]; 140 f. *outtröttligt* 4 outtröttlig; 141 *männerna* 2 männen; 141 f. *Timma efter timma* 2 Timme efter timme; 143 *qvinorna* 4 kvinnorna; 144 *framåt* 3 fram; 144 *trötta* 3 trötte; 147 *befalla* 3 bjuda; 147 *behöfva* 3 tarfva; 148 *der* 4 där; 148 *Låtom* 3 Låt; 150 *Der* 4 Där; 150 *skogbeklädd*, *sakta* 3 sakta; 151 *befann sig* 3 var; 151 *der* 4 där; 152 *icke* 4 ej; 153 *Det var Assim, sittande på en lurfvig kamp*. 3 Det var Assim. 153 f. *Assim, som befunnit sig i den vapenbärande efter-*

truppen 3 Assim, som hörde till den vapenbärande eftertruppen 4 Han; 155 *ännu* 3 än; 156 *men kallade* 4 men han kallade; 157 *männerna* 2 männen;

44 158 *skogbeklädda* 3 skogklädde 4 skogklädda; 158 f. *På toppen af denna* 2 På toppen af den 3 På toppen; 159 *en grön* 4 en; 159 f. *spändes dragarne från vagnarne* 4 fränspändes dragarne; 160 *och dessa* 4 vagnarne; 160 *tät, vidsträckt krets* 3 ring; 160 *förenades* 3 hopbundos; 161 *hvad man kallar en vagnborg* 4 en vagnborg; 161 *Derinom* 3 Der in om 4 där inom; 162 f. *omkring* 3 kring; 164 *betyda* 3 innebära; 165 *Försigtighet* 3 Var-samhet; 166 *männerna* 2 männen; 167 *qvinorna* 4 kvinnorna; 167 *fram-buro* 4 buro; 168 *nära sorlande källa* 3 källa; 170 *betraktade* 3 sågo; 170 *blickar* 3 blickar på; 171 *hjärtat* 4 hjärtat; 172 *ropade* 3 sade; 174 *anförvandter* 3 fränder; 174 *sjelfva* 4 själfva; 176 *bågarne*, 2 bågarne; 177 *pröfva* 3 fresta; 178 *sjöng obekymrad* 3 sjöng; 179 *ibland* 4 bland; 179 f. *sade bland annat* 4 sade; 180 *blifva* 3 vara; 184 ff. *Ja, svarade alla, utom Assim, hvilken ehuru ung var närvarande i de äldres råd, ty han var af höf-dingeslägt. Assim mumlade: / En giftdryck!* [Dessa rader återfinns i de tre första upplagorna med den korrigerings som nedan anges vid rad 185, saknas i den fjärde.]; 185 *höfdingeslägt* 3 höfdingeätt; 187 *Efter rådslagets slut* 3 Efter ändadt rådslag; 187 *han* 4 Assim; 187 *talade hemligt* 4 talade; 189 *Sedan Assim vexlat några ord med sin mor* 3 Sedan Assim vexlat några ord med henne 4 Därefter; 190 *[lurfviga]*; 190 *åtföljd* 3 följd;

45 192 *Qvinorna* 4 Kvinnorna; 192 *började nu framföra* 4 framförde nu; 192 *uppduka* 4 uppdukade; 193 *och bandet* 4 Bandet; 193 *skilja* 3 skilda; 193 *anrättningarne* 3 anrättningarna; 194 *anförvandter* 3 släktingar 4 släktingar; 194 f. *i grannskapet af* 4 under; 195 *inbjöds att sätta sig ned* 2 in-bjöds att sitta 3 bjöds att sitta; 197 *[många]*; 198 *öfver* 2 för; 198 f. *[spisade med god smak, ty nattmarschen hade gifvit honom matlust; han]*; 199 *bröt glädtigt* 3 bröt; 202 *trenne* 4 tre; 202 *[af dessa,]*; 206 *dessa* 3 desse; 207 *denna* 3 denne; 207 *liknande* 4 lik; 207 *samma* 4 den; 208 *hvilken* 4 som; 208 *fylld* 3 fylld 4 fylld; 209 ff. *Riktigt, svarade höfdingen med en förstulen blick kring laget; — de likna hvarandra mycket. Men säg mig nu er tanke om vinet. Vi hafva medfört det ända från Ungerns kullar.* [Dessa rader återfinns i de tre första upplagorna med den korrigerings som nedan anges vid rad 209, saknas i den fjärde.]; 209 *Riktigt* 3 Sannt; 212 *ögon till marken* 4 ögon; 215 *hördes plötsligt* 3 hördes; 215 *Alla stego upp.* [Saknas i fjärde upplagan.]; 215 f. *blef rörelse*, 3 vardt; 218 *frågade* 3 sade; 220 *befallde derefter* 4 befallde; 220 *[att]*; 220 *qvinorna* 4 kvinnorna; 221 *tillika med* 4 med; 221 *plats* 3 fläck; 222 *blick beslöjad* 3 ögon slöjade; 223 *samlade sig* 2 samlades; 223 *beväpnade* 3 väpnade; 224 *bäste* 3 bästa; 225 *voro* 2 vore; 225 *taga* 2 tagne 3 tagna;

46 226 *Assim en* 4 en; 226 *denne kastade ett rep* 4 ett rep kastades; 226 *Erlands kropp* 2 Erland; 227 *förräderiet* 3 sveket; 227 f. *hade Assim, biträdd af de andra, snärjt repet* 3 hade Assim snärjt repet 4 var repet slingradt; 229 f. *Han liknade ett lejon, fångadt i ett jägarenät.* [Saknas i fjärde upplagan.]; 230 f. *den mörke Assim skrattade hånfullt och sade* 4 höfdingen

sade; 231 *männerna* 2 *männen*; 233 *skett*, 4 *skett*; 233 *vagnborgen* 4 *vagnarne*; 233 *quinnornas* 4 *kvinnornas*; 234 *hjerstliande rop* 2 *hjerstliande skri* 3 *skri*; 235 *ila fram* 3 *hasta fram* 4 *hasta*; 239 *rasar redan* 4 *rasar*; 240 [*friska*]; 241 *bli gula* 3 *gulna*; 241 *ha, ha! det* 4 *det*; 243 *quinnorna* 4 *kvinnorna*; 244 *drägt* 3 *klädning*; 244 , *samt* 3 *och*; 245 f. *De skulle sönderslitit henne, om hon ej varit deras höfdings dotter*. [Saknas i fjärde upplagan.]; 247 f. *anblicken* 3 *åsynen*; 248 *Denna varelse* 4 *Det*; 249 *Under det* 3 *Medan*; 250 *männerna* 2 *männen*; 251 *der* 4 *där*; 252 *Men utanför vagnborgen* 3 *Utiifrån*; 253 *besteg* 3 *steg upp för*; 254 *Quinnorna* 4 *Kvinnorna*; 255 *fruktande* 3 *rädda*; 256 *der* 4 *där*; 256 *fällda* 3 *fällda* 4 *fällda*; 258 *en kraftig* 3 *en*; 258 *derutifrån* 4 *därutifrån*;

47 261 *att* 4 *för att*; 264 *spännt* 2 *spänt*; 264 *i hvilket* 3 *hvari*; 264 *ett väl-digt* 3 *ett*; 265 *sjelfva svärdet* 4 *svärdet*; 265 *svängde* 2 *förde*; 265 *handen* 4 *hand*; 266 *åtföljde* 3 *följde*; 266 *han var oöväpnad* 4 *öväpnad*; 267 *harnesk* 3 *pansar*; 269 *en ekepåk* 2 *ekepåk* 3 *en käpp*; 270 *bese* 3 *se på*; 271 *Emellertid vände han sig* 4 *Han vände sig*; 271 *vigten* 4 *vikten*; 273 *paket* 3 *slöddret*; 273 *quinnor* 4 *kvinnor*; 274 *plundrat* 3 *sköflat*; 275 *icke ens skonande* 4 *och icke ens skonat*; 276 *nattvardsvinet* 2 *nattvardsbä-garen*; 276 *gossar* 3 *svenner*; 279 *der* 4 *där*; 280 *genom* 3 *af*; 281 *Assim höll en dolk i handen och riktade* 4 *Assim höll en dolk i handen*. *Gulblek och skälfvande riktade*; 281 *dess spets* 3 *udden*; 282 *Halloh* 3 *Hallo*; 283 *der-borta* 3 *der bort* 4 *där bort*; 283 *uti* 4 *med*; 283 *fiendiligt afsigt* 3 *fiendt-ligt uppsåt*; 284 *lätom* 3 *låt*; 284 *först* 4 *då*; 285 *biläggas* 3 *uppgöras*; 286 *fördömde tempelskändare* 3 *tempelskändare*; 289 *i det han* 3 *och*; 290 *hvilken* 3 *som*; 290 *han* 3 *hon*;

48 293 *inföll höfdingen* [Saknas i fjärde upplagan.]; 293 *ännu* 3 *än*; 294 *svär-det* 4 *järnet*; 297 *svärdet*, 3 *dolken*, 4 *dolken och häpnade öfver att känna en vällustig blodtörst*; 299 *hvilket* 3 *som*; 299 *ordnat* 3 *fylkat*; 299 *sig*, 4 *sig*; 299 f. [*med ett väldigt härscri*]; 301 *frågade* 3 *sporde*; 301 *ridda-ren och gick fram till patern.* 4 *riddaren*; 302 *Der* 4 *Där*; 302 *framåt* 3 *fram*; 306 *under det* 4 *medan*; 307 *svarta* 2 *mörke*; 309 f. [*Men förban-nad vare du i evighet, nedrige förrädare!*]; 311 *frågade höfdingen* [Saknas i fjärde upplagan.]; 312 *svarade riddar Bengt* [Saknas i fjärde upplagan.]; 313 *allt hvad* 4 *hvad*; 313 *taga* 4 *tagit*; 316 *utan* 4 *men*; 316 *riktade* 3 *fäste*; 318 *Utlemmen* 4 *Utlämmen*; 319 [*djup*]; 320 *Lätom* 3 *Låt*; 320 *småaktiga* 3 *småaktige*; 320 ff. *Vi äro ju fromma pilgrimer, som väl be-höfva dessa heliga klenoder till tröst och andakt under vandringen*. [Dessa rader återfinns i de tre första upplagorna med de korrigeringar som nedan anges vid rad 321, saknas i den fjärde.]; 321 *fromma* 3 *fromme*; 321 *be-höfva* 3 *tariva*; 323 *Ynglingen* 3 *Pojken*; 324 *sjelfve* 4 *själfve*; 324 *sätt* 4 *vis*; 324 *dertill* 4 *därtill*;

49 326 *ersätta* 3 *godtgöra*; 328 *lyftade* 3 *lyfta*; 328 *svärd* 3 *dolk*; 328 *Lätom* 3 *Låt*; 331 *gossen, mumlade han* 3 *gossen*; 333 *begge* 3 *båda*; 333 f. *eden, alltunder det vrede kokade i deras hjertan* 3 *eden*; 336 *Utlemma* 4 *Utläm-nen*; 338 *Varen obekymrade* 3 *Lugnen er*; 338 *svarade* 3 *sade*; 339 *men-niskor* 4 *människor*; 339 *besynnerligt* 3 *underligt*; 339 f. *vanligtvis* 3 *van-*

ligen; 340 *tillochmed* 4 till och med; 341 *beredde* 3 färdige; 341 f. *fortfor* 3 sade; 343 *sjelf* 4 själf; 344 *verlden* 4 världen; 345 *ogerna* 4 icke; 346 [*niding*]; 347 *färde*, 4 färde; 348 *och förbannad vare du* 2 fördömde amalekit 3 amalekit; 349 f. *sin panna* 4 pannan; 351 *blef Erland löst* 3 löstes Erland; 351 *tvenne* 4 två; 352 *männer* 2 män; 352 *hans hjerna* 4 hjärnan; 353 *visste*, 4 visste; 353 *var*, 3 var; 354 *befann sig* 3 var; 355 *förskansning* 3 skansen;

- 50 361 *af edra hotelser, af edra misshandlingar, af* 3 af; 362 [*Riktade mot hans värnlösa bröst*]; 362 *fruktade aldrig* 3 var aldrig rädd; 363 *kan*¹⁾ 3 kan; 363 *icke* 3 aldrig; 363 *frukta* 3 vara det; 363 f. *Ve, att eden binder min hand! Denna skymf skulle annars kostat ert hufvud.* [Dessa rader återfinns i de tre första upplagorna med de korrigeringar som nedan anges vid rad 364, saknas i den fjärde.]; 364 *kostat* 2 kosta; 364 *hufvud* 3 blod; 365 *Jag anser sannolikare* 4 Det är sannolikt; 366 *unglingens* 3 gossens; 367 *berätta* 3 säga; 368 *drogo* 4 drogo sig; 368 [*tillika*]; 369 ff. [*Men de gjorde det med motsträfvighet, ty det var ett begär, som brann i deras hjertan, sjöd i deras ådror, och fick röst i deras själ, ett begär att nedgöra det lömska röfwarepaket alltifrån dess höfding till det spädaste barnet vid modersbarmen; men det obehagliga samvetet ropade: I hafven svurit och skolen hålla er ed, — och samvetet var hos desse män starkare än den vildaste vrede.*]; 375 *utskickat* 3 utsändt; 376 *det* 3 att; 378 *hitintills* 3 hit intills 4 hitintills; 379 *quinnornas* 4 kvinnornas; 380 *vildaste* 2 vild; 380 *ansigte* 4 ansikte; 383 *öfriga* 3 andra; 383 *quinnorna* 4 kvinnorna; 383 *ilade* 3 sprungit; 384 *vilda skrän* 4 skrän; 384 *männerna* 2 männen; 387 *höfdingen* 4 höfdingen, en gudaättling; 388 *åt din Singoalla* 4 åt Singoalla; 389 [*kanske*]; 389 *slägt* 4 släkt; 389 *mäktig* 2 mäktig 3 mäktig; 389 *slägt* 4 släkt; 389 *höfdingeslägt* 4 höfdingesläkt; 390 *så god som din* ... 4 så ädel, att din är mot den som smuts är mot solglans; 392 *glömt*, 4 glömt; 392 *fordrar* 3 kräfver;

¹⁾ Ordet är kursiverat i ou.

- 51 394 *hafva* 4 ha; 395 *ifrån* 4 från; 396 [*kallt*]; 397 *här, svarade denne dystert* 4 här; 398 *Hemta hit* 4 Hemta; 398 *krus, befallde höfdingen.* 3 krus!; 399 *qvinna* 4 kvinna; 399 f. *upplyfte det framför sig* 3 upplyfte det; 402 *derpå* 4 därpå; 403 *hafva* 4 ha; 404 *plägar ej fika* 3 fikar ej; 404 i *hvilket* 3 hvari; 404 *redan bitit* 3 bitit; 406 *Assims mäktiga* 3 Assims; 406 *slägt* 4 släkt; 406 f. *medtäflaren med hans egen om makten*¹⁾ och första rangen inom bandet 3 medtäflaren med hans egen om makten och försteget inom bandet 4 som var vidskepligt ansedd; 408 *vrede* [.]; 408 *ehuru denne* 4 som; 409 [*den arma*]; 410 [*från mig*]; 410 *henne häftigt* 3 henne; 410 *ifrån* 4 från; 412 *vågar* 3 djerfves 4 djärfves; 412 *väld* 3 veld; 414 *vara bestämd att blifva* 3 vara utsedd till 4 utsedd till; 415 *Välän* 3 Väl; 416 *barmhertighet* 3 miskund; 419 *Ett allmänt jubel* 3 Jubel; 419 *anförvandter* 3 fränder; 419 *vilka* 3 som; 420 *betydlig* 3 stor; 420 *helsade dessa ord* [Saknas i fjärde upplagan.]; 421 *betryggat* 3 tryggt; 421 f. *välde öfver bandet* 4 välde; 422 *Derpå* 4 Därpå; 423 *deruti* 4 däri; 423 *uttalad* 4 fälld; 423 f. *gick plötsligt en uppvallning af faderskänslan genom*

hans hjerta 3 kände han ett stygn i sitt hjerta 4 kom ett stygn i hjärtat; 425 några röster 4 röster; 425 bland de omgifvande [Saknas i fjärde upplagan.];

¹⁾ Andra upplagan: magten.

52 427 *tvenne 4 två; 430 allmänt jubel 3 allmänt bifall 4 bifall; 431 [...lefve han]; 431 männerna 2 männen; 432 skrattade, dansade 4 dansade; 433 kvinnorna 4 kvinnorna; 438 gerna 4 gärna; 438 ynglingen 3 gossen; 440 f. min Erland 2 min man; 442 gode fader 2 du som hitintills varit så god emot mig 3 du som varit så god emot mig 4 du som är så god; 443 f. [ville gerna tryckt en afskedskyss på sin faders läppar; men hon vågade icke bedja derom. Hon]; 444 f. gick med beslutsamma steg 3 gick;*

53 1 *Singoalla 2 Flickan; 1 skogen, följande 3 skogen. Hon följde; 2 efterlemnat 4 efterlämnat; 3 sina torn 4 sitt torn; 3 insjöns 4 sjöns; 3 grå 2 gråa; 6 ansigtet 4 ansiktet; 7 fadrens 4 faderns; 7 kvinnornas 4 kvinnornas; 8 pokal 3 bägare; 8 [ryslig]; 10 sjelf 4 själf; 11 denna 3 denne; 11 hemska 3 hemske; 12 f. steg, hvilkas ljud hennes skarpa öra uppfångat 4 steg.; 13 flera 3 flere; 13 f. närma sig henne 3 närma sig; 14 upp och betraktade dem 3 upp; 14 fram, 4 fram; 15 f. igenkännt 4 igenkänt; 16 kvinna 4 kvinna; 17 herres 2 herres; 18 befäl 3 ledning; 19 fruktan 3 rädsla; 19 hjerta 4 hjärta; 21 susning 3 hvin; 22 f. förföljares 3 förföljarnes; 24 hvina 3 jaga; 25 buske, 2 buske;*

54 26 [*hvarje lutande träd*]; 26 [*framför sig*]; 27 *hjerta 4 hjärta; 27 Der efter 4 Så; 28 framåt, utan 4 utan; 29 betäckt 3 höljd; 29 mörkret, 2 mörkret; 29 tilltog i styrka 4 tilltog; 32 förskräcka 3 skrämma; 32 f. hennes heta panna 4 den heta pannan; 33 f. öfvergåfvo henne 4 veko; 34 krafterna; 3 krafter och sans; 34 föll 3 sjönk; 34 f. gran och försjönk i ett halft medvetslöst tillstånd. 3 gran.; 36 ur detta tillstånd 2 derur 3 till medvetande; 37 i början icke 3 i början; 38 squalade 4 skvalade; 40 naturens 3 nattens; 40 [hemskt]; 43 gick beslutsamt 3 gick; 46 sitt 3 hennes; 47 ansigte 4 ansikte; 48 uppgaf plötsligt 3 uppgaf; 51 förräderiet 3 sveket; 54 därför 4 därför; 56 märkte snart 3 märkte; 59 förskräckt 3 rädd;*

55 62 *anförvandter 3 fränder; 62 människor 4 menniskor; 63 införvandter 3 fränder; 65 grät bittert 3 grät; 69 blott 3 endast; 72 på hvilket 3 hvarpå; 74 i en 3 i; 78 svarade 3 sade; 78 f. med sorgsen röst* [Saknas i fjärde upplagan.]; 80 *mig? 4 mig!; 81 hvitas 2 hvites 3 hvitas 4 hvites; 82 flicka 3 barn; 82 se här är 2 se här 4 här; 83 se här är 2 se här 4 här; 86 sade Singoalla* [Saknas i fjärde upplagan.]; 88 *ansigtet 4 ansiktet; 90 nej 3 nej;*

56 93 *lemna 4 lämna; 93 utbrast 3 sade; 94 ansigte 4 ansikte; 95 gå då 3 gå; 97 utbrast 3 sade; 97 hjertat 4 hjärtat; 99 utbrast Singoalla* [Saknas i fjärde upplagan.]; 101 *folket 4 folk; 101 var 2 är; 102 ansigte 4 ansikte; 104 Äfven 4 / Äfven; 107 Assim henne 2 henne Assim; 107 upplyfte 4 lyfte; 108 stycke framåt 4 stycke; 108 der 4 där; 109 tvenne 3 två; 110 ena*

- 3 ene; 110 f. *dess tygel* 3 tygeln; 111 *sjelf* 4 själf; 111 *andra hästen* 3 andre hästen 4 andre;
- 57 5 *besegra* 3 segra öfver; 7 *efterverkningarne* 3 efterverkningarna; 8 *Erlands* 2 hans; 8 f. *hans hågkomst* 2 hågkomsten; 11 *sagoberättande* 3 sator; 12 *blott med* 3 med; 13 *erskild* 3 särskild; 13 *beräkning* 3 afsigt 4 afsikt; 14 *unga* 3 unge; 14 *blefvo förhexade* 2 blifvit förhexade 3 förhexats; 15 *eller* 3 och; 15 *trollqvinor* 4 trollkvinor; 16 *insöpo* 2 insupit; 16 *antogo* 3 togo; 17 *trollqvinor* 4 trollkvinor; 21 *mekaniskt* 3 tanklöst; 23 *fasa* 3 ångest; 24 *erinnade* 3 påminde; 24 *äfventyr*, 2 äfventyr; 24 *främmande* 3 vandrande; 25 *riktad* 3 måttad;
- 58 26 *syntes honom* 4 syntes; 27 *gnistrande* 4 hemska; 31 *der* 4 där; 31 f. *innerligt ljuf* 3 ljuf; 33 *qvinobild* 4 kvinnobild; 36 *Slutligen* 3 Ändtligen; 36 *återställd* 3 återställd 4 återställd; 36 *återställd* 2 återställd; 37 *beledsagad* 3 ledsagad; 39 *stig*, 3 stig; 39 *sjelf* 4 själf; 40 *mötesplats* 3 möteställe; 42 *væxte* 3 växte; 42 *fjordom* 3 förr; 44 *som en ljusstråle genom* 3 genom; 47 *beslutat* 3 beslutit; 47 *sedan* 3 när; 47 *blifvit* 3 var; 48 *återställd* 3 återställd 4 återställd; 48 *lemnna* 4 lämna; 49 *brusande flod* 3 flod; 49 *lefnadslust*, 3 lefnadslust; 49 *samt* 3 och; 51 *sjelf* 4 själf; 52 *tapperhet* 3 mandom; 52 *ryktbart namn* 3 namn; 53 *Ynglingahagens* 3 Ynglingahagens; 53 *vaknade med dubbel styrka* 3 vaknade med ökad styrka 4 vaknade; 54 *rustningar* 3 tillredelser; 55 *ung Erland* 3 Erland; 56 *sjelf* 4 själf; 56 *gossar* 3 svenner; 58 *utrustad* 3 försedd; 59 *i spetsen för* 3 med;
- 59 60 *Calmar* 3 Kalmar; 61 *der* 4 där; 61 *erbjuda* 3 tillbjuda; 62 *lemnade* 4 lämnade; 64 *förde* 4 buro; 65 [*det*]; 65 *stundom*[,]; 66 *bemäktigade sig* 3 rörde sig hos; 68 *låg* 2 lågo; 70 *den ljusa bilden* 3 bilden; 71 f. *öfverglänsa* 2 öfverlysa; 73 *trollgestalt* 3 syn 4 syn; 73 *själ!*... / 4 *själ!*...; 74 *styrde med säker hand* 4 styrde;
- 61 *Sednare Afdelningen* 2 SEDNARE AFDELNINGEN 3 SENARE AFDELNINGEN 4 Senare Afdelningen;
- 63 1 *förflutit*[,]; 1 *förändringar* 3 skiften; 3 *riddaren* 2 riddar; 5 *äro begge* 3 äro; 6 *blodsutgjutelser* 3 blodsutgjutelse; 10 *så besöker* 4 besöker; 10 *Erland*[,]; 11 *händelser*, 3 händelser; 12 *länder*; 3 land; 4 land; 12 *der* 4 där; 13 *hvälfva* 4 svänga; 15 *unga maka* 3 maka; 15 *lycka* 3 sällhet; 15 *icke* 4 ej; 17 *vilda* [Saknas i fjärde upplagan.]; 17 *hvimmel* 3 vimmel; 19 *menniskorna* 4 människorna; 19 f. [*med alltför skarp blick och funnit allt underträffande sin väntan*]; 20 [*blott*]; 21 *sällhet* 3 trefnad; 24 *suckar* 3 suckan;
- 64 25 [*mörka*]; 27 *Singoallas.* 2 Singoallas. / 3 Singoalla. /; 28 *uppfyllda förhoppningar* 3 fylldt hopp; 30 [*en*]; 32 f. *besynnerliga sammanträffanden* 3 möten; 33 *af giftdrycker* 2 giftdrycker; 33 *dolkstyng* 2 dolkstyng; 33 *trolleri* 3 trolldom; 34 *väsande* 3 väsen; 34 *stundom bäfvande* 3 stundom; 35 *sjelf* 4 själf; 35 *sådane* 3 sådana; 36 *vågar* 3 vill; 37 *skum* 3 fradga; 40 *inträffade* 3 kom; 40 *ett* [*häftigt*] *åskväder* 2 åskväder 3 ett åskväder; 40 f. *som föranledde honom* [*att*] *söka* 3 Han sökte; 42 *befann*

sig 3 var; 42 *Brodern* 4 Brodern; 44 *underrättade* 3 sade; 44 *befann sig* 3 var; 46 *börjat* 3 började; 47 *tilldess* 4 till dess; 48 *kullen* 2 berget; 48 *färdig* 2 färdigt; 50 *björkarne* 3 björkarna; 50 *beskuggade* 3 skuggade; 50 f. *spetsbågefönstret* 3 bågönstret; 51 *sin gamla plats* 3 sina gamla hyllor; 51 *veck* 3 märke; 53 *Formosus Alexis*,¹⁾ 2 *Extremum hunc Aethusa mihi concede laborem*; 53 *gamla* 3 gamle; 54 *fordne* 3 forne; 54 *ungling* 3 gosse; 55 *bleka* 2 bleka; 55 *skäggbvuxna* 3 skäggvuxna; 58 [*en*]; 55 *begge* 3 båda; 58 *menskliga* 4 mänskliga;

¹⁾ Kursiverat i ou.

- 65 59 f. [*och patern suckade med Persius: O curas hominum, o quantum est in rebus inane*,]¹⁾; 61 *vexlande* 3 skiftande; 61 *bortflyende* 3 flyende; 62 f. *det oförgängligas tillvaro* 3 det oförgängliga; 63 *ypade sin sorgliga erfarenhet* 2 yppade sin erfarenhet 3 yppade; 64 *menniskonaturen* 4 människonaturen; 64 f. *svarade* 3 sade; 66 *blifva* 3 varda; 66 f. *en andeblifningsprocess* 3 ett andevardande; 68 *menniskosläktet* 4 människosläktet; 70 *rödjar* 3 rödjer; 70 *platsen* 3 marken; 71 *ren för* 3 för; 73 *svarta* 3 svarte; 74 *verlden* 4 världen; 74 *berättat* 3 sagt; 74 f. i Tyskland, i Italien, i Frankrike 3 i Tyskland, Italien, Frankrike; 75 *hvarthän* 3 hvart; 75 *rik-tade* 3 ställde; 76 *lemnade* 4 lämnade; 76 *omfattande alla* 4 alla; 76 f. *länder* 3 land; 77 *jemmer* 3 jämmer; 77 *Menniskorna* 4 Människorna; 78 *annorledes* 3 annorlunda; 78 *lian* 3 lien; 78 f. *besökte* 3 såg; 79 *der* 4 där; 80 *Calmar* 3 Kalmar; 81 *der* 4 där; 81 *menniskor* 4 människor; 81 *dagligen* 2 inom få dagar; 82 *rödjar* 3 rödjer; 82 *platsen* 3 marken; 83 *ren för* 3 för; 87 [*den dystre*]; 88 *glida*,]; 88 f. *förenade till strömmar*, 2 förenade till bäckar 3 som i bäckar; 89 *allt längre ned* 4 ned; 89 *hafva* 4 ha; 90 *der* 4 där; 91 *betäcka* 3 hölja; 91 *moln endast* 3 moln; 92 *mord-engels* 3 mordängels;

¹⁾ Det latinska citatet kursiverat i ou.

- 66 95 *munken ånyo* 4 munken; 98 *återsken* 2 sken; 98 *var*, 2 var; 98 f. *som om Gud talat från himmelen och hans vredes röst* 4 som om en röst från himmelen; 99 *bekräftat* 3 sannat; 99 f. *gissningar* 2 gissning; 101 *riddaren* 4 denne; 102 *bebådas* 3 bådass; 102 *om* 4 på; 102 f. *en ung skön gosse* 2 en gosse; 104 *der* 4 där; 104 *åtföljes* 3 följes; 105 *bärande* 4 som bär; 105 *qvast* 4 kvast; 105 *der* 4 där; 106 *blott* 3 bara; 106 *fleste* 2 flesta; 106 *menniskor* 4 människor; 107 *vara nära*, 3 vara nära 4 nära; 107 *derför* 4 därför; 109 *utbrast priorn* [Saknas i fjärde upplagan.]; 110 *rödjar* 3 rödjer; 110 *platsen* 3 marken; 110 *ren för* 3 för; 111 *din* 2 den; 111 *hvita* 3 hvite; 111 *det röda korset* 2 rött kors; 111 *hvilken* 3 som; 111 *betäckte* 3 höljde; 112 *sjelf* 4 själf; 112 *der* 4 där; 112 f. *inviigt* 3 vigt; 113 *kropp* 3 lekamen; 115 *person* 3 man; 116 *deråt* 4 däråt; 116 *just sådan*, 2 just sådan 3 sådan; 117 *ännu var* 3 var; 117 *ville*, 2 ville; 117 f. *sjelfmant* 4 själfmant; 119 *verldslig* 4 världslig; 119 f. *kysser en maka och en son* 2 har maka och son; 122 *jettefart* 3 jättefart; 124 *Menniskorna* 4 Människorna; 124 *testamentera allmänt* 4 testamentera;
- 67 127 *förr*, 3 förr; 128 *blir* 3 varder; 128 [*en*]; 130 *der* 4 där; 137 *menskligheten* 4 mänskligheten; 143 *god* 2 med god; 144 *fortfor derute* 4 fort-

for; 145 *Dess* 3 Hennes; 145 *bleka* 4 matta; 145 f. *alltemellanåt* 3 allt emellanåt; 146 *göt* 4 göto; 146 *återsken* 3 sken; 148 *låt* 3 låt; 150 *altarets grenstakar* 3 grenstakarne; 151 *knäböjande* 4 knäböjda; 152 *högtidliga toner* 3 toner; 152 f. *som förnummos i allas hjertan* 3 som förnummos i alla hjertan 4 för hvilka intet hjärta är alldeles främmande; 153 *människans* 4 människans; 153 *fruktan* 3 rädsla; 154 *vilda vrede* 3 vrede; 154 *dess* 3 för hennes; 155 *förstörelseverk* 3 förstörelselusta; 155 *människans* 4 människans; 155 *barmhertigt* 4 barmhärtigt; 156 *väsande* 2 väsen; 156 *som är naturens enväldsherre* 2 hvars kärlek är närvarande äfven i ödeläggelsen; 157 *de mäktiga tonerna* 2 tonerna 3 ljuden; 158 *metalltungor* 3 malm;

68 160 *slutad* 3 ändad; 161 *ljödo* 3 klämtade; 161 *sålänge* 3 så länge; 163 *begifva sig* 3 gå; 164 *öfverlemnats* 4 öfverlämnats; 164 *brodren* 4 brodern; 164 *portvaktarens* 3 Johannes'; 165 [ung]; 165 *af ett* 4 af; 166 *besynnerligt* 3 och ovanligt; 167 *frågade* 3 sporde; 169 *svarade brodren portvaktaren* [Saknas i fjärde upplagan.]; 170 *synen*, 2 den syn; 170 f. *plågade* 2 troddes; 171 *bebåda* 3 båda; 172 *betraktades* 3 åsågs; 173 *till utseendet endast omkring* 2 endast omkring 4 omkring; 175 *derute* 4 därute; 176 *dräkt* 4 dräkt; 177 *tillika en* 4 en; 177 *pregel* 4 prägel; 182 [*föröfrigt spåda*.]; 183 *ansigte* 4 ansikte; 183 *dräkt* 4 dräkt; 183 *såsom* 3 som; 186 *detta* 3 det; 186 *förfärliga* 3 hemska; 187 *skengestalt* 3 skenbild; 187 f. *menniskoblod* 4 människoblod; 189 f. [den lille]; 191 *Sorgbarn, svarade gossen.* 3 Sorgbarn.;

69 196 *fjerran* 3 fjärran; 196 *ifrån* 4 från; 197 *underligt* 2 ovanligt; 197 *namn!* 4 namn! Dock känt i den heliga skrift.; 199 f. *hastigt, ty de svar, patern hitintills bekommit, gjorde honom underlig i hågen.* 3 hastigt, ty de svar patern hitintills fått gjorde honom underlig i hågen. 4 hastigt.; 204 *idet* 3 i det; 206 *berätta* 3 säg; 207 *hitintills* 3 hit intills; 207 f. *anledningen* 3 skälet; 208 *samt* 4 och; 209 *Derefter* 4 Därefter; 210 *detta* 4 det; 211 *uti till nästa morgon* 4 i; 212 *våla vara* 3 vara; 214 f. *ovilkorligt korsade* 3 korsade; 215 *numlade* 3 sade; 216 *fästade* 3 fästa; 218 *betrakta* 3 se på; 219 [utan tvekan]; 219 [lugnt]; 220 *gossens* 2 hans; 223 *ansigte* 4 ansikte; 225 *belysta* 3 lysta;

70 229 [*hvad vill du mig?*]; 231 *upplysningar*, 3 upplysningar; 231 *äskade*, 3 äskade; 231 *dock endast* 4 endast; 234 *vidsträckta* 3 vida; 235 *vettgirig* 3 vetgirig; 235 f. i *afseende på* 3 på; 236 *hört*, 2 hört; 236 *också glömt* 3 glömt; 237 *ensam, utan hade han* 4 ensam; han hade; 237 *åtföljts af* 2 haft; 237 f. *en följeslagare* 2 följeslagare 3 följeslagar; 238 *hvem denne följeslagare var* 2 hvilka; 238 *derom* 4 därom; 238 f. *intet* 2 föga; 239 [*icke ens, om det var en man eller kvinna*]; 240 *frågade* 2 närmare frågade; 241 ff. [*Hans följeslagare var en menniska, äldre än han sjelf; det var allt, som han om denne kunde eller ville förtälja. Följeslagaren hade icke förr än samma dag lemnat honom och låtit honom ensam söka vägen till klostret. Så mycket berättade han om sin vandring.*]; 248 *har blifvit* 3 är vordet; 249 f. *blifvit plundradt* 3 plundrades; 250 *blef* 3 är; 252 *pilgrimsresa* 3 vallfärd; 253 f. *rundtomkring klostret* 3 der omkring 4 där omkring; 254 *tje-*

nare 2 ende liftjenare; 255 [*bädda hans säng, brädda hans bägare*]; 259 *blefve uppfylld* 3 fullbordades; 260 *har* 3 hade; 261 *idet* 2 i det; 261 *Der-jemte* 4 Därjämte;

71 262 *erhållit* 3 fått; 263 *begifva* 3 gifva; 264 *följeslagare på vägen* 3 led-sagare; 265 *blifvit plundradt* 3 hemsökts; 266 *härbredvid* 3 här bredvid; 268 f. *Så talade Sorgbarn med barnslig, sorgset klingande stämma, och dock så tydligt och bestämdt, som om han varit en man.* [Saknas i tredje och fjärde upplagorna.]; 270 *beskyddat* 3 hägnat; 270 *länge* 2 långa; 272 *blef för tio år sedan plundradt* 3 plundrades för tio år sedan; 273 [*du söker*]; 274 *synes*, 3 synes; 277 *Fick* 4 Undfick; 279 *besvarade icke* 3 svarade ej på; 279 *hans blick och hela* 3 hela; 280 *uppmärksamhet* 3 akt; 280 *riktad* 3 fäst; 281 *sjelf* 4 själf; 285 *handen lutad i pannan* 3 pannan lutad i handen; 285 f. *denna fråga* 4 frågan; 288 *unge landstrykare* 4 landstrykare; 290 *bort*]; 290 *efterlemna* 3 lemna; 291 *sjelf* 4 själf; 292 *dock ingenting* 4 ingenting; 293 ff. [*Jag har sagt allt hvad jag kan säga, svarade Sorgbarn med lugn och mild röst. — Men ditt tal vittnar om vrede, herr Erland,*

72 *och icke lär jag få tjena dig i hundra dagar, fastän jag i detta hopp vandrat långt och länge.*]; 298 *icke* 4 ej; 299 *anländ* 3 kommen; 299 *ett så* 4 så; 299 *blott* 3 allena; 299 f. [*den lille*]; 300 *icke* 4 ej; 300 *faders* 4 faders; 301 *blott* 3 endast; 301 f. *klostrets, som väl behöfde återfå sina plundrade skatter, ehuru dess förlust blef ersatt genom riddarens salig fader* — 3 klostrets; 304 *pligt* 3 skyldighet; 304 [*den lille*]; 305 *hus, låta* 2 hus, och låta 3 hus och låta; 305 f. [*bädda riddarens säng, brädda hans bägare och*]; 306 *hans* 2 sin; 306 *bedrägeri* 3 svek; 307 *uti* 3 i; 307 *upptäckas* 3 röjas; 309 *öfver denna* 3 denna; 310 *antaga* 3 taga; 311 *såsom* 3 till; 311 *sin tjenare* 4 tjennare; 311 *så skulle* 4 skulle; 311 *fromma och underbara* 3 fromma; 313 *medelst* 3 med; 314 *bevista* 3 öfvervara; 315 *Om* 4 Och han fortfor hviskande: "Om; 321 *ansigte* 4 ansikte; 321 *skönt som en engels* 2 behagligt 3 intagande; 321 *icke* 4 ej; 324 *olycka* 2 olyckan; 325 f. *Hvilken tanke! svarade priorn.* — *Tala icke så högt! Ni gör den lille främlingen ledsen.* 3 *Hvilken tanke! Tala icke så högt! Ni gör den lille främlingen ledsen.* 4 *Hvilken tanke!*; 327 f. *Han hör mig icke. Han sjunger sina trollsånger. Hvem sjunger dylikt, då åskan går? ...* 4 / *Riddaren bläddrade mekaniskt i handskriften, som låg framför honom, sänkte hufvudet i båda sina händer, men lyfte det igen och såg med en blick af öfverraskning och nästan rädd misstänksamhet mot dörren, ty han hörde något därifrån: en halft hviskande, halft sjungande barnröst, ledsagad af toner med en skär, spröd, eterisk klang.* / "Hvad är detta? Är det han? Vågar han sjunga i vår närvaro? Och då åskan går!"; 328 *Förbarma* 3 Miskunda; 328 *hvilken* 4 Hvilken; 328 *blixt!* ... 4 *blixt!*;

73 329 f. / *Detta utrop framkallades af en ny ljungeld, som bestrålade det skumma rummet med det hvitaste sken.* [Saknas i tredje och fjärde upplagorna]; 331 *till de begge* 2 till de bägge 3 till [Denna rad har ingen direkt motsvarighet i fjärde upplagan.]; 332 *männernas* 2 männens [Denna rad

har ingen direkt motsvarighet i fjärde upplagan.] ; 332 *sysselsatte sig* 3 sysslade [Denna rad har ingen direkt motsvarighet i fjärde upplagan.] ; 331 ff. *I sjelfva verket hade Sorgbarn alldeles icke lyssnat till de begge männernas samtal, utan sysselsatte sig nu med en egen lek. Barn pläga ju hastigt byta allvar mot lek och lek mot allvar.* [Dessa rader motsvaras i fjärde upplagan närmast av raderna 292 f. sid 207:] 4 Riddaren ville stiga upp. Hans ögon voro hotfullt riktade på gossen; men patern lade hejdande sin hand på hans arm. [samt av raderna 296 ff. sid. 208:] 4 Vål är det sannt, att barn pläga hastigt byta allvar i lek och lek i allvar, men att göra det nu och under sådana förhållanden var dock högeligen öfverraskande.; 333 ff. *Sorgbarn hade ur sina kläder framtagit tvenne¹) glasbitar, och lagt dem framför sig på golfvet. Han knäppte med fingrarne på dessa²) glasbitar²), så att de gifvo underliga³) toner⁴) ifrån⁵) sig⁶), och sjöng, utan att akta på männernas⁶) närvaro.* 4 Äfven patern var förvånad, när han hörde Sorgbarn sjunga och såg honom knäböjd knäppa med fingrarne på glasbitar, som han framtagit ur sina kläder och lagt på golfvet. Vål är det sannt, att barn pläga hastigt byta allvar i lek och lek i allvar, men att göra det nu och under sådana förhållanden var dock högligen överraskande. Riddaren vände sitt ansikte mot patern och sade: / "Min gamle lärare, jag blygs, när jag säger det, och jag förstår det icke själf, men detta barn, om det är ett barn, förvirrar mig, skrämmar mig, uppjagar stygga minnen och inbillningar. Du hör ju, att han sjunger! Tro mig, det är en trollsång. Vet du hvad? Jag hörde i min gossetid en landstrykare, den gången en gubbe, sjunga en trollsång, en som gjorde mig halfgalen af lust att rusa in i mannaskaror och slå och döda och dödas. Han sjöng om Satan, som han kallade Oden, i spetsen för svear och göter, våra olyckliga hednafäder, eggande dem till kamp, förmodligen mot kristendomens stridsmän. Han sjöng om pilforsar, störtande ned i spjutskogar, om ett vapenhaf, vältrande skriande böljor, piskade af valkyriestormen och skimrande i svärdens ljungeldslågor. Jag såg, ja jag såg Satan på den åttafotade helveteshästen. Gråa moln och blåa himmelsflikar fladdrade från hans axlar. Jag hörde hans rop midt genom stridslurar, dånande som domsbasuner. Minnet skär mig genom märg och ben. Jag var förtrollad, förhexad, utom mig. De kringstrykande sångarne äro ett farligt folk. Vål, att de nu i det närmaste försvunnit. Den här pojken är af deras yngel. Tysta honom!"; 337 *Hans* 4 / *Sorgbarns*; 337 *blott* 3 endast; 339 , *i stället för att tala med hvarandra*, [Saknas i fjärde upplagan.]; 340 *de mellanstunder* 3 en mellanstund; 341 *beledsagade* 3 ledsagade; 342 *toner* 3 klang; 342 *derute* 4 därute; 342 *klang* 3 dån; 343 *Vredgas icke, goda moder.* 2 Vredgas icke, goda moder, (I tredje och fjärde upplagorna är hela denna dikt, raderna 343—353, utbytt mot följande:)

Solen går ned, och molnen vandra med vefullt sinne
 Han öfver skummande sjö, öfver susande skogars mörker.⁷)
 Tranan skriar på ödsligt skär,
 Falken dväljes i klyftans skygd;
 Trött att jaga han gömt sin näbb i
 Vingens af skurar tyngda dun.

Solen gick ned, det svartnar så djupt under gran och fura,
 Regnet sorlar och ränn-ilm suckar i bergets mossor,
 Molnet löser sin sorg i gråt.⁸⁾
 Sonen hvilar på modrens sköt,
 Molnets son och hans sorgsna moder
 Längta och svinna i tårar hän,;

354 och 3 men; 354 när 3 innan; 354 dem 3 sin sång; 354 f. började han åter sjunga samma ord. Men nu steg 3 steg; 355 gick hastigt 3 gick; 359 Plägar 3 Höfves det; 359 korsa 3 att korsa;

¹⁾ 3 några; ²⁾ 2 dem; ³⁾ 3 skära; ⁴⁾ 2 ljud; ⁵⁾ 3 [ifrån sig,] ⁶⁾ 2 männens; ⁷⁾ 4 mörker,; ⁸⁾ 4 gråt,;

74 361 instrument 4 klangverk; 361 derefter 3 sedan; 363 icke 4 ej; 364 arm, 3 arm; 366 att se, 3 se; 367 blifva 3 varda; 367 derom 4 därom; 369 f. blifva icke de plundrade klostertskatterna genom dig återfunna 3 återfinnas icke de plundrade klostertskatterna genom dig; 370 blifvit 3 är; 371 ännu 3 än; 371 [ondt]; 371 frukta 3 vänta; 372 [detta öde,]; 372 [endast]; 374 hjertat 4 hjärtat; 374 f. bedröfvad 3 ledsn; 376 detta, 3 detta; 376 genom 3 med; 376 desto 3 dess; 377 aflägsnat sig 3 gått; 379 äldsta 3 äldste; 379 berättade för 3 talade med; 380 pilgrimsvandring 3 vallfärd; 381 vördnad, 2 vördnad; 382 pläga 3 vilja; 382 egna åt 2 tillmäta; 383 [god]; 384 der 4 där; 384 öfverlemnades 4 öfverlämnades;

75 2 beslutat 3 beslutit; 2 [den unge]; 4 f. behaglig 3 däglig; 6 f. berättat 3 omtalat; 8 honom i sitt hus 3 honom; 9 gerning 4 gärning; 11 blef 3 var; 11 tvertom 3 tvärtom; 11 ganska brinnande 3 brinnande; 12 kände i sitt hjerta [undran och] glädje deröfver, 4 gladdes högligen öfver; 13 i hvilket 3 hvori; 13 anbefallt 3 ålagt; 13 [att]; 14 kapellet, 3 kapellet och; 15 gestalter 3 skepnader; 16 drägt, 3 skrud; 16 f. kerubimer 2 keruber; 18 folket, 3 folket; 19 bön[,]; 19 framgång[,];

76 26 fyllde 4 slöjade; 26 gossen 2 pilgrimen; 27 altarranden 2 altarrunden; 30 han såg 4 såg; 30 öfrige 3 andra; 31 vigvattenskvasten 4 vigvattenskvasten; 31 lemnade 4 lämnade; 34 inträffade 3 timade; 36 Derefter 4 Därefter; 38 betraktade 3 åsåg; 38 den 2 djuret; 39 han, i det han 4 han och; 41 icke 4 ej; 43 stulit 3 hade stulit; 44 blifvit 3 var; 45 detta återseende 4 återseendet; 46 vidskepliga 4 skumma; 46 tankar 4 tankar, mörklagda aningar; 47 sig i hans själ 4 sig; 47 åtskilliga minnen 3 minnen; 48 befriad 3 fri; 48 vandrade 3 gick; 49 der 4 där; 50 anledning 3 skäl; 52 följer i ordningen 3 följer; 52 berätta 3 omtala; 54 tycktes med stor ovilja foga sig 3 fogade sig med stor motvilja 4 fogade sig med motvilja; 54 uti 3 i; 54 f. nya anordningar 4 anordningar; 56 ett afskildt 3 ett afskildt 4 ett; 58 föreskrift enligt 3 föreskrift,;

77 59 fru Helenas uppfattning. [Saknas i tredje och fjärde upplagan.]; 59 därför 4 därför; 60 [bädda hans säng,]; 61 befallningar för öfrigt 3 bud; 61 ff. [Riddaren satte visserligen föga värde på en väl bäddad säng, ty han sof lika godt på marken som på ejderdun; men likväl var icke Sorgbarns bäddning honom till lags, ehuru gossen serskilt tagit lärdom af fru Helena

i denna konst.]; 65 *Ej heller* 2 Men ingalunda; 66 *begge* 4 bägge; 66 *första* 3 förste; 67 *blefvo* 3 vordo; 70 *fällda* 3 fälda 4 fällda; 70 *ögonlock och vemodig panna* 3 ögonlock; 72 *derför* 4 därför; 72 *ansigtet* 4 ansiktet; 74 *sina tjenares* 2 deras; 76 *använde han med* 2 använde han till 3 nyttjade han till; 77 *obebodd* 3 öde; 78 *der* 4 där; 78 f. *instrument* 3 tonverktyg; 79 *vid dess toner* 3 vid det; 80 i *hans egen själ* 4 af någon inom honom; 82 *hwarest* 4 hvar; 84 f. *åhörde under sömnlösa timmar med stor otålighet* 4 åhörde otåligt under sömnlösa timmar; 85 *de suckar* 4 suckarna; 85 f. *den unga barmen* 3 gossens barm; 89 *ansigte* 4 ansikte; 89 *lyste dock* 3 lyste; 90 f. *såsom* 3 som; 92 *qväfde* 4 kväfde;

78 93 *tysta tårar* 4 tårar; 95 *Ekö slott* 4 Ekö; 97 *återvände* 3 återvänt; 99 *betjenade* 2 betjente; 101 f. *öfverloppsgerningar* 4 öfverloppsgärningar; 107 *tjenst* 4 tjänst; 108 *med dessa ord* 4 därmed; 108 *ansigtet* 4 ansiktet; 110 *stränge* 4 hårde; 111 f. *glans, som fruktan, sorg eller smärta frampresat i hans ögon,* 3 glans ur ögonen; 113 *det* 3 som; 113 f. *räckte åt* 4 räckte; 118 [*och åt ur hans talrik*];

79 128 *af naturen* 3 till lynnet; 129 f. [*han kunde ej besegra tryckningen i sitt bröst*]; 130 f. *började, kanske blott för sällskaps skull, [att] gråta* 4 började gråta; 131 *Han tyckte* 4 Barnens känslolif är sällskapligt. Och han tyckte; 133 *salen* 2 golfvet; 133 *lemnade* 4 lämnade; 136 *ville väl* 4 ville; 138 *qvällen* 4 kvällen; 138 *åter ut* 3 ut; 139 *Sorgbarn* 4 Sorgbarn; 140 *detta*), 2 *detta*); 141 f. [*Sorgbarn bäddade hans säng. Riddaren synade ett gammalt svärd och teg.¹⁾*]; 142 *Dagen* 3 Dagern; 142 *genom* 4 in genom; 143 *in i rummet* [Saknas i fjärde upplagan.]; 144 ff. [*Sedan Sorgbarn bäddat åt riddaren, gick han att afkläda sig sjelf. Han plögade svept i ett groft täcke hvilat på dörrmattan.*]; 147 *befallde* 2 befällde slutligen 3 bjöd äntligen; 148 *lätt* 3 litet; 150 *ljufligt* 2 godt; 150 *pokalen* 3 bägaren; 152 *Derefter lade riddaren af sina kläder och gick till hvilat.* 2 Derefter gick riddaren till hvilat. 3 Derefter gick Erland till hvilat. 4 Erland gick till hvilat; 152 ff. *Sorgbarn återvände till sin matta [, svepte det grofva täcket kring sina späda lemmar] och lade sig.* 2 Sorgbarn gick till sin matta och lade sig. 4 Sorgbarn lade sig på sin matta.; 155 *vanligt; han undersökte det och* 2 vanligt, och; 155 *några täcken* 3 ett täcke; 155 [*omsorgsfullt*]; 156 *dolda* 3 doldt; 157 *sjelf* 4 själf; 157 *hade* 3 hade ju; 158 *desa täcken* 3 täcket;

¹⁾"Riddaren synade ett gammalt svärd och teg." återkommer i de övriga upplagorna en mening senare.

80 162 *sade plötsligt* 3 sade; 163 *jemka* 4 jämka; 163 *hufvudkudde!* 4 hufvudkudde.; 167 *timma* 3 timme; 167 *soff[,]*; 168 *derför* 4 därför; 168 *befrias* 3 frigöras; 168 *hjerter* 4 hjärta; 168 *förvissad* 3 viss; 170 *derefter* 4 därefter; 172 *Nej, svarade gossen.* 4 Nej.; 173 *blef* 3 var; 173 *timma* 3 timme; 175 *den* 3 henne; 175 *röst.* 2 röst.; 177 *klang ett efterljöd* 2 ljöd en efterklang; 177 *deraf* 4 därav; 179 *qväfva* 4 kväva; 180 *Sorgbarn, fortfor riddaren,* 4 Sorgbarn.; 181 *ju gerna* 4 ju; 181 *natten?* 3 natten!; 181 ff. [*Sorgbarn, kom till mig gosse! / Sorgbarn steg upp, men hans steg voro vacklande. Riddaren satte sig upp, strök med handen genom*

hans lockar, tryckte hans hufvud till sitt bröst och sade:]; 186 Jag 2 Ja, jag; 186 [Sorgbarn,]; 187 världen 4 världen; 187 beskyddad 3 älskad; 189 blott med 3 med; 189 f. [och riddaren kände hans varma tårar på sitt bröst...]; [I andra, tredje och fjärde upplagorna följer sedan ännu en rad:] Sof nu! Sof godt, stackars barn! sade riddaren.;

- 81 1 *den hastiga förändring* 3 det hastiga skifte; 3 *besegra* 3 segra öfver; 4 *bidragit* 3 medverkat; 4 *fann* 4 funnit; 5 *visade sig* 3 var; 7 *alltifrån* 3 allt ifrån; 8 [*mycken*]; 8 f. *återverkade* 3 verkade; 9 *väsande* 2 väsen; 9 *blef* 3 var; 9 *mera* 2 mer; 10 *sjelf* 4 själf; 11 *icke* 4 ej; 13 [*lille*]; 17 *hände [det,];* 18 *fått* 2 höll; 18 [*mycket*]; 19 *alltsedan* 3 allt sedan; 21 *uppmot* 3 upp emot; 23 *ankom* 3 kom; 23 [*lille*]; 24 *Deremot* 4 Där-emot;
- 82 27 *begge* 3 båda; 28 *männerna* 2 männen; 29 *hemsk* 3 sorglig; 33 *Nåväl* 4 Än sedan; 36 *Förbarma* 3 Miskunda; 37 *hjerter* 4 hjärta; 38 *blefvo* 3 vordo; 42 i *hamnen* 4 på redde; 43 *Trondhiem* 3 Nidaros; 43 *erkebiskop* 4 ärkebiskop; 45 *blott* 3 allena; 45 *menniskorna* 4 människor; 48 *quar* 4 kvar; 49 *begravda* 3 jorda; 50 *anropande* 3 åkallande; 50 f. *barmhertighet* 4 barmhärthighet; 52 *deromkring* 4 däromkring; 52 *förökas* 3 ökas; 52 *Sjelf* 4 Själ; 53 *kropp* 3 lekamen; 53 *der* 4 där; 55 f. *om blott* 3 om; 56 *lemnar* 4 lämnar; 56 *betviflar* 3 tviflar;
- 83 59 *dock redan* 3 redan; 60 *nu helt* 3 helt; 60 *sådane* 3 sådana; 64 *sydländske* 2 sydländska; 65 *kännt* 3 känt; 65 *andedrägt* 4 andedräkt; 66 *ännu* 3 än; 68 *olycksbuden* 3 olycksbudet; 71 *hjerter* 4 hjärta; 73 *med noggrannhet* 2 med noggrannhet 3 noggrannt; 74 *hjerter* 4 hjärta; 74 f. *länge fruktat sin egen böjelse och grymt bekämpat den* 2 grymt bekämpat sin egen känsla 3 grymt kämpat mot sin egen känsla; 77 f. *Den känsla, riddaren på sista tiden erfarit i pilgrimens grannskap,* 2 Denna känsla; 80 *det kunde väl ej betviflas; men* 3 men; 81 *tvenne* 4 två; 85 *erinringar* 3 bilder; 88 *den* 3 som; 90 *blef detta minne likasom kristnadt* 3 likasom kristnades detta minne;
- 84 93 *lemne* 4 lämne; 95 *granarne* 3 granarna; 95 *tilldess* 4 till dess; 95 *slutligen kom* 3 kom; 96 *stycken* 2 delar; 97 *ruiner* 2 stycken; 97 *ett förvirradt* 3 ett villsam 4 villsam; 98 *ofvanpå* 3 på; 98 *Sorgbarn* 4 / *Sorgbarn*; 99 *uti* 3 i; 100 *slutligen* 3 ändtligen; 100 *inträngde* 3 letade sig väg; 101 *klippstycken* 2 hållar; 101 *slängde* 4 slängda; 101 *granitbranter* 3 granitblock; 102 *Käck hade, flåsande af ansträngning, åtföljt Sorgbarn.* 3 Käck hade, flåsande af ansträngning, följt Sorgbarn. 4 Käck hade följt gossen på hans bland ris och snår knappt skönjbara stig.; 103 *beklädd* 3 klädd; 104 [*slagna*]; 104 *väggarne* 3 väggarna; 104 [*stor*]; 105 *grottans* 3 hållans; 105 f. *I en naturlig fördjupning af klippväggen var husgeråd samladt.* [Denna mening saknas i tredje och fjärde upplagorna.]; 107 *derbredvid* 3 där bredvid; 107 [*sågos lemmingar af en brasa:*]; 109 *Tvenne* 3 Två; 109 *derinne* 3 der inne 4 där inne; 109 f. *när Sorgbarn med Käck anlände* 3 när Sorgbarn kom med Käck; 110 *dystert* 3 skumt; 111 *qvinna* 4 kvinna; 112 *Begge* 3 Båda; 112 f. *Obeskrifligt* 3 Onämneligt; 113 *suckade ohörbart* 3 suckade; 113 *qvinns* 4 kvinnas; 116 *erinrande* 3 påminnande; 116

egen, snart 2 *egen*; 118 *qvinnan* 4 *kvinnan*; 120 *der* 4 *där*; 120 *hemmavandt* 2 *hemmavant*; 121 *Qvinnan* 4 *Kvinnan*; 121 *lade* 4 *hade lagt*; 125 *qvinna* 4 *kvinna*;

85 128 [*gosse*]; 130 [*lilla*]; 130 *hand, kysste den* 3 *hand*; 134 *hör du!* 3 *hör du?*; 141 *nämndt* 2 *nämnt*; 142 *Nej, svarade Sorgbarn.* 3 *Nej.*; 144 f. *Sorgbarn, fortfor Singoalla* 3 *Sorgbarn.*; 146 *fru* 3 *maka*; 147 f. [*ville bortkyssa smärtan af detta svar; men*]; 148 *ansigte* 4 *ansikte*; 152 *tilldess* 4 *till dess*; 152 *ansigte* 4 *ansikte*; 152 *mot* 2 *till*; 153 *Välän* 3 *väl*; 155 *styrka, svarade gossen* 4 *styrka*; 156 *modren* 4 *modern*; 157 *förrätta* 3 *ut-rätta*; 158 [*en*]; 158 *is* 2 *köld*; 160 *af kärleken och mannastyrkan* 2 *af kärlek och mannastyrka* 3 *af den första kärleken och den första ungdoms-styrkan*;

86 162 *drägt* 4 *dräkt*; 164 [, *älskade gosse,*]; 166 *vexer* 3 *växer*; 166 *verlden* 4 *världen*; 171 *mig,* 3 *mig*; 173 *hjerter* 4 *hjärter*; 173 [, *Sorgbarn,*]; 174 *qual* 4 *kval*; 177 *befaller* 3 *bjuder*; 182 *slaf, svarade Assim.* 4 *slaf.*; 183 *Nu, moder, sade Sorgbarn, må du gifva mig afskedskyssen.* 2 *Nu lemnar jag dig, moder, sade Sorgbarn.* 4 *Nu lämnar jag dig, moder.*; 184 f. [*Jag skall bädda hans säng och brädda hans bägare.*]; 186 *der* 4 *där*; 186 *dem* 3 *som*; 192 *frön*[,];

87 194 *ännu* 3 *än*; 197 *Ja, jag* 4 *Jag*; 200 *lemnade* 4 *lämnade*; 205 *svek* 3 *lögn*; 205 ff. [*Hans Kristus älskar endast snöhvita andar. Alako är ej så nogräknad. / Så talade Singoalla, emedan hon under sin vandring i främmande land låtit uppfostra Sorgbarn i sin faders tro. Men sjelf var hon hedning såsom förr.*]; 210 *i hvilken* 3 *hvari*; 212 *öfriga* 3 *andra*; 217 *åtföljt* 4 *följt*; 221 *blifvit återfunnen* 3 *återfunnits*;

88 2 *sutto vid bordet i tornkammaren, inbegripne i dystert samtal* 3 *sutto i dystert samtal vid bordet i tornkammaren*; 4 *pilgrims hand* 3 *pilgrim*; 5 *afton-måltiden* 2 *måltiden*; 8 *förskräcka* 3 *skrämma*; 10 *hjerter* 4 *hjärter*; 11 *af-tondryck* 4 *dryck*; 11 *hjerter* 4 *hjärter*; 12 *medelst* 4 *medels*; 14 / *Denna* 4 *Denna*; 15 [*fullt*]; 15 [*och magistri*¹⁾]; 16 *förlängningar* 2 *förlängning*; 17 *verldsklotens* 4 *världsklotens*; 17 *och* 3 *och för*; 19 ff. [*detta förargar rätt många af vår tids doctores och magistri, och hvad de icke känna, det negeras*²⁾ *de. Att negeras är en konst, som de uppdrifvit högt, liksom alla andra konster.*]; 23 *denna kraft* 2 *den*, 3 *henne*; 23 *den* 3 *hon*; 23 *såsom* 3 *som*; 24 *brahminers* 3 *braminer*; 25 *hwarken forskade eller negerade* 2 *forskade icke*;

1) Ordet "magistri" kursiverat i ou. 2) Kursiverat i ou.

89 26 *lät den* 3 *lät henne*; 26 *vara hvad den var* 3 *vara hvad hon var* 4 *vara, hvad hon var*; 27 *den* 3 *hon*; 29 *erfarit* 3 *rönt*; 29 *hjerter* 4 *hjärter*; 29 *qual* 4 *kval*; 31 *ansigte* 4 *ansikte*; 31 [*små*]; 31 *hjerter* 4 *hjärtat*; 34 *Stjernorna* 4 *Stjärnorna*; 36 *hjerter* 4 *hjärter*; 38 *alltjemt* 3 *alltjämt*; 38 *Stjernorna* 4 *Stjärnorna*; 38 [*troget in*]; 40 *stjernljuset* 4 *stjärnljuset*; 41 f. *ansigte* 4 *ansikte*; 42 *ansigte* 4 *ansikte*; 43 *halfqväfdt* 4 *halfkväfdt*; 44 *slutna* 3 *lykta*; 45 *vill* 3 *ville*; 47 *icke* 4 *ej*; 50 *lemna* 4 *lämna*; 53 [*steg upp och*]; 53 f. [*På samma gång pådrog Sorgbarn sin drägt.*];

- 54 f. *Derefter fattade Sorgbarn hans hand, och de lemnade kammaren.*
4 *Sorgbarn fattade hans hand;* 57 *der* 4 *där*; 57 f. *af dessa båtar* 3 *af båtarne*; 58 *årslag* 3 *årtag*;
- 90 59 *derefter* 3 *så*; 61 *nämligen så* 4 *så*; 62 *den* 2 *hon*; 62 *underordnade sig* 3 *fogade sig efter*; 65 *ännu* 3 *än*; 66 *Såsom* 3 *Som*; 66 *vexande* 3 *växande*; 66 *kärnan* 3 *kärnen*; 67 *förtorka* 3 *torka*; 67 *sådane* 3 *sådana*; 68 *vexa* 3 *växa*; 68 *mensklige* 4 *mänskliga*; 68 *kärna* 3 *kärne*; 69 *förtorka* 3 *fornas*; 70 *tankar*, 3 *tankar*; 72 *dess* 3 *hennes*; 72 *kärna* 3 *kärne*; 72 *derföre* 3 *derför* 4 *därför*; 73 *hjerta* 4 *hjärta*; 75 *väsende* 2 *väsen*; 75 *årsring och närmare kärnan* 2 *årsring allt närmare kärnan* 3 *årsring*; 75 *allt* 3 *allt efter*; 76 *den* 3 *hon*; 76 *förvissnade* 3 *vissnade*; 77 *lifssaft* 3 *safve*; 77 *blef* 3 *vardt*; 77 f. *densamme*[.]; 81 [*äter*]; 84 *låtom* 3 *låt*; 84 *stjernan* 4 *stjärnan*; 85 *deruppe* 3 *der uppe* 4 *där uppe*; 85 ff. [*Flytta dig närmare, gosse! På denna mossstupna sten kunna vi båda sitta. Jag älskar din närhet, gosse. Lägg din lilla arm kring mitt lif, och låt mig kyssa dina ögon!*]; 89 *mera* 3 *mer*; 91 *verldens* 4 *världens*; 91 *ända* 3 *ände*;
- 91 97 *ljufliga* 2 *ljufva*; 100 *blef* 3 *vardt*; 106 *lycklig* 3 *säll*; 109 *såsom* 3 *som*; 110 f. *plötsligt blifvit öppnade* 2 *plötsligt blifva öppnade* 3 *brådöppnats*; 111 f. *så underbart* 3 *så*; 112 *andelik ... det* 3 *andelik. Det*; 114 *stannade slutligen* 3 *stannade*; 115 f. *lyste på afstånd*; 3 *lyste*; 116 *undanskymde* 3 *skymde*; 120 *föberedde* 3 *förebådade*; 121 *på deras* 3 *deras*; 122 *klippväggarne* 3 *klippväggarna*;
- 92 126 *alltifrån* 3 *allt ifrån*; 128 *gå, gå!* 4 *gå då!*; 129 / *Assim* 4 *Assim*; 130 *beslutar* 3 *vill*; 132 *är säker* 4 *säker*; 133 *Singoalla med en befallande rörelse* 3 *Singoalla*; 136 *beskrifva* 3 *skildra*; 137 *en blick, sådan som denna* 3 *en blick som denna*; 141 *ock i* 4 *i*; 141 *Singoallas*[.]; 142 *förkrossande, hotande* 3 *förkrossande*; 142 *Det* 4 / *Det*; 144 *erfor* 3 *förnam*; 146 *röst, mild och fruktande* 3 *röst*; 147 *i hvilken* 3 *hvari*; 147 *klingade* 3 *klang*; 147 *besvarade* 3 *svarade på*; 147 *allt*[.]; 149 *förkrossa* 3 *krossa*; 150 *sjönk* 4 *sjönk ned*; 150 *suckande barm* 3 *barm*; 152 ff. *Hennes gestalt, nyss så hög och stolt, blef likasom förminskad och kringgöts af de svarta lockarnas sorgedok, nyss svallande bakom henne lik en drottningssläp.* [Saknas i tredje och fjärde upplagorna.]; 157 *lik* 4 *likt*; 158 *dess suckar* 3 *suckar*;
- 93 160 f. *Sorgbarn slog sin ena arm kring sin faders hals, den andra kring sin moders.* [Saknas i tredje och fjärde upplagorna.]; 162 *såsom* 3 *som*; 164 *qualen* 4 *kvalen*; 165 *derinne* 4 *där inne*; 165 *der* 4 *där*; 166 *som stundom* 3 *som*; 166 *den arma kvinnans* 2 *Singoallas*; 167 *blef* 3 *vardt*; 167 *höras* 4 *hördes*; 167 f. *endast milda suckar*, 3 *endast*; 170 *vindflägt* 3 *vindfläkt*; 173 *vore det* 4 *vore det för*; 174 *ansigte* 4 *ansikte*; 177 [*Du är ju icke en yngling mer, min älskade!*]; 178 *O, Erland* 3 *Erland*; 179 [*äfven*]; 180 *o Singoalla* 3 *Singoalla*; 181 *Minns* 2 *Mins* 4 *Minns*; 181 *plats* 3 *hem*; 181 *der* 4 *där*; 181 *der bäcken* 4 *där bäcken*; 182 *ännu* 3 *än*; 182 *sorlar ännu* 3 *sorlar än*; 184 *rand.* 2 *rand!*; 185 *stjernor* 4 *stjärnor*; 185 *blinka.* 3 *blinka!*; 187 *kännande* 3 *kännande*; 189 *stjernorna* 4 *stjärnorna*;

- 94 193 *stjernorna* 4 stjärnorna; 195 *dess* 3 sitt; 195 *dess klara* 3 sina klara; 195 *dess kalla* 3 sina kalla; 197 *ansigte* 4 ansikte; 198 f. *sjunga för den lyssnande skogen* 3 sjunga; 199 *Men sången* 3 Sängen; 199 f. *som en hviskning, och dess betydelse kände endast* 3 som vore han endast för; 202 [*friska*]; 203 *der* 4 där; 203 *setat* 3 sutit; 207 *betraktade* 2 betraktande 3 skådade; 207 *stjernorna* 4 stjärnorna; 208 *deruti* 3 *deri* 4 *däri*; 209 *stjernorna* 4 stjärnorna; 209 *andra* 3 andra; 210 *vesterns* 4 västerns; 210 *dimmor* 2 dimma; 218 *beherrskade* 3 rådde öfver; 219 *Sorgbarn* 4 gossen; 219 *mattighet* 3 matthet;
- 95 227 f. *Här är ljuft att vara*. [Saknas i fjärde upplagan.]; 231 *Singoalla ilade bort. Riddaren sträckte sin famn efter henne*. [Saknas i fjärde upplagan.]; 232 *Sorgbarn* 4 gossen; 233 [*Ve, du gör mig illa, älskade gosse!*]; 234 *Men* 2 Och; 235 / *Med* 4 Med; 235 [*derefter*]; 238 [*afklädde sig*]; 239 *sommade straxt af mattighet och ansträngning* 3 *sommade strax* 4 *sommade genast*; 240 *stjernorna* 4 stjärnorna; 242 *timma* 3 timme; 242 *derefter* 4 *därefter*; 243 *flitige* 3 *idoge*;
- 96 1 *straxt* 3 *strax*; 2 *derefter* 4 *därefter*; 2 *en ljuftlig* 3 *en*; 3 f. *erinrade sig* 3 *ihågkom*; 4 *faderskärlek*, 3 *faderskärlek*; 4 f. [*de kyssar, denne tryckt på hans mun*.]; 8 *gräslig* 3 *ryslig*; 13 *ännu* 3 *än*; 14 *desto* 3 *dess*; 14 *mera* 3 *mer*; 16 *der* 4 *där*; 16 *ansigte* 4 *ansikte*; 16 *berusad* 3 *rusad*; 21 *Sorgbarn bedröfvad* 3 *Sorgbarn*; 23 *gräslig* 3 *ryslig*;
- 97 24 *gräslig*¹⁾ 3 *ryslig*; 26 *mig, utbrast Singoalla*. 3 *mig*.; 27 *veta* 4 *ha sagt*; 27 f. *menniskan* 4 *människan*; 28 *uti* 3 *i*; 29 *hjerter* 4 *hjärter*; 29 *qväll* 4 *kväll*; 37 *icke* 4 *ej*; 38 *ensam[t]*; 40 *Fruktlösa* 3 *gagnlösa*; 41 *det* 3 *som*; 42 *den* 3 *som*; 44 *äfven, men* 4, *men*; 44 [*längre*]; 46 f. *upp på densamma* 3 *upp*; 47 *hon plötsligt* 3 *hon*; 48 *der* 4 *där*; 48 *ansigte* 4 *ansikte*; 49 *betäckt* 3 *höljd*; 50 *Äfven* 4 / *Äfven*; 54 *den* 3 *honom*; 54 i *dess ränna* 3 i *rännan* 4 *till strängen*; 57 *sigte* 4 *sikte*; 57 *Derefter* 4 *Därefter*;
- 1) Kursiverat i ou.
- 98 58 *besvara* 3 *gälda*; 59 *försvunnen* 3 *borta*; 61 *stirrade vildt* 3 *stirrade*; 62 *önskande till Kristus att få dö och komma i himmelen* 2 *önskade att få dö*; 64 f. *koger* [, och jag]; 66 [*lemmars*]; 67 *svarade* 3 *sade*; 70 *blef* 3 *var*; 70 *icke varaktig* 3 *kort*; 71 *Han kom som en lydig slaf*. 3 *kom*.; 72 *Assim, du vän af giftiga drycker och giftiga pilar!* 4 *Assim!*; 73 *ännu* 3 *än*; 73 *icke ännu* 3 *icke än*; 74 *likasom eftertänkande* 3 *eftertänkande*; 75 *qväll* 4 *kväll*; 76 *blir* 3 *varder*; 77 *qvinnan* 4 *kvinnan*; 78 *Helena* 4 *Helena*; 78 *eger* 4 *äger*; 81 *Långa voro qvällens timmar* 3 *Qvällens timmar voro långa* 4 *Kvällens timmar voro långa*; 81 *der* 4 *där*; 83 *sjelf* 4 *själf*; 83 *Slipa, slipa* 3 *Slipa*; 84 *vansinnig lust* 2 *vansinnigt lugn*; 89 *älskade gosse!* [*Min Singoalla... Singoalla.*] 2 *son*...;
- 99 91 *bedräglig* 3 *gäckande*; 93 *Hvar är din purpurmun, bleke son? Gif mig en kyss!* 2 *Sorgbarn!*; 94 *bad* 2 *sade*; 95 f. [*ve dig, nej! svarade Sorgbarn. Följ mig, herr Erland, men*]; 98 *betäcka* 3 *segla under*; 98 f. o *Sorgbarn* 3 *Sorgbarn*; 99 *isar* 3 *isa*; 99 *min blod* 2 *mitt blod*; 102 *arma*, 4 *arma*;

- 103 började falla 3 kom; 104 stjerna 4 stjärna; 104 ensliga 3 enslige; 106 ögon... [ett vandrande lik, besjäladt af en främmande ande.] 3 ögon; 110 [lilla]; 114 f. mig? fortfor riddaren. 4 mig?; 115 tillfreds 4 tillfreds; 116 öfver 2 på; 119 Fruktar 3 Rädes; 120 mörka skogen 3 skogen; 120 fruktat 3 är rädd för; 121 Sorgbarn 2 gosse; 123 frukta 3 rädas;
- 100 124 Berätta 3 Förtälj; 124 gerna 4 gärna; 125 blir 3 är; 127 mörka 3 mörke; 130 der 4 där; 137 Sjelf 4 Själf; 140 mer 2 nu; 143 alldeles icke 3 icke; 151 berättar 3 förkunnar; 155 moder. Han 2 moder; han;
- 101 162 Ja, svarade Sorgbarn dystert. 3 Ja.; 164 sig, fortfor han, 4 sig.; 164 skådar nu 3 skådar; 165 verldar 4 världar; 169 qual 4 kval; 169 beredt 3 tillskyndat; 178 f. väckt hans vrede, men kan ej söfva den åter 3 väckt, men kan ej söfva hans vrede; 182 hwiskade 2 upprepade; 182 fly 4 Fly; 186 Sorgbarn på kort afstånd 3 afstånd; 187 der 4 där;
- 102 191 hon mildt 3 hon; 193 Får jag dö? inföll Erland och kysste hennes hand. 3 Får jag dö?; 197 mest 2 mer; 198 rätt gerna 4 gärna; 201 qvinna 4 kvinna; 204 ännu 4 än; 204 f. efterlemna 4 efterlämna; 205 Bedrogs 3 Villades; 207 jag [att]; 211 en sanning 4 sanning; 212 svarade 3 sade; 214 f. vansinnig, ty en eländig munks lumpna sagor förvredo för alltid min hjerna, medan hon var sjuk af en giftdryck. 3 vansinnig, ty lumpna munk-sagor förvredo för alltid min hjerna, medan hon var sjuk af en giftdryck. 4 vansinnig; 216 onda, 3 onda; 216 mig, 3 mig; 217 ff. dig, och allt det, som munken med djefvulsk slughet förtäljde om trolldom och gudlöshet, öfverflyttade hon äfven på dig. 3 dig.; 219 sjuka 3 sjuke; 219 blef 3 vardt; 219 du sålunda 4 du; 220 sjelfva 4 själfva; 221 f. Men i djupet af min varelse quarlåg hela den skatt af kärlek, som var din. Den skatten var nu utan egarinna. [Saknas i tredje och fjärde upplagorna.]; 224 qvinna 4 kvinna;
- 103 225 f. liknande 4 lik; 226 f. dig, omgestaltad till 3 dig som; 228 qual 4 kval; 231 hjerta 4 hjärta; 233 förlåten 3 tillgifven; 234 [att]; 234 det 3 att; 234 Helena[,]; 236 blott 3 om; 237 skickade 3 sände; 237 besegra 3 kufva; 239 derborta 3 der borta 4 där borta; 240 ville blott 3 ville; 240 ännu 3 än; 241 f. den ersättning, 3 det vederlag; 242 Gud, 3 Gud; 242 f. denna ersättning 3 detta vederlag; 244 sjelf 4 själf; 245 af honom blifva 3 varda af honom; 246 mera 3 mer; 246 Kristus 2 Gud; 246 beskydda 3 skydda; 250 blott som 3 som; 251 snart bortföres 3 bortföres; 255 Singoalla 3 qvinna 4 kvinna; 256 såsom 3 som; 256 den förlåtande Singoalla, 2 den förlåtande 3 den förlåtande; 257 kärlek, 3 kärlek; 258 flod 3 elf 4 älf;
- 104 259 läspande 2 svalkande; 259 vexe 3 växa; 259 blifva 3 vara; 260 ega 4 äga; 261 deröfver 4 däröfver; 262 fortfor hon med innerlig röst 3 fortfor hon; 262 f. Farväl, yngling 2 Farväl yngling 3 Farväl, gosse; 264 väl-signad du 4 Välsignad du; 266 den kyss, hon tänkte den sista, 3 den kyss hon tänkte den sista; 266 f. sin Erlands 3 Erlands; 269 ropade Singoalla, så att det genljöd i skogen; men Singoalla 3 ropade hennes namn; men hon; 271 sådane 3 sådana; 272 förminskas 3 minskas; 273 hjerta 4 hjärta; 273 försmälta 3 smälta; 274 riddaren 2 riddaren; 274 f. [och tryckte honom vildt i sin famn,]; 275 ditt lilla bröst mot mitt 2 dig; 276 hvarje natt,

- 3 hvarje natt; 280 *annars begge* 3 *annars*; 281 *ilade framåt* 3 *gick*; 282 *fjerdedels* 4 *fjærdedels*; 282 *derefter* 4 *därefter*; 283 *matta* ... 3 *matta*; 284 *der* 4 *där*; 285 *handen* 4 *hand*; 286 *blott* 3 *endast*; 286 *riddaren* 3 *Riddaren*; 286 *icke* ... 3 *icke*; 289 *klippornas sluttning* 3 *klipporna*;
- 105 2 *Singoalla* ... 3 *Singoalla*, —; 3 *skilsmessa* 3 *skilsmessa*; 3 *död* ... 3 *död* —; 7 [*för*]; 7 *ed*, 3 *ed*; 8 *sjelf* 4 *själf*; 9 *f. allt, hvars lycka och olycka*, 3 *allt*; 10 *jungfruår* 3 *ungdomsår*; 11 *hemlighetsfulla* 3 *lönliga*; 14 *förlefde* 2 *framlefde*; 15 *slott[,]*; 16 *f. öfverlemnades* 4 *öfverlämnades*; 19 *f. som med hvarje dag blef tydligare* 3 *med hvarje dag tydligare*; 20 *nå-gån gång* 4 *stundtals*; 20 *dyster i hågen* 4 *dyster*; 23 *tycktes plöja* 3 *plöjde*; 23 *gjuta* 3 *göt*; 25 [*dem*]; 25 *fråga*, 3 *fråga*;
- 106 26 *hans väsende* 2 *honom*; 29 *icke mer* 4 *icke*; 35 *anbefalla* 3 *ålägga*; 35 *fullständig och uppriktig* 3 *fullständig*; 35 *bigt* 3 *bikt*; 42 *sådane* 3 *sådana*; 42 *ännu* 3 *än*; 43 *lemnar* 4 *lämnar*; 44 *bigta* 3 *bikta*; 47 *bemödar* 3 *mödar*; 47 *derför* 4 *därför*; 49 *bigta* 3 *bikta*; 49 *man bigta* 3 *man bikta*; 50 *obekanta* 3 *okända*; 51 *såsom* 3 *som*; 53 *knappt för ett ögonblick* 3 *knappt*; 53 *ögonsigte* 2 *sigte* 4 *sikte*; 54 *desto* 3 *dess*; 54 *riktade* 3 *fäste*; 54 *f. beständigt* 3 *ständigt*; 55 *i hvilken* 3 *hvari*; 56 *tycktes be-vaka* 3 *bevakade*; 57 *hände det*, 2 *hände* 3 *hände*; 57 *f. han plötsligt* 3 *han*;
- 107 59 *f. sig åter*, 3 *sig*; 60 *dermed* 4 *därmed*; 61 *flere* 2 *flera* 3 *flere*; 65 *ansigte* 4 *ansikte*; 65 *blifva* 3 *varda*; 70 *sjelf* 4 *själf*; 70 *olyckliga* 3 *olycklige*; 71 *f. [ja äfven åt Assim, som nu beständigt mumlade till sig sjelf: — Detta är bra, men jag skall göra det bättre. / Assim hade nämligen fattat ett beslut, genom hvars verkställande han ville göra Singoalla lycklig icke blott om natten, utan äfven om dagen. / Han väntade nu blott på gynnsamt tillfälle att verkställa detta beslut. Hvarje natt, då Sorgbarn anländt med riddaren till grottan, ilade Assim genom skogen bort till slottet, vandrade fram och åter framför fallbryggan, rodde äfven någon gång öfver till ön i den båt, som Sorgbarn lemnat vid stranden, och smög försigtigt omkring slottet, görande sig bekant med dess omgifningar och ingångar. Han föraktade icke ens att taga väggarnes zirater i närmare skärskådande. För en vig man, som fordom kallats katten och ännu med något skäl kunde kallas så, voro dessa zirater icke utan betydelse.]*; 85 *det slutligen* 3 *det*; 85 *derhän* 4 *därhän*; 86 *under hvilken* 3 *hvarunder*; 90 *vexte* 2 *vexer* 3 *växer*; 90 [*sin*]; 91 *djeftul* 4 *djäftul*; 91 *Med ett ord* 2 *I få ord*; 91 *hjerina* 4 *hjärna*;
- 108 95 [*att*]; 95 *bigta* 3 *bikta*; 95 *f. blef icke litet förskräckt* 3 *förskräcktes icke litet*; 96 *bekände* 3 *ypade*; 97 *tvenne* 4 *två*; 97 *djeftar* 4 *djäftar*; 97 *qvinna* 4 *kvinna*; 99 *derigenom* 4 *därigenom*; 100 *f. [Lyckligtvis eger den allmänneliga kyrkan makt att utdrifva djeftar. För exorcismens formler bäfvar afgrunden.]*; 101 *Priorn* 2 *Pater Henrik*; 102 *andarne* 3 *makterna*; 103 *befriad* 3 *fri*; 105 *erinrade* 3 *påminde*; 106 *begge* 4 *bägge*; 107 *der-efter* 4 *därefter*; 107 [*det*]; 107 *riddaren* 4 *herr Erland*; 108 *icke* 4 *ej*; 108 *belystes* 3 *lystes*; 109 *och* 4 *men*; 109 *riddaren* 4 *han*; 109 *förvånad* 3 *håpen*; 109 *f. flyende gestalt* 3 *flyende*; 110 *riddaren* 4 *de*; 110 *till* 4 *in i*; 112 *den flyende vålnaden* 3 *vålnaden*; 113 [*sofvande*]; 114 *ridda-*

rens 4 herr Erlands; 116 *begripligt* 3 fattligt; 117 *jemförde* 3 jämförde; 118 *tills vidare* 4 tillsvidare; 119 *uppförande*[,]; 121 *detta sistnämnda* 4 detta; 121 *var han* 4 var han likväl; 122 *qvällen* 4 kvällen; 122 *förslappad* 3 slapp; 122 *omöjligen* 2 omöjligt; 125 *utomordentligt* 3 outtröttligt; 125 *grubbel*, 3 grubbel; 126 *ett hemskt mosaikstycke*, *hoplappadt* 2 en hemsk mosaik, *hoplappad*;

109 129 *qvällarne* 4 kvällarne; 130 *erinrade sig riddaren* 3 påminde sig riddaren 4 påminde han sig; 130 *tvenne* 3 två; 130 *plägade röra* 3 rörde; 132 *skuggor*, 3 skuggor; 132 *såsom* 3 som; 132 *stjerner* 4 stjärnor; 133 *erinrade* 3 påminde; 133 *sida*[,]; 134 *[att]*; 135 *bedrog* 3 *gäckade*; 140 *fasansfulla*, 3 *fasansfulla*; 140 *plägade fästa* 3 fäst; 141 *derför* 4 *därför*; 141 *ur hvilket* 3 *hvarur*; 142 *gräsligaste* 3 *hemskaste*; 142 *gestalter* 3 bilder; 143 *rotfästade* 2 *rotfäste* 4 *rotfästa*; 144 *sängs*[,]; 151 *Qvällen* 4 Kvällen; 151 *riddaren* 4 *grubblaren*; 152 *såsom* 3 som; 153 *jagtknif* 4 *jaktknif*; 154 *Riddaren* 4 Herr Erland; 155 *[och]*;

110 160 *dennes* 4 den hvilandes; 162 *blott* 3 endast; 163 *sjelf* 4 själf; 164 *hördes derefter* 4 manade; 164 *Riddaren* 4 / *Riddaren*; 164 f. *klädde sig* 2 steg upp; 167 *Sorgbarn* 4 gossen; 167 *[mörka]*; 169 *Låtom* 3 Låt; 170 f. *Fader!* mumlade riddaren. — *Han talar ett underligt språk, denne underlige pilgrim från afgrunden.* [Dessa rader återfinns i de senare upplagorna längre fram i samma kapitel i följande form: "— Fader, upprepade Erland för sig sjelf¹⁾; — det var ett besynnerligt ord af denne besynnerlige pilgrim från afgrunden." = rad 172 f., sid. 245 i fjärde upplagan]; 172 *för* 2 *förer*; 172 *tillade han högt och* 2 *frågade riddaren*; 173 *Hvart jag för dig? Jag för dig ju till* 2 *Till hvem annan skulle jag föra dig än till*; 174 *Singoalla!* 2 *Singoalla?*; 176 *Hvad* 2 *Javisst... Hvad* 3 *Ja visst... Hvad*; 176—182 *inföll Sorgbarn och betraktade sin faders ansigte. Det var ej sådant det plägade vara, när den hemliga kraften verkade i honom; det var hemskt som om dagen, ja mörkare, förfärligare.* / — *Sorgbarn, är vägen till din moder lång? fortfor riddaren med djup röst, i det han stack sin hand i lifrocken.* / — *Du talar nu åter besynnerligt... Liksom du icke visste detta!* [Dessa rader återfinns med de ändringar som nedan är angivna vid raderna 176—182 i de senare upplagorna i annan ordningsföljd längre fram i samma kapitel, efter riddarens och Sorgbarns första möte med zigenartåget och omedelbart efter raden "De voro nu nära klippbrottet." = rad 194, sid. 245 i fjärde upplagan.]; 176 *inföll* 2 sade; 177 *ansigte* 4 ansikte; 178 *honom*; *det* 2 *honom*. Det; 178 *hemskt* 2 dystert; 179 *förfärligare* 2 *hemskare*; 180 *fortfor* 2 *frågade*; 180 *riddaren* 2 herr Erland; 180 f. *[med djup röst]*; 181 *stack sin hand i lifrocken* 2 i lifrocken trefvade efter sin dolk; 182 *besynnerligt* 2 underligt; 182 *Liksom* 2 Likasom; 182 *detta!* 2 detta; 183 f. *teg och vandrade, utan att fråga vidare, vid gossens sida.* 2 *tycktes²⁾ inse³⁾*, att hans frågor icke vore rätt ställda⁴⁾, och att här vore klokare att tiga än tala, ty han vandrade länge helt⁵⁾ tyst vid pilgrimens sida.; 184 f. *Men Sorgbarn kände sin hand hårdt kramad, som om riddaren fruktat, att han, den lille vägvisaren, skulle fly.* [Dessa rader har i de senare upplagorna en motsvarighet längre fram i samma kapitel i raderna: "Frukta icke, tillade han högt och grep hårdt kring⁶⁾ gossens arm; — ingen skall kunna taga dig

ifrån mig." = rad 173—175, sid 245 i fjärde upplagan.]; 186 f. *skogen*, [*dock icke längre från insjöns strand, än att de hörde dess böljor brusa.*] 2 *skogen.*; 188 *mörka*,]; 189 [*den bleke*]; 190 *gul*,];

¹⁾ 4 själf; ²⁾ 4 måtte; ³⁾ 4 insett; ⁴⁾ 4 ställda; ⁵⁾ 4 "helt" saknas; ⁶⁾ 3 om;

111 192 *tusende* 2 *tusen*; 192 *genomflätadt* 2 *flätadt*; 193 *delarne* 3 *delarna*; 193 *der* 4 *där*; 194 [*om hvarandra*]; 194 *mystiskt* 2 *spökaktigt*; 194 *der* 4 *där*; 195 [*der*]; 195 *lurade kolmörkret på* 2 *låg kolmörker öfver*; 197 f. [*Ila, unge Sorgbarn! Ila i kapp med ditt hjertas slag! I natt är det hemskt i skogen.*]; 199 *det*,]; 199 *derborta* 3 *der bort* 4 *där bort*; 201 *Det höres i skogen röster* 2 *I skogen ljuda röster*; 201—204 [*De begge vandrarne stanna. Förbi dem skrida mörka gestalter. De äro många, de bilda ett tåg, som icke synes hafva något slut. Äro de nattens spöken, eller hvilka äro de?*]; 205 *Alako! Förbarma* 2 *Alako, förbarma*; 205 *Alako, Alako!* 2 *Alako... Alako...*; 208 *skälfde och höll handen för sina ögon* 2 *förskräcktes*; 209 / *Riddaren* 2 *Riddaren*; 210 / *Afgrundsandarne* 2 *Afgrundsandarne*; 211—223 [*— Alako! Alako! ljöd det i skogen. Och bland de förvirrade röster, som uppstego ur det hvimlande tåget, såsom ångan uppstiger ur en sjudande kittel, förnams en enskilt röst, som ropade: / — Skilj barnet från din barm! Kasta det i skogen! Ser du ej bölden på dess bröst, blodfradgan kring dess mun? Moder, kasta ditt barn i skogen! / Alako! Alako! skola vi alla dö? tjöto gestalterna. / Slutligen hade tåget hunnit förbi, och ropen ljödo på allt längre afstånd. / Ila, unge Sorgbarn! Ila i kapp med ditt hjertas slag! I natt är det hemskt i skogen. / Men den lille Sorgbarn var förstelnad af fasa. Han kunde icke taga ett steg framåt.*];

112 224 *hviskade* 2 *sade*; 224 *han* 2 *gossen*; 224 *riddaren*, 2 *sin följeslagare*; 3 *sin följeslage*; 4 *honom*; 225 f. *lätom oss vända tillbaka! Icke nu, icke nu! I morgon natt skall du få träffa min moder.* 2 *jag är rädd... det är en ryslig natt... beskydda¹⁾ mig!*; 227 [/ *Nej, jag skall se henne i natt, svara de riddaren doft.*]; 228 f. / *Kom, utbrast Sorgbarn, — vi skynda tillbaka till slottet. Följ mig!* [I de senare upplagorna kommer den egentliga motsvarigheten till denna replik några rader längre fram i samma kapitel, där det heter: "En förfärande misstanke flög genom gossens själ. Han stannade och utbrast, medan hans inre bäfvade: / Herr Erland, vi återvända till slottet. Följ mig!" = rad 201—203, sid. 246 i fjärde upplagan.]; 230 / *Nej, hör du! Jag skall se din moder.* 2 *I sanning ett löjligt infall, sedan vi gått ut och vandrat så länge i storm och mörker²⁾ för att träffa din moder! Nej, fromme pilgrim, vi fortsätta vår väg. Vi måste väl snart vara vid dess mål.³⁾*; 231 / *Jag befaller dig!* 2 *Vi återvända! Jag befaller dig!*; 232 / *Du* 2 *Ha, du*; 232 f. *lustigt, sade riddaren [och grep hårdt kring Sorgbarns arm].* 2 *inföll riddaren.* 3 *inföll riddaren*, 4 *lustigt*; 235 *Sorgbarn betraktade sin fader med en blick af dödsängslan.* [Denna mening motsvaras i de övriga upplagorna egentligen av "En förfärande misstanke flög genom gossens själ." = rad 201, sid 246 i fjärde upplagan.] 2 *Intet tvifvel återstod.*; 236 *kraften* 2 *kraften*, på hvilken den lille vägvisaren förlitat sig⁴⁾, då han sade: „jag⁵⁾ befaller"; 236 *icke*; 2 *icke*; 236 *herrsande* 3 *rådande*; 237 *detta* 4 *det*; 237 *Sorgbarn* [, *i trots af mörkret,*] 2 *Sorgbarn*; 238 *ögon* 2 *ögonkast*; 239—241 *Fader! Herr Erland! Gör mig icke illa! / Med dessa ord sjönk*

Sorgbarn, gripen af ångest, på knä för riddaren. 2 Gripen af dödsångest föll han ned framför riddaren, omfattade hans knän och bad: / Herr Erland... fader... gör mig icke illa!; 242 *Stig upp och för mig till din moder! sade denne.* 2 Hvad fruktar du? Har du plötsligt⁶⁾ fått dåligt samvete? Se så, inga narrstreck! Upp, min gosse, och för mig till din moder! / Erland fattade gossen våldsamt i armen och ryckte honom upp.; 243—248 *Hvad vill du min moder? Om du svär vid Gud och Kristi kors, att du ej vill henne illa, skall jag föra dig till henne. [Jag svär vid Gud och Kristi kors att i natt försända henne till afgrunden, hvarifrån hon är kommen.] / Herr Erland, vill du döda min moder? frågade Sorgbarn med skälfvande bröst.* 2 Ja, jag skall visa dig till henne. Men... du vill väl icke döda henne? Du vill väl icke min moder något ondt? / Tänk ej på hennes säkerhet⁷⁾; tänk blott⁸⁾ på din egen, sade riddaren. Nåväl⁹⁾, lyder du eller vågar du trotsa? / Herr Erland, jag lyder... Jag lyder dig¹⁰⁾ gerna¹¹⁾. Men lofva blott¹²⁾...; 249—253 / *Hon suger lifskraften ur mitt hjerta* ¹³⁾. Jag får icke lugn, förrän hennes eget hjerta¹³⁾ darrar på udden af min knif. [Dessa båda meningar återkommer i senare upplagor några rader längre fram = rad 227 f. sid. 246 i fjärde upplagan.] / *Gruflice! ropade Sorgbarn. Minns du ej, att hon är Singoalla? Minns du ej, att hon är din maka? Hvad sade du ej under de många nätter, då jag förde dig till henne?];* 254 *Stig upp,* 2 Tyst!; 254 *sade* 2 ropade; 254 *riddaren, i det han* 2 riddaren och; 254 *drog* 2 drog, ur stånd att längre dölja sin verkliga¹⁴⁾ sinnesstämning; 254 *jagtknifven* 4 *jagtknifven;* 254 f. *ur lifrocken [och blottade dess klinga]* 2 ur slidan;

1) 3 skydda; 2) 3 mörker; 3) dess mål 3 målet; 4) förlitat sig 3 litat; 5) 3 "jag 4 "Jag; 6) du plötsligt 3 du; 7) 3 trygghet; 8) tänk blott 3 tänk; 9) 3 Nå; 10) lyder dig 4 lyder; 11) 4 gärna; 12) lofva blott 3 lofva; 13) 4 hjerta; 14) sin verkliga 3 sin;

- 113 256—260 och likasom hon ett afskum från helvetet. Hvad annat än djefvulska trollkonster hade gifvit dig denna makt öfver min kropp och min själ? Nu är din trollmakt bruten; nu är du hämdens byte, nu är du dödens. Att utgjuta ditt och din moders blod, det är ett heligt verk. Men visa mig till din moder, och jag skall skona dig! 2 och så sannt som hon sugit lifskraften ur mitt hjerta¹⁾ lofvar jag, att hennes eget hjerta¹⁾ skall i denna natt skälfva på udden af min knif. Och dig lofvar jag, att om du ett ögonblick tvekar att visa mig vägen till henne, skall jag döda dig och finna vägen själf²⁾. Och träffar jag henne icke i natt, skall i morgon jagthornet³⁾ smattra, kopplen lössläppas och skallgången draga sin kedja kring den djefvulska⁴⁾ trollqvinna⁵⁾. Hon skall icke undkomma mig. Fresta fördensskull icke mitt tålmod med ett ord vidare! Minns för ditt eget bästa den lydnads-ed⁶⁾ du svurit mig! Framåt!; 261 *Sorgbarn svarade intet och rörde sig ej heller.* 2 Nej, nej! utbrast Sorgbarn med styrkan af ett nödrop och omfattade ännu⁷⁾ en gång riddarens knän. / Riddaren⁸⁾ lossade våldsamt hans armar och sparkade honom med hat och afsky ifrån sig. / Trotsige⁹⁾ usling, som jag med ett knyt-näfslag kunde krossa! Upp, säger jag, och för mig till målet för vår vandring! Lyd eller dö! / Fader, skona mig! Döda mig icke! / Fader¹⁰⁾ upprepade riddaren med ökadt raseri; du som med sataniska trollkonster länge beherrskat ¹¹⁾ och förderfvat min själ, du som är ett afgrundens¹²⁾ afskum, en

bastard af djefvul¹³) och hexa, vågar du skända en kristen man med fadersnamnet! Du skall dö med din moder. För sista gången befaller¹⁴) jag dig: upp och visa mig vägen!; 262 f. *Riddaren, som ännu höll hans ena arm, ryckte honom våldsamt framåt* 2 Och då gossen icke rörde sig, grep riddaren hans arm; 263 [*späda*]; 264 *trädstubbar* 2 trädrötter; 265 *klagande* 2 qvidande 4 kvidande; 265 *läppar*. 2 läppar, men hans klagan och det svaga motstånd han medvetlös¹⁵) försökte uttömde den i blodiga drömmar frossande¹⁶) riddarens tålmod. [Uttrycket "frossande i blodiga drömmar" förekommer i ou längre fram i samma kapitel, rad 289, sid. 114.]; 266 / *Då stannade riddaren [och släppte hans arm]*. 2 Denne stannade, 3 Han stannade; 266—282 [*Gossen låg framför honom i den våta mossan. Månens strålar darrade på hans bleka, tärda anlete. / Du synes mig skön och bedjande, du bländverk från Gehenna, men mitt hjerta är förhärdadt af vrede och förtviflan. Du och din moder, I hafven bragt olycka öfver mitt hus, vansinne och förtappelse åt mig sjelf. Sorgbarn, för mig till din moder, och jag svär vid Gud att skona ditt lif! / Sorgbarn kunde icke svara, ty ängesten hade förlamat hans tunga. Då satte riddaren sin dolk på hans bröst och sade ännu en gång: / Lyd mig eller jag dödar dig! / Skona mig! hviskade Sorgbarn knappt hörbart. / Riddaren fattade med sin venstra hand i gossens lockar och höjde med den högra dolken, för att stöta den i hans bröst. / Jag vill! ropade Sorgbarn med hela styrkan af ett nödrop*. [I de senare upplagorna återfinner man uttrycket "med styrkan af ett nödrop" på annan plats i samma kapitel = rad 236, sid. 247 i fjärde upplagan.] / *Väl, sade riddaren, sänkte dolken och fattade Sorgbarns arm; låtom oss skynda!*]; 283 *De vandrade framåt* 2 Så vandrade de vidare; 283 *susande* 4 knakande, stönande och klagande; 284 *Från fjerran fördes ännu* 2 Alltjemnt, om än på större afstånd, ljödo 3 Allt jämt, om än på större afstånd, ljödo; 284 f. [*på stormens vingar de vilda*]; 285 *ropen* 2 ropen: 3 rop af många röster; 286 *toner* 4 hvin; 286 *dystra färg* 4 spökfärg; 286 f. [*i skuggornas flämtande*.]; 287 *sjelfva* 4 själfva; [Raderna 283—288 återfinns i de senare upplagorna i samma kapitel men i ett annat sammanhang. De övergår där i följande parti: "Alako! tänkte riddaren, i det han föraktligt lyssnade till detta rop; hvad betyder det ordet? Hvar hörde jag det förr? Ah,¹⁷ jag vet... besvärjelseordet som slog min själ i bojer¹⁸. Men i natt ljuder det förgäfvets. I natt äro alla besvärjelser vanmäktiga emot¹⁹ mitt beslut." I fjärde upplagan följer sedan ännu ett stycke: "Han stannade och såg vredgad och rysande upp till månen, hvars fläckar tydligare än annars tecknade ett ansikte — ett ansikte prägladt af hemlighetsrik outransaklighet. Riddaren lyfte en arm med knuten näfve mot den tyste skådaren däruppe, och hans själ talade inom hans sammantryckta läppar: 'Du, du, som med silfverskärans fördömda gåfva band anden i min släkt vid anden i dig, i natthimmeln och skogsdjupen! Du, som hämnas vår omvändelse till Herren Krist med att hetsa hednakvinnan, den svartögda vampyren, att suga min hjärtesaft! Alako du!'" [Därefter följer i alla de senare upplagorna raden: "De voro nu nära klippbrottet."];

¹) 4 hjärta; ²) 4 själf; ³) 4 jakthornet; ⁴) 4 djäfvulska; ⁵) 4 trollkvinna; ⁶) 4 lydnadsed; ⁷) 3 än; ⁸) 4 Denne; ⁹) 2 Usling; ¹⁰) 3 Fader; ¹¹) 3 trålbundit; ¹²) 4 helvetets; ¹³) 4 djäfvul; ¹⁴) 3 bjuder; ¹⁵) 3 han försökte; ¹⁶) 3 fräsande; ¹⁷) 4 Å; ¹⁸) 3 länkar; ¹⁹) 4 mot;

114 289—309 [*/ Men under det riddaren, frossande i blodiga drömmar, skyndade framåt och släpade sin vägvisare med sig, började denne tänka lugnare tankar, som, befriade från dödsångesten, höjde sig till Gud. / Jag bör icke frukta döden. Kristus låter barnen komma i sitt himmelrike. Jag skall i himmelen bedja för min mor, som är hedning, och då får äfven hon komma dit. Der skola vi snart träffas. Assim har sagt, att en dolkstöt ej gör mycket ondt... / Hvarför stannar du? utbrast riddaren. / Jag går icke längre, svarade Sorgbarn. Jag visar dig icke till min mor. Du må släpa mig hvar du vill, och du må döda mig, men rätta vägen visar jag dig icke. / Nå väl, svarade riddaren, är detta ditt beslut, så skola i morgon kopplen lössläppas, jagthornen smattra och din moder jagas som ett vilddjur, tilldess jag finner henne. Fall på knä och emottag döden!*] [Detta stycke med uttrycken "kopplen lössläppas" och "jagthornen smattra" har sin motsvarighet i de senare upplagorna på annan plats i samma kapitel = raderna 230—233, sid. 247 i fjärde upplagan.] */ Sorgbarn föll på knä. / Stöt, så att det icke svider mycket, o fader! bad Sorgbarn. / Fader! upprepade riddaren. Hvarifrån hemtade du denna lögn? Tro ej, att du med falska smeknamn kufvar ett hjerta, väpnadt med raseri och förtviflan! Farväl, Sorgbarn! Farväl, lille pilgrim från helvetet!]; 310 f. / Riddaren stötte jagtknifven i Sorgbarns bröst. [Gossen dignade ned och var död.] 2 betraktade sitt offer med en blick af obeskriflig¹) afsky och stötte dolken i dess bröst.; 312 f. Fader! [upprepade riddaren och slängde den blodige jagtknifven långt bort;] hvilken lögn! 2 Han hade aflägsnat sig²) några steg från platsen³), som färgades af Sorgbarns blod, då han stannade och sade till sig själf⁴): / Fader! Hvilken lögn!; 314 Och han vände sig bort för att gå. [/Fader! upprepade han ännu en gång och förde handen till pannan, inom hvilken blodet brusade genom en förvirrad hjerna.] 2 Han gick åter några steg, men stannade och upprepade.; 317 gräslig 2 oförlätlig, grym, förfärlig; 318—321 [*/ Han aflägsnade sig, men blott några steg, ty ordet Fader genljöd med förnyad styrka i hans själ. / Då hördes suckar bakom honom... suckar och dödsrosslingar. Han förnam dem, lyssnade och tänkte plötsligt;];**

1) 3 omätlig; 2) 3 gått några steg; 3) 3 stället; 4) 4 själf;

115 322 Han är ännu icke död! Jag skall 2 Jag skall återvända och; 323 Förbannad 2 förbannad; 324 [gräsliga]; 325 [djupt]; 326 vägledes af de allt svagare suckarne. 2 tyckte sig höra rosslingar såsom af en döende och lät vägleda sig af dem.; 327 densamma 4 den; 328 besken 3 sken på; 328 ansigte 4 ansikte; 329 ansigte 4 ansikte; 329 bestänkt 3 stänkt; 330 Den främmandes bröst var obetäckt, 3 Det var en okänd, svartmuskig karl. Hans bröst var naket.; 333 bleka 2 bleknande; 334—336 [*/Fader, fader! ljöd en klagande röst i hans själ. Pesten! ljöd det i trädens rasslande kronor, i stormens tjut. Och från afstånd förnams det bortdöende ropet Alako, Alako!]; 377 / Riddaren ilade bort från den förskräckliga platsen. 2 Han reste sig upp och gick vidare utan att veta hvar. Han förde handen till pannan, inom hvilken blodet brusade genom en förvirrad hjerna¹). [Större delen av denna mening finns på annan plats i samma kapitel i ou = rad 315 f., sid. 114.] Än påskyndade han sin gång; än stannade han och blickade²) upp mot den gulbleke,³) dystert skridande⁴) månen.; 337—370 [*Han ilade blindt fram-**

ät; han tyckte, att träden följde honom, att hela det hvimlande tåg af mörka gestalter, som nyss skridit förbi, tumlade omkring honom under ropen: *Alako! Alako! Pesten! Pesten!* Men innerst i hans själ ljöd ett annat förskräckligare rop, fast mildt och klagande: *Fader, fader!* / Så kom han till sundet, som skiljde ön, på hvilken slottet var beläget, från skogen. Han ropade ej till väktaren att nedfälla bron, utan sprang i vattnet, vadade deröfver, kände böljorna stänka skum öfver sitt hufvud, och ilade så öfver borggården in i slottet, der intet menniskoljud förnams, men vinden pep i gångar och torngluggar. Öfverallt ljöd honom till möte de rop, han hört i skogen och i sitt eget hjerta. Så stod han plötsligt i en af slottets kammare. Den upplystes af en nattlampa, som flämtade häftigt för vinddraget från ett öppet fönster. Riddarens förvirrade blick igenkände sofkammaren. Fru Helena låg i sin säng; i en mindre säng derbredvid slumrade den lille Erland. Intet andedrag hördes. Riddaren nalkades dem bäfvende. Den lille Erland syntes honom bära Sorgbarns drag, sådan han var, der han låg i skogen, bleknad i döden. Rid-

1) 4 hjärna; 2) 3 såg; 3) 4 gulbleke; 4) 4 vemodige;

116 *daren lade sin hand på Erlands hjerta; det stod stilla. Han lade sin hand på Helenas hjerta; det stod stilla. Han vacklade tillbaka och kände likasom ett våldsamt slag öfver sin hjessa. Det var en af de nerver, på hvilka förnuftets vigter hänga, som brast. Vinddraget släckte lampan, och det blef mörkt. Riddaren uppgaf ett hemskt rop och störtade ut. / Fru Helena och lille Erland sofvo dödens sömn. Assim hade verkställt den plan, med hvilken han ville göra Singoalla lycklig äfven om dagen. Det öppnade fönstret vittnade, hvarifrån mördaren kommit; den giftiga vätskan, af hvilken några droppar ännu lågo på offrens läppar, vittnade om det vapen, han använt. Detta var Assims verk; icke den store mandräparens. Men denne vandrade redan öfver nejden och tecknade dödens kors på tusen slumrande kojor. / Riddaren fördjupade sig åter i skogen]; 371 mål; 2 mål.; 371 han 2 Han; 371 [såg skogen dansa omkring sig och]; 372 [i sitt öra]; 372 [som voro]; 373 dervid 4 därvid; 375 [, och klipporna skrattade med honom]; 377—402 [/ Så ledde honom slumpen — eller mähända den hemlighetsfulla kraft, det ur-medvetande, som utgör vår själs fördolda grundval — till det ställe, der Sorgbarn hvilade i gulblekt mänsken. Riddaren lade sig på knä bredvid den lille bleke, betraktade hans ansigte och sade till sig: är han död, så är han icke min son, men är han min son, så lefver han. Och han ropade: Sorgbarn, lille pilgrim, vakna! / Månstrålarne spelade så lifligt på Sorgbarns ansigte, att de likasom göto lif deröfver. Du är blodig, sade riddaren; men är endast blodet borta, så blir du skön och frisk. / Han lyfte Sorgbarns lik i sin famn, bar det till en damm, i hvilken månen speglade sig, afdrog dess kläder och badade den stela kroppen i vattnet, tilldess hvarje blodsdroppe var aftvådd.*

117 */ Sedan satte han sig i mossan med den lille i sina armar, och sjöng en visa, hvars ord nu plötsligt framträdde ur hans minnes mörker: / Vredgas icke, goda moder, / Gråt ej heller, goda moder, / Om du icke är en syster / Till den mörka nattens skyar; / Ty när nattens skyar vredgas, / Fräsa blixtrar öfver verlden, / Och den vida verlden bäfvar; / Ty när nattens skyar gräta, / Då förrinna de i tårar, / Då försvinna de i tårar, / Och de äro icke mera.]*

Detta kapitelslut, raderna 377—402, har i de senare upplagorna ersatts av följande text:

Men besynnerligast hviskade till nattvandrarén, som nalkades henne, granén deruppe¹⁾ på kullen, på mötenas plats²⁾ vid skogsbäcken, ty dit ledde slummen hans steg. Hon stod deruppe³⁾, såsom⁴⁾ fordom, smärt, rak, stolt och trotsig mot stormen. Sörjde hon öfver den brustna⁵⁾ anden, den förtärda gestalten, som förr, men uti⁶⁾ ädlare former än hennes, bar pregel⁷⁾ af hennes egen kraft och stolthet? Eller hånade hon honom? Han visste icke hvilketdera, men han ville veta det och lyssnade, och medan han lyssnade och betraktade⁸⁾, förnam han deruppifrån⁹⁾ eller inifrån sin egen barm någon hågkomst, som ljud: / „Det¹⁰⁾ vinkar på kullens topp; är det granén, som rör sina dunkla grenar? är¹¹⁾ det nyponbusken, som böjer sig, medan vinden plockar dess¹²⁾ hvittröda blommor? Eller är det Singoallas klädning, som fladdrar, då hon väntar den hon älskar? Jag vet det icke, men anar mycket och är lycklig... Ljufligt är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilat öfver nejden...“ / Bah¹³⁾, hvarför upprepa denna visa? Att nu sjunga henne har ingen mening. Det är icke hån och icke medlidande, utan ren betydelslös barnslighet att så göra. Man kan varken vredgas deröfver¹⁴⁾ eller skratta. Derom¹⁵⁾ var nattvandrarén enig med sig själf¹⁶⁾. I detsamma erinrade¹⁷⁾ han sig dolken, som han ännu bar i handen, och då han vid¹⁸⁾ månskenet synade dess klinga¹⁹⁾, tänkte han: / Det skulle verkligen kunna vara blod af mitt blod. / Han slängde vapnet ifrån sig och tyckte, att han dock var rätt lycklig, som fått sitt väsen söndradt i så många delar, att han icke visste hvilken som vore han själf²⁰⁾. Delarne²¹⁾ af den styckade ormen lefva ett för-
tvifladt rörligt lif, innan de styfna och blifva²²⁾ döda bitar af något, som förr hade sammanhang. Men att de sträfva till återförening, såsom sagan påstår, kunde nattvandrarén icke begripa²³⁾. Han för sin del ville ingen återförening. Bäst vore förintelsen, och han borde egentligen skratta åt allt, då han nu visste, att pesten ginge öfver världen²⁴⁾ och skulle utrota det mördareyngel, som hvimlar²⁵⁾ i stoftet. Sedan finge gräsen och blommorna vexa²⁶⁾ i fred för djurens tänder, och ingen yxa skulle fälla träden, som fritt finge fläta sina grenar till ett enda hvalf öfver den stilla tigande jorden. Då vore paradiset återställt i all sin herrlighet²⁷⁾. Men måtte då ingen Adam och Eva komma och förderfva det igen! Menniskoslägtet har ju visat sig vara en misslyckad uppfinning²⁸⁾. På en ny Adam skulle följa en ny Kain, som dödade sin broder, och på Kain fäder, som dödade sina söner, och söner, som dödade sina fäder. Under sådana²⁹⁾ oklara tankar fortsatte riddaren sin vandring kors och tvärs i skogen. / Så hände fram mot dagningen, att han såg ett eldsken och stälde³⁰⁾ kosan dit.

1) 4 där uppe; 2) 3 ställe; 3) 4 där uppe; 4) 3 som; 5) 3 brustne; 6) 4 i; 7) 4 prägeln; 8) 3 lyssnade, förnam; 9) 4 där uppifrån; 10) 4 "Det; 11) 4 Är; 12) 3 hans; 13) 4 Ba; 14) 4 däröfver; 15) 4 Däröfver; 16) 4 själf; 17) 3 påminde; 18) 3 i; 19) 3 synade klingan; 20) 4 själf; 21) 3 Delarna; 22) 3 varda; 23) 3 fatta; 24) 4 världen; 25) 3 vimlar; 26) 3 växa; 27) 4 härlighet; 28) [Denna mening saknas i de senare upplagorna.]; 29) 3 sådana; 30) 4 ställde;

118 ["Dagningen" är ett kapitel som inte har någon motsvarighet i ou. I andra upplagan bär det felaktigt sifferbeteckningen VIII i stället för VII.

För att ange ändringarna i texten mellan upplagorna begagnas i fråga om detta kapitel samma system som i övrigt använts när ou varit utgångspunkt för jämförelserna.]

Dagningen.

Eldskenet kom från klippbrottet.

Denna natt — så hade Singoalla bestämt, så hade hon äfven sagt till Sorgbarn — skulle *blifva* (3 vara) hennes lyckas sista. Var detta en spådom (3 , 4 [,]) om det (4 ,) som denna samma natt skulle bära i sitt sköte? Nej, Singoalla egde visserligen en *spådomsanda* (3 spådomsande), en utbildad aningsförmåga; men *sjelf* (4 själf) skulle hon försäkrat, att det var ett beslut, icke en förutsägelse. Den sällhet hon njutit var outsäglig; den hade gjort allt hvad hon lidit till intet, hennes *hjerta* (4 hjärta) svällde af tacksamhet mot Gud för dessa natters mystiska fröjd, för timmarne vid hennes älsklings och makes sida. De voro nu *räknade*, (3 talde) *dess* (3 desse) timmar, ty hon såg, att Erland icke kunde bära dem. Han skulle dö, om splittringen mellan dagens lif och nattens fortginge. Men vore icke minnet *mäktigt* (3 mäktigt) nog att förljufva den saknad hon skulle känna, sedan hon sagt Erland sitt sista oåterkalleliga farväl och gått för alltid bort ur hans grannskap? Dock hvarför saknad! (4 ?) Kan icke lifvet *blifva* (3 vardas) en dröm, *i hvilken* (4 där) inbillningen räcker *hjerat* (4 hjärtat) hvad det åtrår, *i hvilken* (4 där) det förflutna *blir* (3 är) en återvunnen verklighet, som *lemnar* (4 lämnar) saknaden *ingen* (3 intet) *plats* (3 rum)? Ja, Singoalla skulle fördrömma sitt återstående lif. På andra sidan hafvet, långt *bortom* (3 bort om) stepperna *österut* (3 öster ut), är ett land, *der* (4 där) palmer resa sig mot en grönbå himmel och luften är mättad af söfvande blomsterdoft. Det är hvilans och drömmarnes land. *Der* (4 Där) står, uthugget i klippan, ett underligt tempel, som vaktas af *hvitklädda* (3 vitklädde) tigande prester. *Der* (4 Där) slumra på mjuka kuddar, i skuggan af portikerna, prestinnor, hvilkas enda kall är, då tamtam ljuder, att dansa i gulds och *pärlors* (4 pärlors) skrud en dans *såsom* (3 till) offer åt sinnena, skenet, förändringen, *vexlingen*, (3 skiftena) *samt* (3 och) att sedan återvända i *betraktelsen* (3 åskådningen) af det eviga intet. Dit skall Singoalla ställa sin kosa, då hon *lemnar* (4 lämnar) barrskogens land. *Der* (4 Där) skall hon för palmen *berätta* (3 tala) om granen i Norden, för lotusblomman om neckrosen och för sig *sjelf* (4 själf) förtälja en ändlös saga om en blåögd yngling och sjunga denna saga som en vaggsång[,] för sitt *hjerta* (4 hjärta), tills det domnat. Sorgbarn skall *blifva* (3 vara) *gosse-presten* (4 gossepresten) i detta tempel, *der* (4 där) öfligt är (3 ,) att gudens rökverk tändes af en gosse, i hvars skönhet man tydligen kan läsa förgängelsen. *Der* (4 Där) skall Sorgbarn i heliga skrifter, som af presterna förvaras, få lära urtidens *vishet* (4 visdom), innan spådomen gått i fullbordan, som hon läst i ådrorna på hans ögonlock. / Så hade Singoalla *beslutat* (3 beslutit). Hon hade smyckat sig till en afskedsfest. Hon var skönare i natt än den dag för tio år sedan då Erland första gången såg henne vid skogsbäcken. Sällheten hade återgifvit henne ungdomsfägringen, men förändlad och *englalik* (3 änglalik). Kärleken och offervilligheten, som genomträngde hennes väsen, hade gjort denna skönhet himmelsk i stället för jordisk. Den skulle öfvervældigat

ögat som en uppenbarelse från en annan *verld* (4 värld), om den ej tillika genomskimrats af ett något ur denna *verlden* (4 världen), men ur det outgrundligaste djupet af *densamma* (4 i den) — något af furuskogens sus och *stjärnenattens* (4 stjärnenattens) mystik, något *trollskt* (3 trolskt) och natur-symboliskt . . . / Grottan var prydd med höstens sista rosor. Assim hade tändt elden på *härden* (3 äriln). Singoalla hade sagt honom, att han nu gjorde det för sista gången, och Assim hade tigande emottagit den upplysningen. Singoalla hade bedt honom hafva allt i *ordning* (3 redo) för uppbrott nästa morgon, och han hade tigande fullgjort hennes önskan. Nu stod han och stirrade tigande i elden och såg, huru bränderna mörknade, *förkolades* (3 kolades) och *blefvo* (3 vordo) till aska. Han tyckte stundom, att han såg in icke i hårdens eld, utan i sitt eget *hjärtas* (4 hjärtas). / Singolla satt på sin bädd af mossor med pannan lutad i handen, *försänkt* (3 sänkt) i drömmar eller lyssnande till ljud, som kunde *bebåda* (3 båda) ankomsten af de efterlängtrade. Hon kunde sitta så timme efter timme. Hennes lefnad under dessa dagar hade varit ett sådant *förbudande* (3 bidande). Hon förnam knappt tidens *flygt* (3 flykt) och aktgaf dock på [*dess*] *ögonblick* (3 ögonblicken). / *Der ute* (3 Der ute 4 Där ute) rasade stormen. Då och då fann en vindstöt väg mellan klipphällarne in i grottan och hotade att släcka brasan, som *upplyste* (3 lyste) henne.

De dröja i natt länge, sade Assim efter timmars tystnad. Och då denna anmärkning, som ej väntat [*ett*] svar, ej heller fick *ett sådant* (4 något), sade han till sig *sjelf* (4 själf), i det han lade några grenar på elden: / *Ännu!* (3 Än) en liten stund skall lågan brinna. Men snart har hon förtärt sig *sjelf* (4 själf). Det är godt. Vi skola få ro.

Assim gick till grottans öppning, såg upp mot himmelen på den bland moln tågande månen och hörde med njutning stormens sång. *Herrligare* (3 Härligare) än under denna natt hade nordanskogen aldrig tonat: så tyckte han. Han ville gifva ord åt hvad han förnam, men kunde icke. Så mycket uppfattade han dock, att i sången voro sammansmälta värdighet och vrede, *qual* (4 kval) och mannamod, *dyster* (3 dystra) *erfarenhet* (3 rön) och seger-visshet.

Men bland dessa toner hördes andra, som icke voro stormens. Det ropade [*s*] ute i skogen Alako, Alako! — och Assims anlete, som uttryckt något svärmiskt och drömmande, fick då pregeln af en helt vaken och lyssnande förvåning. När han öfvertygats, att örat icke *bedragit* (3 gäckat) honom, sade han med hög röst till Singoalla:

Här i skogen äro *menniskor* (4 människor), som åkalla vårt folks gud!

Det är genljudet af min bön, sade Singoalla och lyfte sitt hufvud; jag har bedt mitt folks gud om försakelsens kraft och fått den. Men hör du icke andra röster i skogen? Hör du icke Erlands stämma och Sorgbarns?

Nej.

Natten är förskräckande för dem (3,) som kunna frukta. Måhända bäfvar Sorgbarns *hjerter* (4 hjärter) och förvillar rädslan hans steg. Gå dem till *möte* (3 mötes), Assim (4,) och [*be*]ledsaga dem hit!

Här är mycket att *erfara* (3 röna) i natt i skogen, sade Assim och gick. —

Då han sent omsider återvände, bar han den döende gossen i sin famn och lade honom vid Singoallas fötter.

Visst kunde det *varit* (4 vara) krångligt nog att leta sig fram och klättra bland dessa om hvarandra vräkt klippblock och hållar, helst nattetid vid osäkert månsken; men det gick likväl helt lätt, och riddaren tyckte, att han mer än en gång förr gjort det rönet och egde en viss vana *dervid* (4 därvid). Han endast undrade, att han i sin gosseålder, då han ströfvade så mycket i skogen *samt* (3 och) företrädesvis uppsökte och älskade dess dunklaste gömmor, dock icke gjort närmare bekantskap med *denna* (3 denne) *lustiga* (3 lustige) stig, som lofvade föra in i bergkungens slott.

Nu var han *långt* (3 ej långt) från grottans öppning. Då hejdades han af en [*plötslig*] tanke, att han ju gick ute denna natt för att fortsätta hednaguden *Thors* (3 Tors) verk och döda skogens argaste troll, den förlödande *jetteqvinna* (3 jätteqvinna 4 jättekvinna), som sugit lifskraften ur hans *hjerter* (4 hjärta). Men så *erinnade* (3 påminde) han sig pesten, som var kommen öfver *verlden* (4 världen) (3 ,) för att utrota allt lefvande (3 ,) och sålunda gjorde allt annat dödande öfverflödigt, ja småaktigt och befängdt. Och så erinnade han sig den bleke gossen och ordet fader och dolken, som, drypande af veropande *blodsdroppar* (3 bloddroppar), slängdes i en buske, och granen på kullens topp och sången: „*ljuft* (3 ”ljuft) är att möta sin flicka, ljufligast då skymningen hvilar öfver nejden.”

Detta var en förvirrande blandning af minnen, och riddaren kunde icke reda dem. Nåväl, hvarför icke förhålla sig likgiltig mot dem alla, hvarför fästa den ringaste *vigt* (4 vikt) vid något förflutet, närvarande eller tillkommande? Man är ute och vandrar för vandringens egen skull, man bryr sig icke om ett mål för sin färd, man går in i den här grottan, *derför* (4 därför) att man råkat rikta sina steg åt det hållet och ej för något annat. Man är en strömbädd för en städse rinnande flod af föreställningar, men man låter floden *hafva* (4 ha) sitt lopp och söker icke *quarhålla* (4 kvarhålla) någon af *dess* (3 hans) böljor.

I en sådan känslöstämning gick riddaren vidare och steg med [*obesvärad*,] likgiltig hållning in i grottan.

Han såg sig omkring. Bredvid honom stod, lutad mot väggen, en mörk man, som på honom fäste glödande [*genomträngande*] ögon. Men detta besvärade icke riddaren. Det var återigen ett af dessa intryck, för hvilka man kan vara alldeles likgiltig. Men längre bort i grottan såg han något annat [*, som bragte likgiltigheten i glömska*]. Han såg en *qvinna* (4 kvinna) skönare än hans inbillning kunnat skapa, sorgsnare, *der* (4 där) hon knäböjde öfver den döde gossen [*s lik*], än all den sorg som riddaren kunnat tänka sig — ty den sorg han hitintills sett hade alltid varit blandad med svaghet och begär efter tröst eller ock med förtviflan eller ock med vrede, men denna sorg var enkel och oblandad och intet annat än sig *sjelf* (4 själf). Han igenkände hos denna *qvinna* (4 kvinna) anletsdrag, som han älskat och hatat, afgudat och fördömt; för hans minne uppgingo taflor af solsken och blomsterdoft, *omvexlande* (3 skiftande) med andra af natt och förfäran. Han kände sig ånyo förvirrad. Då hörde han den mörke mannens röst, som sade:

Singoalla, riddaren är här. Du behöfver icke längre bida döden.

Och till riddaren sade mannen, fattande hans arm:

Tveka icke, utan fullborda hvad du börjat! Hon känner ärendet, i hvilket du kommer. Sorgbarn hann att anmäla dig, innan han slöt sina ögon. Du

kommer för att hämnas den oförrätt Singoalla tillfogat dig (4 ,) *genom att göra* (4 då hon gjorde) dig till sina ögons ljus och sitt *hjärtas* (4 hjärtas) åtrå och sitt löftes make och sin sons fader. Hon har grymt förolämpat dig med kärlek och trohet. Hon förtjenar döden och önskar den af dina händer. Hon vill dö bredvid det första offret för din rättmätiga vrede — din egen son. Ja, hon är mycket brottslig och förtjenar döden, det kan jag intyga, som hört de *oräkneliga* (3 otaliga) suckar ditt minne afpressat henne, och sett de oräkneliga tårar hon för din skull gjutit. Döda henne, herr riddare! *Derefter* (4 Därefter) kommer uppgörelsens stund *mellan* (3 emellan) dig och mig.

Det är onödigt (3 ,) sade riddaren; jag gick ut för att döda henne, *derutinnan* (4 därutinnan) har du rätt, men skogen har ingifvit mig andra tankar. Pesten är kommen, och det tjenar till intet att fuska i dödens handverk. Detta och mycket annat har jag i natt lärt af skogen (4 .) *härute* (3 här ute). *Föröfrigt* (3 För öfrigt) är *qvinnan* (4 kvinnan) icke densamma, som jag söker, fastän de likna hvarandra. Hon *derborta* (3 der borta 4 där borta) är ett *menskligt* (4 mänskligt) väsen; hon faller tårar öfver sitt döda barn (3 ,) och hon synes mig så sorgsen, att jag känner ve i min själ, då jag betraktar henne...

Hvad, ropade Assim, tvekar du [*att*] fullborda hvad du börjat? Har du mod att rygga tillbaka? Vågar du besinna dig, då skall du *erfara* (3 höra) det förskräckliga (3 ,) att...

Häll, sade riddaren, jag har mod till hvad som helst och fruktar intet. Ingen har ännu kunnat säga, att jag fruktar. Jag har *mod nog* (4 mod) att besinna mig. Stör mig icke, ty det börjar klarna i min själ, och jag skall snart hafva samlat mina minnen. Denna *qvinnas* (4 kvinnas) anlete sprider belysning djupt in i det förgättnas schakter.

Skynda! sade Assim; hon *vill* dö för din hand. Hon kan icke lefva och på samma gång veta, att du, hennes [*älskling och*]make, har dödat hennes och din egen son. Var icke grym emot den arma *qvinnan* (4 kvinnan)! Hon önskar döden som en nåd. Belöna henne för den mildhet hon visar dig. (3 !) Hon har icke yttrat ett hårdt ord öfver sitt barns mördare; hon har anklagat sig *sjelf* (4 själf), men icke dig...

Ja, sade riddaren, du har rätt. Hennes *ansigte* (4 ansikte) uttrycker en innerlig rörande godhet. Jag älskar detta *ansigte* (4 ansikte), fastän dess åsyn vill smälta mitt *hjerter* (4 hjärta). Jag är en hård och sträf man, häftig till lynnet och böjd att förakta *menniskor* (4 människor); men denna *qvinna* (4 kvinna) skulle genom sin blotta närvaro förändra mig, helst om jag finge sätta mig vid hennes knän och hon ville läsa för mig ur någon helig bok om Guds kärlek och förbarmande...

Han är sig icke lik, sade Assim rysande (4 ;) *till sig sjelf*; han talar som en vansinnig. Herr riddare, ropade han högt, samla icke dina minnen, akta dig för hågkomsterna från din ungdom, (3 ;) du skall annars erinra dig höfdingens femtonåriga dotter, det späda barnet, hvars *hjerter* (4 hjärta) du röfvade... du finge se en verklighet och skulle gripas af en ånger, omöjlig att uthärda! Nej, behåll de heliga fördomar, hvilka hitintills varit din rustning, din sköld och båge, och rusa blindt fram[åt] på den väg (3 ,) som du [*be*]stänkt med blod. (3 !) Jag säger dig, att denna svartögda *qvinna* (4 kvinna) är ett väsen af annan art än du, ett barn af den outgrundliga naturen,

hvilket, likasom blomman, ej fått annat dop *än af* (4 *än*) himmelens dagg och regn, aldrig tillbedt under annat tempelhalf *än* det stjern[*be*]strödda²⁾ och aldrig omsväfvats af annan rökelse *än* markens dimmor. Hon har aldrig [*be*]stänkts af *vigvattensqvasten* (4 *vigvattenskvasten*), aldrig välsignats af prestens händer och har intet hopp att komma i din himmel. Hon är — förstår du mig icke? — en förkastad varelse, en okristen, ett halftroll, en hexa, som med sina blickars och kinders och stämmas hedniska *trolleri* (3 *trollmakt*) förhexat dig och med detta ousägliga brott förtjenat döden. Upp, riddare! *stöt* (4 *Stöt*) ned henne! Du är *obeväpnad* (3 *utan vapen*) . . . se här ett svärd! Mörda trollpackan, likasom du mördat hennes afkomma! Fort! Ingen besinning! Fort, eller är det jag som dödar dig!

Och¹⁾ Assim satte svärdet i Erlands hand och ville rycka honom med sig. Men denne lösgjorde sig från hans tag och sade utan häftighet:

Du talar så som jag hört munkar tala. Nog af: du vill förvirra mig, men lyckas icke. *Qvinnan* (4 *Kvinnan*) *derborta* (3 *der borta* 4 *där borta*) är ej en hexa, utan ett Guds barn, som sörjer öfver *verldens* (4 *världens*) olycka och har ett ömt *hjerta* (4 *hjärta*) äfven för mitt elände. Ty att jag är olycklig vill jag ej [*för*]neka. Jag känner mig *benägen* (3 *hågad*) att gråta och att ångra, fast jag icke rätt vet, om det är endast jag som förbrutit mig mot någon (4 ,) eller om ödet också förbrutit sig mot mig . . .

Han tog några steg fram mot Singoalla och fortfor:

Stackars *qvinna* (4 *kvinna*), du sörjer denne gosse, och du vet kanske icke, att det är jag som dödat honom. På min riddareära försäkrar jag, att jag *gera* (4 *gärna*) ville gifva mitt lif för att återvinna hans och stilla din smärta. Men det förmår jag icke och lofvar *derför* (4 *därför*) *blott* (3 *alle-na*) hvad jag kan hålla: att aldrig återvända under mitt tak, utan, om pesten skonar mig, kläda mig i tagelskjorta för mina återstående dagar och lefva af *vexternas* (3 *växternas*) rötter och dagligen bedja Gud om förlåtelse för mig syndare. Detta vill jag göra. Jag skall från denna stund icke återse min hustru Helena och min son Erland; jag skall öfvergifva mitt slott och mina egodelar, samt tillbringa mitt lif [*så*]som botgörare här i skogen. Detta kan väl icke gifva dig någon tröst, men det skall hugsvala mig *sjelf* (4 *själf*), ty att jag är olycklig känner jag för hvarje ögonblick, ju längre jag betraktar dig, ju mer det klarnar inom mig, ju bestämdare mina minnen *blifva* (3 *var-da*), ju vissare jag öfvertygar mig, att du . . . o Gud! . . . att du . . . ja, jag igenkänner dig, Singoalla . . . du min ungdoms dröm . . . min *enda* (3 *första*) kärlek . . . min maka!

Förut orörlig som en bildstod (3 ,) lutade sig nu Singoalla djupare ned öfver sin sons lik, och riddaren hörde, att hon grät. Då gick han fram, upplyfte henne och slöt henne i sin famn. Hans bröst häfdes, hans ögon fuktades af tårar, genom hvilka framglänste blicken af en klarnad ande. Men denna omfamning var kort; en [*plötslig*] tanke upplöste den; riddaren vände sig bort och skred, med handen tryckt mot pannan, ut ur grottan, och Assim, som följde efter honom genom klippbrottet, såg honom långsamt vandra in i skogen.

¹⁾ Ej nytt stycke i fjärde uppl. ²⁾ 4 stjärnströdda;

- 118 2 [*de grå*]; 2 *dess* 4 hennes; 3 *upphört*[,]; 3 *i trots af* 2 oakadt; 4 *mulna* 2 mulne; 4 *qualm* 4 kvalm; 4 f. [*Menniskorna andades tungt, och fåglarne tego i skogen.*]; 6 *på* 2 om; 7 *brodern* 3 brodern Johannes; 7 *brokiga*[,]; 8 [; *hans ansigte var mörkt och stämpladt af bäfvan*]; 9 [*att*]; 9 *infunno* 2 visade; 9 *desse* 2 några af desse; 12 *bedraga* 3 gäckta; 13 *ögon mycket* 3 ögon; 14 *Derom tale vi icke nu!* 2 Den saken kunde du haft tid att förgäta. 3 Den saken kunde du haft tid att glömma.; 14 *kommer*[,]; 14 f. *för att* 2 nu för att; 15 f. *anropa er barmhertighet. Vår gud kan icke hjälpa sitt folk. Er gud är kanske mäktigare.* 2 bedja dig om hjälp, ifall du har någon hjälp att gifva. 4 bedja dig om hjälp, ifall du har någon hjälp att gifva.; 16 *kommo* 2 anlände; 19 *Böldpesten*, 2 Ja.; 19 [*den*]; 19 *svarta* 3 svarte; 19 f. [*Bed för oss, att vi icke dö alla!*]; 21 [*Den*] *svarta* 2 Svarta 3 Svarte; 22 *dess golf.* 2 dess golf 3 golfvet; 23 / *En stunds tystnad rådde, endast afbruten af munkarnes* 2 eller sänkte bleknade anleten mot bröstet, mumlande; 24 *Pater* 2 / Pater;
- 119 27 [*för*]; 28 *den eviga elden* 2 evig eld; 28 *e[de]r*; 29 *kors och* 2 kors; 30 *fjerdedels* 4 fjärdedels; 30 *derefter* 4 därefter; 31 *processionen* 2 tåget; 32 *enskilte* 2 enskilde; 32 *dem* 2 det; 34 [*djupa*]; 35 *menskligt* 4 mänskligt; 35 *visste det icke* 2 voro okunniga derom 3 voro okunnige derom 4 voro okunnige därom; 35—39 [*Några tjenare från slottet funnos der äfven; de hade anländt, för att till pater framföra en underrättelse af sorgligaste slag: om fru Helenas och lille Erlands plötsliga död under natten, samt riddarens och pilgrimens oförklarliga frånvaro.*]; 39 f. *Men när de sågo processionen, som* 2 Munkarne, medan de; 40 [*med den heliga*]; 40 *tågade* 4 skredo; 40 *förbi* 2 framåt; 40—42 *då sjönko äfven de på knä och lyssnade till pesthymnen, som uppstämdes af munkarne,* 2 sjöngo; 42 *men* 2 men sången; 42 *klaglöst förtynade* 2 förtonade klanglöst; [47 I de tre senare upplagorna kommer här, några rader tidigare än i ou, pesthymnens andra strof: *Non opus summi pœreat magistri, / Nec sinas passam fore passionem, / Corde sed manans lavet omne crimen / Sanguis et unda.*]; 49 *svedjolandet* 3 svedjelandet; 49 *hvarrest* 4 där; 50 *slagit läger* 2 lägrat sig; 51—53 [*Men ett läger kunde det nu rätteligen icke kallas, ty inga tält voro uppslagna och inga sådane anordningar träffade, genom hvilka det vandrande folket plögade förskaffa sig tillfälliga bostäder*]; 53—54 *Svedjolandet var en tummelplats för hiskliga gestalter.* 2 Här såg man lik, sjuke och döende. Här såg man stum förtviflan, dödsfasa, sorg och hjälplöshet. (4 hjälplöshet.); 54—56 *Somliga sprungo fram och tillbaka, sleto sina kläder, sträckte sina armar mot himmelen och* 2 Några af det främmande folket; 56 *upphäfde* 3 upphofvo; 56 f. [*Andra stodo såsom förlamade af dödsfasa eller sorg.*];
- 120 58 *till och från* 4 från och till; 58 *dess* 3 hennes; 59 f. [*Marken var beströdd med lik; bland dessa krälade sjuka och döende.*]; 61 *De vilda jemmerropen* 2 Jemmerropen 3 Jämmerropen; 62 f. *svedjolandet* 3 svedjelandet; 63 f. [*men öfver hvilka höjde sig kors och fanor.*]; 64 *rundtomkring* 3 rundt om; 65 *platsen*, 2 fältet.; 65 [*sjungande.*]; [Här följer pesthymnens andra strof som i de senare upplagorna kommer omedelbart efter den första. Jfr fjärde uppl., rad 40—44, sid. 259.]; 70 / *Men* 2 Men; 70 [*folk*]-

hopen; 70 [*tåget*]; 70 f. *flög från mun till mun, börjande såsom 2 spred sig som en*; 71 f. [, *slutande såsom ett fasans rop,*]; 72 *pesten!* [Kursiverat i ou] 2 *pesten*; 72 *Och folkhopen 2 och den 3 och åskådarne*; 73 [*Alla flydde med bleka anleten,*]; 74 [*/ Sedan munkarne tågat kring svedjolandet, upplöstes processionen,*]; 75 *pater 2 Pater*; 76 *jemrens 3 jämrens*; 77 *Derefter 4 Därefter*; 77 [*hela*]; 77 *svedjolandet[,]* 3 *svedjelandet*; 78 *hedningasjälur 4 hednasjälur*; 79 [*heliga*]; 79 *bad[et]*; 79 *ty de hop-pades att dermed 2 genom hvilket de skulle*; 81 *anammat dopet 2 blifvit döpt 3 döptes*; 82 *förtorkade 3 torkade*; 83 *främmande männer 2 främ-lingar*; 83 [*ännu*]; 83 *friska 3 friske*; 83 f. *förmäddes af klosterbrö-derna 2 uppmanades*; 85 *timme[,]*; 87—90 [*Den fromma ifvern, den stränga verksamheten, det väckta medlidandet gäfvu bröderna mod, och de tänkte icke på egen fara. Men hvar de framgingo, knäböjde kvinnorna och kysste deras kläder,*];

- 121 91 *Men under det 2 Medan*; 92 *hjetan 4 hjärtan*; 93 *bäfvade, 2 bäfvade*; 93 *alla röster ropade till Gud; en och annan 2 Mången*; 93 f. *menskliga 4 mänskliga*; 94 *Så flydde många 2 Några flydde*; 96 *båge och pilar i beredskap 3 fram båge och pilar*;

[I de tre senare upplagorna avslutas detta avsnitt med följande stycke:

Men den *hemska* (3 *hemske*) gästen kunde pil och båge icke bortskrämma. Redan under de sistförflutna veckorna hade flerstädes i nejden misstänkta dödsfall inträffat, men ingen trott eller velat tro, att det var den fruktans-värdes verk. Nu, då intet tvifvel om hans närvaro var möjligt, syntes ock de sista osynliga hindren för hans härjningslust vara på en gång nedslagna. Natten efter det främmande folkets ankomst ilade *mordengeln* (3 *mord-ängeln*) från dörr till dörr, och intet förbundstecken på dörrposten vägrade honom inträde.]

[Sedan följer i de tre senare upplagorna en avslutning som helt skiljer sig från den i ou. Den redovisas här:]

Nej, deras vatten och vin och olja och sånger och rökelse gagna till in-tet. Vi måste dö. Låt[om] oss då lefva, medan vi lefva. De oförskräckte vandringsmännen höfves det att fira lustiga fester vid grafvens rand.

Så talade män af det främmande folket och togo sina vapen och drogo [*i en stark skara*] till Ekö slott, hvars *källrar* (3 *källare*) säkerligen vore väl försedda med öl och vin. Då de kommit till sundet, funno de fallbron upp-dragen och på borggården män, som bundit dukar kring sina *ansigten* (4 *an-sikten*), så att föga mer än deras ögon voro synliga; de vandrade för sig *sjelfva* (3 *sjelfve 4 själfva*), likasom de fruktat att komma hvarandra för nära.

Halloh! Ned med bryggan! ropade främlingarne.

Folket (4 *De få männen*) på borggården *besvarade* (3 *svarade på*) denna uppmaning med hotande åtbörder, *derefter* (4 *därefter*) med stenkast och bågskott. Men främlingarne vadade, obekymrade *derom* (4 *därom*), öfver sundet. Då flydde *de andre* (4 *slottsfolket*) i båtar öfver sjön åt andra sidan. Sedan *blef* (3 *var*) det lustigt lif på Ekö slott: dryckeslag och sång till

inemot (3 in emot) natten, då skaran aftågade, [*be*]lyst af mordbrandsflam-mor från torn och tinnar.

Men fru Helena och hennes son och hennes tjenarinnor hade redan om förmiddagen af slottets sista dag *begifvit sig* (3 flyttat) till klostret, i hopp att inom helgedomens väggar och i gudsmännens närhet återfinna något lugn för sina bäfvande själar. Hvar riddar Erland och den lille pilgrimen *befunne sig* (3 voro) visste ingen.

Sju dagar hade försvunnit, då vid midnattstiden klostrets portklocka [*häftigt*] ringde.

Efter en stunds förlopp hördes steg i korridoren, och en röst frågade: *hvem* (4 Hvem) är *der* (4 där) ute?

Broder portvaktare! Vän Johannes! Jag igenkänner din röst. Öppna för Erland Bengtson Månesköld!

Hvad! utropade rösten (4,) lefver ni ännu, herr riddare? (4!) Eller är det en villa, som gäcker mitt öra?

Porten öppnades, och den tjenande *klosterbrodrens* (4 klosterbroderns) bleka affallna *ansigte* (4 ansikte), nu stämpladt med en viss förundran, visade sig vid skenet af en lampa, som han höll i handen.

Broder Johannes, sade riddaren (4,) *frukta* (4 räds) icke! Jag är ej en vålnad, utan en lefvande *menniska* (4 människa), så märkvärdigt det än vill synas både dig och mig, ty hvarthän mitt öga skådat, är fältet så väl mejadt, att knappt ett *ax* (3 strå) står upprätt.

Allt är förvandladt, sedan jag sist såg er, herr riddare. Vill ni stiga in i denna dödens boning, så *blir* (4 är) ni under detta tak den ende lefvande *jemte* (4 jämte) mig.

Nej, svarade riddaren, jag har aflagt ett löfte att icke inträda under ett af *menniskohänder* (4 människohänder) bygdtt tak. Dödens boning är för öfrigt här ute lika väl som *derinne* (3 der inne 4 där inne). *Verlden* (4 Världen) är en kyrkogård, och du synes mig, broder Johannes, såsom en (3,) *dender* (4 den där), ännu lefvande, *begravits* (3 jordats) i densamma. Så förekommer jag mig *sjelf* (4 själf) äfven. Visst är, att mitt *hjerta* (4 hjärta) är dödt och begrafvet och ej kan känna någon sorg mer.

Väl det! Din barm skulle annars icke kunna rymma all din sorg. Vet du, att din maka är död, att dina trognaste tjenarinnor aflidit, att din fader och lärare, pater Henrik, icke mer är ibland oss? Har du sett den kolade återstoden af ditt slott, herr riddare? Allt är fåfängligt, allt, allt.

Lemna (4 Lämna) din lampa och följ mig ut, sade riddaren (4,) jag är fullt förtrogen med tanken att *hafva* (4 ha) förlorat allt, som varit mig dyrbart.

Herren gaf och Herren tog; välsignadt vare hans namn! suckade munken, *idet* (4 i det) han trädde ut och gick vid riddarens sida. Det är blott några timmar sedan jag begrof min älskade prior, men förunderligt!... mina ögon hafva haft inga tårar för hans minne. Det är med mig som med dig; jag har jordat mitt *hjerta* (4 hjärta) i mina bröders grift.

Hvem af dem *begge* (4 bägge) dog först, min maka eller min son? frågade riddaren med något sväfvande röst.

Din son lefver ännu... har jag icke sagt dig det?... *såvida* (3 så vida)

han icke dött (3 ,) sedan jag lade honom i tröstarinnans famn. Gud sände mig en *engel* (3 ängel) i skepnaden af en *qvinna* (4 kvinna), som hugsvalande *setat* (3 sutit 4 suttit) vid din makas dödsläger. Hvem hon var[,] vet jag [*för öfrigt*] icke. Hon har aldrig förr varit sedd i denna nejd. Hon talade till den döende fru Helena sköna ord och hugsvalade henne med att ofta nämna ditt namn.

Jag vet då hvem denna *qvinna* (4 kvinna) är, sade riddaren; och det var i hennes famn du lade min son?

Ja, hvad annat skulle jag göra?

Är hon nu borta *härifrån* (3 här ifrån 4 härifrån)?

Ja, hon följde det främmande folket (4 ,) eller rättare: det främmande folket följde henne. Det var förvånande att se: när hon visade sig första gången för dem, *blef* (3 vardt) det jubel bland de förtviflade, stillhet bland de våldsamme och farsoten flydde från *svedjolandet* (3 svedjelandet). Hon är ett högre väsen, och din son hvilar godt på hennes arm.

De *begge* (3 båda) männen vandrade en stund under tystnad bredvid hvarandra. Riddaren *erfor* (3 rönt) en känsla af tillfredsställelse *deröfver* (4 däröfver) att han egde intet mer att förlora, intet mer att hoppas. Han kände sig äntligen stå fri emot sitt [*eget*] öde. Han var *beröfvad* (3 sköflad på) allt, men knotade ej; det vore orimligt att i denna förvandlingens, förgängelsens och dödens *verld* (4 värld) pocka på en varaktig *besittning af* (3 eganderätt till) timlig lycka. Den som spelar med i sinnelivets brokiga lek må fatta lekens mening. Den guldglänsande sky, som simmar i morgonrodnaden, är i all sin skönhet ej det rätta föremålet för eviga känslor. Solglitteret på vattnets yta, böljan, som höjer sig och sjunker, suset i ekens krona, vill du *affordra* (3 afkräva) dem en evighet, som de icke ega, vill du kristallisera dem i former, som trotsa förvittring? Hvarom icke, så fordra ej heller evighet af borgar med torn och tinnar, ej af rikedom och ära, ej af huslig lycka, ej af något bland allt, hvarefter den oerfarne griper och hvars bortgång han egnar onyttiga tårar. Den som en gång fått fotfäste på det evigas klippa, *fruktar* (3 rädes) icke, om *verldssfärerna* (4 världssfärerna) *sönderbrista* (4 brista), himmel och jord sönderfalla i atomer. Det är *blott* (3 endast) ett solglitter, (4 solglitter) som slocknat, en bölja som sjunkit, en susning som förstummats. Riddaren såg upp till *stjernorna* (4 stjärnorna) och kände, att hvad helst hans öde, i dem skrifvet, ännu kunde förbehålla åt en framtid, så skulle han ej förskräckas mer och ej fröjdas mer: han var fri — fri [*gent*]-emot allt som är företeelse och händelse och tillfällighet och låter mäta sig med tidens mått. Men bakom företeelserna hägrade i hans själ ett annat, som ej försvunne med dem. Hvad Helenas, hvad den lille Erlands, hvad Sorgbarns och Singoallas försvunna *gestalter* (3 bilder) *betydde* (3 innebure), hvad som symboliserade sig i deras framträdande och bortgång, det *voro* (4 vore) något för döden oåtkomligt eller kanske hellre något (3 ,) som döden skulle förklara. En (4 /En) hemsk *symbol* (3 bild) var natten i skogen (3 ,) då månskenet darrade på en blod[*be*]fläckad klinga, men äfven den bilden förfärade honom icke mer: (4 ;) han var enig med sig *sjelf* (4 själf) *derom* (4 därom), att skuld måste utplånas (3 ,) och ville *gera* (4 gärna), så vidt som skuld på honom hvilade, låta den stränga vedergällningen *aförda den* (3 taga ut sin rätt). Han egde ej en vågskål att väga

sin egen andel i sitt lifs mörka öden, och hade han egt en sådan vågskål, skulle han bortkastat *den* (3 henne) utan att väga, ty han kände ingen *benägenhet* (3 lust) att köpslå, pruta och dagtinga om skuld och vedergällning. Och han tänkte *dervid* (4 därvid) på en annan symbol — försoningens, och det var med andakt han lyssnade, då brodern Johannes, som vandrade vid hans sida, afbrytande tystnaden, sjöng med sakta röst en vers ur pesthymnen:

*Da crucem, clavos, scuticam, coronam,
Lanceam, funes rigidamque mortem
Inter iratam mediare dextram
Et mala nostra.*

Erland Månesköld och brodern Johannes vandrade hela natten i skogen. Då morgonsolen gick upp öfver ett landskap, hvars stillhet ingen fågels sång, ingen skällas klang, ingen vallande herdes lur upplifvade, emedan *svarta* (3 svarte) döden nyss öfvergifvit det och *lemnat* (4 lämnat) tystnaden *quar* (4 kvar) — då stodo de *begge* (3 båda) männen på kullen vid skogsbäcken, och brodern Johannes sade:

Således, broder Erland, är det här i *denna* (3 denne) kulle[,] *som vi* (4 vi) skola gräfvä vår eremitboning.

Ja, [*ja*,] sade Erland, här skola vi bo. Han kastade en blick ned på gräsmattan vid foten af kullen, *der* (4 där) ännu invid bäckens rand dröjde några af *sommarens* (3 höstens) sista blommor. *Derifrån* (4 Därifrån) sväfvade hans blick inåt skogen i den riktning, hvarifrån i *fordna* (3 forna) dagar hans själs älskade hade kommit honom till *möte* (3 mötes).

Gräfvä vi här på östra sidan? frågade Johannes. Vi *blifva då väckta* (3 väckas då) af morgonrodnaden och kunna *helsa* (4 hälsa) den uppgående solen med en morgonpsalm.

Nej, broder, sade Erland, om du icke föredrager den östra sidan, så låt[om] oss välja denna åt *vester* (4 väster), åt bäcken till, *der* (4 där) vi kunna bjuda aftonsolen, bilden af vår egen sjunkande lefnadssol, farväl med hymnen om återuppståndelsens hopp.

Väl, vi välja då den *vestra* (4 västra) sidan...

Om du *sjelf* (4 själf) icke hellre önskar den andra...

Nej, nej, gode broder, sade Johannes och betraktade med en mild blick den *fordne* (3 forne) riddarens förr så stränga och *befallande* (3 bjudande), nu så blida och undergifna *ansigtsuttryck* (4 ansiktsuttryck). Återvändom till *klostret*, (4 klostret) för att *hemta* (4 hämta) våra spadar. (3 !) Och sedan till arbetet!

Slutet (4 Skogens eremiter).

Det var en vacker *sommarqväll* (4 sommarkväll). Synkretsen i *vester* (4 väster) färgades af guld och purpur. Regnet, som *fallit* (4 hade fallit) vid middagstiden, hade uppfriskat nejden: (3 ;) granar och ängar doftade, *menniskorna* (4 människorna) andades med njutning den rena luften.

Fjerran (3 Fjärran) i skogen hördes nyodlarens yxa; *der* (4 där) pågick ett *flügt* (3 ett idogt 4 idogt) arbete, (4 ;) ty *uti* (4 i) fält, som i *tjugofem* (4 tjugofem) år, sedan pestens tid, legat obrukade, gällde det nu att sätta *plog* (4 plogbill).

Vid ingången till sin grotta satt den ene af traktens eremiter, den af folket högt vördade gudsmannen Erland. För en timme sedan *lemnade* (4 lämnade) han örtagården, i *hvilken* (4 där) han nästan hela dagen sysslat med hacka och spade. Nu satt han på *mossbädden*, (4 mossbädden) *hvilande från sina ansträngningar, och* (4 och) *betraktade* (3 såg) med drömmande blick *aftonrodnaden* (3 in i aftonrodnaden), *af hvilken* (4 hvaraf) ett återsken föll på hans lugna anlete. I handen höll han en bok, en mystisk andes betraktelser, hans älsklingsbok, för *flera* (3 flere) år sedan *hemtad* (4 hämtad) ur det öfvergifna klostrets hvalf.

Brodren (4 Brodern) Johannes, den andre eremiten, hade nyss återvänt från fisket i insjön och tillredde nu *den enkla aftonmåltiden* (4 aftonmåltiden).

Johannes, som annars sällan bröt den af Erland älskade tystnaden, var i *qväll* (4 kväll) ovanligt språksam. Han hade på sin väg från [*in*]sjön sett något märkvärdigt i skogen och kunde icke afhålla sig från att omtala det.

Han hade sett män af främmande utseende, förnåmte och stolte till sitt skick, präktige till *vapenrustning* (3 vapenbonad), rastande med sina hästar i skogen. De voro utan tvifvel långväga resande, och de hade på latinska målet frågat honom om bästa ryttarevägen norr ut mot *Wettern* (3 Vettern). Hvilka de vore och hvad deras ärende kände han icke.

Erland lyssnade med välvilja, icke just *derför* (4 därför) att en sådan händelse verkligen var ovanlig och kanske värd att gissa öfver, utan *derför* (4 därför) att Johannes synbarligen var road af att *omtala den* (3 tala derom 4 tala därom) och tycktes utkräfvat något anspråk på nyfikenhet från sin väns sida.

Hvilka dessa män *vore* (4 voro) och hvad deras ärende visste, *såsom* (3 som) nämnadt, Johannes icke, och sagan *sjelf* (4 själf) kan endast antyda, ty mörker hvilat öfver mycket i det förflutna. De hemliga skrifter, som under sju insegel, i ett brödräfbunds gömmor, bevara dettas anor från ett äldre sprängdt förbund, skulle, om de uppsloges för oinvigda blickar, *kunna uppenbara* (4 uppenbara) åtskilligt om ett tåg, som „*riddare* (3 ”riddare) af det grusade templet” och „*forskare* (3 ”forskare) af de brinnande bälten” gjorde till Norden, för att äfven *der* (4 där), om möjligt, finna elementer af den urtidens religion, hvaraf de samlat spridda drag från Indiens pagoder, Egyptens graftempel, Delphis['] och Eleusis' underjordiska hvalf, det salomoniska templets *ruiner* (3 grus) och druidernas grottor, för att förena dem alla till en gloria kring korset. De skulle kunna *berätta* (3 förtälja), dessa häfder, att med tåget följde en indisk prestinnas unge son, invigd till „*riddare* (3 ”riddare) af det grusade templet”, förtrogen med öster- och *vesterlandens* (4 västerlandens) visdom och egare af *omätliga* (3 stora) skatter. Mer kan sagan icke antyda.

Medan brodern Erland ännu hvilade vid ingången till sin grotta och drömde sig in i den bleknande aftonrodnaden, sågs på andra sidan bäcken en af främlingarne, en kraftig yngling med bryn hy, men blonda lockar, närma sig. Han stannade, såg sig omkring likasom med igenkännande blickar, ehuru han säkerligen aldrig förr varit på denna *plats* (3 fläck), gick *derefter* (4 där-efter) öfver vattnet och fram till eremiten och satte sig på mossbädden bredvid honom.

Med undran *betraktade* (3 åsåg) Johannes, *der* (4 där) han stod på något afstånd, detta uppträde, och hans undran *vexte* (3 växte), när Erland och ynglingen samtalade med hvarandra och *den förres* (4 Erlands) anlete under samtalets lopp *preglades* (3 präglades) af *en kraftig* (4 kraftig) uppmärksamhet. Johannes' undran nådde sin höjd, när han slutligen såg, huru ynglingen först efter en lång omfamning, med *tårar i sina ögon*, (4 tårar) skildes från Erland och gick tillbaka in i skogen.

Att *fråga Erland* (4 fråga) om betydelsen af denna syn, det ville Johannes icke, ty det vore ju alltför tydligt ett bevis på en för eremitlivet icke rätt passande nyfikenhet. Men han väntade, att Erland *sjelf* (4 själf) en dag skulle *berätta* (3 säga) något *derom* (4 därom).

Erland sade dock intet.

Följande (4 ej nytt stycke) morgon, när Johannes *begaf sig* (3 gick) att fiska i insjön, följde honom brodern Erland.

Johannes sköt ut sin båt och gjorde sitt fiskredskap i ordning. Han sjöng *med dämpad röst härunder* (3 härunder med dämpad röst) en visa om Simon Petrus fiskaren. Erland satt vid stranden i skuggan af en lind och fördjupade sig åter i sin kära bok „*Om* (3 "Om) *hvilan i Gud.*" (4 ".)

Första kapitlet i första och fjärde upplagan.

5 Raderna 1—5 i ou innehåller en skildring av slottet som i fjärde uppl. motsvaras av 1—22.

1 *låg i fordna tider* 4 har legat; 2 *som* 4 som länge; 2 *en gren af den mäktiga släkten* 4 släkten; 2—4 *Det var väl endast af trä, men förtjente dock att heta slott, ty det var en stor tornprydd byggnad, konstmässigt uppförd af väldigt eketim* 4 Det utgjordes af flere sammanbyggda eketimmerade hus och hade ett rundt torn, uppfördt af stora granitblock; 5 *och medelst en fallbrygga förenad* 4 En fallbrygga förenade den;

Raderna 6—12 skildrar slottets läge i klostrets grannskap och motsvaras i fjärde uppl. av 23—26.

6 f. *Rundtomkring insjön speglade sig stupande granitbranter i dess stilla drömmande böljor, och öfver klipporna susade åldriga furor.* 4 Insjön speglade furuklädda gråstensbranter.; 8 f. *sidor kring Eköns¹) slott* 4 håll; 9 *Men på* 4 På; 9 *öppen [och leende]*; 10 *[in]sjön*; 10 *der* 4 Där; 10 f. *var mellan klipporna en dæld, prydd af hvitstammiga björkar, och mellan dessa vänliga träd framblickade* 4 skymtade mellan dældens björkar; 11 *[höga,]*; 11 f. *trappformigt* 4 trappvis; 12 *[upp]stigande*; 12 *[munk]-kloster*;

Raderna 13—23 handlar om klostrets kvarlevor och motsvaras i fjärde uppl. av 27—37 — ordningsföljden mellan meningarna är något omkastad.

13 *Frågar du, hvad* 4 Hvad; 13 *detta kloster* 4 klostret; 13 *hette[,]*; 13 *kunna vi ej gifva något svar.* 4 vet nu ingen; 14—16 *Dess namn finnes väl i något af de gamla permebref från 1300-talet, hvilka förvaras i riksarkivet; men vi hafva ej haft tid att forska derefter.* 4 om ej de forntidslärd.; 14 f. *[Vi kalla det derföre, såsom allmogen gjorde, rätt och slätt klostret.];* 18

Allt, som nu återstår af detsamma, är dess stenfot, 4 Dess stenfot finns ännu.; 19 f. [och äfven den är till hälften dold under jorden eller öfververt af vilda rosenbuskar.]; 20 f. Dock vet folksägner ännu, att dessa stenar äro lemningar af ett kloster; den vet ännu mer, ty den säger 4 Men sägner förmäler; 21 f. det blef öde under en svår pest, kallad svart döden 4 den svarta döden lade det öde; 22 efter den tiden 4 att det sedan dess; 22 f. [förblef obebodt och]; 23 fick förfalla 4 var lämnadt åt förfallet;

Raderna 24—40, som presenterar Bengt Månesköld och hans hustru och ger en interiör från slottet, motsvaras i fjärde uppl. av 38—64, 95—139, 158—163. I båda upplagorna inleds presentationen med samma mening: *Omkring år 1340 var riddar Bengt Månesköld herre på Ekö.* I fjärde uppl. följer sedan en lång passage (41—66) som inte har någon motsvarighet i ou. I fortsättningen är ordningsföljden omkastad.

24 f. *Han var då redan gammal och satt hemma i lugn hos sin kära* 4 (sid. 144, 95 f.) Riddar Bengt hade ej mer än fäderna gjort lifvet på Ekö högröstadt, och hans; 26—29 *tänkande på det myckna han i sin ungdom pröfvat; ty*

¹⁾ Ordet "Eköns" är kursiverat i ou.

6 *han var en erfaren man och hade stridt [både] under Mats Kettilmundsson för de olycklige hertigarnes sak[,] och i Skåne mot de holsteinske herrarne.* 4 (sid. 144, 113—115) Riddar Bengt var en mångpröfvad man. Han hade stridt under Mats Kettilmundsson för de olycklige hertigarnes sak och i Skåne mot de holsteinske herrarne.; (Fjärde upplagens 115—139 har ingen motsvarighet i ou.); 29—31 *Dock derom talade han föga, om icke då pater Henrik, prior i det närbelägna klostret, besökte honom och pröfvade hans hembygda öl eller fjerran hemtade vin.* 4 (sid. 145, 160 f.) Riddaren var fåordig, men drack som oftast patern till; 32 *Var det då en höstafton,* 4 (sid. 146, 169 f.) Var det en månskenskväll; 32—34 *och insjöns vågor brusade kring ön, [hvarpå slottet var beläget,] och vinden tjöt i barrskogen, [och regnet föll i strida strömmar på slottets spetsiga tak;]* 4 (sid. 146, 179 f.) när insjöns vågor brusade kring ön, och vinden tjöt i barrskogen.; 34—38 *[då tändes en väldig brasa uti spiseln i den stora salen,] riddaren och patern satte sig i bekväma länstolar, [med fyllda bågare, vid ekebordet i brasans grannskap,] men fru Elfrida och hennes tärnor hade sin plats längst bort i salen, der de läto sländorna surra i kapp,* 4 (sid. 145, 158—160) Sällan gick en vecka, utan att han suttit en kväll förtöjd i Ekö slotts bekvämaste länstol med fru Elfrida å ena sidan och riddar Bengt å den andra.; 38—40 *medan de då och då med vandt öra uppfångade några ord af slottsherrens och den fromme munkens märkliga samtal.* 4 (sid. 146, 162 f.) Fru Elfrida var den frågande, munken den svarande och berättande.;

Raderna 41—52 innehåller en förberedande presentation av Erland och motsvaras i fjärde uppl. av 163—168.

41—44 *Men på en pall vid munkens fötter satt, uppmärksamt lyssnande, den unge Erland, [riddar Bengts och fru Elfridas enda barn, den vilde gossen, hvars ögon skimrade af oroligt lif, och hvars gula lockar som en lejonman nedföllö öfver kinder, färgade af ungdomspurpur.]* 4 (sid. 146, 166 f.) Fru

Elfrida tillsåg, att Erland vid sådana tillfällen var närvarande. Och gossen var det gärna. Han lyssnade uppmärksamt; 48—51 *pater Henrik talade om sin valffart till den heliga grafven, om den grekiska kejsarstadens prakt, om Roms hedniska ruiner och kristna kyrkor, om nejder, der fikonträden blomma och palmer höja sig mot en höglå ether...* 4 (sid. 146, 163—166) Och hvad han hade att förtälja! Han hade ju sett den värld, som är, och kände ur böcker den värld, som var. Han nyttjade därvid icke öfverflödiga ord. Men hvad de målade, de ord han sadel; 51 f. *och gossen lät bågen falla, och hans blick sväfvade drömmande kring salens bonade väggar.* 4 (sid. 146, 168) Sådant skall jag upplefva, sådant och mycket mer, tänkte han;

Raderna 53—77 ger en presentation av pater Henrik som motsvaras av 140—157 i fjärde uppl.

53 *Henrik* 4 Henrik, Erlands lärare; 53 *var en vidtberest man* 4 hade varit vida i världen; 53 *och fastän han lefde* 4 innan han fastnade som prior; 54 i *Smålands skogar* 4 bland Smålandsskogarne; 54 *viste man dock förtälja* 4 Det sades af hans munkar; 55 *såsom andlig och [såsom]* 4 som andlig och; 55 [, ja större]; 55 f. *fjerran* 4 fjärran; 56 *länder* 4 land; 56 [*än i Sverige;*]; 56 *man* 4 och man; 56 *sänkt[e]*; 57 *hjessa* 4 hjassa; 57 *prior[.];* 57 [*sjelfve*]; 57 *erkebiskopen* 4 ärkebiskopen; 58 ; *ja man berättade tillochmed, att* 4 Och sällan gick ett år förbi, utan att; 58 f. *bref med långväga resande ankommit till pater[n], [bref,]* 4 med långväga resande anlände till honom bref; 59 [*som voro*]; 59 *sjelfve* 4 själfve; 60 *och* 4 eller; 60—62 [*Detta*

- 7 *viste munkar och prester att förtälja om pater Henrik, men han var anspråkslös och hade afslagit*]; 62 *de högre* 4 Höga; 62 , *som* 4 hade; 63 *Nöjd med det lugna lifvet i sitt kloster* 4 Men han hade i sitt kloster hvad han i världen eftersträfvat: tid för betraktelser och studier, tid att på pergamentet fästa sina förhoppningar om ett stundande Guds rike på jorden; 63—64 *studerade han och afskref han der i sirliga bokstäfver på hvitt pergament de romerske författare, som han älskade* 4 Han läste gärna gamla romerska dikter; 65 *ehuru de varit hedningar*; 4 ehuru deras författare varit hedningar, och den virgilianska versen *Magnus ab integro seclorum nascitur ordo*¹⁾ (1) En ny storkrets af århundraden kommer till världen.) ljud för honom med profetisk klang; 65 f. [*och icke blott romerska böcker afskref han, utan*]; 66 *äfven andra* 4 Äfven böcker; 66 f. *med underliga bokstäfver* 4 skrifna med underliga bokstäfver; 67 *öfrige* 4 andre; 68 *men* 4 Ty; 68 *kunde läsa dem, ty han hade* 4 hade; 69 [*såsom nämndt är*]; 69 *vistats* 4 vistats ett par år; 70 [*Konstantinopel*];

Raderna 78—113 ger det egentliga porträttet av Erland och motsvaras i fjärde uppl. av 67—94 och 169—188.

86 f. *Sällan sågos gäster i Ekö slott.* 4 (sid. 144, 99) / Två gånger om året hölls det på Ekö gästabad; 91 f. *Hans trognaste sällskap voro tvenne jagthundar, stora, lurfviga, med blodsprängda ögon och skarptandade gap* 4 (sid. 143, 76—78) Trägnare sällskap voro för Erland dock två hundar, stora, lurfviga, med blodsprängda ögon och skarptandade gap; 92 f. *vänlige mot Eköns husfolk, men en skräck för alla andra* 4 ogärna sedda af grannarna;

8 97 *Käck och Grip* 4 (sid. 143, 78) *Käck och Grip*; 101—103 *ofta visade han ädelmod och frikostighet. Till stafkarlen kunde han bortgifva silfversmyckena på sin rock, ja allt hvad han egde, utom bågen, hästen och hundarne.* 4 (sid. 143, 91 f.) han var godhjärtad, ehuru häftig, gifmild som alla Månesköldar; 104 f. *Der den högsta hällen lutade öfver insjön, der plägade Erland [från en svindlande höjd] kasta sig i vattnet.* 4 (sid. 143, 80 f.) Från den högste häll, som lutade öfver sjön, plägade Erland kasta sig i vattnet.; 105—107 *Mest behagade det honom att simma, då blåsten upprörde böljor på sjön och slungade skum på stranden.* 4 Simma roade honom mest, när blåsten dref fram öfver fradgande böljor.; 107—112 *Till hans nöjen hörde äfven att vandra bland skogens klippor, sjunga sina egna sånger och lyssna till deras genljud. / Om då en qväll, när månen sken öfver furorna, folket i sina kojor hörde vilda, men behagliga toner djupt inifrån skogens mörker, då sade de till hvarandra: / Hör! vilde Erland är i skogen!* 4 (sid. 143, 67—72) Det sades, att ingen kristen Månesköld kunnat eller velat sjunga under öppen himmel — ingen före Erland, riddar Bengts son, gosse ännu. Hans stämma hade man med förundran hört icke så sällan inifrån skogsdunklet, där han, rustad med bågen och jaktspjutet, gärna ströfvade. Han sjöng besynnerliga tonföljder, vilda och vackra, helst när suset i tallar och granar var högstämmt.; 113 *Ty vilde Erland kallades han af folket.* 4 (sid. 143, 82—84) Folk tyckte, att det var något oroligt, vildt hos denne gosse, något efterblifvet hedniskt, något i hans natur, som icke sugit till sig ett stänk af dopvattnet.;

Raderna 114—128 sammanfattar inledningen och anger läget, när den egentliga romanen börjar.

114 *Så vexte han upp och var vid sitt sjuttonde år* 4 När denna berättelse börjar, var Erland sjutton år; 114 *en ståtlig yngling* 4 en stark och fager sven; 115 f. *fru Elfrida suckade ofta öfver hans häftiga sinnelag* 4 snar att vredgas; 120 f. *Riddar Bengts närmaste granne var riddar Gudmund Ulf-sax. Denne, som var enkeman,* 4 Herr Gudmund Ulf-sax var enkeman; 120 *egde* 4 och *egde*; 120 [*skön*]; 120 [*vid namn*]; 121 *Herr Bengt* 4 Riddar Bengt; 121 *tyckte* 4 *menade*; 121 f. *passade* 4 voro bestämda; 122 ; *de voro begge [af förnämlig släkt, begge]* 4 Båda voro; 123 f. *så, att de just voro egnade att förenas* 4 så som om de borde slås ihop; 124—126 *Fäderna öfverenskommo därför, att Erland och Helena i framtiden skulle blifva äkta makar; detsamma var fru Elfridas älsklingstanke.* 4 Och då fru Elfrida var af samma tanke, öfverenskommo fäderna, att Erland och Helena skulle om några år varda äkta makar.; 126 f. *Visserligen voro ynglingen och jungfrun ännu skygga i hvarandras sällskap* 4 Ännu voro de skygga i hvarandras sällskap; 127 f. *men denna skygghet tillhörde deras år: de voro ännu nästan barn* 4 Men allt har sin tid; 128 *Äfven kärleken har sin tid.* 4 Kärleken sin.;

De tillägg i fjärde upplagans första kapitel, som helt saknar mot-svarighet i ou, har ej redovisats här.

Singoalla dramatiserad

(Fragment)

FÖRSTA HANDLINGEN

I^{sta} Uppträdet.

(Klostrets bokrum. Hvälf d kammare med ett spetsbågefönster i bakgrunden. Väggnischer med helgonbilder. Mellan dem å rummets ena sida bokhyllor med folianter; å den andra sidan en dörr. Under fönstret ett bord med krucifix. I förgrunden ett annat bord, likasom det förra, af tunga former, vid hvilket pater Henrik och Erland sitta framför en uppslagen bok. Oväder utanför. Man hör regnets fall mot fönstret.)

Pater HENRIK. ERLAND

- Patern. Det är en högtidsstund för mig, min son,
Då vid din sida jag får genomvandra
Den helga stad af tusenårig ålder,
Hvars utanverk är denna perm, hvars rigel
Är denna häkta, konstigt utarbetad, 5
Hvars byggnader i ädelt majestät
På säker grundval resa sig mot höjden,
Så luftiga och dock mot tiden trygga,
Ty deras kolonnader äro tankar
Och hvarje hvalf är spändt af himmelsk längtan. 10
Så vandrom vidare på dessa gator
Med safir lagda och med ädel jaspis!
Hvar slöto vi? Den helge *Augustinus*
Må än en stund oss läska med sin nektar.
- Erland. Här, gode pater, här. (Seende mot fönstret.) 15
Kolmörkt derute,
Och regnet öser ned i strida strömmar.
- Patern. Välan ...
- Erland. Timglasets sista sandkorn hviska ren,

- 20 Att timmen lidit.
- Patern. Ha, jag glömde tiden!
 Så vänder jag mitt sandur än en gång
 Och lefver så ännu en lycklig timme
 Med himlens helgon, glömsk af timligheten.
- 25 Erland. (Lyssnande.) Allt mäktigare ljuda vindens toner
 Ur skogens djup.
- Patern. Du synes tankspridd, gosse.
 Ack, jag förgäter dina sjutton år.
 De älska solen mer än studielampan
- 30 Och det är rätt af dem: »allt har sin tid».
 Nåväl, du ser, jag sluter redan porten
 Till *Herrens stad*¹⁾) och fäller bommen ned,
 Ty skymningen är inne; han får sofva
 Till nästa väkt
- 35 (hopknäpper permarne och sätter folianten på sin plats i hyllan.)
 Erland. (stiger upp från stolen. Till sig sjelf.)
 Jag måste upp och ut.
- Patern. Så är vårt studium slut för denna afton.
 Du lemnar mig.
- 40 Erland. Farväl, min gode fader!
 I morgon är jag här vid vanlig timma
 Igen.
- Patern. Farväl! Min vördnadsfulla helsning
 Till riddar Bengt och till hans huses ära,
 45 Din ädla mor! . . . Men hur det regnar ute!
 Hur blåsten skakar fönstrets höga poster!
 Och jag, som intet märkt af denna storm,
 Som nalkats oss derute, medan vi
 Af helga runors frid och värma njöto.
- 50 Säg, vill du icke stanna, medan stormen
 Drar hädan? Stränga herrars makt är kort.
- Erland. Nej, fader.

¹⁾ »De civitate Dei», ett verk af Augustinus.

- Patern. Dock, din väg till riddarborgen
 Är icke lång, och mörker skyr du icke.
 Men tag min kappa! Qvinnans verk vid sländan 55
 Försonar vandraren med regn och blåst.
- Erland. Onödigt, fader Henrik. Mellan mig
 Och himlens vindar kräfvcs ej försoning,
 Ty fiender vi ännu aldrig varit.
 Jag älskar skogen, natten, molnen, stormen. 60
 Nu vill jag ut, men ej till riddarborgen,
 Det tysta hemmet med sitt enahanda.
 Nu vill jag ut i skogens dunkla djup.
- Patern. Du är dig lik. Jag känner denna längtan,
 Jag känner den, men jag förstår den icke. 65
 Af folket kallas du *den vilde Erland*,
 Och kolaren, som bor i enslig hydda,
 Vet att förtälja, hur han mången midnatt
 Med barn och maka väckts af nattlig sång,
 Ur skogens mörker, och han skulle häpnat 70
 Och trott, att nattens vålnader sitt spel bedrefve,
 Om ej han känt din röst, du vilde Erland –
 Du vilde gosse – och ändock så stilla,
 Så mild och tankfull, när du vid min sida
 I helga studier din tid fördrifver. 75
 Men lyd mitt dåd, o Erland! Älska icke
 Den mörka natt med hennes skräckgestalter.
 Den dödlige är skapt att älska ljuset,
 Det rosiga, och dagens gyllne stjerna;
 Tids nog den släckes för hans blick ändå. 80
 Ty ljus och mörker, dag och natt, de vexla
 Symboliskt, såsom goda tankar vexla
 Med onda i tvedelad menskobarm.
- Erland. Det der förstår jag ej. Mig synes natten,
 Den tusenögade, långt mera skön 85
 Än enögd dag, om än hon blundar med dem alla.

- Men nog härom. Jag har nu skäl att vandra
 En annan stig än den till Eköns slott.
 Min far har dragit ut att halfvägs möta
 90 Herr Ulfsax, väntad såsom gäst derhemma
 I denna qväll. Med riddar Ulfsax kommer
 Hans dotter.
- Patern. Ah Helena! Jag förstår,
 Ja nu förstår jag väl den lust, som drifver
 95 Dig ut i qväll mot stafkarl, ulf och stigman
 Och nattens troll.
- Erland. Af mörkret öfverraskad
 Måhända riddar Ulfsax med sin dotter
 Har farit vill. Men jag, jag känner skogen
 100 Och hvarje stig, som menniska och myra
 På milsvidd trampat bland dess furustammar.
- Patern. Väl, sök dem då! Jag vet, att det är ljuft
 Förnimma vänlig röst på villostigar
 Och vid sitt rop: "hvem der?" till okänd skepnad,
 105 Som plötsligt träder upp på misstänkt väg,
 Till svar af hjertlig röst få höra: "vän,
 God vän!" och trycka välbekanta händer.
 Men säg mig, Erland, du som mycket älskar
 Att slunga pilar efter skogens vilddjur
 110 Och mången natt, på vild och enslig jagt,
 Ditt läger valt på mossbelupen klippa,
 Säg, har du aldrig sett i månens sken
 Den tysta skogsfrun mellan skogens stammar?
 Ha aldrig klippans åbor, dvärgaskaran
 115 Okunnig om ditt grannskap, hvimlat fram
 Ur klyftorna att breda ut sitt smide
 På enslig hed och syna det vid månsken?
 Ha aldrig dessa troll, som fordomdags
 Med flintspjut kämpade mot våra fäders
 120 Jernskodda lansar, tills de slutligen,

Besegrade, från öppna landet drefvos
 Längst in i bergens obekanta gömmor,
 Men ännu rufvande på hämd och mord
 Frambryta stundom under nattens timmar
 Att mana storm utöfver stilla engder, 125
 Att reta floder öfver deras bräddar,
 Bevinga klippor emot vigda tempel
 Och gjuta syndigt tal i sömnens öra,
 Ha aldrig dessa uppträdt för din syn,
 För att med rysliga gestalters sanning 130
 Till vanvett skrämma, eller ock med skönhets
 Antagna sken till lust och synd förföra
 Den arme, som de finna på sin stig?
 Erland. (Undvikande) Ähnej, just icke.
 Patern. O, så tacka Himlen 135
 Och englaskaran, som i natten vakar!
 Sjelf, må du veta, har jag pröfvat sådant.
 Erland. (Lifligt) Ni, pater? Men berätta hvad ni sett!
 Patern. Sett har jag föga, men har *hört* dess mera,
 Med egna öron hört. Förstår du mig? 140
 Rätt mången natt, sen jag min hvila helgat
 Med sång och bön, har i den trånga cellen
 Jag plötsligt väckts af hiskeliga toner
 Härutifrån, som ingen menskelig strupe
 Har kunnat alstra: ljud af hemsk förtviflan 145
 Med hån och afgrundsglädje rysligt blandad.
 Erland. Och sen?
 Patern. Mer har jag icke att förtälja.
 Erland. Hvad tror ni, detta var?
 Patern. Jag vet det ej. 150
 Erland. Väl har jag äfven . . . och jag tänkte just
 I dag, när jag gick hit att fråga eder
 Erfarna tanke om . . . dock nej, jag vet ej,
 Om jag berätta bör . . .

155 Patern. Berätta, Erland!
 Erland. Nej . . . icke ännu. Först jag måste pröfva,
 Om hvad jag sett och hört är värdt förtäljas,
 Om det helt enkelt var en jordisk syn,
 Fast mindre vanlig, eller om den var
 160 Från denna underjord, hvars väsenden
 Jag hittills fåfängt . . .
Dock, en annan gång
 Skall jag måhända kunna säga mer.
 Ni eller ingen, fromme, vise fader,
 165 Skall höra denna sägen ur min mun.
 God natt, min lärare!
 Patern. Gud signe dig!
 Farväl, och minns, att vandrarns bästa staf
 Och sköld och lykta är en bön till Herren.
(Erland går)

2^{dra} Scenen.

PATERN.

170 Patern. Guds änglar skydde honom på hans väg!
 Men qvällen lider. (Går till fönstret och ser ut)

FÖRTECKNING ÖVER TRYCKFEL

TRYCKFEL I ORIGINALUPPLAGAN

Här följer en förteckning över de tryckfel i ou och 4:e upplagan som rättats i denna utgåvas text. Den vänstra siffergruppen hänvisar till sida och rad i ou; ett n anger att raderna räknats nerifrån. Den högra siffergruppen hänvisar till sida och rad i denna utgåva.

21, 6n	öfverenskomma	8, 124	öfverenskommo
28, 6n	roffoglar	15, 60	roffåglar
38, 15n	återigen,	24, 87	återigen.
41, 13n	sättet	27, 174	sättet,
48, 4n	Cingoalla	33, 168	Singoalla
49, 5	bortkystes	33, 174	bortkysstes
50, 16n	fullvext,	35, 33	fullvext;
52, 1	kopparkittel,	36, 10	kopparkittel
53, 9n	förlopp,	37, 56	förlopp
54, 3	ät	39, 4	lät
55, 2n	Fater	40, 56	Pater
56, 9	krona,	41, 65	krona
57, 4n	tåget	42, 111	tåget,
59, 14n	Derinnom	44, 161	Derinom
62, 3	skett:	46, 233	skett,
62, 7	skintorra	46, 236	skinntorra
62, 10	lagad i	46, 239	lagad af
62, 5n	afvaktandes	46, 254f	afvaktande
93, 17	talrik	78, 118	tallrik
94, 15n	ögon	79, 149	ögon,
94, 14n	ljufligt	79, 150	ljufligt,
98, 14n	noggrannhet	83, 73	noggrannhet
104, 1n	hviskade	89, 38	hviskar
104, 1n	alltjemnt	89, 38	alltjemt
107, 13n	underskymde	91, 116	undanskymde
112, 5n	säger!	96, 22	säger,
113, 8	Du	97, 33	du
115, 2	fader	98, 88	faders
117, 9n	skinger	101, 164	skingrar
119, 15	Jag	102, 212	— Jag
120, 4n	hednisk	103, 255	hednisk,
124, 9	voro	107, 62	voro,
124, 11	misshandlingar;	107, 64	misshandlingar,
136	VIII	118	VII

138, 4n	gomar	120, 82	gommar
150, 4	son?	130, 409	son!

TRYCKFEL I 4:E UPPLAGAN

117, 5	nämndt	204, 167	nämndt
122, 1	Erland!	206, 255	Erland?
146, 3n	nämnt	221, 134	nämndt
152, 13n	vara	224, 22	vara,
168, 8	Helena	233, 72	Helena,

TRYCKFEL I UTGÅVAN

I den följande förteckningen hänvisar den vänstra siffergruppen till sida och rad i utgåvan, den högra siffergruppen till sida och rad i ou och 4:e upplagan.

OU:

23, 55	av	37, 16	af
49, 334	hjärtan	65, 14	hjeratan
53, 17	herres	70, 1	herres,
58, 36	återställd	74, 9n	återställd,
74, 379	klosterbrodern	89, 3	klosterbrodern
90, 75	och närmare	106, 8	allt närmare
93, 184	rand.	109, 2n	rand!
96, 14	mera	112, 15n	mer

4:E UPPLAGAN

171, 132	tjänare	54, 6n	tjenare
175, 27	sinsemellan	62, 4n	sins emellan
175, 40	äldste	63, 9n	älste
181, 176	synranden	75, 14	synranden,
183, 241	äldste	79, 6	älste
186, 359	flera	85, 1n	flere
187, 389	drogo sig	87, 10n	drogo
194, 25	syntes	100, 5n	syntes honom
214, 97	tjänst	134, 3n	tjenst
226, 63	äldsta	154, 5n	älsta
258, 8	några	213, 8n	någre
265, 225	klostret	226, 2n	klostret,

RÄTTELSE TILL KOMMENTAR

105, 7	<i>hon hade 3 hon;</i>		<i>barnets svaghet! Skola vi</i>
106, 54	<i>flere 2 flera 3 flere;</i>		<i>alla dö? Alako! Alako!];</i>
107, 70	<i>alla, 2 alla;</i>	112, 224	<i>tätt 2 närmare;</i>
109, 134	<i>som han 4 han;</i>	113, 285	<i>[De ljödo som nattfåglars</i>
111, 205 ff.	<i>[Ve ålderns hvita hår! Ve mannastyrkan! Ve spena-</i>	120, 72	<i>[så] som;</i>

EFTERSKRIFT

Det har dröjt länge, innan denna utgåva av "Singoalla" blivit komplett. Den långa tid utgivningen tagit har förmodligen fört med sig en del smärre inkonsekvenser vid markeringen av textvarianterna. Vissa avvikelser från de sid. 274 redovisade redigeringsprinciperna har emellertid gjorts i tydlighetens intresse. Något manuskript till "Singoalla" har aldrig återfunnits. Ett antal utkast till de nytillkomna partierna i fjärde upplagan förvaras i Kungl. bibliotekets Rydbergssamling (nr 30). I den samlingen ingår också ett av Rydberg rättat korrektur till fjärde upplagan. I Albert Bonniers arkiv förvaras en "korrekturbok" till fjärde upplagan, dvs. ett exemplar av tredje upplagan med Rydbergs ändringar jämte renskrift av nytillkomna partier.

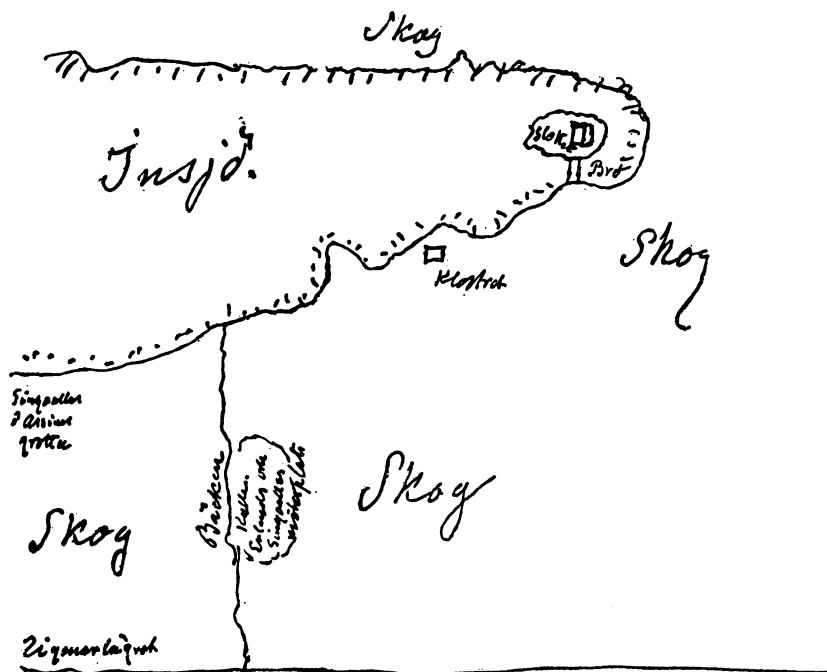
"Singoalla" publicerades första gången 1857 i Göteborg i "Aurora. Toilettekalender för 1858". Den första bokupplagan utkom 1865 på Oscar L. Lamms förlag under rubriken "Dimmor. Fantasier och historier af Victor Rydberg. I. Singoalla". Någon fortsättning på denna tilltänka serie följde som bekant aldrig. Nästa upplaga – den tredje – utkom 1876 på Torsten Hedlunds förlag; den har liksom andra upplagan underrubriken "En fantasi". Fjärde upplagan med Carl Larssons illustrationer utkom 1894 på Albert Bonniers förlag.

"Singoalla" följde Rydberg genom hela hans liv, och eftersom han för varje ny upplaga gjorde betydelsefulla ingripanden i texten, låg idén om en parallellutgåva nära till hands. Ändringarna i upplagan av 1865 är nog de litterärt och psykologiskt intressantaste. Upplagan av 1876 präglas av den språkliga purism Rydberg då hade vunnits för. Fjärde upplagan slutligen är ett vittnesbörd om de mytologiska

spekulationer som så starkt fängslade Rydberg mot slutet av hans liv.

Det dramatiska fragmentet har tidigare publicerats av Karl Warburg i hans utgåva av Rydbergs Samlade skrifter (III). Handskriften, som är odaterad, förvaras i Kungl. bibliotekets Rydbergssamling (nr 30).

Ingemar Wizelius

Rydbergs karta över lokaliteterna i "Singoalla".

När Carl Larsson skulle börja med illustreringen av "Singoallas" fjärde upplaga, skrev han och frågade Rydberg, om han hade tänkt på trakten kring Nydala i Småland, när han skrev sin berättelse. Rydberg svarade (24.9.1893):

"Som gosse har jag en enda gång färdats genom Nydalatrakten, men något djupare intryck av naturen däromkring emottog jag icke. Det är ej heller Nydala kloster jag menat. Jag har i unga år vandrat och vistats i så många småländska skogstrakter, som stodo i sin härlighet, oberörda av spekulations härjande Trätälja, och sett så många tysta insjöar med speglade furor, och drömt och känt mig lycklig och på samma gång nedtryckt och hemsk till mods i så många av dess oändliga pelarsalar, att jag i "Singoalla" snarare givit ett helintryck av dem, som passar till många trakter, än jag porträtterat ett enskilt landskap. Också ha läsare av "Singoalla" trott sig på pricken igenkänna än den ena, än den andra trakten söder ut från Jönköping. Porträtterar fördenskull vilken skogssjö som helst, i vars omgivande barrskogar du kan inbilla dig, att Singoalla och Sorgbarn spöka."

(Citerat efter J. Viktor Johansson, BLM, 10, 1957.)

Rydberg bifogade den kartsniss som här finns återgiven.

INNEHÅLL

- Sid. 1 Singoalla. Romantisk sagodikt af Victor Rydberg.
(Originalupplagan, tryckt i "Aurora. Toilette-Kalender för
1858". Götheborg. C. F. Arwidssons förlag. 1857.)
- Sid. 135 Singoalla af Viktor Rydberg.
(Fjärde upplagan 1894, den som Carl Larsson illustrerade.)
- Sid. 271 Kommentar
- Sid. 329 Singoalla dramatiserad
- Sid. 337 Förteckning över tryckfel
- Sid. 339 Efterskrift
- Sid. 341 Rydbergs karta till "Singoalla".

